

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

อภิปรินทนาจารย์

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนชนบทศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2544

ISBN 974-04-0727-7

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

อพ

๙๒๕๖

๒๕๔๔

ณ. ๒

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

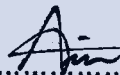
เรื่อง

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

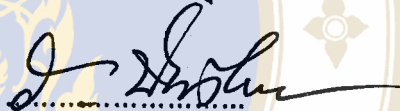
นางสาว สมถดี ลิ้มปรีชตวิชัย

ผู้วิจัย

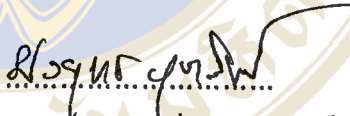
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอี่ยม ทองดี ศศ.บ.(เกียรตินิยม), ศศ.ม.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

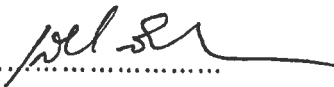
รองศาสตราจารย์ เรืองเดช ปิ่นเชื่อนจติชัย พธ.บ., M.A., Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขงยุทธ นวลสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอี่ยม ทองดี ศศ.บ.(เกียรตินิยม), ศศ.ม.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

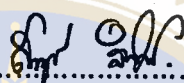
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน :

กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนารัฐบาลศึกษา

วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2544

นางสาว สมฤดี ลิ้มปรีชทวีชัย

ผู้วิจัย

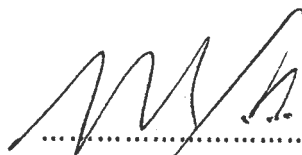
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอี่ยม ทองดี ศศ.บ.(เกียรตินิยม), ศศ.ม.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ เวียงเดช ปันเจียนชิตี พช.บ., M.A., Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ พิเชฐ กาฬมณเฑียร

ร.บ.(เกียรตินิยม), อม.

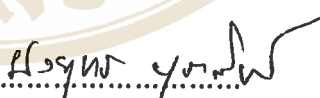
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชงูทชร นุราสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ คุณหญิงสุริยา รัตนกุล อ.บ., Ph.D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาด้านบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอี่ยม ทองดี ในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำ และให้กำลังใจ คอยแก้ไขจนกระทั่งงานนี้เสร็จสิ้นลง ด้วยความเมตตา และไม่เบื่อหน่าย

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เรืองเดช ปั้นเจื่อนชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขงขุทธ บวรสิทธิ์ อาจารย์ โสฬส ศิริไสย์ ดร. ขนิษฐา กาญจนรังษินันท์ และคณาจารย์สาขาพัฒนาชนบททุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ระหว่างการเรียน

ขอขอบคุณคณะกรรมการบริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด เจ้าหน้าที่ในสำนักงานปลัด อบต.เกาะเกร็ด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ด และสถานีอนามัยวัดศาลาลูก ตลอดจนประชาชนทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูล และต้อนรับด้วยความเอื้ออาทร

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี ที่กรุณาสนับสนุนเอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับ อบต.เกาะเกร็ด และงานสาธารณสุขของจังหวัดนนทบุรี ที่ใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณ พรสุข สันติวงศ์วาน ที่ช่วยเหลือในการพิมพ์ภาคผนวก และขอขอบคุณเพื่อนๆที่คอยเป็นกำลังใจ และกระตุ้นเตือนมิให้ย่อท้อต่อการศึกษานี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่(ผู้ล่วงลับ) พี่ๆที่เป็นกำลังใจ เอาใจใส่ ดูแลผู้วิจัยตลอดมา และอีกบุคคลหนึ่งที่มีบุญคุณกับผู้วิจัยมาก เพราะหากขาดบุคคลผู้นี้ไปงานศึกษานี้คงสำเร็จได้ยาก ผู้นั้นคือ นาย วีรศักดิ์ ลิ้มปรีชทวีชัย น้องชายซึ่งขอมสละเวลาลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลกับผู้วิจัยทุกครั้ง จนกระทั่งงานศึกษานี้บรรลุผลสำเร็จ

สมฤดี ลิ้มปรีชทวีชัย

4037741 LCRU/M : สาขาวิชา : พัฒนารวมบัณฑิตศึกษา : ศศ.ม. (พัฒนารวมบัณฑิต)

คำสำคัญ : บทบาท / การพัฒนา / งานด้านสาธารณสุข / ชุมชน

สมฤดี ลิ้มปรีชัตวิชัย : บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (THE ROLE OF THE SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION ABOUT PUBLIC HEALTH DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF KO-KRED SUBDISTRICT, PAK-KRED DISTRICT, NONTHABURI.) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : เอี่ยม ทองดี ศศ.บ., ศศ.ม., เรืองเดช ปิ่นเขื่อนขันธ์ M.A., Ph.D., ขงยุทธ นุราสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม. 243 หน้า. ISBN 974-04-0727-7

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการศึกษา งานด้านสาธารณสุขชุมชน การดำเนินงานของ อบต. และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิด แนวทางและความพร้อมของ อบต. รวมถึงความคาดหวังต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน

ผลการศึกษาพบว่างานด้านสาธารณสุขของตำบลเกาะเกร็ดมี 4 ด้านคือ งานป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ งานรักษาพยาบาล และงานฟื้นฟูสภาพ โดย อบต. และองค์กรในชุมชนจะมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผล แผนงานของ อบต. ยังคงเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นการส่งเสริมงานสาธารณสุขทางอ้อม ส่วนงานสาธารณสุขที่มีแผนงานชัดเจนและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องก็คืองานกำจัดขยะมูลฝอย โดยปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานคือ ความรู้ความเข้าใจในบทบาทด้านสาธารณสุข วิธีการดำเนินงานระบบงานสาธารณสุข งบประมาณ ความร่วมมือระหว่างองค์กร สภาพสิ่งแวดล้อม และชุมชน ส่วนความคาดหวัง พบว่าทั้ง อบต. ประชาชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องการให้รัฐเป็นผู้รับภาระงานด้านสาธารณสุข มากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของ อบต. ส่วนในเรื่องความพร้อมพบว่า อบต. ยังขาดกำลังคน และงบประมาณ แต่มีสถานที่และอุปกรณ์ที่เพียงพอ รวมทั้งมีระบบการบริหารงานที่ดี

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยคือ ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนแก่ อบต. โดยรัฐควรกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจนและมีการสนับสนุนงบประมาณมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน และองค์กรในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของงานสาธารณสุข

4037741 LCRU/M : MAJOR ; RURAL DEVELOPMENT STUDIES ; M.A.

(RURAL DEVELOPMENT STUDIES)

KEYWORD : ROLE / DEVELOPMENT / PUBLIC HEALTH / COMMUNITY

SOMRUEDEE LIMRATCHATAVICHAI : THE ROLE OF THE SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION ABOUT PUBLIC HEALTH DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF KO-KRED SUBDISTRICT, PAK-KRED DISTRICT, NONTHABURI. THESIS ADVISOR : IAM THONGDEE, M.A., RUENGDET PANKHUENKHAT, M.A., Ph.D., YONGYUTH BURASITH, M.A. 243 p. ISBN 974-04-0727-7

This thesis is concerned with the role of the Subdistrict Administrative organization (SAO) dealing with public health development at Ko-Kred subdistrict, Pak-Kred district, Nonthaburi. This research is qualitative using interview, observation, and participated observation as instruments. The prime focus is to study community health, operation of SAO and related factors including community participation, ideas, concepts and structure of SAO with the expectation of developing some guidelines for community health.

There are 4 main areas of public health in Ko-Kred : disease prevention, health promotion, cure and treatment, and rehabilitation. These were either operated by SAO or local organization, concentrating on 3 key processes : planning, operation, and evaluating. SAO places emphasize on developing the infrastructure as well as promoting public health indirectly.

For the most part SAO had insufficient staff and budgets with regard to public health issues. The main concern with regard to the SAO are job descriptions and scope of work. From the interview sample : six (6) health personnel and eighteen (18) SAO officers, the results indicate that there was a lack of awareness of job roles and parameters : four (4) did not know their role and fifteen (15) did not know the scope of their job respectively.

Recommendations from this research include increasing knowledge and awareness of SAO officers about their roles in developing public health process. Government should clarify their tasks precisely, and provide more support budgets as well as informing villagers and concerned organizations about the importance of public health.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายคำย่อ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	7
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.4 ขอบเขตการศึกษา	8
1.5 นิยามศัพท์ในการวิจัย	8
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดและหลักการการกระจายอำนาจการปกครอง กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน	11
2.2 แนวคิดและหลักการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน	25
2.3 แนวคิดและทฤษฎี “บทบาท” กับพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน	29
2.4 แนวคิดและทฤษฎี “การมีส่วนร่วม” กับพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน	35
2.5 แนวคิดและทฤษฎี “การบริหาร” กับพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน	39
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
3.1 สถานที่ทำการศึกษา	54
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
3.4 การจัดหมวดหมู่ การตรวจสอบ และเรียบเรียงข้อมูล	58
3.5 การวิเคราะห์และนำเสนอผลงานวิจัย	58

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ของพื้นที่ศึกษา	59
4.1 องค์การบริหารส่วนตำบล	59
4.2 งานด้านสาธารณสุข	67
4.3 องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนางานสาธารณสุขโดยทั่วไป	73
4.4 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	75
4.4.1 ประวัติความเป็นมา	75
4.4.2 ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม	90
4.4.3 สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	104
บทที่ 5 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน	110
5.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด	110
5.1.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล	110
5.1.2 การดำเนินงานด้านต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด	113
5.1.3 การจัดงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล	122
5.2 งานสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด	127
5.2.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับงานสาธารณสุขและสถานบริการสาธารณสุข ของอำเภอปากเกร็ด	127
5.2.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับงานสาธารณสุขและสถานบริการสาธารณสุข ของตำบลเกาะเกร็ด	130
5.2.3 ข้อมูลทั่วไปด้านสาธารณสุขของชุมชน	134
5.2.4 การใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขของประชาชน	136
5.2.5 การดำเนินงานสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	140
5.3 การดำเนินงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด	144
5.4 ทักษะของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข	150
5.5 ทักษะของประชาชนต่องานด้านสาธารณสุข	153

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 บทวิเคราะห์	155
6.1 ลักษณะงานด้านสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด	155
6.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข	159
6.3 ลักษณะการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต.	160
6.4 เงื่อนไขหรือปัจจัยในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต.	165
6.5 แนวคิด แนวทาง และความพร้อมของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนเกาะเกร็ด	169
6.6 ความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อบต. เกาะเกร็ด ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน	172
6.7 ความสอดคล้องของบทบาท อบต. ในงานสาธารณสุขกับบทบาทที่คาดหวัง	173
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	175
7.1 สรุปผลการวิจัย	175
7.2 อภิปรายผล	180
7.3 ข้อเสนอแนะ	181
บรรณานุกรม	183
ภาคผนวก ก ข้อบังคับตำบล	186
ภาคผนวก ข พรบ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล	202
ประวัติผู้วิจัย	237
Executive Summary	238

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งชั้น อบต.ตามรายได้จากการจัดเก็บหรือโอนมา	63
ตารางที่ 2 แสดงหน้าที่ของ อบต.ที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขโดยตรง	74
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและความหนาแน่นของประชากรแบ่งตามหมู่บ้าน	91
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามอายุ และเพศ	93
ตารางที่ 5 แสดงรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543	123
ตารางที่ 6 แสดงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543	124
ตารางที่ 7 สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.)ด้านสาธารณสุข	134
ตารางที่ 8 แสดงรูปแบบการประกันสุขภาพของสถานีนามัยบนเกาะเกร็ด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2542	138
ตารางที่ 9 แสดงวันและเวลาการให้บริการของสถานีนามัย	139

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนที่ที่ 1 แสดงจังหวัดในส่วนกลาง	83
แผนที่ที่ 2 แสดงที่ตั้งจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง	84
แผนที่ที่ 3 แสดงตำบลในอำเภอปากเกร็ด	85
แผนที่ที่ 4 แสดงเขตหมู่บ้านและสถานที่สำคัญในตำบลเกาะเกร็ด	87
แผนที่ที่ 5 แสดงเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด	92
แผนที่ที่ 6 แสดงพื้นที่ในการประกอบอาชีพ	95
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 44)	61
แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างและหน้าที่ของ อบต.หลังการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) 	
ในปี พ.ศ. 2542	62
แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารส่วนราชการส่วนกลางของกระทรวงสาธารณสุข ...	68
แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานสาธารณสุขในราชการส่วนภูมิภาค	69
แผนภูมิที่ 6 การบริหารงานสาธารณสุขส่วนภูมิภาคของอำเภอปากเกร็ด	129
แผนภูมิที่ 7 การบริหารงานของสถานีอนามัยบนเกาะเกร็ด	132

คำอธิบายคำย่อ

อบต.	หมายถึง	องค์การบริหารส่วนตำบล
จปฐ.	หมายถึง	ความจำเป็นพื้นฐาน
ศสมช.	หมายถึง	ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
สอ.	หมายถึง	สถานีอนามัย
อสม.	หมายถึง	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
พรบ.	หมายถึง	พระราชบัญญัติ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่น เป็นการจัดรูปแบบการปกครองในลักษณะของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ในการปกครองจากส่วนกลางไปให้ท้องถิ่น ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และตรงตามความประสงค์ของประชาชน ด้วยเหตุผลที่ว่า ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นได้ดีกว่าบุคคลจากท้องถิ่นอื่น และยิ่งกว่านั้นประชาชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นที่อยู่แห่งท้องถิ่นนั้น ย่อมมีความรู้ลึกซึ้งผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น ๆ ยิ่งกว่าผู้อื่น ดังนั้นการปกครองท้องถิ่นนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาระหน้าที่ของรัฐบาลส่วนกลางแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองตนเอง จากระดับต่ำสุดซึ่งเป็นเสมือนการปลูกฝัง หยั่งรากแก้วประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2515:141) ซึ่งคิวเน ลอคการ์ด (Duane Lockard อ้างใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2527:42) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นคือ องค์การสาธารณะที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ในขอบเขตจำกัดภายในพื้นที่เล็ก ๆ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองรองจากการปกครองส่วนภูมิภาค กล่าวคือ การปกครองท้องถิ่นเป็นรัฐบาลระดับล่างสุดหรือระดับฐานของสถาบันการปกครองซึ่งมีลักษณะเป็นรูปปิรามิด โดยมีรัฐบาลแห่งชาติเป็นระดับสูงสุด นอกจากนั้นแล้วการปกครองท้องถิ่นยังหมายถึง การปกครองตนเองของท้องถิ่น คือ เป็นการบริหารกิจการสาธารณะในแต่ละท้องถิ่น โดยมีองค์การซึ่งประกอบด้วยผู้แทนราษฎรในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบอย่างมีอิสระภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อ จัดบริการแก่ประชาชนให้เป็นไปโดยรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของประชาชน อันจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาระ

ภาระของรัฐบาลกลางให้ประชาชนเป็นผู้ปกครองและบริหารงานท้องถิ่นของตนเอง จึงถือได้ว่าเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่คนในท้องถิ่นอีกด้วย

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ได้มีการนำหลักการดังกล่าวข้างต้นมาเป็นบรรทัดฐาน โดยการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยเริ่มมีมาตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มจัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือว่าเป็นเขตที่มีความเจริญ โดยได้ประกาศเป็นพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพมหานคร ร.ศ. 116 ในปี พ.ศ. 2440 ต่อมาได้โปรดให้ตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลท่าฉลอม พ.ศ. 2448 และต่อมาได้ขยายสุขาภิบาลไปยังท้องถิ่นอื่นๆตามหัวเมือง

การจัดระเบียบบริหารงานในระดับตำบลเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 โดยให้หลายบ้านรวมกันขึ้นเป็นหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล และรวมหลายๆหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นเป็นตำบล ให้มีกำนันเป็นหัวหน้าปกครอง ทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านจะมีภารกิจที่ช่วยเหลือทางราชการในการปกครองท้องถิ่นๆ และมีคณะกรรมการตำบลคอยเสนอแนะให้คำปรึกษาในการปฏิบัติการงานในหน้าที่ของกำนัน จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2499 ถึง พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้ตำบลมีการบริหารงานในรูปแบบสภาตำบล เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการพัฒนาตำบล โดยทางราชการได้ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยการแต่งตั้งที่ปรึกษาสภาตำบลจากข้าราชการประจำ และแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาชนบทระดับตำบล ปรากฏว่าตลอดระยะเวลาของการพัฒนาที่ผ่านมา สภาตำบลได้รับการฝึกฝน และมีประสบการณ์ในการบริหารงานพัฒนาพอสมควร แต่ก็ยังไม่สามารถบริหารงานด้วยตนเอง (เกรียงศักดิ์ เขียวขี้ และ วิรัช นิภาวรรณ, 2530 : 76) ตลอดจนการตัดสินใจ การวางแผนทาง การจัดโครงการ และการจัดทำงบประมาณจะมีพัฒนาการและครูเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นส่วนใหญ่ (เกรียงศักดิ์ เขียวขี้ และ วิรัช กงคะจันทร์, 2530 : 3)

ต่อมาในปีพ.ศ. 2537 รัฐบาลสมัยนั้นได้มีการผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ขึ้น โดยให้เหตุผลไว้ในท้ายกฎหมายฉบับนี้ว่า “สภาตำบลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพขาดความคล่องตัวในการบริหารงาน สมควรปรับปรุงฐานะของสภาตำบลและการบริหารงานของสภาตำบลเสียใหม่ให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้นรวมทั้งให้มีการยกฐานะสภาตำบล ซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” และเนื่องจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ส่งผลให้ประเทศไทยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มพื้นที่ทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2541 (ศุภชัย ขวาระประภาณ, 2540 : 3)

องค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ฉบับนี้ เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งสามารถบริหารงานบริหารเงินขององค์กรได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นฝ่ายบริหาร มีหน้าที่พัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน การส่งเสริม ทำนุบำรุง ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนางานด้านสาธารณสุข โดยบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่นในด้านสาธารณสุขซึ่งเป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่งในท้องถิ่นที่แต่ละองค์กรรับผิดชอบนั้น กฎหมายแต่ละฉบับมีบทบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้คล้ายคลึงกัน แต่ในทางปฏิบัติมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของหน่วยการปกครองท้องถิ่นแต่ละประเภท หรือแต่ละแห่ง อันมีองค์ประกอบด้านรายได้ของแต่ละท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) บทบาทในการจัดให้มีและบำรุงรักษาอนามัยสิ่งแวดล้อม

เป็นบทบาทหลักที่กฎหมายกำหนดให้กระทำในพื้นที่เขตที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยการปกครองท้องถิ่น เช่น การรักษาความสะอาดของถนนหนทาง ที่สาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ ส้วมสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ การจัดหาน้ำดื่มสะอาด เป็นต้น

2) บทบาทในการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

ภารกิจด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย มุ่งให้บริการแก่ราษฎรในพื้นที่ที่แต่ละหน่วยการปกครองท้องถิ่นรับผิดชอบเป็นหลัก เช่น การจัดให้มีสถานที่พิกัดภัยและรักษากันเจ็บไข้ การป้องกันและระวังโรคติดต่อ การจัดให้มีและบำรุงสงเคราะห์มารดาและเด็ก ตลอดจนงานกิจการต่างๆที่จำเป็นเพื่อสาธารณสุข

3) บทบาทในการเสริมบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุข

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมบริการสาธารณสุขในเขตเมือง การมีสถานพยาบาลประเภทโรงพยาบาลที่มีขีดความสามารถสูงในการเป็นศูนย์รับการส่งต่อผู้ป่วยจากสถานพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

4) บทบาทในการบรรเทาสาธารณภัย

การบรรเทาสาธารณภัยเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของหน่วยการปกครองท้องถิ่น เช่น การบรรเทาสาธารณภัย กรณีการเกิดเพลิงไหม้ การเกิดความอดอยากหรือความแห้งแล้งรุนแรง การเกิดภัยคุกคามจากการระบาดของโรคติดต่ออันตราย

งานด้านสาธารณสุขของชุมชนถือว่ามีความสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากสุขภาพของประชาชนย่อมมีผลต่อการดำเนินชีวิต ดังจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีสุขภาพจิต สุขภาพกายและสภาพแวดล้อมที่ดีแล้วย่อมส่งเสริมให้มีกำลังกาย กำลังความคิดในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว รวมทั้งชุมชนด้วย ส่วนผู้ที่มีสุขภาพจิต สุขภาพกายและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีกลับส่งผลให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก เนื่องจากประชาชนขาดพลังกายในการทำงาน ขาดพลังใจในการเผชิญกับปัญหา ดังนั้นงานด้านสาธารณสุขจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง ทั้งทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพเพื่อกลับเข้าสู่สังคม และสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ซึ่งทางรัฐบาลเองได้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพประชาชน โดยมีการกำหนดแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยได้มีการวางภาพลักษณ์สุขภาพของคนไทยที่ต้องการในอนาคตไว้ (กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2541 : 3) คือ

- 1) เกิดและเติบโตขึ้นในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่น
- 2) ได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ และสติปัญญาดีพอที่จะปรับตัว และอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถตัดสินใจในการบริโภค และมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี มีจิตใจสบาย สงบ
- 3) มีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่สมเหตุสมผล สะดวก คุ้มค่าพอ โดยไม่ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเป็นธรรม
- 4) อยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง มีการรวมพลัง และมีความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ
- 5) ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย
- 6) มีอายุยืนยาวอย่างมีคุณภาพ ไม่เจ็บป่วยอย่างไม่สมเหตุสมผล และดาบอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

แผนพัฒนาการสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้มีเป้าหมายให้องค์กรท้องถิ่นสามารถดูแลรับผิดชอบสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง

รวมทั้งรัฐธรรมนูญ แห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 52 วรรค 2 ได้ระบุไว้ว่า การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน มีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากมาตรา 284 ได้ระบุไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ การกำหนดอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งจากนโยบายทางสาธารณสุข ผนวกกับอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ย่อมแสดงให้เห็นว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลนั้นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนมากขึ้น ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะลดบทบาทจากการเป็นผู้ให้บริการ มาเป็นผู้ให้คำปรึกษาแทน

การทำงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่ผ่านมา จะพบว่าบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ แต่งานพัฒนาด้านสาธารณสุขซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชาชนกลับยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นบทบาทที่องค์กรบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญน้อยกว่าบทบาทในการพัฒนางานด้านอื่นที่เป็นรูปธรรมมากกว่า

จากความสำคัญของงานด้านสาธารณสุข และจากแนวคิดนโยบายของรัฐที่ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานสาธารณสุขของชุมชน ตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นในด้านสาธารณสุขที่ทำโดยรัฐและโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลที่ดำเนินการไปแล้วในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า

- 1) บทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนในปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- 2) มีเงื่อนไขหรือปัจจัยอะไรที่ทำให้บทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลมีลักษณะเป็นเช่นนั้น
- 3) มีแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาสาธารณสุขชุมชนให้เข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้น ได้อย่างไรบ้าง

คำถามดังกล่าวนี้หากสามารถค้นหาได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนเป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข โดยเลือกศึกษาวิจัยในพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1) เป็นพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ซึ่งในกระบวนการพัฒนาดังกล่าวน่าจะมีผลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชนด้วย การปรับตัวของท้องถิ่นในเรื่องนี้จึงน่าจะสัมพันธ์ต่องานพัฒนาสาธารณสุขในท้องถิ่นด้วย

2) ตำบลเกาะเกร็ดเป็นท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกเทศจากพื้นที่อื่น ๆ ภาวะการดำเนินงานด้านสาธารณสุขของชุมชนจึงต้องพึ่งตนเองอย่างเด่นชัด ลักษณะทางกายภาพของชุมชน จึงน่าจะส่งผลให้ท้องถิ่นมีการดำเนินงานด้านสาธารณสุขเป็นของชุมชนเองอย่างชัดเจน หรือหากยังไม่มี การดำเนินงานในเรื่องนี้ ก็น่าจะเป็นพื้นที่ที่ประชาชนและองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมแสวงหาแนวทางการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชนขึ้น

3) เป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม จึงน่าจะส่งผลต่อพลังหรือศักยภาพของท้องถิ่นต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข

4) ตำบลเกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ชนบทที่อยู่ไม่ไกลจากเมือง วิถีชีวิตของประชาชนเกี่ยวข้องกับเมือง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ จึงน่าจะเป็นพื้นที่ที่สะท้อนความพร้อมของท้องถิ่น ความคาดหวังของประชาชน ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรค ในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชนได้อย่างชัดเจน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ศึกษาเลือกศึกษาเรื่องบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขในพื้นที่เกาะเกร็ด ซึ่งปัจจุบันตำบลเกาะเกร็ดมีพื้นที่จำกัดคือมีพื้นที่ 4.54 ตารางกิโลเมตร ล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา ใช้การคมนาคมทางเรือเพียงทางเดียวในการติดต่อกับชุมชนอื่น พื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่ต่ำ มักประสบปัญหาอุทกภัยในฤดูฝน ใช้น้ำบาดาลน้ำฝนในการอุปโภคและบริโภค จำนวนประชากรมีทั้งสิ้น 5,812 คน มีสถานเอนกนันทน์ 2 แห่ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 7 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ลักษณะการตั้งบ้านเรือนบางหมู่บ้านมีความหนาแน่นมาก นอกจากนี้รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้ตำบลเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ทำให้เศรษฐกิจเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ร้านอาหารมีจำนวนมากขึ้น การควบคุมความสะอาดของร้านค้าและการตรวจสอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่มากับอาหารแก่นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้

ปัญหาที่สำคัญอีกประการก็คือปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้หากมิได้รับการจัดการที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อประชาชนทั้งที่อาศัยอยู่ในชุมชนและผู้ที่เข้าไปท่องเที่ยว

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะงานด้านสาธารณสุขและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ตำบลเกาะเกร็ดในปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อศึกษาลักษณะการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

1.2.3 เพื่อศึกษาเงื่อนไขหรือปัจจัยในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

1.2.4 เพื่อศึกษาแนวคิด แนวทาง และความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ตำบลเกาะเกร็ด

1.2.5 เพื่อศึกษาความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน รวมถึงความสอดคล้องกับบทบาทด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทราบถึงลักษณะงานด้านสาธารณสุขและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ตำบลเกาะเกร็ดในปัจจุบัน

1.3.2 ทราบถึงลักษณะการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

1.3.3 ทราบถึงเงื่อนไข หรือปัจจัยในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

1.3.4 ทราบถึงแนวคิดแนวทาง และความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ตำบลเกาะเกร็ด

1.3.5 ทราบถึงความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน รวมถึงความสอดคล้องกับบทบาทด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.6 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง บทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งเพื่อให้องค์การบริหารส่วน ตำบลอื่นๆ ได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนางานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ของตน

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตทางด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี ซึ่งมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 4.54 ตารางกิโลเมตร

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ลักษณะงาน สาธารณสุขของชุมชน บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ชุมชน ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนางาน ด้านสาธารณสุข การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานสาธารณสุขของชุมชน ปัจจัยหรือเงื่อนไขในการ ดำเนินงานด้านสาธารณสุข

1.5 นิยามศัพท์ในการวิจัย

ในการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ชุมชน ได้นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

บทบาท (ROLES) หมายถึง พฤติกรรม หรือกิจกรรมของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะเกร็ด เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข โดยมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

งานสาธารณสุขชุมชน หมายถึง งานป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ งานรักษาพยาบาล และงานฟื้นฟูสภาพ เพื่อคงไว้ซึ่งการมีสุขภาพดี

การพัฒนางานสาธารณสุข หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในชุมชนและครอบครัวของ ประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่เพียงเพื่อลดภาวะความเจ็บป่วย แต่เพื่อให้ บุคคลมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ในสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่พึงปรารถนา

ชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่ยกฐานะจากสภาตำบล ตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

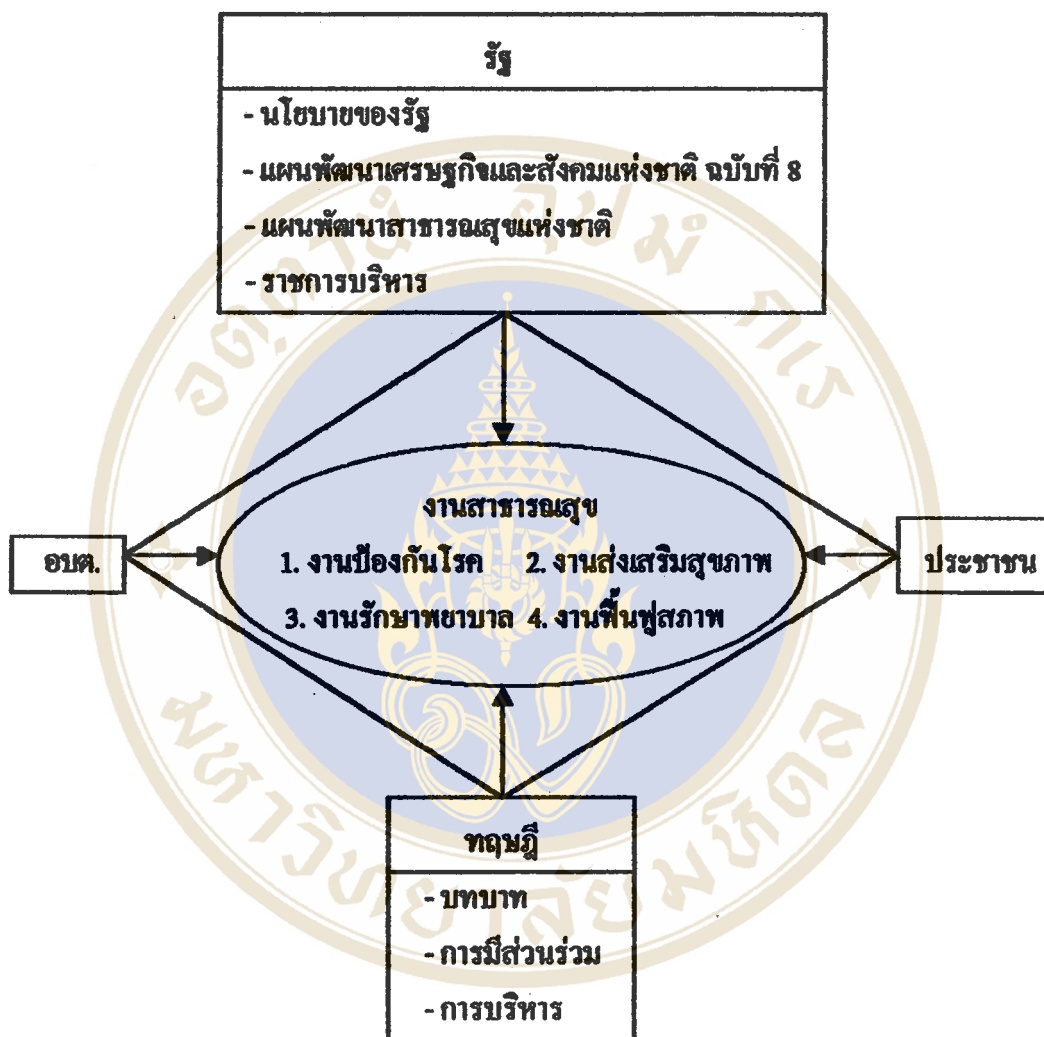
การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหา การตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหา ร่วมลงทุนการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เงิน ร่วมปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา และร่วมดูแลประเมินผลงาน

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้าน สาธารณสุขชุมชน โดยมองว่าในปัจจุบันนโยบายของรัฐต้องการให้มีการกระจายอำนาจจาก ส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากรูปแบบการปกครองที่มีการกระจายอำนาจทางการเมืองและ การบริหารไปสู่ท้องถิ่นซึ่งก็คือองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นการพัฒนาท้องถิ่นโดยองค์กรท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และงานด้านสาธารณสุข นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขยังได้มีการจัดทำแผนพัฒนา สาธารณสุขแห่งชาติ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับดังกล่าว โดยมีการ กระจายอำนาจเกี่ยวกับงานสาธารณสุขให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ทั้ง 4 ด้าน คือ งานป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ งานรักษาพยาบาล และงานฟื้นฟูสภาพ

การศึกษารอบบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ได้ใช้ ทฤษฎี บทบาท การมีส่วนร่วม และการบริหาร ในการวิเคราะห์ลักษณะการดำเนินงาน การมีส่วน ร่วมของประชาชน แนวคิดและแนวทางของการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข ความคาดหวังของ ประชาชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งปัจจัยที่ ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน:กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) แนวคิดและหลักการการกระจายอำนาจปกครองกับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน
- 2) แนวคิดและหลักการการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน
- 3) แนวคิดและทฤษฎี “บทบาท” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน
- 4) แนวคิดและทฤษฎี “การมีส่วนร่วม” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน
- 5) แนวคิดและทฤษฎี “การบริหาร” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน
- 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและหลักการการกระจายอำนาจปกครองกับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

2.1.1 การกระจายอำนาจการปกครอง

ประยูร กาญจนกุล (2523:129-135) ได้กล่าวถึงแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองไว้ว่า หลักการกระจายอำนาจปกครอง(Decentralization)ให้แก่ท้องถิ่น เป็นวิธีที่รัฐบาลมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนกลาง จัดทำสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชา เพียงแต่ขึ้นอยู่กับราชการบริหารส่วนกลางเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือรัฐบาลมอบอำนาจในการปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่บริหารราชการส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในท้องถิ่น หรือองค์กรอันมิใช่เป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนกลางรับไปดำเนินการเอง โดยกล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง ดังนี้

1) มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง องค์การส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นมีเจ้าหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองและไม่ขึ้นตรงต่อราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2) มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้ง คณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3) มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจปกครองนั้นต้องกำหนดให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการได้ ตามที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร ก็คือมีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง

4) มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่นของตนเอง ตามหลักการกระจายอำนาจปกครองนั้น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแยกจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน(ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

5) มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจปกครอง ท้องถิ่นนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านั้นมิได้ขึ้นกับสังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้น

ส่วนกับองค์ประกอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น สามารถสรุปได้ดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2535 : 11)

1) หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายและมีสภาพเป็นนิติบุคคล

2) หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชา (hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (autonomy)

3) หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง(election)โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

4) หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดเก็บรายได้(revenue)โดยการอนุญาตจากรัฐ

5) หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน

6) หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นของรัฐ

7) หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ

จากหลักการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวข้างต้น จะเน้นถึงความอิสระในการบริหารและอำนาจการปกครองของตนเอง แต่ไม่ได้มีอำนาจอุปถัมภ์โดยสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนในส่วนรวม รัฐบาลจึงต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับรัฐบาลกลาง อาจกล่าวได้เป็น 3 ประการคือ

1) การควบคุมด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่น โดยทางกฎหมาย และการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนภายในขอบเขตเท่าที่กฎหมายมอบให้

2) การช่วยเหลือเกื้อกูลในด้านรายได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการหารายได้ในท้องถิ่นมักจะ ไม่เพียงพอจากรายจ่าย รัฐบาลกลางจึงจำเป็นต้องช่วยเหลืออุดหนุน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่น

3) แนะนำและส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีทรรศนะที่ถูกต้อง และเห็นคุณค่าของการปกครองตนเอง แนะนำแนวทางปฏิบัติที่จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น ตลอดจนช่วยเหลือแนะนำทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนท้องถิ่นกับราชการบริหารส่วนกลาง ในเรื่องของอำนาจหน้าที่และสถานภาพทางกฎหมาย มีดังนี้

1) ราชการบริหารทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่มีอำนาจหน้าที่ และสถานภาพทางกฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ราชการบริหารส่วนกลางมีอำนาจหน้าที่และสถานภาพทางกฎหมายที่เหนือกว่าราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ราชการบริหารส่วนกลาง จึงสามารถออกคำสั่งและควบคุมบังคับบัญชาการปฏิบัติงานต่างๆของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นได้ ซึ่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งหรือการวินิจฉัยสั่งการใด ๆ ของราชการบริหารส่วนกลาง ถึงแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับคำสั่งหรือการวินิจฉัยสั่งการนั้น ๆ ก็ตาม

2) ในความสัมพันธ์ด้านโครงสร้างพบว่า โครงสร้างของราชการบริหารแต่ละส่วนมีได้อยู่ในระดับเดียวกัน โดยโครงสร้างของราชการบริหารส่วนกลางอยู่ในระดับที่สูงกว่า และมีอำนาจหน้าที่เหนือกว่า ราชการบริหารส่วนกลางสามารถใช้อำนาจควบคุมบังคับบัญชาราชการบริหารส่วนท้องถิ่นทุกรูปได้ ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างระหว่างราชการบริหารทั้งสองส่วนจึงเป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง

3) ราชการบริหารทั้งสองส่วนต่างมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเหมือนกัน คือการให้บริการสาธารณะประเภทต่างๆแก่ประชาชน แต่ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ในขอบเขตที่แคบกว่าและน้อยประเภทกว่าราชการบริหารส่วนกลาง

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนท้องถิ่นกับราชการบริหารส่วนภูมิภาคนั้น ฤทธิน พนาพงศธร (2530) ได้สรุปไว้ว่า ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและราชการบริหารส่วนภูมิภาคต่างมีโครงสร้างที่จัดตั้งและดำเนินงานภายในเขตพื้นที่เดียวกัน กล่าวคือ ภายในเขตพื้นที่ของแต่ละจังหวัดทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) ซึ่งเมื่อเป็นดังนี้ กฎหมายจึงได้กำหนดความสัมพันธ์ต่อกันในแนวดิ่ง เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้โดยง่าย โดยกำหนดให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาคมีอำนาจหน้าที่เหนือกว่าราชการส่วนท้องถิ่น ดังนั้นราชการบริหารส่วนภูมิภาคจึงสามารถควบคุมการดำเนินงานขององค์กรการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นทุกองค์กรที่อยู่ในเขตพื้นที่ของตนได้ อีกทั้งยังอาจได้รับมอบอำนาจจากราชการบริหารส่วนกลางดำเนินการควบคุมบังคับบัญชาองค์กรเหล่านี้ไว้อีกด้วย และเมื่อพิจารณาถึงหน้าที่ขององค์กรการบริหารส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น แต่ละรูปแบบต้องปฏิบัติเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศโดยมิได้คำนึงถึงว่าองค์กรเหล่านี้แต่ละแห่งจัดตั้งอยู่ในส่วนใดของประเทศ มีขนาดของพื้นที่ จำนวนประชากรผู้รับบริการ และระดับความเจริญของท้องถิ่นมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม

2.1.2 การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยกับงานพัฒนาสาธารณสุข

กฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้น เพื่อจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะให้ทั่วถึง และสอดคล้องกับความต้องการของราษฎรในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความจำเป็น ความสามารถและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งการให้โอกาสแก่ราษฎรในท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการจัดการบริการสาธารณะนั้นด้วยการปกครองท้องถิ่นหรือราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมี 6 รูปแบบ ได้แก่ เทศบาล

สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายการปกครองท้องถิ่น 6 ฉบับดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
- 2) พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495
- 3) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498
- 4) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521
- 5) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
- 6) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และ พ.ศ. 2537

เพื่อเป็นการให้องค์กรปกครองท้องถิ่น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในกิจการต่าง ๆ กฎหมายดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีบทบัญญัติให้องค์กรปกครองท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้และบุคลากรเป็นของตนเอง ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง แต่ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้้องค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนมากยังคงอาศัยรายได้จากเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

2.1.2.1 การบริหารงานสาธารณสุขในราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

การบริหารงานสาธารณสุขในราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ มีดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

เป็นองค์กรนิติบุคคล มีสภาจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขรวมทั้งการศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา และการส่งเสริมวัฒนธรรม ตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่บริหารกิจการส่วนจังหวัดที่แตกต่างจากราชการส่วนภูมิภาค โดยถือว่าเป็นส่วนราชการแผ่นดิน กิจการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการสาธารณสุข ได้แก่ การป้องกันโรค การจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา โรงฆ่าสัตว์ เป็นต้น

แต่ต่อมาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้โอนงานในความรับผิดชอบของส่วนเร่งรัดพัฒนาชนบท และส่วนสาธารณสุข ไปให้หน่วยงานในราชการส่วนภูมิภาครับผิดชอบ ดูแลแทน ดังนั้น

ปัจจุบันจึงเหลือส่วนราชการในสังกัด 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเลขานุการจังหวัด ส่วนการคลัง และส่วนอำเภอหรือกิ่งอำเภอในจังหวัดนั้น

2) เทศบาล

เทศบาลเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้จัดแบ่งประเภทของเทศบาลไว้ 3 ประเภท ตามจำนวน ความหนาแน่นของราษฎร และรายได้ของเทศบาล ได้แก่

เทศบาลตำบล เป็นเทศบาลขนาดเล็ก ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล

เทศบาลเมือง เป็นเทศบาลขนาดกลาง เป็นท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยอยู่อย่างหนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร มีรายได้พอสมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการเทศบาล

เทศบาลนคร เป็นเทศบาลขนาดใหญ่ มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป โดยอยู่อย่างหนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร และมีรายได้พอสมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการเทศบาล

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลเกี่ยวกับด้านสาธารณสุข

ตาม พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลไว้ 2 ลักษณะ คือหน้าที่ที่ต้องกระทำ และหน้าที่ที่พิจารณากระทำได้ โดยพิจารณาจากความจำเป็นของราษฎรในแต่ละเทศบาล นอกจากนั้นยังแบ่งอำนาจหน้าที่แตกต่างกันไปในเทศบาลแต่ละระดับ ดังนี้

ก. เทศบาลตำบล

(1) หน้าที่ที่ต้องกระทำด้านสาธารณสุข

การรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อ

(2) หน้าที่ที่อาจกระทำด้านสาธารณสุขหรือที่เกี่ยวกับด้านสาธารณสุข การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ให้มีโรงฆ่าสัตว์ ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้

ข. เทศบาลเมือง

(1) หน้าที่ที่ต้องกระทำได้ด้านสาธารณสุข

กิจการตามรายการที่บังคับให้เทศบาลตำบลต้องกระทำ ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ให้มีโรงฆ่าสัตว์ ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ ให้มีและบำรุงส่วนสาธารณะ ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

(2) หน้าที่ที่อาจกระทำได้ด้านสาธารณสุขหรือที่เกี่ยวกับด้านสาธารณสุข

ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและทารก ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล ให้มีการสาธารณสุขการ จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข ให้มีและบำรุงสถานที่สำคัญการศึกษาและพลศึกษา ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

ค. เทศบาลนคร

(1) หน้าที่ที่ต้องกระทำได้ด้านสาธารณสุข

กิจการต่างๆที่บังคับให้เทศบาลเมืองต้องกระทำ ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก กิจการอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

(2) หน้าที่ที่อาจกระทำได้ด้านสาธารณสุขหรือที่เกี่ยวกับด้านสาธารณสุข

ให้มีการบำรุงโรงพยาบาล ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

3) สุขาภิบาล

เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งและบริหารงาน โดยอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล พ.ศ.2495 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม สุขาภิบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยองค์การสุขาภิบาลมีองค์กรเดียว คือกรรมการสุขาภิบาล ทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติในเวลาเดียวกัน

สุขาภิบาลจัดตั้งขึ้นในท้องถิ่นที่มีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นสุขาภิบาล โดยให้ทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และสุขาภิบาลอาจได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลได้ตามบทบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยเทศาภิบาล ซึ่งในปัจจุบันสุขาภิบาลทุกแห่งได้เลื่อนฐานะเป็นเทศบาลครบทุกแห่งแล้ว

4) กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นโดยรวมหน่วยงานเดิมที่มีอยู่ทั้งราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เป็นองค์การปกครองท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล แบ่งพื้นที่การปกครองเป็นเขตและแขวง

4.1) การแบ่งส่วนราชการ

การบริหารราชการกรุงเทพมหานครประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในท้องถิ่น และมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นดังนี้

- (1) สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร
- (2) สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- (3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
- (4) สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
- (5) สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นสำนักงาน 12 สำนัก ได้แก่ สำนักนโยบายและแผน สำนักการแพทย์ สำนักอนามัย สำนักการระบายน้ำ สำนักการศึกษา ความสะอาด สำนักการศึกษา สำนักการโยธา สำนักสวัสดิการสังคม สำนักเทศกิจ สำนักการคลัง สำนักพัฒนาชุมชน สำนักผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร
- (6) สำนักงานเขต

4.2) บทบาทของกรุงเทพมหานครด้านสาธารณสุข

เมื่อพิจารณาการจัดแบ่งส่วนราชการตามอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร พบว่ามีหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่องานด้านสาธารณสุข 2 หน่วยงาน คือสำนักอนามัย และสำนักการแพทย์ ซึ่งมีสายบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อรองปลัดกรุงเทพมหานครฝ่ายสาธารณสุข และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอื่นอีก 2 หน่วยงาน คือสำนักการระบายน้ำ และสำนักการศึกษาความสะอาด นอกจากนั้นยังมีสำนักงานเขตต่างๆ ทำหน้าที่หน่วยงานปฏิบัติการสนาม ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในขอบเขตงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ ภายใต้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ ทรัพยากรบางส่วน รวมทั้งการชี้แนวทางการดำเนินงานจากกรุงเทพมหานครและสำนักต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในฐานะหน่วยงานนิเทศและสนับสนุน

สำนักอนามัย

สำนักอนามัยเป็นส่วนราชการเทียบเท่ากรมของกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม และประสานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว การอนามัยสิ่งแวดล้อม การควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของศูนย์บริการสาธารณสุข และโรงพยาบาลชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรงมหรสพและสาธารณสุขสถานอื่นๆ

สำนักการแพทย์

สำนักการแพทย์มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแล และการปฏิบัติการด้านการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้แล้ว ยังมีหน่วยงานที่สำคัญด้านการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการเกิดมลพิษในกรุงเทพมหานครอื่น ๆ ได้แก่ สำนักการระบายน้ำ ทำหน้าที่กำจัดน้ำเน่าเสีย และป้องกันน้ำท่วม สำนักรักษาความสะอาด ทำหน้าที่ในการรักษาความสะอาด กำจัดสิ่งปฏิกูล และกำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนั้นยังมีสำนักงานภาคต่างๆ โดยมีงานรักษาความสะอาด งานโยธา (ดูแลการกำจัดน้ำเน่าเสีย และป้องกันน้ำท่วมในเขตที่รับผิดชอบ) และงานอนามัย เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เขตที่รับผิดชอบ

5) เมืองพัทยา

เมืองพัทยาเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีการนำแนวคิดการจัดการปกครองท้องถิ่นในรูป “ผู้จัดการเมือง” หรือ City manager มาใช้โดยกำหนดคุณสมบัติพิเศษของผู้จัดการเมือง และว่าจ้างให้เข้ามาเป็นผู้บริหารเมืองพัทยา

อำนาจหน้าที่ของเมืองพัทยา

ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 กำหนดให้เมืองพัทยานิรฐานะเทียบเท่าเทศบาลนคร และมีอำนาจหน้าที่กระทำการที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข ซึ่งได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือและท่าจอดเรือ การควบคุมอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพ และสถานบริการอื่น การรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน และที่สาธารณะ

6) องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายรวมทั้งสามารถบริหารงานบริหารเงินขององค์กรได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขโดยตรงได้แก่
-การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- การจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ
- คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากบทบาทหน้าที่ด้านสาธารณสุขของ อบต. ตามกฎหมายหรือที่อาจสามารถดำเนินการได้ รัฐบาลยังพยายามโอนอำนาจและภารกิจในการจัดบริการสาธารณสุขให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและการจัดตั้ง โดยภายใต้การปฏิรูประบบราชการ ได้มีการทำข้อตกลงเบื้องต้นตามหนังสือการทำข้อตกลงระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและ ก.พ. ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2540 มีกิจกรรมที่ต้องพิจารณาการโอน (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ และคณะ, 2540:11) ได้แก่

- 1) งานควบคุมสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะติดเชื้อ
- 2) การเฝ้าระวังภาวะสุขภาพเบื้องต้นโดยการตรวจสุขภาพเด็กวัยเรียนและเยาวชน
- 3) การเฝ้าระวังและการแก้ไขภาวะโภชนาการโดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การให้บริการวางแผนครอบครัว
- 4) การให้บริการวางแผนครอบครัวเฉพาะชาติ/ชาตินี้
- 5) งานทันตสาธารณสุขในชุมชน
- 6) การควบคุมโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน
- 7) การควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่น
- 8) การคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน

- 9) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 10) การสร้างระบบประปา/ภาชนะเก็บน้ำฝน/เจาะบ่อบาดาล
- 11) การดูแลและซ่อมบำรุงบ่อบาดาล
- 12) การบำรุงรักษาบ่อน้ำดื่ม
- 13) การกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล/การควบคุมแมลงและสัตว์นำโรค
- 14) การปรับปรุงสุขาภิบาลอาหาร
- 15) งานรักษาพยาบาลในชุมชน
- 16) งานบริการในสถานีนอนมัย
- 17) โรงพยาบาลชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลขนาดใหญ่

จากแนวคิดการกระจายอำนาจปกครองกับการพัฒนาสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าแม้รัฐจะมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นก็ตาม แต่ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นยังคงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังจะเห็นได้จากมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทั้งที่ต้องกระทำและอาจกระทำ ซึ่งจากแนวคิดนี้จะทำให้เราทราบถึงอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขชุมชนของ อบต.ว่ามีอะไรบ้าง และ อบต.ได้ใช้อำนาจปกครองของตนในการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนอย่างไร

2.1.2.2 พระราชบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับสาธารณสุข

พระราชบัญญัติที่สำคัญเกี่ยวกับสาธารณสุข ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นไว้ ได้แก่

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ได้ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) การกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น โดยให้อำนาจออกข้อบังคับตำบล ดังต่อไปนี้

(1) ห้ามการถ่ายเท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(2) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะ และสถานที่
เอกชน

(3) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย หรือให้เจ้าของ หรือผู้
ครอบครอง อาคารหรือสถานที่ใดๆปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพ หรือลักษณะการใช้
อาคารหรือสถานที่นั้นๆ

(4) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น ในการเก็บและขน
ปฏิกูลหรือมูลฝอยไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือ
มูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขั้นสูงตามลักษณะการให้
บริการที่ผู้รับใบอนุญาตจะพึงเรียกเก็บได้

(6) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

2) สุขลักษณะของอาคาร พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 21,22 ได้
กำหนดอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับสุขลักษณะของอาคารไว้ดังนี้

(1) เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคาร หรือส่วนราชการอาคารใดหรือสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคาร มีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้มีสภาพรุงรังจนอาจเป็น
อันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย หรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย
ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการ
แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคารหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน
หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็น เพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ
ภายในเวลาซึ่งกำหนดให้ตามสมควร

(2) เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารใดมีสินค้า เครื่องเรือน หรือสัมภาระ
สะสมไว้มากเกินสมควร หรือจัดสิ่งของเหล่านั้นซับซ้อนกันเกินไปจนอาจเป็นเหตุให้เป็นที่อยู่อาศัย
ของสัตว์ให้โทษใดๆ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัย หรือ ไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ
ของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย หรือให้จัดสิ่งของเหล่านั้นเสียใหม่ เพื่อมิให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือ
ให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ หรือให้กำจัดสัตว์ซึ่งเป็นพาหะของโรคภายในเวลาที่กำหนดให้ตาม
สมควร

3) เหตุรำคาญ

(1) มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการห้ามผู้ใดผู้หนึ่งมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะ หรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดจนการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษาบรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ ทางระบายน้ำ ถู คลอง และสถานที่ต่างๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้

(2) ในกรณีมีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใด ๆ เพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้ามีเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอม ให้นุคนใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมด หรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

4) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์

มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบสัตว์ในที่หรือทางสาธารณะโดยไม่ปรากฏเจ้าของ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจกักสัตว์ดังกล่าว ไว้เป็นเวลาอย่างน้อยสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วยังไม่มีผู้ใดมาแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของเพื่อรับสัตว์คืน ให้สัตว์นั้นตกเป็นของราชการส่วนท้องถิ่น แต่ถ้าการกักสัตว์ไว้อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์นั้นหรือสัตว์อื่น หรืออาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะจัดการขาย หรือขายทอดตลาดสัตว์นั้นตามควรแก่กรณีก่อนถึงกำหนดดังกล่าวก็ได้ เงินที่ได้รับจากการขาย หรือขายทอดตลาด เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขาย หรือขายทอดตลาด และค่าเลี้ยงดูสัตว์แล้ว ให้เก็บรักษาไว้แทนสัตว์

ในกรณีที่มีได้มีการขายหรือขายทอดตลาดสัตว์ตามวรรคหนึ่ง และเจ้าของสัตว์มาขอรับสัตว์คืนภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง เจ้าของสัตว์จะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงดูสัตว์ให้แก่ราชการท้องถิ่นตามจำนวนที่ได้จ่ายจริงด้วย

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสัตว์ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นพบนั้นเป็นโรคติดต่อ อันอาจเป็นอันตรายต่อประชาชน ให้ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลาย หรือจัดการตามที่เห็นสมควรได้

5) กิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

(1) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกข้อกำหนดของท้องถิ่น

(2) กำหนดประเภทของกิจการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกิจกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่น

(3) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขสำหรับให้ผู้นำนกิจการตาม (1) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพ หรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในเรื่องอื่นๆ ได้แก่ ตลาด สถานที่จำหน่ายอาหาร และสถานที่สะสมอาหาร การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะไว้ด้วย และเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 44 ยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจ ดังนี้

1) มีหนังสือเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือแจ้งข้อเท็จจริง หรือทำคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานใดเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

2) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใดๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบ หรือควบคุมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือตามพระราชบัญญัติ ในการนี้ให้มีอำนาจสอบถามข้อเท็จจริงหรือเรียกหนังสือรับรองการแจ้ง หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่นั้น

3) แนะนำให้ผู้ได้รับอนุญาต หรือหนังสือรับรองการแจ้งปฏิบัติให้ถูกต้องตามเงื่อนไขใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองการแจ้ง หรือตามข้อกำหนดของท้องถิ่น หรือตามพระราชบัญญัตินี้

4) ปิดหรืออายัดสิ่งของใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เพื่อประโยชน์ดำเนินคดีหรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น

5) เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใดๆ ที่สงสัยว่าจะไม่ถูกสุขลักษณะ หรือจะก่อให้เกิดเหตุรำคาญจากอาคารหรือสถานที่ใดๆ เป็นปริมาณตามสมควร เพื่อเป็นตัวอย่างในการตรวจสอบตามความจำเป็นได้โดยไม่ต้องใช้ราคา ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นในเรื่องใดหรือทุกเรื่องก็ได้

พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535

สำหรับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า มีดังนี้คือ มาตรา 9 กำหนดว่า ในที่สาธารณะถ้าปรากฏว่าสุนัขใดไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ หรือมีแต่เป็นเครื่องหมายประจำตัวปลอม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมีอำนาจจับสุนัขนั้นเพื่อกักขัง ถ้าไม่มีเจ้าของมาขอรับคืนภายในห้าวัน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลายสุนัขนั้นได้

มาตรา 10 กำหนดว่า เมื่อปรากฏว่าสุนัขใดมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้เจ้าของสุนัขนั้นแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่พบว่าสุนัขนั้นมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า

มาตรา 15 กำหนดว่า ในที่สาธารณะถ้าปรากฏว่าสุนัขใดมีอาการของโรคพิษสุนัขบ้า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจทำลายสัตว์ควมุนั้นได้

2.2 แนวคิดและหลักการการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

การพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนใช้แนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8 โดยมีสถานีอนามัยเป็นแกนกลางในการนำนโยบายของแผน 8 มาจากสาธารณสุขจังหวัดเพื่อใช้ในการพัฒนาสาธารณสุข เนื่องจากสถานีอนามัยถือเป็นสถานบริการสาธารณสุขระดับปลายสุดที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชนบทมากที่สุด เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับบริการสาธารณสุขของรัฐ และเป็นหน่วยงานอยู่ได้บังคับบัญชาของสาธารณสุขอำเภอ โดยมีคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ(คปสอ.) ทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันสถานีอนามัยแบ่งเป็น 2 ลักษณะตามโครงสร้าง และระดับขีดความสามารถในการบริการประชาชน

1) สถานีอนามัยทั่วไป หมายถึงสถานีอนามัยส่วนใหญ่ของประเทศ และมีบทบาทความรับผิดชอบที่กำหนดไว้รวมทั้งสิ้น 4 งาน ได้แก่ การบริการสาธารณสุขผสมผสาน การสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาชุมชน บริหารงานชุมชน และงานสุศึกษาประชาสัมพันธ์

2) สถานีอนามัยขนาดใหญ่ หมายถึงสถานีอนามัยที่พัฒนาขึ้นมาจากสถานีอนามัยทั่วไป มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีขีดความสามารถและมาตรฐานการปฏิบัติงานบางอย่างสูงกว่าสถานีอนามัยทั่วไป เช่น งานบริการทันตกรรมขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่สถานีอนามัยที่เลี่ยง สนับสนุนสถานีอนามัยทั่วไป ทั้งในด้านการบริการรับส่งต่อผู้ป่วย การบริหาร และวิชาการ

2.2.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนางานสาธารณสุข

การพัฒนาสาธารณสุขตามแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) ประชาชนมีความรู้ ทศนคติที่ดีเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสมสำหรับบุคคลและครอบครัว
- 2) ภาวะเจ็บป่วยและตายด้วยโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพเลี่ยง และโรคที่ป้องกันได้ลดลง
- 3) ประชาชนมีหลักประกันสุขภาพ และสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพแบบองค์รวม ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ
- 4) ประชาชนได้รับการคุ้มครองการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและความปลอดภัย โดยมีองค์ความรู้และพฤติกรรมในการเลือกใช้และบริโภคที่เหมาะสม
- 5) ประชาชนได้รับการคุ้มครองให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัยต่อวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
- 6) องค์กรชุมชนสามารถดูแลและรับผิดชอบสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
- 7) ครอบครัวมีความพร้อมด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงมีครรภ์และเด็กได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยอย่างมีคุณภาพ
- 8) ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงตามวัย และดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า
- 9) คนไทยเป็นผู้ที่สามารถนำภูมิปัญญาด้านสาธารณสุขไปใช้ประโยชน์ได้ทุกระดับ และเป็นผู้นำด้านสุขภาพในภูมิภาคนี้

นอกจากนั้นยังได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติดังนี้

- 1) การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขแผนปัจจุบัน ร่วมกับการดำเนินงานตามกลวิธีสาธารณสุขมูลฐาน จะทำให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น
- 2) การขยายบริการของรัฐเข้าสู่ชนบทระดับตำบล ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพจะทำให้ประชาชนในชนบทมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น
- 3) ประชาชนในชนบทควรได้รับบริการใกล้บ้านมากที่สุด หากเกินขีดความสามารถของสถานบริการใกล้บ้าน จึงเข้าสู่ระบบส่งต่อที่เหมาะสม
- 4) สถานีอนามัยเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับการบริการของรัฐที่อยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด(First of Health Service)
- 5) การบริการในระดับตำบลและหมู่บ้าน จัดอยู่ในบริการระดับต้น (Primary Medical Care) คือระดับที่ให้บริการได้โดยเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่แพทย์ ควบคู่ไปกับการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน(Primary Medical Care)
- 6) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขของรัฐที่ทำงานในระดับตำบล นอกจากมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนโดยตรงแล้ว จะต้องมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนเพื่อพัฒนางานสาธารณสุข และพัฒนาชุมชนด้วย
- 7) การให้บริการของสถานีอนามัย กำหนดน้ำหนักงานส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมและป้องกันโรคต่องานด้านรักษาพยาบาลในสัดส่วน 75:25
- 8) การให้บริการของสถานีอนามัย เป็นการให้บริการแบบผสมผสาน(Integrated Health Service) ในลักษณะการดูแลทั้งครอบครัว(Family Care) และดูแลทั้งชุมชน(Community Care)โดยมีขอบเขตรับผิดชอบ(Catchment Aarea)ที่ชัดเจน
- 9) การให้บริการของสถานีอนามัย เป็นการให้บริการทั้งเชิงรุกเข้าสู่ชุมชนร่วมกับการตั้งรับในสำนักงาน โดยยึดเน้นมาตรการ “เยี่ยมบ้าน” เป็นการทำงานเชิงรุกที่สำคัญ ต่อมามีการใช้ อสม.เป็นตัวกลางระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากขึ้น
- 10) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีอนามัยเป็นบุคลากรสาธารณสุขระดับผู้ช่วยประเภทที่มีความรู้ ความสามารถในงานหลาย ๆ ด้าน(Multipurpose Personnel)

2.2.2 กลวิธีทางสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า

จากการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนที่ผ่านมา ยังไม่สามารถครอบคลุมประชากรส่วนใหญ่ได้ รัฐบาลจึงมีความต้องการที่จะขยายบริการสาธารณสุขให้

ครอบคลุมประชากรในชนบทให้ได้มากยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชน ด้วยการประสานความคิดและความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างใกล้ชิด ซึ่งแนวความคิดนี้เรียกว่า “การสาธารณสุขมูลฐาน”

การสาธารณสุขมูลฐานหมายถึง การดูแลสุขภาพที่จำเป็น ซึ่งจัดให้ได้อย่างทั่วถึงสำหรับทุกคน และทุกคนรอบรู้ในชุมชน โดยการยอมรับและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของทุกคน ด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่เกินกำลังของชุมชนและประเทศจะรับได้ นอกจากนี้การสาธารณสุขมูลฐานยังเป็นส่วนผสมผสานของระบบบริการสาธารณสุข และระบบการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจของประเทศ

การสาธารณสุขมูลฐานได้บรรจุเป็นนโยบายการสาธารณสุขแห่งชาติในแผนพัฒนาสาธารณสุข ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และมีการสานต่อนโยบายดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน

องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทยจะมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับงานบริการสาธารณสุขพื้นฐาน ซึ่งรัฐบาลได้เป็นผู้จัดให้แก่ประชาชน (Basic Health Services) องค์ประกอบของงานสาธารณสุขมูลฐานดังกล่าว ประกอบด้วยบริการแบบผสมผสาน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การป้องกันโรคติดต่อ
- 2) การส่งเสริมสุขภาพอนามัย
- 3) การรักษาพยาบาล
- 4) การฟื้นฟูสภาพ

งานบริการสาธารณสุขทั้ง 4 ด้าน สามารถแยกออกเป็นกิจกรรมที่ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง เรียกว่า กิจกรรมจำเป็นของสาธารณสุขมูลฐาน (Essential Element Primary Health Care) เดิมนั้นมี 10 กิจกรรม แต่ในปัจจุบันได้เพิ่มอีก 4 กิจกรรม รวมเป็น 14 กิจกรรม (เขียนเป็นตัวย่อว่า NEWSITEMMDECAA) ดังนี้

- 1) N = Nutrition การโภชนาการ
- 2) E = Education การสุศึกษา
- 3) W = Water Supply and Sanitation การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและจัดหา น้ำสะอาด
- 4) S = Surveillance for Local disease Control การควบคุมโรคติดต่อประจำถิ่น

- 5) I = Immunization การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
- 6) T = Simple Treatment การรักษาพยาบาลเบื้องต้น
- 7) E = Essential drugs การจัดหายาที่จำเป็นไว้ใช้ในชุมชน
- 8) M = Maternal and Child and Family Planning การอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว
- 9) M = Mental Health การสุขภาพจิต
- 10) D = Dental Health การทันตสาธารณสุข
- 11) E = Environmental Health การป้องกันและแก้ไขมลภาวะและสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษเป็นภัย
- 12) C = Consumer Protection การคุ้มครองผู้บริโภค
- 13) A = Accident and Non-communicable Disease Control การป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุ อุบัติภัย และโรคไม่ติดต่อ
- 14) A = AIDS การป้องกันและควบคุมโรคเอดส์

จากแนวคิดด้านสาธารณสุขที่ว่า การที่จะให้ประชาชนมีสุขภาพดีได้นั้น รัฐจะต้องให้บริการสาธารณสุขควบคู่ไปกับการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสาธารณสุขชุมชน ซึ่งจากแนวคิดนี้จะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนเกาะเกร็ดว่า อนาคต มีการดำเนินงานพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนอย่างไร และองค์กรอื่นๆมีบทบาทต่องานสาธารณสุขของชุมชนอย่างไรบ้าง

2.3 แนวคิดและทฤษฎี “บทบาท” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

จากนโยบายการกระจายอำนาจ ที่ส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่นมีบทบาทด้านการพัฒนาสาธารณสุขชุมชนมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้สามารถเข้าใจในบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดเกี่ยวกับงานสาธารณสุข จึงจำเป็นต้องทราบถึง ความหมาย และลักษณะของบทบาท ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

2.3.1 ความหมายของบทบาท

นักสังคมวิทยา นักการศึกษา นักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้ ดังเช่น

สุพัศรา สุภาพ (2540:30) ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท (role) คือ การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นคนใช้ บทบาทคือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2540:73) ได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทคือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆจะต้องปฏิบัติอย่างไร (role expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคม ได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อ จะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาทหรือหน้าที่ต่างๆของพ่อ เช่น เลี้ยงดูลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน เป็นต้น ตำแหน่งอื่นๆก็เช่นกัน ต่างก็มีบทบาทที่คาดหวังจะต้องทำในฐานะครองตำแหน่งต่างๆ เหล่านี้

สุชา จันทน์อม (2539:241) ได้กล่าวถึงบทบาท (role) ไว้ว่า บทบาทของบุคคลในสังคม ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้นั้นด้วย เช่น บทบาทของนายกรัฐมนตรี บทบาทของบุคคลทั่วไป เป็นต้น บุคคลจะมีบทบาทที่มีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น บุคลิกภาพที่เหมาะสม การอบรมที่ได้รับมา ความพอใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สภาพของจิตใจ แรงจูงใจ และอื่นๆ ในบางกรณีจะพบว่า บุคคลมีบทบาทขัดแย้งกันในตัว เช่น บุคคลที่เป็นทั้งพ่อบ้านแม่บ้าน และอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย ต้องรับผิดชอบหลายด้าน อาจจะมีความยุ่งยากขัดแย้งในงานที่ต้องปฏิบัติ

2.3.2 แนวคิดเรื่องบทบาท

แนวคิดในเรื่องบทบาท สามารถพิจารณาเป็น 3 แนวคิด คือแนวคิดในทัศนะของ นักจิตวิทยา นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ซึ่งมีทัศนะที่แตกต่างกันดังนี้

2.3.2.1 แนวคิด “บทบาท” ในทัศนะของนักจิตวิทยา

นักจิตวิทยาสังคมยอมรับว่า ฐานะตำแหน่งและบทบาทเป็นสิ่งที่มียู่แล้วก่อนที่ตัวคน จะเข้าไปสวมตำแหน่งนั้น และไม่มีบทบาทใดที่จะอยู่แยกเฉพาะตามลำพังได้ แต่ละบทบาทจะต้องมี คู่บทบาทซึ่งหมายถึงผู้ที่แสดงบทบาทเกี่ยวข้องเสมอ โดยคู่บทบาทนั้นอาจมีได้มากกว่าหนึ่งบทบาท ก็ได้ บทบาทและคู่บทบาทนี้จะเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นวงจร รวมตัวกันเป็นระบบขึ้น

การศึกษา “บทบาท” ทางจิตวิทยาเป็นการศึกษาถึงปฏิกริยาซึ่งเกิดขึ้นระหว่าง “ตัวบุคคล” กับฐานะตำแหน่งและบทบาท โดยนักจิตวิทยาถือว่าตำแหน่งเป็นเพียงระบบของการคาดหวัง บทบาทพฤติกรรมของคนที่ปรากฏนั้นเป็นผลเนื่องมาจากปฏิกริยาระหว่าง “ตัวบุคคล” กับ “บทบาท” และพฤติกรรมของคนเราจะถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

- 1) ความถูกต้องแน่นอนในการคาดหวังบทบาทซึ่งขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ของตำแหน่งตัวเองและผู้ที่จะมีปฏิกริยาต่อ โดยนับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของการแสดงบทบาทจริง
- 2) ความสันทัดในการดำเนินบทบาท ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ในขณะที่มีปฏิกริยา เช่นเดียวกับผู้แสดงละครที่เคยแสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งแล้วย่อมจะสามารถแสดงได้ดีกว่าบทบาทที่ตนไม่เคยแสดง
- 3) สภาพของ “ตัวบุคคล” ของคนๆนั้น ซึ่งหมายถึงจิตใจ อารมณ์ ในขณะที่มีปฏิกริยาสัมพันธ์ อันจะเป็นผลต่อการคาดหวังและความสันทัดในการดำเนินบทบาท

2.3.2.2 “บทบาท” ในทัศนะของนักมานุษยวิทยา

ลินตัน (Linton อ้างใน กระมล ทองธรรมชาติ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2537) นักมานุษยวิทยาคนแรกที่ให้แนวความคิดในเรื่องฐานะตำแหน่ง และบทบาทของฐานะตำแหน่งนั้น โดยถือว่าสังคมตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตอบโต้ของคนในสังคมนั้น ถ้าหากคนไม่มีการกระทำตอบโต้แล้วแนวคิดในเรื่องฐานะตำแหน่งและบทบาทจะไม่เกิดขึ้น Linton เห็นว่าสถานภาพเป็นนามธรรม ซึ่งหมายถึง “ตำแหน่ง” ที่มีอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะเป็นเครื่องกำหนดบทบาทของตำแหน่งว่าจะมีการทำหน้าที่อย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่มาคู่กับตำแหน่งคือบทบาทของตำแหน่ง เปรียบเสมือนเหรียญ ถ้าด้านหนึ่งของเหรียญคือตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของเหรียญคือ บทบาทนั่นเอง

นาเดล (S.F.Nadel อ้างใน วาสนา นรลักษณ์, 2540 : 16-17) นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษ กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมจริงๆซึ่งไม่เหมือนกับสถานภาพหรือตำแหน่งที่มีลักษณะอยู่กับที่ บทบาทมีลักษณะเป็นพลวัตร หรือการปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามบรรทัดฐาน (Norms) ของสังคม สถานภาพสามารถเพิ่มรายละเอียดต่างๆให้แก่บทบาท ในขณะที่ตัวบทบาทก็มีส่วนในการกำหนดสถานภาพ ซึ่งแบ่งส่วนประกอบของบทบาทออกเป็น 3 ชนิด

- 1) ส่วนประกอบที่อยู่ภายนอก เป็นส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท แม้จะขาดหายไปบ้างก็ไม่ทำให้บทบาทผิดไปจากที่ต้องการ คือส่วนประกอบของบทบาทสามารถจะเลือกได้

2) ส่วนประกอบที่กำหนดให้แน่นอน เป็นส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทที่จะขาดไม่ได้ เพราะขาดไปแล้วจะทำให้บทบาทนั้นผิดไปจากฐานะตำแหน่ง และจะเกิดปฏิกิริยาเรีกร้องให้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามบทบาท

3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ชัดเจน ถ้ามบทบาทขาดส่วนประกอบนี้ จะทำให้บทบาทที่เกิดจากฐานะตำแหน่งเปลี่ยนรูปเป็นบทบาทในฐานะตำแหน่งอย่างอื่น

กล่าวโดยสรุปนักมานุษยวิทยา ถือว่าบทบาทเป็นส่วนที่แยกไม่ออกจากฐานะตำแหน่ง มีลักษณะเป็นพลวัตร ซึ่งถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมของแต่ละสังคม และทุกสังคมยังมีวิธีการที่ใช้บังคับสมาชิกทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติต่อกัน และแสดงบทบาทให้เป็นไปในแนวเดียวกัน

2.3.2.3 “บทบาท” ในทัศนะของนักสังคมวิทยา

ทัลคอตต์ พาร์สัน (Talcott Parson อ้างใน สุรเกียรติ์ รุจิฐาน, 2538 : 28) นักสังคมวิทยา มีความเห็นว่าฐานะตำแหน่ง และบทบาทของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่มืออยู่แล้วบุคคลผู้อยู่ในฐานะตำแหน่งย่อมจะทำหน้าที่ ที่จะให้ฐานะตำแหน่งนั้นมีบทบาทไปตามแบบฉบับ นอกจากนั้น Parson ยังถือว่าระบบของสังคมคือ ระบบของการปฏิบัติต่อกัน และถือว่าบุคลิกลักษณะกับผู้มีพฤติกรรม หรือ ผู้กระทำทางสังคมไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เพราะบุคลิกลักษณะเป็นรูปแบบของพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งที่มีความสอดคล้องกันอยู่เสมอ ส่วนผู้กระทำทางสังคมมิได้คำนึงถึงรูปแบบของพฤติกรรมที่มีความสอดคล้อง นอกจากนั้นยังถือว่าบทบาทและฐานะตำแหน่งนับเป็นเพียงนิติกรรมของพฤติกรรมของคน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของคน

โรเบิร์ต เค เมอร์ตัน (Robert K. Merton อ้างใน ปรัชญา ศรีภา, 2540 : 53) เป็นผู้เพิ่มแนวความคิดเรื่องฐานะตำแหน่งและบทบาท โดยได้นำเอาเวลาและสถานที่เป็นตัวแปรเปลี่ยน (Variable) เข้ามาใช้ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับชุดของเรื่องฐานะตำแหน่ง และชุดของบทบาท กล่าวคือ คน ๆ หนึ่งจะต้องมีฐานะตำแหน่งที่จะต้องเข้าดำรงเป็นชุด ส่วนจะมีมากน้อยแค่ไหนแล้วแต่คน ๆ นั้น และชนิดของสังคมที่คนๆนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ฐานะตำแหน่งและบทบาทอาจเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงสรุปได้ว่าคนเราตลอดชีวิตจะมีฐานะตำแหน่งและบทบาทแตกต่างกันไปตามกาลเวลาและสังคมที่คนนั้นอยู่

ไพบุลย์ ช่างเรือน(2516:28)ได้สรุปสาระสำคัญของบทบาทตามแนวคิดทางสังคมวิทยาไว้ว่า

- 1) บทบาทมีประจำในทุกสถานภาพของสังคม
- 2) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดบทบาท
- 3) การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ ต้องทราบสังคมกรรม (Socialization)

จากทัศนะของนักสังคมวิทยาพอสรุปได้ว่า ฐานะตำแหน่งและบทบาทมีประจำในทุกสถานภาพของสังคม นับเป็นเพียงนิติกรรมของพฤติกรรมของคน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจริง นอกจากนี้ฐานะตำแหน่งและบทบาทของคนเรา จะแตกต่างกันไปตามกาลเวลา และสังคมที่คนนั้นอยู่

2.3.3 ลักษณะของบทบาท

บรูม และเซลซ์นิก (Broom and Selznick อ้างใน วิมลชัย คำปุย และ ทัดดาว ถอดโรจน์วงศ์, 2536 : 8) กล่าวว่า “บทบาท” เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย

- 1) บทบาทที่กำหนดไว้ในสังคมหรือบทบาทตามอุดมคติ (socially prescribed or ideal role) เป็นบทบาทที่สังคมจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้กับตำแหน่งทางสังคม
- 2) บทบาทความรู้สึกรับรู้ (the perceived role) เป็นบทบาทที่แสดงออกโดยการวินิจฉัยของตน คือ บุคคลแต่ละคนจะมีความเชื่อแตกต่างกัน มีการรับรู้ต่อสถานภาพต่างๆแตกต่างกัน ภาพพจน์ที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคลก็แตกต่างกัน ดังนั้นบทบาทที่แสดงออก จึงเป็นไปในทิศทางที่อาศัยสิ่งที่คนรับรู้เป็นพื้นฐาน
- 3) บทบาทที่กระทำจริง (the performed role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้ปฏิบัติไปจริง ซึ่งบางครั้งการแสดงบทบาทก็เป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากความคาดหวัง และการรับรู้ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเฉพาะตัวและประสบการณ์ในอดีตของเขาด้วย

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และจิตติพงษ์ ชรรฆานุสรณ์ (2522:34-35) ได้แบ่งการแสดงบทบาทออกเป็น 3 ลักษณะที่สำคัญคือ

- 1) บทบาทที่เป็นจริง (Actual Role) คือ บทบาทที่เจ้าของสถานภาพได้แสดงออกมาเอง

2) บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (Perceived Role) คือ บทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้เองว่าตนควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร ตามกฎหมายธรรมเนียมประเพณี หรือการกล่อมเกลாதาสังคม

3) บทบาทความคาดหวัง (Ideal Role) คือ บทบาทจะต้องแสดงให้เห็นไปตามที่ผู้อื่นคาดหวังไว้

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2537) กล่าวถึงความคาดหวังในบทบาทว่ามาจาก 4 แหล่งคือ

- 1) บทบาทที่สวมอยู่จริง (Actual Role) เป็นบทบาทที่แสดงออกมาจริง
- 2) บทบาทในเชิงอัตตะ (Subjective Role) เป็นความคาดหวังจากผู้แสดงบทบาทว่าตัวเองจะแสดงบทบาทอย่างไร
- 3) บทบาทที่ถูกคาดหวังจากผู้อื่น (Expected Role) หมายถึง บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังในตัวผู้แสดงบทบาท
- 4) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) หมายถึง บทบาทที่ถูกกำหนดจากบรรทัดฐาน (Norms) ของสังคม เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ วิถีประเพณี จารีตประเพณี

จากแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบทบาทข้างต้น พอสรุปได้ว่า บทบาทเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสถานภาพของสังคม โดยแบ่งการแสดงบทบาทได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

- 1) บทบาทที่กำหนดไว้ในสังคมหรือบทบาทตามอุดมคติ (prescribed or ideal role) หมายถึง หน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยกฎหมาย ว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง
- 2) บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (perceived or subjective role) หมายถึง บทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้เองว่า ตนควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร ซึ่งบทบาทที่แสดงออกจะเป็นไปในทิศทางที่อาศัยสิ่งที่ตนรับรู้เป็นพื้นฐาน
- 3) บทบาทที่ถูกคาดหวังจากผู้อื่น (expected Role) หมายถึง บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังในตัว ผู้แสดงบทบาท
- 4) บทบาทที่กระทำจริง (performed or actual role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้ปฏิบัติไปจริง

การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาท ก็เพื่อนำไปศึกษาว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลรับรู้ถึงบทบาททางด้านสาธารณสุขของตนอย่างไร บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนาทางด้าน สาธารณสุขชุมชนที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสมาชิก อบต. คาดหวังไว้ว่า

เป็นอย่างไร องค์การบริหารส่วนตำบลได้ปฏิบัติบทบาทด้านสาธารณสุขอย่างไร และมีความสอดคล้องกับ บทบาทที่รับรู้และ บทบาทที่ถูกคาดหวังไว้อย่างไร

2.4 แนวคิดและทฤษฎี “การมีส่วนร่วม” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

ในปัจจุบันแนวความคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีความแตกต่างจากอดีต ที่นโยบายการพัฒนาจะเป็นคำสั่งจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง แต่ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบใหม่ถือว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนและการพึ่งตนเอง เป็นหลักการและวิธีการพัฒนาที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคนเป็นหลัก ดังนั้น การกำหนดนโยบายทางด้านสาธารณสุขจึงให้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรากฐานที่สำคัญ โดยจะเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนได้ระบุนิยามและความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน เสนอและเลือกแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา และร่วมดำเนินการตามแนวทางที่เลือก โดยการใช้ทรัพยากรภายในชุมชนทั้งกำลังคนและทรัพยากรอื่นๆให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการด้านสาธารณสุขของชุมชน จึงจำเป็นต้องทราบถึงความหมายและรูปแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายท่านได้แก่

2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2531) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีบุคคลหลายส่วนมาทำงานเพื่อส่วนรวมร่วมกัน เพราะบุคคลเหล่านั้นมีผลประโยชน์ร่วมกัน บุคคลอาจเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเหตุผลหลายประการเช่น มีแรงจูงใจ อยากเล่นอยากดัง หรือมีความสำคัญในสังคม อยากทดลองและอยากแก้ตัวหรือทดแทนความผิดที่เคยมีมา เป็นต้น

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ทำทุกอย่าง ไม่ใช่การเข้าไปกำหนดแล้วให้ประชาชนเข้ามาช่วยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดค้นขึ้นมาเอง

ยูวรัตน์ วุฒิมณี (2526) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ต่างคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับความเป็นจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนา ได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหา การตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม และความต้องการพื้นฐานของประชาชน ร่วมลงทุนในการใช้วัสดุอุปกรณ์ เงิน ร่วมปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมดูแลประเมินผลงาน และร่วมบำรุงรักษากิจกรรมที่ได้กำหนดไว้

2.4.2 รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

กรรณิกา ชมดี (2524:13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบคือ

- 1) การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
- 2) การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on Committees)
- 4) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership)
- 5) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)
- 6) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)
- 7) การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customer)
- 8) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นผู้เริ่ม (Entrepreneur)
- 9) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee)
- 10) การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material contribution)

เจมส์ คี ปิ่นทอง (2523:272-273) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เจริญมิตร (2527:6-7) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไข และสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีลักษณะใกล้เคียงกัน จะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดเท่านั้น ซึ่งพอจะสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินกิจกรรม
- การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

2.4.3 การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานสาธารณสุข

การมีส่วนร่วมของชุมชน ถือเป็นหัวใจของการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้ดำเนินการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า โดยจาร์นันท์ สมบูรณ์สิทธิ์ (2540:120) ได้ให้ความหมายลักษณะของการมีส่วนร่วมทางสาธารณสุขไว้ดังนี้คือ การมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือของชุมชน หมายถึง ความตระหนัก ความรับผิดชอบ ความเป็นเจ้าของกิจกรรมสาธารณสุขที่ชุมชนควรได้รับ ดังนั้น ชุมชนจะต้องรับรู้สภาพปัญหาของตน สามารถวิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนดำเนินการแก้ปัญหาตามศักยภาพที่มี ซึ่งชุมชนต้องร่วมมือทั้งด้านกำลังคน กำลังเงิน และวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังได้เสนอการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้ ดังนี้

1) การสำรวจและใช้ผลการสำรวจ จปฐ. ในการวางแผนและแก้ปัญหาของชุมชน โดยบุคคลในชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาใน จปฐ. และมีการเก็บ ข้อมูลอย่างมีระบบ เพื่อเป็นฐานในการวางแผน แก้ไขปัญหาของตนเอง โดยประชาชนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ช่วยกันวางแผนแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนติดตามประเมินผล

2) การจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อแก้ปัญหาสาธารณสุขเฉพาะเรื่อง ซึ่งการจัดตั้งกองทุนจะต้องมีการระดมความร่วมมือจากทุกครัวเรือนในชุมชน และจะต้องมีการจัดตั้งกลุ่มคนขึ้นดูแลการบริหารจัดการ เพื่อให้กองทุนนั้นสามารถแก้ปัญหาสาธารณสุขตามที่ต้องการ แต่ทั้งนี้จะต้องเลือกวิธีให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไข สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ตลอดจนพื้นฐานการร่วมมือและการรวมตัวของประชาชนในชุมชน

3) การจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.) เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยการกำหนดสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางในการพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับ อสม. และ อสม.กับประชาชน เพื่อเป็นที่ถ่ายทอดความรู้ วางแผนแก้ปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นแหล่งให้บริการสาธารณสุขมูลฐานที่จำเป็น 14 องค์ประกอบเป็นศูนย์รวมข้อมูลของหมู่บ้าน และเป็นที่ประสานกลุ่มพลังต่างๆ

2.4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

พันทวี ฤกษ์สำราญ (2535:276-283) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาดังนี้

1) ปัจจัยด้านบทบาทและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ที่มีปัญหาจากระบบราชการ ทั้งนี้เพราะ

- อำนาจตัดสินใจอยู่ส่วนกลาง
- การดำเนินงานราชการมุ่งที่จะให้เกิดผลในระยะสั้น ทั้งนี้เพราะมีผลต่อการพิจารณาผลงาน
- เจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กันในการทำงาน และไม่มีเป้าหมายในการวางแผนงานร่วมกัน

3) ปัจจัยด้านชุมชน เชิงลักษณะของการจัดระเบียบทางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ลักษณะทางจิตวิทยา ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ

- ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน
- โครงสร้างทางประชากรของชุมชน
- วัฒนธรรมทางสังคม
- คุณภาพของประชาชน
- บทบาทและพฤติกรรมของผู้นำ/องค์กรชุมชนและอาสาสมัคร
- โครงสร้างอำนาจในชุมชน
- ลักษณะการกระจายของบ้านเรือน
- ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมของชุมชน
- ลักษณะของกิจกรรมที่ชุมชนจัดทำขึ้น

2.5 แนวคิดทฤษฎี “การบริหาร” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

2.5.1 ความหมายของการบริหาร

สมยศ นาวิการ (2525) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นกระบวนการวางแผน การจัดการ และควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกองค์การ และใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

แฮร์โรลด์ คูนตซ์ และ ปีเตอร์ เอฟ ดรักเกอร์ (Harold Koontz and Peter F. Drucker อ้างใน สมพงศ์ เกษมสิน, 2526) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลปะ เพื่อนำทรัพยากรการบริหาร มาประกอบตามกระบวนการ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานนั้น

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานไว้ว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการบริหาร มาประกอบตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทองหล่อ เศรษฐ (2538) ให้ความเห็นว่า การบริหารถือเป็นการจัดการ (Management) อย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล

จากความหมายของการบริหารข้างต้น พอสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การวางแผน การจัดการ และควบคุมกำกับ ด้วยการใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อนำเอาทรัพยากรการบริหารได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ มาประกอบตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยความร่วมมือของกลุ่มบุคคล

2.5.2 องค์ประกอบทางการบริหาร

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบทางการบริหารที่ใช้ในการบริหารงาน อันสำคัญ 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการจัดการ (Method) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า 4 M's โดยให้เหตุผลว่า ในการบริหารงานเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการ หรือการบริหารธุรกิจ

สัมพันธ ภูไทบูลย์ (2540) ให้ความเห็นว่า การจัดการจะสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้ จำเป็นต้องมีปัจจัยในการจัดการ 6 ประการ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า 6 M's คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) และเครื่องจักร (Machine)

ทองหล่อ เศรษฐ (2528) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบทางการบริหารว่าประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหาร และสำหรับทรัพยากรการบริหารงานสาธารณสุขนั้น ได้แก่ บุคลากรสาธารณสุข งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ และวิธีการบริหารที่เหมาะสมกับระบบงานสาธารณสุข

ดิน ปรัทญพฤทธิ (2532) กล่าวถึงทรัพยากรหรือปัจจัยทางการบริหารว่า ประกอบไปด้วย 4 M's คือ Man Money Material and Management

ปิยะธิดา ศรีเดช (2530) กล่าวถึงทรัพยากร (ปัจจัย) ทางการบริหารว่า ในปัจจุบันนี้ ทรัพยากรในการบริหารงานนั้น ประกอบไปด้วย 7 ประการ คือ คน (Man) เงินหรืองบประมาณ (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) การจัดการ (Management) การตลาด (Marketing) ขวัญของผู้ปฏิบัติงาน (Morale) และเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ (Machine) รวมเป็น 7 M's ซึ่งผู้บริหารบางคนอาจจะใช้ทรัพยากรทางการบริหารไม่ครบทั้ง 7 ประการก็เป็นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะ และความเหมาะสมขององค์การนั้นๆ

จากแนวคิดเรื่ององค์ประกอบทางการบริหารของนักวิชาการนั้น มีความแตกต่างในองค์ประกอบบางประการ แต่จะเห็นได้ว่า มีองค์ประกอบพื้นฐานในการบริหารงานหลัก ๆ ที่เหมือนกันอยู่ 4 ประการ คือ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้องค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้ ในการพิจารณาถึงความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน ซึ่งองค์ประกอบของการบริหารดังกล่าว สามารถกล่าวถึงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านกำลังคน (Man)

ศศิวิมล ปุจฉาการ (2534) ได้ให้ความหมายของกำลังคน ว่าหมายถึง จำนวนคนในตำแหน่งต่าง ๆ ที่หน่วยงานหนึ่ง ๆ มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีความสามารถใช้แรงงาน และกำลังสมองในการประกอบกิจการของหน่วยงานนั้น ๆ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า “คน” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารงาน เพราะคนเป็นผู้ใช้องค์ประกอบการบริหารอื่น ๆ และคนมีวิวัฒจิตใจ มีความรู้สึกรู้สีกนึกคิดเป็นของตนเอง มีความต้องการที่แตกต่างกัน หากหน่วยงานหรือองค์การใดสามารถหาคนที่มีความรู้ ความสามารถมาปฏิบัติงานได้ ก็เป็นที่แน่ใจได้ว่า การบริหารงานในหน่วยงานนั้นจะเจริญก้าวหน้า และสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมยศ นาวิการ (2525) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า ทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดขององค์การใด องค์การหนึ่ง คือ ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น หน้าที่ของผู้หน้าที่อาจจะนับได้ว่ามีความสำคัญของผู้บริหาร คือ การคัดเลือก การฝึกอบรม และการพัฒนากำลังคน ถ้าหากปราศจากกำลังคนที่มีความรู้ ความ

สามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้บริหารแล้วนั้น องค์การหรือหน่วยงานก็จะประสบกับความยุ่งยากทางด้านความสำเร็จของเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้นมา

2) องค์ประกอบด้านงบประมาณ (Money)

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) กล่าวว่า เงินทุน นับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากร เพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวย ให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปโดยไม่ติดขัด ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงราคาค่าต้นทุนของเงิน คือ ดอกเบี้ย

ศศิวิมล ปุณณาการ (2534) ให้ความเห็นว่า การเงิน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญประการหนึ่งต่อการบริหารงาน เพื่อให้เป็นค่าจ้างตอบแทนกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน และใช้ในการซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดำเนินงานของหน่วยงาน เพราะมีประโยชน์ทั้งด้านการวางแผน และการควบคุมการใช้จ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในขอบเขตแห่งอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ เพราะงบประมาณมีประโยชน์หลาย ๆ ด้าน จึงมีส่วนช่วยในการดำเนินงาน คือ

(1) คาดคะเนให้ทราบถึง ความต้องการและทรัพยากรที่จะต้องใช้ในอนาคตของหน่วยงาน

(2) จัดสรรและวางแผนระบบการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นการป้องกันการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ประหยัดทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และทำให้เกิดการประสานงานที่ดี

3) องค์ประกอบด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)

ธงชัย สันติวงษ์ (2539) ได้กล่าวถึง วัสดุอุปกรณ์ ว่าเป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและวัสดุสิ่งของเหล่านี้ จะต้องมีการจัดหาใช้ดำเนินการผลิต หรือสร้างบริการตลอดเวลา

ศศิวิมล ปุณณาการ (2534) กล่าวว่า วัสดุอุปกรณ์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้ประการหนึ่งในการบริหารงาน เพราะเป็นสิ่งที่คนใช้เป็นเครื่องมือดำเนินงานไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้

ทองหล่อ เศรษฐ (2532) กล่าวถึง องค์ประกอบด้านวัสดุอุปกรณ์ ไว้ว่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาจเรียกรวมกันว่า “พัสดุ” ซึ่งหมายถึง สิ่งที่เป็นทั้งปวง ที่จัดหาไว้ในหน่วยงานเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามอายุการใช้งาน คือ

(1) ครุภัณฑ์ หมายถึง เครื่องใช้และสิ่งของต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานนาน มีความคงทนถาวร และส่วนใหญ่มีราคาค่อนข้างแพงเมื่อเทียบกับราคาต่อหน่วย

(2) วัสดุ หมายถึง เครื่องใช้และสิ่งของสิ้นเปลืองต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้งานสั้น และมีราคาถูกเมื่อเทียบกับราคาต่อหน่วย

4) องค์ประกอบด้านวิธีการบริหาร (Management)

ในส่วนของวิธีการบริหารงานนั้น มีนักวิชาการกล่าวถึงหลายวิธี ดังนี้

(1) วิธีการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Management By Objective)

สมยศ นาวิการ (2529) ได้กล่าวถึง การบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (MBO) ไว้ว่า เป็นกระบวนการบริหารงานโดยยึดเป้าหมายของการปฏิบัติงาน ที่กำหนดล่วงหน้าร่วมกันระหว่าง ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา (ผู้ปฏิบัติ) การบริหารงานตามวัตถุประสงค์เป็นหลักนี้เป็นระบบการบริหารระบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถเชื่อมโยงเครื่องมือ และวิธีการทำงานให้สอดคล้องเข้ากันได้เป็นอย่างดีกับวัตถุประสงค์ของงาน โดยได้เสนอข้อดีและข้อเสียของการบริหารงานแบบ MBO ไว้ดังนี้

ข้อดี

- ทำให้บุคคลต่าง ๆ ในองค์กรรู้ว่าพวกเขาถูกคาดหวังให้ทำอะไรบ้าง
- ช่วยให้การวางแผนโดยผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมาย และระยะเวลาของเป้าหมาย
- ปรับปรุงการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหาร กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดีขึ้น
- ทำให้บุคคลต่าง ๆ ในองค์กร ตระหนักถึงเป้าหมายขององค์กรได้ดีขึ้น
- กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานมีความยุติธรรมมากขึ้น

ข้อเสีย

- จะไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารที่ชอบใช้วิธีเผด็จการ
- ขาดการสนับสนุนที่ดีพอจากผู้บริหาร
- มีความยุ่งยากในการกำหนดเป้าหมาย
- เกิดความสับสนของทั้งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติ ในการกำหนดเป้าหมายที่ทำนาย

(2) วิธีการบริหารงานแบบการทำงานเป็นทีม (Team Working)

ดักลาส แมกเกรเกอร์ (Douglas McGregor อ้างใน วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2542) ได้กล่าวถึงลักษณะการทำงานเป็นทีม ดังนี้

- บรรชากาศในการทำงานเป็นแบบสบาย ไม่ตึงเครียด ไม่มีท่าทีของความเมื่อหน้าบ
- มีการอภิปรายกันอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของแต่ละคน
- ทุกคนเข้าใจและยอมรับในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มีความอิสระในการอภิปรายปัญหา
- สมาชิกในกลุ่มยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน
- แม้จะมีการขัดแย้งกัน คนในกลุ่มก็ยังมีความรู้สึกที่จะร่วมทำงานด้วยกันต่อไป
- มีการตัดสินใจโดยความเห็นร่วมกันเป็นส่วนใหญ่
- การวิจารณ์เป็นไปอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา เป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์ เพื่อแก้ปัญหาในการทำงานให้สำเร็จ แก่องค์กร
- ทุกคนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกและแนวคิด ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไข
- สมาชิกมีการยอมรับเป็นอย่างดี เมื่อมีการมอบหมายงานจากกลุ่มทีมงาน

เอกรักษ์ กี่สุขพันธ์ (อ้างใน นกคณ เลียงพรหม, 2543) ได้กล่าวถึงการทำงานเป็นทีมว่าหมายถึง การประสานงานที่ดี และสามารถประสานกลมกลืนกันอย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน และยัง ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ส่งเสริมการทำงานเป็น ทีม ว่าประกอบด้วย

- ผู้นำ ผู้บริหาร หรือหัวหน้า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ความเป็นคนมีหลักการ มีเหตุผล และความเป็นเพื่อนร่วมงานของผู้นำ สามารถส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ได้ดียิ่งขึ้น
- การสื่อสาร จะทำให้สมาชิกของทีม ได้รับรู้การทำงานของทีม นโยบายการทำงาน ตลอดจน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงาน ได้อย่างทั่วถึง
- โอกาส หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้พัฒนาทักษะ และความสามารถในการทำงาน อย่างสม่ำเสมอ และให้โอกาสได้ตัดสินใจเกี่ยวกับงานมากที่สุด
- การกำหนดบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ตลอดจน ขอบเขต อำนาจหน้าที่ของแต่ละคน
- การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของทีม ได้มีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดความผูกพัน และเกิดการใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย
- การประชุมปรึกษาหารือ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะสร้างความเข้าใจในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดนโยบาย การวางแผน หรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทีมงาน

(3) การบริหารงานโดยคณะกรรมการ

จุฬพล สวัสดิ์ยากร (อ้างใน นกค. เลียงพรหม, 2543) ได้กล่าวถึงวิธีการบริหารงานโดยใช้คณะกรรมการ ว่า ถ้าเป็นการประสานงานก็จะทำให้งานนั้นเกิดประโยชน์ เพราะบางครั้งงานที่จะทำในที่เดียวกัน แต่มีหลายหน่วยงาน ซึ่งอาจทำพร้อมกันได้แต่ไม่ได้ทำพร้อมกัน ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ เสียเวลา ดังนั้น การตั้งคณะกรรมการขึ้นมา จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ประหยัด และเป็นไปโดยรวดเร็ว

(4) วิธีการบริหารงานโดยการมอบหมายงาน

สมยศ นวีการ (2538) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับบุคคลอื่น เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะ การมอบหมายอำนาจหน้าที่โดยผู้บังคับบัญชาเป็นกลไกที่จำเป็นต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งการมอบหมายงานของผู้บริหารขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น แบบขององค์การ สถานการณ์ บุคลากร และความสามารถของบุคคลภายในสถานการณ์นั้น ๆ

(5) การบริหารงานแบบ TQM (Total Quality Management)

สุรศักดิ์ นานานุกุล (อ้างใน นกค. เลียงพรหม, 2543) ได้ให้ความหมายว่า เป็นระบบการบริหารงานที่เน้นคุณภาพเป็นหลัก โดยเป้าหมายของกิจการนั้น คือ คุณภาพ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

- ชี้อคุณภาพ หรือความพอใจของลูกค้าเป็นเป้าหมายหลัก
- มีการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อกำหนดเป้าหมายและนโยบายรวมของกิจกรรม
- มีการกำหนดนโยบาย และบริหารนโยบายให้เกิดการดำเนินงานตามนโยบายนั้น ซึ่งนอกจากจะต้องอาศัยความเป็นผู้นำของผู้บริหารระดับสูงแล้ว ยังต้องมีผู้บริหารระดับกลางที่สามารถแปลนโยบาย ให้มีประสิทธิภาพ แล้วนำไปปฏิบัติได้ในทุกระดับ
- การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ดี
- มีผู้บริหารที่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและเป้าหมายในงานของตน ตามระบบการบริหาร โดยร่วมกำหนดเป้าหมาย หรือการบริหารงานโดยร่วมทบทวนผลงาน
- มีกลไกการบริหารงานที่มีคุณภาพ
- มีพนักงานเข้าร่วมในกระบวนการสร้างคุณภาพทุก ๆ ระดับ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทภพ เอื้ออารี ได้ศึกษาเรื่องความสามารถในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชุมพรจำนวน 40 องค์กร พบว่า ทรัพยากรทางการบริหารมีผลต่อความสามารถในการดำเนินงานค่อนข้างมาก กล่าวคือ งบประมาณในการดำเนินงาน รายได้ที่ได้จากการจัดเก็บ สถานที่และวัสดุ อุปกรณ์ มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สุเชษฐ์ มีไมตรีจิตต์ (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 98 คน จาก 14 องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การได้รับการฝึกอบรมและการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงาน

ปรีชาญา ศรีภา (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยศึกษาเฉพาะอำเภอเมืองขอนแก่น พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนามากที่สุด รองลงมาคือขั้นประเมินผลการพัฒนา ขั้นวางแผนการพัฒนาและขั้นดำเนินการพัฒนา นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้านมี 5 ปัจจัยคือ ระดับการศึกษา อุดมการณ์ ประชาธิปไตย การติดต่อสื่อสาร ความคาดหวัง ผลประโยชน์ และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำในอุดมคติ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้านคือ เพศ อายุ รายได้ สมาชิกภาพ และความเข้าใจบทบาทหน้าที่

สุดเขตต์ เข้มไธ (2540) ได้ศึกษาเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข โดยศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะในปี พ.ศ.2538และ พ.ศ.2539 จำนวน 275 อบต. จาก 11 จังหวัด ครอบคลุมทั่วประเทศ ทุกภาค พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ความเข้าใจในภาพรวมเกี่ยวกับโครงสร้างและองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและฐานะการบังคับใช้กฎหมาย อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดี คือมีระดับคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77.6 แต่ยังมีส่วนที่ต้องปรับปรุงคือ ความรู้ในเรื่องของการได้รับการแต่งตั้งให้มีฐานะการบังคับใช้กฎหมาย ความรู้ในอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบล ส่วนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในการนำกฎหมายที่ว่าด้วยการสาธารณสุขมาบังคับใช้ อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง คือ มีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 51.7 แต่พบว่า พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.2535 และ พ.ร.บ. รักษาความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 มีการนำมาใช้มากที่สุด ส่วนของการจัดทำแผนงานโครงการ จะเน้นหนักที่โครงสร้างพื้นฐานมากกว่า โครงการด้านสาธารณสุข และมีการจัดกิจกรรมบริการ คือ การจัดสร้างระบบประปา การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การจัดให้มีตลาดสดหรือตลาดนัด มีเพียงร้อยละ 32.8 , 28.0 และ 19.2 ตามลำดับ มีการออกข้อบังคับตำบลเพื่อรองรับกิจการเหล่านี้ เพียงร้อยละ 26.5 และมีผลการบังคับใช้อยู่ในระดับดี เพียงร้อยละ 8.2

ในการแก้ปัญหาที่จำเป็นและเร่งด่วน ได้แก่การจัดให้มีการฝึกอบรมคณะกรรมการบริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา และควรเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ

นิทัศน์ รახวา และปรีดา โนวฤทธิ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาสาธารณสุข โดยกระทำในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ด้วยการศึกษา อบต.ตัวอย่าง 6 แห่ง ที่มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องของจำนวนเงินรายได้ ความใกล้ชิด-ไกลชุมชนเมือง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะคือ (1) ความเป็นไปได้ในการพัฒนางานสาธารณสุขร่วมกันโดยการจัดแบ่งแยกกิจกรรมเพื่อรับการสนับสนุนในส่วนงบประมาณ จาก อบต.และจากกระทรวงสาธารณสุข แต่กลวิธีการปฏิบัติยังคงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง กรรมการบริหาร อบต.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยใช้กระบวนการสาธารณสุขมูลฐาน (2) ประชาชนในชุมชนต้องได้รับการอบรมพัฒนา และรับความรู้ด้านสุขศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง (3) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องได้รับการอบรม และชี้แจงให้กระจ่างในเรื่องของกฎระเบียบ และอุดมการณ์ของการบริหารงานส่วนท้องถิ่น และ (4) การสนับสนุน อบต.โดยระบบราชการ ต้องเริ่มคิดไปพร้อมๆ กัน ไม่ควรปล่อยไว้ให้ระบบราชการโตขึ้น ทั้งนี้เพราะเมื่อการบริหารงานส่วนท้องถิ่นใหญ่ขึ้น การบริหารงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต้องเล็กลง

ประยงค์ เต็มขวลา (2540) ได้ศึกษาศักยภาพและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการบริหารการพัฒนางานสาธารณสุข จากกลุ่มแกนนำขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 33 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา เชียงรายและแม่ฮ่องสอน พบว่ากลุ่มงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องการที่จะดำเนินการเองมี 6 กลุ่มงานคือ กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อม กลุ่มงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ กลุ่มงานสาธารณสุข

มูลฐาน กลุ่มงานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ กลุ่มงานป้องกันและบำบัดยาและสารเสพติด กลุ่มงานบริการของการแพทย์และสาธารณสุข แต่จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่พร้อมที่จะดำเนินการในกลุ่มงานใดๆเลย จะมีความพร้อมเพียงบางพันธกิจ โดยสาเหตุจาก ปัจจัยในด้านโครงสร้างองค์กร กำลังคน งบประมาณ เทคโนโลยีหรือนโยบายและแผน ด้านใดด้าน หนึ่งหรือหลายๆด้านร่วมกัน

กฤษณา ศิริวิบูลยภักดี และคณะ (2540) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ต่อการพัฒนางานสาธารณสุขระดับตำบล ตำบลห้วยตลาด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาชุมชนที่ อบต.และประชาชนตำบลห้วยตลาดให้ความสนใจเป็นอันดับแรก คือ การ สร้างถนน ส่วนปัญหาสาธารณสุขจะอยู่ในอันดับที่ 5 แม้ อบต.จะเป็นองค์การที่มีส่วนการ เลือกลงตั้งมากขึ้น แต่การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง อบต.กับกลุ่มองค์กรในชุมชนก็ไม่ได้มีความชัดเจน บทบาทด้านสาธารณสุขของ อบต.ที่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปได้คือ งานด้าน สิ่งแวดล้อม เช่น การกำจัดขยะซึ่งมีบางส่วนอาจมีกิจกรรมซ้อนทับกับภารกิจของสถานีอนามัย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า บทบาทของ อบต.ด้านสาธารณสุขมีความจำเป็นต้องกำหนดให้ ชัดเจนบนพื้นฐานความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

สุณี วงศ์กนกเทพ และคณะ (2540) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการ พัฒนางานสาธารณสุขระดับตำบล อำเภอเมือง และอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยได้ศึกษา สถานการณ์ ศักยภาพ และข้อจำกัดของ อบต. ที่มีผลต่อการดำเนินงานสาธารณสุข โดยศึกษาใน อบต. 7 แห่ง ในอำเภอเมือง และอำเภอพัฒนานิคม พบว่า อบต.ที่ตั้งในเขตที่เจริญจะมีรายรับสูงกว่า อบต. ในเขตชนบทอย่างชัดเจน อบต. ท่าศาลา อำเภอเมือง เป็น อบต. ระดับ 4 เพียงแห่งเดียวใน จังหวัดลพบุรี และมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมสูงกว่าอีก 6 อบต. เนื่องจากศักยภาพของสมาชิก อบต. และปลัด อบต. สูงกว่า มีโครงสร้างด้านสาธารณสุขรองรับ อย่างชัดเจน และมีงบประมาณเพียงพอในการแก้ปัญหาต่างๆของชุมชน

ความคาดหวังของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องการให้ อบต. แสดงบทบาทด้านสาธารณสุข ใน 2 ลักษณะคือ บทบาทร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขกับสถานีอนามัย และบทบาทใน การสนับสนุนทรัพยากรแก่สถานีอนามัย ในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขโดยมีกิจกรรมและรูปแบบ การประสานงานที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการ ดำเนินงานด้านสาธารณสุขของ อบต.คือ 1) การขยายบทบาทกลุ่ม อสม. ให้ประสานกับ อบต. เพื่อ พัฒนากลไกการจัดการแก้ไขปัญหาสาธารณสุข 2) ดำเนินการพัฒนาความรู้ ทักษะ เทคโนโลยีการ

จัดการ และการแก้ไขปัญหาราชาธรรณสุขแก่สมาชิก และปลัด อบต. 3) สร้างความร่วมมือในการสำรวจปัญหาราชาธรรณสุขของชุมชนประจำปี ระหว่าง อบต. กับสถานีอนามัย เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาราชาธรรณสุข

เกรียงศักดิ์ อุดมประเสริฐกุล และคณะ (2540) ศึกษาเกี่ยวกับ อบต. กับการจัดการงานราชาธรรณสุขมูลฐาน โดยศึกษาในเรื่องความเชื่อมั่นและความคาดหวังของชุมชน โดยการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไป อาสาสมัครนั้ปกครองและนั้การบริหารราชาธรรณสุข พบว่า ประชาชนทั่วไปมีความเชื่อมั่นการบริหารจัดการงานราชาธรรณสุขมูลฐานของ อบต. ในระดับปานกลางร้อยละ 53.8 เช่นเดียวกับกลุ่มอาสาสมัครส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการงานราชาธรรณสุขมูลฐานของ อบต. ในระดับปานกลางร้อยละ 47.3 และเห็นว่ารูปแบบการบริหารแบบ อบต. เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น มากกว่าสภาตำบลร้อยละ 70.9 ส่วนใหญ่เห็นว่า อบต. สามารถดำเนินงานราชาธรรณสุขมูลฐานในระดับปานกลางร้อยละ 49.4 และร้อยละ 74.1 เห็นว่า อบต. น่าจะต้องมีประสบการณ์อีกระยะหนึ่งจึงจะสามารถปรับตัวเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ได้ โดยภาพรวม อบต. ในเขตจังหวัดหนองคายที่ทำการวิจัย ยังไม่พร้อมที่จะบริหารจัดการงานราชาธรรณสุขมูลฐานทั้งหมดได้ และสิ่งที่ควรดำเนินการคือ สนับสนุนการทำงานนโยบายและแผนงาน ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณแก่สถานีอนามัยไว้ก่อน จนกว่า อบต. จะพร้อมมากกว่านี้ และควรมีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวข้องแก่บุคลากรใน อบต. ไปพร้อมๆกัน

ศศิกานูจน์ จินตวรรณ (2541) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชานเมือง พบว่า คณะกรรมการในองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่โดยเลียนแบบราชการภูมิภาค มีงบประมาณมาใช้ในการพัฒนามากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาด้านวัตถุ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไป ส่วนปัญหาของการดำเนินงานของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลคือ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ไม่เข้าใจกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้การพัฒนาไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อย

ภูมิจิตร ศรีวงษ์ราช (2541) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการบริหารงานพัฒนาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษากรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 420 คน จากองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 60 แห่งในจังหวัดขอนแก่น พบว่า องค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคณะกรรมการ

บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดคือพฤติกรรมการบริหารงาน รองลงมาคือ รูปแบบการกระจายอำนาจ ความรู้ความสามารถ ภาระงาน การมีส่วนร่วมทางการบริหารงาน ฐานะขององค์การบริหารส่วนตำบล ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน งบประมาณ จำนวนกรรมการบริหาร สถานภาพทางตำแหน่ง ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง การมีส่วนร่วมของประชาชน อำนาจหน้าที่ สถานที่ปฏิบัติงาน และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามลำดับ โดยองค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนตำบล กับการตัดสินใจในการบริหารงานพัฒนาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เสด็จ หมวคณา (2541) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลนาหนัง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหนังมีศักยภาพ ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร มีระดับการศึกษา ประสิทธิภาพ และภาวะผู้นำเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเคยฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการทุกด้าน ได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ ด้านประสิทธิภาพ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิการทำงานในสภาตำบลมาก่อน ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำมีความซื่อสัตย์ กล้าตัดสินใจ มีความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีการวางตัวเข้ากับสังคมได้ดี 2) ด้านการบริหารจัดการ มีการจัดบุคคลเข้าทำงานตามความเหมาะสมกับความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน 3) ด้านสภาพแวดล้อม มีที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นของตนเอง เป็นอาคารถาวรและการคมนาคมสะดวก ส่วนองค์ประกอบที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนังคือ ด้านรายได้และงบประมาณ และด้านวัสดุครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

สมศักดิ์ ภัทรปริชากร (2542) ได้ศึกษาศักยภาพและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสถานีอนามัย(สอ.)จังหวัดตราดในการดำเนินงานพัฒนาสาธารณสุขเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ พบว่า ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่การจัดตั้ง อบต.ในปี 2538 ถึงปี 2540 มีสภาพที่ยังไม่ได้รับการเตรียมการให้พร้อมต่อการดำเนินงานในฐานะองค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐที่ต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันกับ อบต. โดย อบต.ยังมีความพร้อม และศักยภาพต่อการดำเนินงานพัฒนาสาธารณสุขในบทบาทที่ต้องกระทำในเรื่องการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ และการดูแลรักษาประชาชนชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นค่อนข้างน้อย ยกเว้นเรื่องการจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ส่วนของสถานีอนามัยนั้น ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบบทบาทของตนเองที่จะต้องปฏิบัติในฐานะที่มีพื้นที่ดำเนินการในพื้นที่เดียวกันกับ อบต. และมีงานที่ซ้ำซ้อนกัน

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า จะต้องเพิ่มศักยภาพและการประสานงานร่วมกันในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขแก่ อบต. โดยให้สถานีอนามัยเป็นหน่วยงานหลักในการให้การสนับสนุน ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐบาลกลางระดับจังหวัดจะต้องให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่ อบต. ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และวิชาการ จัดฝึกอบรมด้านสาธารณสุขแบบผสมผสานให้ครอบคลุมเนื้อหาทุกเรื่อง และทุกรูปแบบและวิธีการฝึกอบรม เพื่อการดำเนินงานในขั้นแรก รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องพัฒนาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อการเพิ่มศักยภาพของ อบต. ให้สามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต

ทองเพชร โลหะทองบัว (2542) ได้ศึกษาเรื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กับการพัฒนาสาธารณสุข : กรณีศึกษา อบต.ชั้น 1 โดยศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลธนู อำเภอดุสิต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กระบวนการทำงานของ อบต.ธนู ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินการตามผล และการติดตามประเมินผล แผนงานส่วนใหญ่ของ อบต.มักจะเป็นด้านโครงการก่อสร้างพื้นฐานต่างๆ ต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมาก ส่วนบทบาทของ อบต.ด้านสาธารณสุขหลักๆมีเพียงการเก็บและกำจัดขยะในพื้นที่เท่านั้น ส่วนบุคคลต่างๆที่เข้ามามีบทบาทในการวางแผนและดำเนินงานของ อบต. ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทย โดยทำหน้าที่เสมือนตัวแทนของระบบราชการรวมศูนย์อำนาจ ดำเนินการผ่านทางนโยบายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ส่วนข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขและกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วมและไม่มีความรู้บทบาทในการผลักดันโครงการหรือดึงงบประมาณสู่งานสาธารณสุขมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังมีทัศนคติแง่ลบแก่เจ้าหน้าที่ อบต.

เกษร วงศ์วัฒนาภิจ (2542) ได้ศึกษาความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของกรรมการบริหาร อบต. ต่อการพัฒนาสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรรมการบริหาร อบต. ในจังหวัดนครปฐม และสมุทรสาคร จำนวน 219 คน พบว่า อบต. ส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากต่อความคิดเห็นในการพัฒนาสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น ในด้านการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขโดยรวม การบริหารจัดการด้านการควบคุมและป้องกันโรค การบริหารจัดการด้านการฟื้นฟูสุขภาพ และการบริหารจัดการด้านการรักษาพยาบาล ตามลำดับ ด้านการมีส่วนร่วมพบว่า อบต. มีส่วนร่วมปานกลางต่อการพัฒนาสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น ร้อยละ 41.1 นอกจากนี้พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ตำแหน่งอื่นๆในชุมชน การรับข่าวสารสาธารณสุข ความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณสุข มีผลต่อความคิดเห็นต่อการพัฒนาสาธารณสุขในระดับท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรสถานภาพใน อบต. ตำแหน่งอื่นๆใน

ชุมชน การรับข่าวสารสาธารณสุข ความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณสุขและชั้น อบต. มีผลต่อการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดอบรมเสริมความรู้ ความเข้าใจในงานสาธารณสุขขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้น การจัดทำคู่มือดำเนินงานสาธารณสุขในระดับท้องถิ่นให้กับ อบต. ควรมีการเผยแพร่กิจกรรม การดำเนินงานสาธารณสุขผ่านสื่อต่างๆที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุปงานวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ได้แสดงให้เห็นองค์ความรู้เรื่อง การพัฒนางานสาธารณสุขในด้านต่างๆคือ

ลักษณะงานด้านสาธารณสุขและการมีส่วนร่วมของชุมชน

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขยังคงมีน้อย การพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนบทบาททางด้านสาธารณสุขที่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมคือ งานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเก็บและกำจัดขยะ โดยบุคคลที่เข้ามามีบทบาทในการวางแผนและดำเนินงานของ อบต. ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการกระทรวงมหาดไทย มีการดำเนินงานผ่านทางนโยบายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ส่วนข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วมและไม่มีบทบาทในการผลักดันโครงการหรือดึงงบประมาณสู่งานสาธารณสุข นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่าง อบต. กับองค์กรในชุมชนยัง ไม่มีความชัดเจน

แนวคิดและแนวทางในการพัฒนางานด้านสาธารณสุข

ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขจากงานวิจัยข้างต้นพบว่า ควรมีการแบ่งแยกกิจกรรมเพื่อรับการสนับสนุนในส่วนงบประมาณทั้งจาก อบต. และจากกระทรวงสาธารณสุข แต่การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆยังคงต้องทำงานร่วมกันระหว่าง อบต. กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยใช้กระบวนการสาธารณสุขมูลฐาน ส่วนการพัฒนาสาธารณสุขของคนในชุมชน ควรให้การอบรมพัฒนาและให้ความรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่องแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง

ความคาดหวังต่อบทบาท อบต. ในการพัฒนางานสาธารณสุขในชุมชน

จากงานวิจัยจะเห็นได้ว่า กลุ่มงานสาธารณสุขที่ อบต. ต้องการที่จะดำเนินงานเองมี 6 กลุ่มงานคือ กลุ่มงานอนามัยสิ่งแวดล้อม กลุ่มงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ กลุ่มงานสาธารณสุขมูลฐาน กลุ่มงานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ กลุ่มงานป้องกันและบำบัดยาและสารเสพติด กลุ่มงานบริการของการแพทย์และสาธารณสุข ส่วนความคาดหวังของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขพบว่า

ต้องการให้ อบต. แสดงบทบาทด้านสาธารณสุข 2 ลักษณะคือ บทบาทร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขกับสถานีอนามัย และบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรแก่สถานีอนามัยในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุข โดยมีกิจกรรมและรูปแบบการประสานงานที่หลากหลายตามสภาพพื้นที่ ส่วนทางด้านความคาดหวังของประชาชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่และกลุ่มอาสาสมัครมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานของ อบต. ในระดับปานกลาง รวมทั้งเห็นว่า อบต. สามารถดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน แต่น่าจะต้องมีประสบการณ์อีกระยะหนึ่งจึงจะสามารถปรับตัวเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ได้

ความพร้อมของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข

ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า อบต. ยังไม่พร้อมที่จะดำเนินงานด้านสาธารณสุข จะมีความพร้อมเพียงบางพันธกิจ เช่น งานด้านกำจัดขยะ โดยมีสาเหตุจากปัจจัยด้านโครงสร้างประชากรกำลังคน งบประมาณ เทคโนโลยีหรือนโยบายและแผน ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆด้านรวมกัน

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนางานด้านสาธารณสุข

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่พบบ่อยก็คือ สมาชิก อบต. และประชาชน ยังให้ความสนใจด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าปัญหาสาธารณสุข การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อย รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังมีทัศนคติในแง่ลบต่อเจ้าหน้าที่ อบต. นอกจากนี้ยังพบว่า การรับข่าวสารสาธารณสุข ความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุขของสมาชิก อบต. และชั้น อบต. เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาธารณสุขระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ

จากองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนางานสาธารณสุข สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์งานสาธารณสุขของตำบลเกาะเกร็ดว่ามีการดำเนินงานอย่างไร แนวทางในการพัฒนาสาธารณสุขของชุมชนเป็นอย่างไร อบต. มีความพร้อมหรือไม่พร้อมในบทบาทเกี่ยวกับงานสาธารณสุขอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชนนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (a case study) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

3.1 สถานที่ทำการศึกษา

การศึกษครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาที่นอกเหนือจากคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ที่กล่าวไว้ในข้อ 1.1 แล้วดังนี้คือ

- 1) เป็นพื้นที่ที่สอดคล้องกับประเด็นและวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้
- 2) ภาษาที่ใช้ในชุมชนคือ ภาษาไทยภาคกลาง ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ทั่วไป ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจำเป็นต้องเข้าใจภาษาของผู้ถูกศึกษา เนื่องจากภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมของชุมชนที่ศึกษา การที่ผู้วิจัยและผู้ถูกศึกษาสามารถสื่อสารกันได้ด้วยภาษาเดียวกัน ทำให้ไม่มีอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูล
- 3) ขนาดของชุมชนไม่ใหญ่มาก ทำให้ผู้วิจัยสามารถที่จะทำการสังเกต และสัมภาษณ์ได้อย่างทั่วถึง
- 4) การคมนาคมเข้าถึงสะดวก จราจรไม่ติดขัด ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- 5) ความปลอดภัย ชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีความสงบ ไม่มีความขัดแย้งรุนแรงภายในชุมชน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน
- 2) ประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย

- (1) ครูโรงเรียนละ 1 คน ซึ่งมีโรงเรียนทั้งหมด 3 โรงเรียน จึงมีจำนวนครูทั้งสิ้น 3 คน
- (2) เจ้าหน้าที่ดูแลศูนย์เด็กเล็กซึ่งมีเพียง 1 แห่ง จำนวน 1 คน
- (3) เจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป
- (4) ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่เกาะเกร็ด มีอายุระหว่าง 18 ปีขึ้นไป ไม่กำหนดเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา โดยแบ่งตามกลุ่มอาชีพ ซึ่งกระจายไปตามพื้นที่อย่างสมดุลได้ดังนี้

อาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา	จำนวน 20 คน
อาชีพขายของชำ	จำนวน 20 คน
อาชีพเกษตรกร	จำนวน 20 คน
อาชีพขายอาหารและเครื่องดื่ม	จำนวน 20 คน
อาชีพรับจ้าง	จำนวน 20 คน

3) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุขชุมชน ได้แก่

- (1) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน
- (2) หัวหน้าสถานีอนามัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประจำสถานีอนามัยเกาะเกร็ด และสถานีอนามัยวัดศาลาลูก จำนวน 6 คน
- (3) อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านละ 2 คน รวม 14 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วม และงานด้านสาธารณสุขชุมชน นอกจากนี้ได้มีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของตำบลเกาะเกร็ด เช่น ข้อมูล กชช. 2ค. ข้อมูล จปฐ. จากกรมพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และข้อมูลนโยบายด้านสาธารณสุขจากสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี

3.3.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม

1) การสังเกตสภาพแวดล้อมและปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ผู้ศึกษาได้ใช้การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมผู้ศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมได้ เช่น การประชุมเกี่ยวกับปัญหาของชุมชน เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างใกล้ชิด ส่วนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จะเป็นการสังเกตวิถีชีวิตของประชาชน พฤติกรรมของสมาชิกองค์การ

บริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป การปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง แล้วบันทึกผลการสังเกตไว้

2) การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่อนามัย ผู้นำชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป โดย ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบระดับลึก (indepth interview) ซึ่งจะมีการเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ที่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดของเรื่องที่ต้องการศึกษามากที่สุด เป็นผู้ให้ข่าวสารสำคัญ(key informant) จากนั้น ผู้ศึกษาเลือกบุคคลผู้ให้ข่าวสารสำคัญมาคนใดคนหนึ่งก่อน แล้วจึงสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ จนข้อมูลมีความซ้กันสามารถนำไปสู่องค์ความรู้ และอธิบายพฤติกรรมและการแสดงบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้อย่างชัดเจน แม้จะสัมภาษณ์คนอื่นอีก ข้อมูลที่ได้ก็จะมีลักษณะเดียวกัน

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์ได้แก่

- แนวคำถามที่ใช้ถามสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
- แนวคำถามที่ใช้ถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุข
- แนวคำถามที่ใช้ถามประชาชนในชุมชน

2) สมุดบันทึก ใช้จดเพื่อเตือนความจำ และการวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลประจำวัน

3) เครื่องบันทึกเสียง ใช้ในการสัมภาษณ์

4) แฟ้มข้อมูล ใช้ในการเก็บข้อมูลที่ได้ทำการแยกแยะและจัดหมวดหมู่แล้ว ซึ่งจะมีประโยชน์ในการค้นหาเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงาน

3.3.4 ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บข้อมูล

1) ศึกษาแนวคิด บทความ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวในการศึกษาให้มีความครอบคลุมมากที่สุด

2) จากนั้นผู้วิจัยได้เริ่มต้นศึกษาสภาพทั่วไปของตำบลเกาะเกร็ด ประวัติความเป็นมา ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากรในตำบล โดยติดต่อขอข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล และสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอปากเกร็ด และได้เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านเกี่ยวกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย และความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ผ่านมา ซึ่งในการสัมภาษณ์ประชาชนทั่วไปได้มีการสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความไว้วางใจ มีความเต็มใจในการตอบคำถาม

3) เมื่อได้ข้อมูลจากการค้นคว้า และข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่แล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ แนวคิดและองค์ความรู้ที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย รวมถึงวิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้

4) สร้างแนวคำถามทั่วไป และแนวคำถามในระดับลึก โดยแนวคำถามจะตั้งตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เริ่มจาก การกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปี การดำเนินงานโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาทางด้านสาธารณสุข ความคาดหวังของประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน

5) ในการศึกษาภาคสนามผู้วิจัยเริ่มด้วยการนำหนังสือแนะนำตัวอย่างเป็นทางการ ให้แก่ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด จากนั้นจึงนัดสัมภาษณ์ ปลัดอบต. ประธานกรรมการบริหารฯ และประธานสภาฯ อย่างเป็นทางการ โดยใช้แนวคำถามระดับลึกเกี่ยวกับการดำเนินงานของ อบต. ทิศทางในการพัฒนาชุมชน ทั้งในอดีตและในอนาคต เป็นต้น รวมทั้งมีการขออนุญาตบันทึกเทปในการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงขอรายชื่อสมาชิก อบต. ท่านอื่น ๆ และติดตามสัมภาษณ์ อบต. ทุกท่าน โดยได้มีการแนะนำตัว สถานที่ศึกษา และวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ แล้วจึงทำการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถาม และมีการขอบันทึกเทปในการสัมภาษณ์ทุกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

6) เมื่อสัมภาษณ์ อบต. ครบแล้ว ผู้วิจัยได้เข้าพบหัวหน้าสถานีอนามัยอย่างไม่เป็นทางการ โดยแนะนำตัวว่าชื่ออะไร มาจากไหน และวัตถุประสงค์ที่มาพบ จากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในชุมชน มีการพูดคุยถึงภาวะสุขภาพของคนในชุมชนตามแนวคำถามที่เตรียมไว้ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ได้มีการขอรายชื่อ อสม. ที่อยู่ภายในเขตพื้นที่ของสถานีอนามัยนั้น ๆ หลังจากนั้นได้มีการติดต่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยทั้งสองแห่งจนครบทุกคน ซึ่งในการสัมภาษณ์มีการใช้แนวคำถามระดับลึก และใช้เทปบันทึกการสนทนาทุกครั้ง

7) จากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ระดับลึกกับเจ้าหน้าที่ อสม. หมู่บ้านละ 2 คน ประชาชนในชุมชนตามเกณฑ์ที่กำหนด รวม 100 คน ผู้นำชุมชน โดยใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือในการสนทนาเพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์มีความต่อเนื่อง และใช้เทปในการบันทึกข้อมูล

3.4 การจัดหมวดหมู่ การตรวจสอบและเรียบเรียงข้อมูล

เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล ทุกครั้งหลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด รวมทั้งทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้นั้น จากนั้นทำการแยกเก็บข้อมูลเข้าแฟ้มตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ ถ้าข้อมูลใดยังไม่ชัดเจน ก็จะมีการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบในวันต่อไป

3.5 การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย

ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดตามประเด็นที่กำหนดไว้ แล้วทำการสรุปผลการวิจัย และเขียนรายงานบรรยายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าใจในบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขอย่างชัดเจน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บในภาคสนามมีความสำคัญมาก รวมทั้งการตีความข้อเท็จจริงของข้อมูลจะต้องกระทำโดยปราศจากความลำเอียง

บทที่ 4

องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนางานสาธารณสุขของพื้นที่ศึกษา

การศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข เป็นการศึกษาด้านการปกครองท้องถิ่นอันมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยในบทนี้จะกล่าวถึงโครงสร้าง หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและงานด้านสาธารณสุข รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางประชากร สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการดำเนินงานด้านสาธารณสุขที่ผ่านมาอย่างกว้างๆ รวมทั้งการกระจายตัวของประชากร การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมของชาวเกาะเกร็ด

4.1 องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ทำให้เกิดการบริหารตำบลเป็น 2 ระดับ คือ ระดับแรก ทุกตำบลมีสภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล ระดับสอง สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท สภาตำบลนั้นจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 6,397 แห่ง

4.1.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย

- 1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกโดยตำแหน่งคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสมาชิกโดยการเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน มีวาระ 4 ปี

2) คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย กำนัน(โดยการแต่งตั้ง) ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน สมาชิกสภาที่ได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน

การเลือกคณะผู้บริหารเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

- 1) คณะกรรมการบริหาร อบต. เลือกกรรมการบริหารหนึ่งคน เป็นประธานคณะกรรมการบริหารฯ ตามมาตรา 58
 - 2) เลือกกรรมการบริหารอีกหนึ่งคนเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารฯ ตามมาตรา 58
 - 3) ประธานคณะกรรมการบริหารฯ ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ตามมาตรา 61
 - 4) ใน 4 ปีแรก ให้กำนันเป็นประธานคณะกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง ตามมาตรา 95
- วรรคท้าย

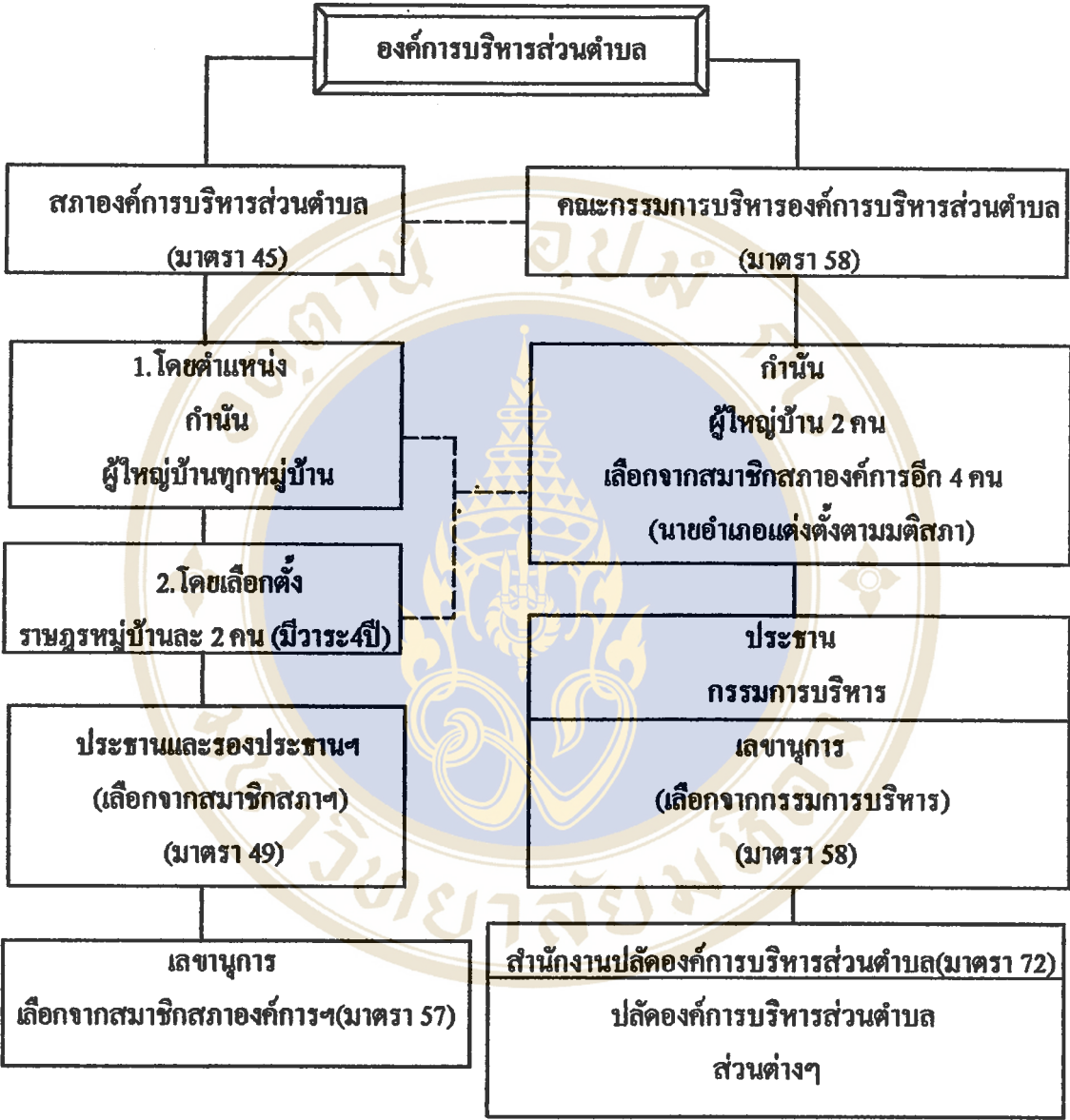
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังนี้

- 1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลในการบริหารกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล
- 4) เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุม

ส่วนคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) บริหารงานกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามข้อบังคับและแผนพัฒนาตำบล
- 2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้เงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง
- 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆตามที่ทางราชการมอบหมาย
- 5) เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามสมัยประชุม ฟังประชุมสามัญและวิสามัญ

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 44)

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 44)

ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3) ในส่วนของโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ดังแผนภูมิต่อไปนี้

โครงสร้างและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหลังการแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3) ในปี พ.ศ.2542

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหลังการแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3) ในปี พ.ศ.2542

(ที่มา :มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,2542)

การแบ่งชั้น อบต.จะแบ่งตามรายได้จากการจัดเก็บ หรือโอนจากผู้จัดเก็บอื่น (หน่วยงานรัฐในพื้นที่) โดยไม่รวมเงินอุดหนุน(ประมาณปีละ1ล้าน3แสนบาทถ้วน) ที่รัฐบาลจัดสรรให้เท่า ๆ กันทุก อบต.ไม่ว่าจะเป็นชั้นใด ดังตาราง

ตารางที่ 1 การแบ่งชั้น อบต.ตามรายได้จากการจัดเก็บหรือโอนมา

การแบ่งชั้น อบต.			
ชั้นของ อบต.	เกณฑ์รายได้	จำนวนพนักงานส่วนตำบล (คน)	จำนวน อบต. (แห่ง)
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	21	80
2	12-20 ล้านบาท	12	62
3	6-12 ล้านบาท	6	166
4	3-6 ล้านบาท	4	297
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	3	5,792

(ที่มา : ลือชา วรรัตน์ และคณะ, 2540)

4.1.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กำหนดไว้ตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 66 - มาตรา 73 เป็นข้อกำหนดตามกำหนดที่แสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะราชการบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น สิ่งใดที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องการทำ แต่กฎหมายไม่ได้ระบุไว้ให้ทำ ก็ไม่สามารถทำได้

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กฎหมายกำหนดไว้มีดังต่อไปนี้

- 1) มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา66)
- 2) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้ (มาตรา 67)

- (1) ให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
 - (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - (8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ (มาตรา 68)
- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
 - (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
 - (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
 - (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์
 - (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
 - (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
 - (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
 - (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับใช้แก่ราษฎรในตำบลได้ โดยอาจกำหนดโทษปรับแก่ผู้ฝ่าฝืนได้ แต่ต้องไม่เกิน 500 บาท

ในด้านความรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะรับผิดชอบดำเนินการ ให้เป็นตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประธานกรรมการบริหารจะเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ซึ่งจำแนกตามแหล่งรายได้ ดังต่อไปนี้

1) รายได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียม ฯลฯ

- (1) ภาษีบำรุงท้องที่ (มาตรา 74)
- (2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (มาตรา 74)
- (3) ภาษีป้าย (มาตรา 74)
- (4) อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ (มาตรา 74)
- (5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน (มาตรา 75)
- (6) ภาษีธุรกิจเฉพาะ (มาตรา 76)
- (7) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา (มาตรา 76)
- (8) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นพนัน (มาตรา 76)
- (9) อากรรังนกอีแอ่น (มาตรา 77)
- (10) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล (มาตรา 77)
- (11) อากรประทานบัตรใบอนุญาต และอาญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง (มาตรา 77)
- (12) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ (มาตรา 77)
- (13) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- (14) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม (มาตรา 78)
- (15) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ (มาตรา 78)
- (16) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 79)
- (17) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (มาตรา 80)
- (18) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 82)

2) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลและรายได้อื่นๆ

- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (5) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (6) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

- 3) รายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากการเก็บภาษีต่างๆตามกฎหมาย
- 4) รายได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
 - (1) โครงการพัฒนาตำบล (คพต.)
 - (2) โครงการของหน่วยราชการในระบบ กนภ.
 - (3) โครงการอื่นๆ
- 5) รายได้จากแหล่งเงินกู้จากแหล่งต่างๆ (มาตรา 83) โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้
 - (1) กู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลอื่นๆ
 - (2) การกู้เงินตามข้อ (1) กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (3) การกู้เงินต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

4.1.4 รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายจ่ายดังนี้ (มาตรา 85)

- 1) เงินเดือน เช่น พนักงานส่วนตำบล
- 2) ค่าจ้าง เช่น ลูกจ้างชั่วคราว
- 3) ค่าตอบแทนอื่นๆ เช่น ค่าตอบแทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) ค่าใช้สอย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง
- 5) ค่าวัสดุ
- 6) ค่าครุภัณฑ์
- 7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ
- 8) ค่าสาธารณูปโภค
- 9) จ่ายเป็นเงินอุดหนุนหน่วยงานอื่นๆ
- 10) รายจ่ายอื่นๆตามข้อผูกพัน หรือตามที่มิกฎหมาย หรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนด

4.1.5 การจ่ายงบประมาณประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล

คณะกรรมการบริหารจัดการทำเป็นข้อบังคับงบประมาณประจำปี ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้พิจารณา ให้ความเห็นชอบข้อบังคับงบประมาณประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณ

รายจ่ายเพิ่มเติมแล้วเสนอให้นายอำเภอเพื่อขออนุมัติ ถ้าหากนายอำเภออนุมัติแล้ว ส่งกลับให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ ในกรณีที่นายอำเภอไม่อนุมัติร่างข้อบังคับฯ ให้นายอำเภอส่งคืนให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับฯ นั้นใหม่ ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับฯ ดังกล่าว

กรณีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติยืนยันร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย (เดิม) ให้ นายอำเภอส่งร่างข้อบังคับฯ ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยืนยัน ถ้าหากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบกับร่างข้อบังคับฯ (เดิม) ส่งให้นายอำเภอลงชื่ออนุมัติ และถ้าหากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วย ร่างข้อบังคับฯ นั้นเป็นอันตกไป

4.2 งานด้านสาธารณสุข

ระบบงานสาธารณสุขของประเทศไทยมีกระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ เป็นผู้จัดบริการสาธารณสุข รวมทั้งมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณสุขของประเทศด้วย

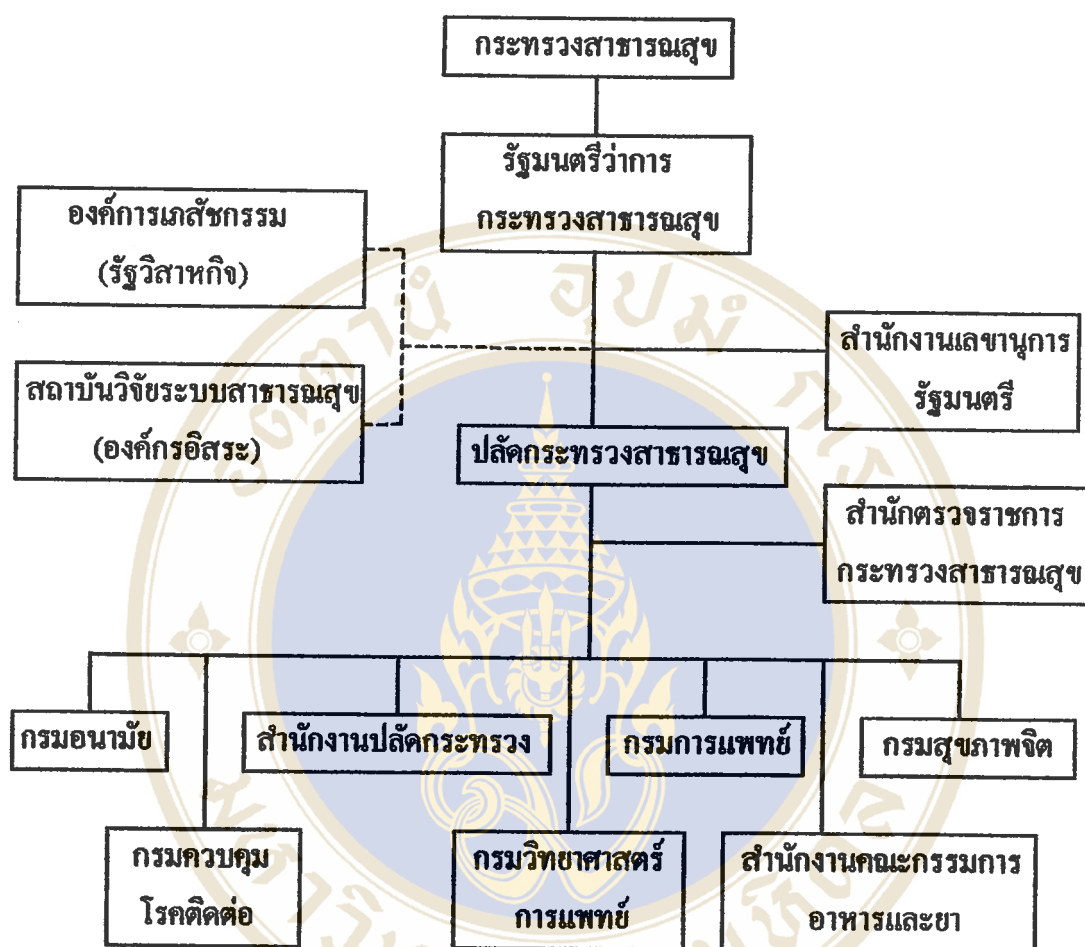
4.2.1 โครงสร้างการบริหารงาน

กระทรวงสาธารณสุขแบ่งการบริหารราชการของกระทรวงสาธารณสุขเป็น 2 ส่วน คือการบริหารราชการส่วนกลางและการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

4.2.1.1 การบริหารราชการส่วนกลาง

การบริหารราชการส่วนกลางประกอบด้วยสำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี และส่วนราชการอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากรม รวมทั้งสิ้น 6 กรม คือกรมอนามัย กรมควบคุมโรคติดต่อ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมการแพทย์ และกรมสุขภาพจิต นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอิสระภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุขอีก 2 หน่วยงาน คือองค์การเภสัชกรรม และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

โครงสร้างการบริหารราชการส่วนกลางของกระทรวงสาธารณสุข

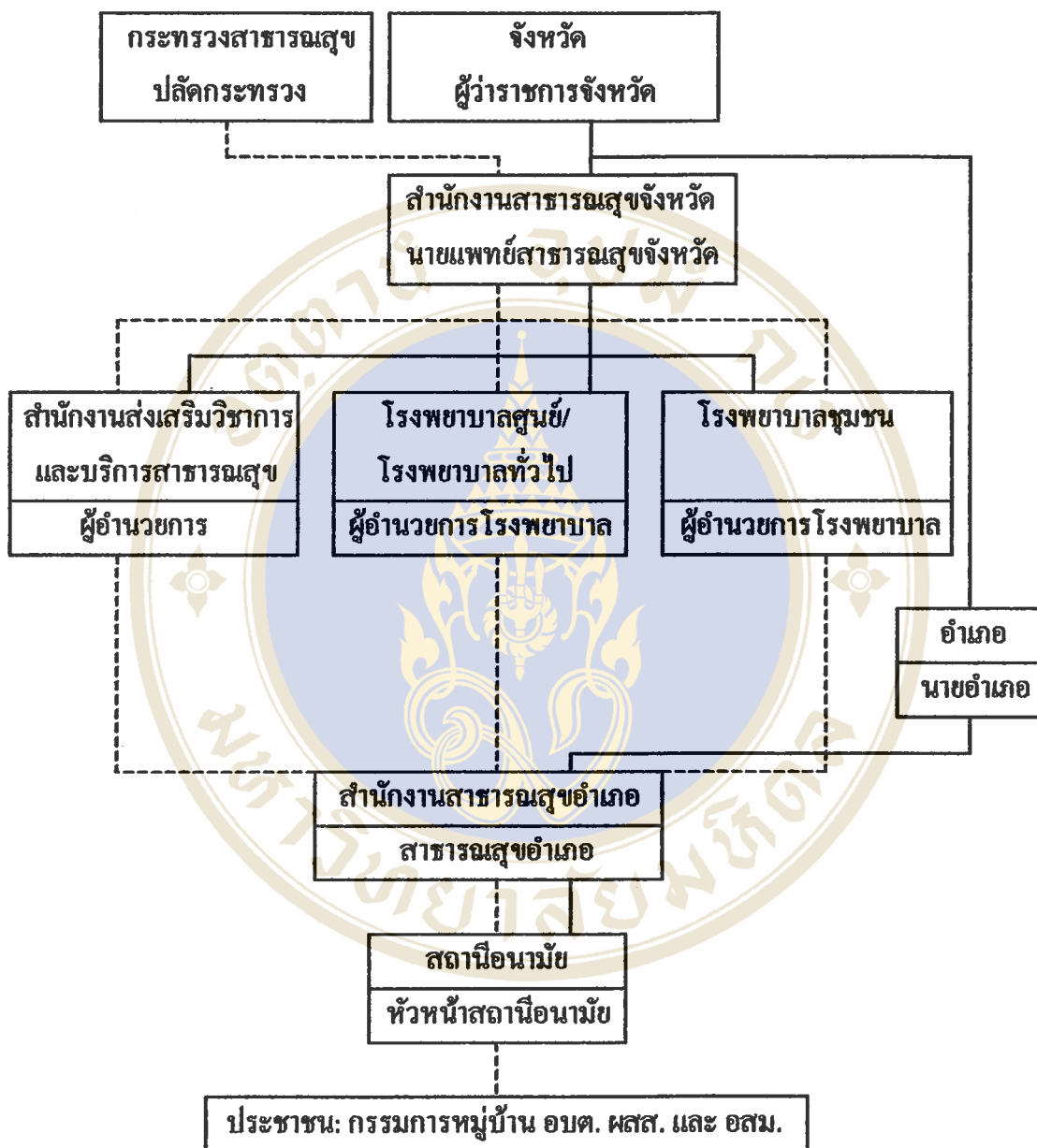

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารราชการส่วนกลางของกระทรวงสาธารณสุข

4.2.1.2 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีหน่วยงานที่มีสายการบังคับบัญชาขึ้นกับผู้ว่าราชการจังหวัด แต่อยู่ภายใต้การกำกับและการสนับสนุนทรัพยากรจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสนับสนุนด้านวิชาการจากกรมวิชาการต่างๆ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและโรงพยาบาลในสังกัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานีอนามัย การบริหารราชการส่วนภูมิภาคสามารถเขียนเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

โครงสร้างการบริหารงานสาธารณสุขในราชการส่วนภูมิภาค

- _____ สายการบังคับบัญชา
 ----- สายการนิเทศและประสานงาน

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานสาธารณสุขในราชการส่วนภูมิภาค

ส่วนราชการในส่วนภูมิภาคมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

1) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด มีหน้าที่

-เป็นหน่วยงานที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ทางด้านการบริหารงานสาธารณสุข ทุกประเภทภายในจังหวัด

-ควบคุมการบริหารงานสาธารณสุขในส่วนจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ประสานงานระหว่างส่วนราชการในสังกัด และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง

-จัดทำแผนงานและโครงการสาธารณสุขจังหวัด ตลอดจนติดตามนิเทศและประเมินผลงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด

-รวบรวม ตรวจสอบ วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานสาธารณสุข ในฐานะเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขจังหวัด

-ดำเนินงานตามที่กระทรวงสาธารณสุขหรือจังหวัดได้มอบหมายให้

2) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ มีหน้าที่

-เป็นหน่วยงานที่ปรึกษาของนายอำเภอ ทางด้านการบริหารงานสาธารณสุขทุกประเภทภายในอำเภอ

-ควบคุมการบริหารงานสาธารณสุขในส่วนอำเภอ ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ประสานงานระหว่างส่วนราชการในสังกัด และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง

-จัดทำแผนงานและโครงการสาธารณสุขอำเภอ ตลอดจนติดตามนิเทศและประเมินผลงานของหน่วยงานต่างๆในอำเภอ

-รวบรวม ตรวจสอบ และทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามระบบข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานในสังกัด รวมทั้งจัดทำและแสดงผลงานเชิงสถิติสาธารณสุข

-ดำเนินงานตามที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอได้มอบหมายให้

3) โรงพยาบาลชุมชน (โรงพยาบาลอำเภอ)

โรงพยาบาลชุมชนมีขนาด 10 เตียง 30 เตียง 60 เตียง 90 เตียง และ 120 เตียง กระจายอยู่ในอำเภอต่างๆเกือบทุกอำเภอ มีหน้าที่ให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ รวมทั้งดูแลผู้ป่วยที่ส่งต่อจากระดับสถานีอนามัย

4) สถานีนอนมัย (ประจำตำบล)

สถานีนอนมัยเป็นหน่วยบริการของกระทรวงสาธารณสุขที่เล็กที่สุด ซึ่งกระจายอยู่ในระดับตำบล บางตำบลที่มีขนาดใหญ่อาจมีมากกว่า 1 แห่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านที่ไม่ใช่ที่ตั้งของตำบล มีหน้าที่หลัก คือการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค มีการดูแลรักษาพยาบาลโรคต่างๆ มีกิจกรรมที่ประสานกับอาสาสมัครในชุมชน รวมทั้งช่วยเหลือดูแลศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.)ซึ่งมีกระจายอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน

4.2.2 การกระจายตัวของทรัพยากรบุคคลด้านสาธารณสุขและสถานีนอนมัย

กำลังคนด้านสาธารณสุขนับเป็นทรัพยากรสาธารณสุขที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระบบสาธารณสุข โดยกำลังคนด้านสาธารณสุขที่สำคัญได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล และเจ้าหน้าที่นอนมัย ซึ่งมีการกระจายตัวดังนี้ (ข้อมูลจาก การสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2540-2541 :143)

1) แพทย์ ใน พ.ศ. 2541 ประเทศไทยมีจำนวนแพทย์คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร เท่ากับ 1:3,136 ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขมีความเห็นว่า ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนแพทย์ ซึ่งมีความรุนแรงมากในชนบท แม้ว่าจะเริ่มดีขึ้นภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ โดยแพทย์ส่วนมากกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง

2) ทันตแพทย์ ใน พ.ศ. 2541 มีจำนวนทันตแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1:9,741 ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขเห็นว่าเป็นปริมาณที่ใกล้เคียงกับความต้องการ ซึ่งทันตแพทย์ส่วนมากกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลางมากที่สุดเช่นเดียวกับแพทย์

3) เภสัชกร ใน พ.ศ. 2541 มีจำนวนเภสัชกรต่อประชากร เท่ากับ 1:4,588 ซึ่งส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลางมากที่สุด

4) พยาบาลวิชาชีพ ใน พ.ศ. 2540 มีพยาบาลวิชาชีพ คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร เท่ากับ 1:1,073 ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขเห็นว่าพยาบาลยังคงขาดแคลน นอกจากนั้นพยาบาลส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลางมากที่สุด

5) เจ้าหน้าที่นอนมัย ซึ่งเกือบทั้งหมดได้รับการศึกษา 2 ปี ต่อจากมัธยมศึกษาตอนปลาย นับเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีความสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากปฏิบัติงานอยู่ในระดับตำบลที่มีจุดเชื่อมต่อระหว่างสถานบริการสาธารณสุขถึงชุมชน หรือประชาชนโดยตรง

ใน พ.ศ. 2542 (มีนาคม 2542) มีสถานีนอนมัยทั่วประเทศจำนวน 9,689 แห่ง มีเจ้าหน้าที่รวมทั้งสิ้น 30,633 คน เฉลี่ยสถานีนอนมัยละ 3.2 คน ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขคาดว่าในอีก 20 ปี

ข้างหน้า จะมีความต้องการประมาณ 39,438 คน หรือเฉลี่ยแห่งละ 4.3 คน ปัจจุบันเริ่มมีพยาบาลวิชาชีพ ทันตภิบาล ไปอยู่ในสถานีนามัขขนาดใหญ่ และในอนาคตจะเริ่มมีแพทย์ไปอยู่ประจำด้วย โดยเฉพาะสถานีนามัขในเขตชุมชน อัตราส่วนเจ้าหน้าที่สถานีนามัขต่อประชากร เท่ากับ 1:1,282 ซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นจากในปี พ.ศ. 2530 ที่มีอัตราส่วนเท่ากับ 1:2,421 โดยส่วนเจ้าหน้าที่สถานีนามัขมักจะถูกตัวอยู่ในภาคกลางและภาคใต้มากที่สุด

6) สถานีนามัข มีการสร้างและกระจายตัวไปทั่วประเทศ ครอบคลุมตำบลต่างๆครบทุกตำบล ปัจจุบัน (มีนาคม พ.ศ. 2542) มีสถานีนามัขทั้งสิ้น 9,689 แห่ง เป็นสถานีนามัขขนาดใหญ่ 1,678 แห่ง อัตราส่วนสถานีนามัขต่อประชากร ใน พ.ศ. 2541 เท่ากับ 1:4,172 ซึ่งมีแนวโน้มดีขึ้นจากปี พ.ศ.2522 ที่เท่ากับ 1:10,064 สถานีนามัขส่วนมากจะถูกตัวอยู่ในภาคกลางมากที่สุด

4.2.3 การดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนของสถานีนามัข

การดำเนินงานของสถานีนามัขทั่วประเทศจะมีลักษณะและแบบแผนเดียวกัน ซึ่งเป็นการกำหนดอย่างตายตัวจากส่วนกลาง โดยงานที่ต้องรับผิดชอบมีด้วยกัน 4 อย่าง คือ

1) งานบริการสาธารณสุขผสมผสานแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ 5 สาขาคดังนี้

(1) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยให้บริการครอบคลุมกิจกรรมบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานทุกกลุ่มเป้าหมาย และเน้นการพัฒนากิจกรรมรุกในด้านงานบริการอนามัยแม่และเด็ก งานบริการวางแผนครอบครัว งานดูแลเด็กวัยเรียนและเยาวชน งานดูแลสุขภาพบุคคลทั่วไป งานบริการทันตสาธารณสุข งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข

(2) ด้านการรักษาพยาบาลฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้ป่วยพิการ โดยมีการให้บริการตามสภาพปัญหาของชุมชนในเขตรับผิดชอบทั้งในและนอกสถานบริการ ตลอดจนรักษาพยาบาลโรคต่าง ๆ ทั้งโรคทั่วไปและโรคประจำถิ่น โดยมีการตรวจทางห้องปฏิบัติการเบื้องต้น การคัดกรองผู้ป่วยให้การช่วยเหลือเบื้องต้น การส่งต่อผู้ป่วยทั้งผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง ผู้ป่วยอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ รวมทั้งการให้การดูแลและรักษาพยาบาลผู้ป่วยพิการ ผู้ป่วยเรื้อรังต่อจากโรงพยาบาล

(3) ด้านการควบคุมป้องกันโรค ทางสถานีนามัขมีการเฝ้าระวังโรค สอบสวนโรค ให้ภูมิคุ้มกันโรค ให้สุขศึกษาและฝึกอบรมประชาชน ครู นักเรียนในการณรงค์ทำลายแหล่งนำโรค ทั้งในกลุ่มโรคติดต่อทั่วไป กลุ่มโรคติดต่อที่เกิดจากการสัมผัส และกลุ่มโรคติดต่อที่นำโดยแมลงหรือยุงเป็นพาหะ นอกจากนั้นยังมีการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ งานอนามัยสิ่งแวดล้อม งานควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม งานสุขภาพโภชนาการ

(4) ด้านฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้ป่วยพิการ

(5) ด้านการสนับสนุนบริการอื่น ๆ โดยการให้ลูกศึกษาแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ สาธารณสุขในสถานบริการ และนอกสถานบริการ รวมทั้งสถานศึกษา

2) งานสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาชุมชน โดยมีการสนับสนุนและดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และสนับสนุนองค์กรชุมชนด้านทรัพยากร การนิเทศงาน และให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งประสานงานกับ 6 กระทรวงหลักเพื่อดำเนินการตามแผน

3) งานบริหาร โดยทางสถานีอนามัยได้มีการดำเนินงานด้านการบริหารงานทั่วไปภายใน สถานีอนามัย รวมทั้งมีการวางแผนงาน การประเมินผล และการเผยแพร่กิจกรรมของสถานีอนามัยสู่ภายนอก

4) งานวิชาการ โดยสถานีอนามัยมีการร่วมโครงการวิจัยต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ

4.3 องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนางานสาธารณสุขโดยทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาท และภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ สอดคล้อง และเชื่อมโยงกับสถานีอนามัย ซึ่งเป็นสถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุขในตำบล โดยมีความซ้ำซ้อนกันทั้งในด้านบทบาท และพื้นที่รับผิดชอบ ดังจะเห็นได้จาก อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขโดยตรง ได้แก่ งานรักษาความสะอาดทางบกและทางน้ำ งานป้องกันโรค งานป้องกันอุบัติเหตุ งานจัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค งานจัดให้มีและบำรุงสภาพที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ งานคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งงานต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบนี้ สามารถนำมาเปรียบเทียบกับกิจกรรมสาธารณสุขมูลฐานที่สถานีอนามัย รับผิดชอบอยู่ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขโดยตรง

หน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติ	กิจกรรมสาธารณสุขมูลฐาน ตามแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติ
รักษาความสะอาด ทางบกและทางน้ำ	- งานสุขาภิบาล - อนามัยสิ่งแวดล้อม
ป้องกันโรค	- ป้องกันควบคุมโรคเอดส์ - งานสุขศึกษา - งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
ป้องกันอุบัติเหตุ	- ควบคุมป้องกันอุบัติเหตุ
การจัดหาน้ำสะอาด อุปโภคบริโภค	- จัดหาน้ำสะอาด
จัดให้มีและบำรุง สภาพที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ	- งานส่งเสริมสุขภาพจิต
คุ้มครองทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- งานอนามัยสิ่งแวดล้อม

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านสาธารณสุขมีด้วยกันหลายประการ แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่มี การดำเนินงานด้านสาธารณสุขโดยตรงอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของ ลือชา วรรณรัตน์ และคณะ ที่ศึกษาการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง เป็นเรื่องการ

พัฒนารอบทิศทาง ไฟฟ้า ประปา หรือน้ำอุปโภค ตลอดจนแห่งน้ำเพื่อการเกษตร และเรื่องของการประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มทั้งสิ้น ส่วนปัญหาของชุมชนที่อยู่ในจิตสำนึกขององค์การบริหารส่วนตำบลผู้ตอบคำถาม ยังไม่ครอบคลุมถึงเรื่องการป้องกันและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมพัฒนาเด็ก สตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ หรือแม้แต่หน้าที่ในการคุ้มครองดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นหน้าที่หลัก 5 ประการใน 8 ประการ ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติ

ส่วนการศึกษาด้านศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ในบทบาทเรื่องการคุ้มครองและป้องกันโรคติดต่อ การกำจัดขยะ และสิ่งปฏิกูล การดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่วนแผนงานและทรัพยากรสาธารณสุข สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินงานค่อนข้างน้อย ยกเว้นด้านกำจัดขยะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทองเพชร โสหนองบัว ที่ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1 กับการพัฒนาสาธารณสุข ที่พบว่า แผนงานส่วนใหญ่เป็นโครงการก่อสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ส่วนบทบาทด้านสาธารณสุขหลัก ๆ มีเพียงการเก็บและกำจัดขยะในพื้นที่เท่านั้น

4.4 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.4.1 ประวัติความเป็นมา 75-80

ก. ประวัติความเป็นมาของอำเภอปากเกร็ดและตำบลเกาะเกร็ด

ก่อนที่จะมาเป็นอำเภอปากเกร็ดและตำบลเกาะเกร็ด ทั้งอำเภอปากเกร็ดและตำบลเกาะเกร็ดได้ก่อตั้งเป็นชุมชนที่มีความเจริญมั่งคั่งมาตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นราชธานีของไทย และเรียกชุมชนทั้งสองแห่งนี้ว่า “บ้านปากเกร็ดน้อย” และ “บ้านเกร็ดน้อย”

บ้านปากเกร็ดอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาทางตอนล่างของกรุงศรีอยุธยา เป็นบริเวณที่ลำนํ้าเจ้าพระยาไหลอ้อมคดเป็นรูปโค้งเกือกม้า คือ เมื่อแม่น้ำไหลมาจากทางทิศเหนือย่านจังหวัดปทุมธานี พอเข้าเขตปากเกร็ดลำนํ้าไหลวกไปทางทิศตะวันตกไปทางวัดใหญ่สว่างอารมณ์ จากวัดใหญ่สว่างอารมณ์ ลำนํ้าวกไหลไปทางทิศใต้จนถึงบริเวณวัดแสงศิริธรรม ลำนํ้าเริ่มไหลอ้อม

กลับมาทางทิศตะวันออกจนถึงวัดเชิงเลน จากนั้นจึงไหลวกลงไปทางทิศใต้เข้าเขตอำเภอเมืองนนทบุรี

ในท้องที่อำเภอปากเกร็ดตรงบริเวณที่ลำน้ำเจ้าพระยาไหลอ้อมคดโค้งเป็นรูปเกือกม้าในส่วนที่เป็นแผ่นดินที่เป็นแหลมยื่นออก แต่ก่อนชาวบ้านเรียกว่าบ้านแหลม ต่อมาภายหลังเมื่อมีการขุดคลองลัดและเกิดสภาพเป็นเกาะขึ้น จึงไม่เรียกบริเวณที่เคยเรียกว่า “แหลม” กันอีกต่อไป

บริเวณแผ่นดินที่เป็นแหลม มีลำน้ำเจ้าพระยาไหลอ้อมล้อมเป็นรูปเกือกม้านี้ แต่เดิมมีทางน้ำเล็กๆ ที่เป็นทางน้ำเชื่อมลำน้ำเจ้าพระยาที่โอบล้อมแผ่นดินที่เป็นแหลมนี้ทั้งสองด้านมาแต่โบราณ ทางน้ำเล็ก ๆ ที่ได้ขุดเป็นแนวทิศเหนือตรงลงมาทางทิศใต้ ตรงบริเวณที่เป็นรอยคอดซึ่งเป็นช่วงที่แคบที่สุดของแหลม ทางน้ำเล็ก ๆ นี้มีเพื่อใช้ส่งน้ำไปทำการเกษตรและสำหรับเรือเล็ก ๆ ผ่านไปมาเป็น ทางลัดเท่านั้น และเรียกทางลัดนี้ว่า “เกร็ด” หรือ “เต็รจ”

ความหมายของเกร็ดหรือเต็รจ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายว่า “เกร็ด” หมายถึง ลำน้ำเล็กที่เป็นทางลัด เชื่อมลำน้ำใหญ่สายเดียวกันทั้งสองข้าง ส่วนคำ “เต็รจ” มีความหมายเช่นเดียวกับ “เกร็ด”

เกร็ดแห่งนี้สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่ก่อนรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทั้งนี้เพราะมีแผนที่ที่ชาวยุโรปได้เขียนแสดงเส้นทางเดินเรือจากปากน้ำเจ้าพระยา ไปถึงกรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้น ปรากฏว่าทางน้ำเล็กๆที่เป็นทางลัดนั้นมีปรากฏอยู่ก่อนแล้ว พร้อมทั้งระบุชุมชนที่อยู่บริเวณนั้นว่า “บ้านปากเต็รจน้อย” และใกล้เคียงกันมี “บ้านเต็รจน้อย” อยู่ด้วย ตามแผนที่ “บ้านเต็รจน้อย” อยู่ในบริเวณภายในทางลัด ส่วนทางด้านใต้ของบ้านเต็รจน้อย ตรงบริเวณปากทางลัดเรียก “บ้านปากเต็รจน้อย”

เส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำแต่ดั้งเดิม มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นเส้นทางสำคัญในการสงครามแล้ว ยังอำนวยความสะดวกต่อการค้าขายทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร จึงมีการขุดคลองลัดหรือปรับปรุงเส้นทางน้ำอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ(พ.ศ. 2251-2275) พระองค์ทรงพิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องขุดคลองลัดเพื่อความสะดวกในการคมนาคมและการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าแก่กรุงศรีอยุธยา ตรงบริเวณบ้านปากเกร็ดเป็นที่ที่พระองค์ตัดสินพระทัยให้มีการขุดคลองลัดขึ้น

การขุดคลองลัดเตรังน้อยหรือคลองลัดเกร็ดน้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ทรงมีพระราชดำริที่จะขุดคลองลัดแห่งนี้ก่อนพ.ศ.2265 แต่มีความจำเป็นเนื่องด้วยมีพระราชภาระกิจเร่งด่วน ครั้นถึง พ.ศ. 2265 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่พระยาราชสงครามดูแลก่อสร้างพระวิหารหลังใหม่ที่วัดป่าโมกข์ เมืองอ่างทอง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระจึงโปรดเกล้าให้ขุดคลองลัดเกร็ดน้อย โดยขุดลึก 6 ศอก กว้าง 6 วา ยาว 27 เส้น เริ่มขุดจากปากเกร็ดทางด้านใต้มาทางบ้านเตรังน้อย จนถึงปลายเกร็ดทางทิศเหนือมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณวัดปากอ่าวและวัดสนามไชย และเรียกคลองลัดนี้ว่า “คลองลัดเกร็ดน้อย” การขุดคลองลัดครั้งนี้จึงเป็นการปรับปรุงหรือขุดขยาย “เกร็ด” ที่มีอยู่เดิมให้กว้างขึ้นเพื่อสะดวกในการสัญจรไปมาทางน้ำและเพื่อสะดวกในการนำน้ำไปใช้เพื่อบริโภคและเพื่อเกษตรกรรม

เมื่อการขุดคลองลัดเกร็ดสำเร็จแล้ว ได้มีเรือแพผ่านไปมาในคลองลัดมากขึ้น ประจวบกับในช่วงเวลาหลังจากขุดคลองลัดแล้ว ปรากฏว่ามีชาวต่างประเทศเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงศรีอยุธยามากขึ้นทั้งทางการทูตและการค้า ทำให้มีเรือสินค้าและเรือของคณะทูตผ่านไปมาเป็นจำนวนมากยิ่งขึ้น และเนื่องจากลำน้ำเจ้าพระยามีความสำคัญในเรื่องของความมั่นคงของชาติและความคุม สิ่งของที่ทางราชการควบคุม หรือการเก็บภาษี หรือผลประโยชน์ของราชอาณาจักร ทางราชการจึงได้กำหนดให้สร้างด่านและป้อมปราการหลายแห่ง

ที่บ้านปากเกร็ดน้อย เป็นแหล่งหนึ่งที่ทางราชการกำหนดให้มี “ด่าน” โดยอยู่ที่ปากทางลัดคือ ทางทิศใต้ของคลองลัด ด่านแห่งนี้เป็น “ด่านขนอน” ที่พระมหากษัตริย์ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาได้โปรดเกล้าให้สร้างขึ้นเพื่อตรวจตราสิ่งของต้องห้ามที่จะผ่านเข้าออกกรุงศรีอยุธยา

บ้านปากเกร็ดเป็นที่ตั้งของด่านขนอน ดังนั้นบริเวณด้านใต้ของด่านจึงเป็นที่จอดเรือสินค้าที่มาคอยรับสินค้าที่ล่องลงมาจากทางเหนือและมารับการตรวจที่ด่านขนอนแห่งนี้

เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (ขุน) สมุหนายกเป็นข้าราชการผู้หนึ่งที่มีเรือสำเภาไปค้าขายยังต่างประเทศ เรือสำเภาของเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ต้องมาจอดรอรับสินค้าบริเวณด่านปากเกร็ดนี้ครั้งละหลายวัน เพื่อสะดวกในการรอคอยสินค้า เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์จึงได้สร้างศาลาขนาดใหญ่บริเวณด้านใต้ของเกาะเกร็ดในปัจจุบัน ให้เป็นที่จอดพักเรือ และให้ลูกเรือได้พักผ่อนอยู่อาศัย เมื่อเดินเรือขาขึ้นไปจากกรุงเทพฯ ครั้นใกล้จะถึงด่านปากเกร็ดจะแลเห็นศาลานี้และมีเรือแพจอดรอสินค้าอยู่บริเวณนั้น ศาลานี้มีชื่อเรียกกันว่า “ศาลาจีนขุน” หรือ “ศาลาเจ้าคุณขุน” เมื่อเกิดหมู่บ้านขึ้น

ในเวลาต่อมา จึงเรียกชุมชนนั้นว่า บ้านศาลาปูน(กุล)ด้วย ศาลาปูนนั้นต่อมาได้กลายเป็นสมบัติของวัดที่อยู่ใกล้ๆนั้น อาจเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่เลิกค้าปากเกร็ด เพราะศูนย์กลางค้าทางเรือ ได้ขยายตัวมากขึ้นที่บริเวณกรุงเทพฯและปากน้ำ จึงเรียกชื่อวัดเหมือนชื่อศาลาและชื่อหมู่บ้านศาลาปูน

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งสองพระองค์ทรงโปรดในการเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับที่พระราชวังบางปะอินอยู่เสมอ เรือพระที่นั่งต้องผ่านคลองลัดเกร็ด ประกอบกับในเวลานั้นคลองลัดเกร็ดมีความกว้างมากกว่าเดิม เพราะกระแสน้ำได้กัดเซาะตลิ่งพังมากขึ้น สภาพความเป็นเกาะดูชัดเจนขึ้น การเรียกชื่อเกาะเริ่มมีขึ้นแต่ยังไม่แพร่หลาย คำว่า “เกาะศาลาปูน” จึงเรียกกันเป็นชื่อแรกของเกาะ

“เกาะศาลาปูน” ปรากฏหลักฐานเป็นทางการที่เฉพาะบันทึกไว้ในโฉนดที่ดินที่ออกในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 แต่ทางการบริหารท้องถิ่นที่มีอำเภอดำปนนั่น ไม่ได้ใช้คำว่าเกาะศาลาปูน แม้ในทำเนียบคณะสงฆ์ พ.ศ. 2448 ก็ไม่ปรากฏว่ามีคำว่าเกาะศาลาปูน

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบการปกครองใหม่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 เกาะศาลาปูนมีฐานะเป็นตำบล และเรียกว่าตำบล “เกาะเกร็ด”

ระหว่าง พ.ศ. 2495-2500 จอมพล ป.พิบูลย์สงคราม ได้ดำริที่จะสร้างที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (สำหรับฤดูร้อน) ที่เกาะเกร็ด ได้ทำการสร้างเขื่อนตรงบริเวณด้านปากด้านและเตรียมสร้างอาคารในบริเวณนั้น และมีโครงการที่จะเปลี่ยนชื่อเกาะเป็น “เกาะสำราญ” แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาเป็นนายกรัฐมนตรี โครงการดังกล่าวจึงถูกยกเลิก ปัจจุบันบริเวณที่จอมพล ป.พิบูลย์สงคราม เตรียมสร้างสถานที่ประชุมนั้น ได้ใช้เป็นสถานฝึกอาชีพบ้านเกร็ดตระการของกรมประชาสัมพันธ์

ข. การตั้งถิ่นฐานของชุมชนมอญปากเกร็ด

การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวมอญ มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ทั้งนี้เพราะความสัมพันธะระหว่างไทยและมอญดำเนินมาด้วยดีแต่โบราณ ประกอบกับเป็นพุทธศาสนิกชนและมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายกัน ทั้งยังต้องทำศึกสงครามกับพม่ามาโดยตลอด การตั้งถิ่นฐานของ

ชุมชนมอญในอดีตเป็นลักษณะการอพยพหลบหนีการรุกรานไล่ของกษัตริย์พม่าถอยเข้ามาในประเทศไทย การอพยพของชาวมอญปากเกร็ด มีด้วยกัน 2 ครั้งคือ

ครั้งที่ 1 ในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช เมื่อพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ทรงกอบกู้บ้านเมืองคืนมาจากพม่าได้ จึงทรงสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นพระนครหลวงแห่งใหม่ ในช่วงเวลาที่กรุงธนบุรีกลับเข้าสู่ความสงบและเป็นอิสระจากการรุกรานของพม่า ทางเมืองมอญที่ถูกพม่าเข้ายึดครองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2300 ทำให้ชาวมอญถูกกวาดต้อนเป็นเชลย ต่อมาพระเจ้ามังระทราบข่าว พระยาตากตั้งตัวขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จึงเตรียมจะตีกรุงธนบุรี โดยยกทัพมา 2 ทาง ให้ปะกันห่วนนายทัพยกมาทางด่านเจดีย์สามองค์มาตั้งทัพที่เมืองมะตะมะ แล้วให้เกณฑ์มอญทั้ง 32 หัวเมืองมาช่วย โดยให้พระยาเงี้ยวเมืองตรีน พระยาอุหรือพระยากลางเมือง ตะละเกลี้ยง ตะละเกลี้ยง เป็นหัวหน้า นำคนเกณฑ์มามอบให้แพกจิจาบกับทหารพม่า 500 คน คุมไปทำทางให้กองทัพพม่าข้ามภูเขามาตีกรุงธนบุรี ในขณะที่ทางเมืองมะตะมะ ปะกันห่วนนายทัพพม่าก็เร่งรัดเก็บเอาเงินทองจากครอบครัวมอญ เป็นที่ขู่เคียดแค้นครั่นแค้นชาวมอญทั้งหลาย พวกมอญที่ทางทั้งหมด 3,000 คน จึงพร้อมใจกันกบฏจับแพกจิจาและทหารพม่ามาทิ้งเสียทั้งหมดที่ท่าดินแดง (ปัจจุบันท่าดินแดงอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี) จากนั้นก็ยกไปตีเมืองมะตะมะขับไล่ทหารพม่าออกไปได้ แล้วยกไปโจมตีเมืองจัตตะกอง เมืองหงสาวดี เมืองสะโงะได้ แล้วยกไปตีเมืองร่างกุ้ง ตั้งล้อมไว้ครึ่งเมือง พระเจ้าอังวะจึงให้หื้อแซห่วนก็คุมทหาร 10,000 คน มาโจมตีพวกมอญกบฏ พวกมอญสู้ไม่ได้จึงถอยหนีมาทางเมืองมะตะมะ แล้วได้รวบรวมครอบครัวพวกพ้องมาได้ 3,000 คนเศษ อพยพเข้าเมืองไทย โดยแยกเป็น 2 ทาง คือทางด่านเจดีย์สามองค์ และทางเมืองตาก โดยพระยาเงี้ยว พระยาอุ ตะละเกลี้ยง ตะละเกลี้ยง เป็นหัวหน้า พามา สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงทราบจึงโปรดให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแขวงเมืองนนทบุรี ตั้งแต่ปากเกร็ดไปจนถึงสามโคก แขวงเมืองปทุมธานี ชุมชนบ้านปากเกร็ดที่เป็นชุมชนร้างนั้น จึงกลับมาเป็นชุมชนใหญ่อีกครั้ง

ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2358 ปีที่ 7 ในรัชกาลแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ชาวมอญที่เมืองมะตะมะได้รับการเบียดเบียนจากพม่า ทำให้ได้รับความเดือดร้อนต่างๆ พวกมอญไม่มีกำลังจะต่อสู้กับพม่าได้ มอญที่เป็นเจ้าเมืองขึ้นและกรรมการหลายคนมีสมิงสอดเบาเป็นหัวหน้าปรึกษาร่วมกันว่าจะอพยพครอบครัวพรรคพวกเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิ์อยู่ในกรุงสยาม สมิงสอดเบามีหนังสือลับเข้ามาถึงพระยากาญจนบุรี เมื่อ เดือน 11 ปีจอ จศก จุลศักราช 1176 พ.ศ. 2357 พระยากาญจนบุรีบอกหนังสือสมิงสอดเบาเข้ามายังกรุงเทพฯ จึงโปรดให้พระยากาญจนบุรีมีหนังสือลับตอบไปถึงสมิงสอดเบาว่า ถ้ามอญเดือดร้อนให้อพยพเข้ามา จะทรงพระ

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ครั้นถึงปีกรุง สัตตศก จุลศักราช 1177 พ.ศ. 2358 พวกมอญที่เมืองเมาะตะมะ ถูกพม่ากดขี่หนักเข้า จึงพร้อมใจกันจับเจ้าเมืองกรมการพม่ามาเสีย แล้วพากันอพยพครอบครัวเข้ามา ในพระราชอาณาจักร เดินเข้ามาทางเมืองตากบั้ง ทางเมืองอุทัยธานีบ้าง โดยมากมาทางด่าน พระเจดีย์ 3 องค์ เข้าแขวงเมืองกาญจนบุรี เมื่อได้ทรงทราบข่าว คร้ามอญอพยพเข้ามา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระราชวังสถานมงคล เสด็จขึ้นไปคอยรับครัวมอญอยู่ที่เมืองนนทบุรี พร้อมด้วยจากและไม้สำหรับปลูกสร้างบ้านเรือนและเสบียงอาหาร ทางเมืองโปรดให้สมเด็จพระเจ้า ลูกเธอเจ้าฟ้ามงกุฎ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ) ซึ่งขณะนั้นพระชนม์ได้ 13 พรรษา คุมไพร่พล สำหรับป้องกันครัวมอญและเสบียงอาหารของพระราชทานออกไปรับครัวมอญ และโปรดให้เจ้าฟ้า กรมหลวงพิทักษ์เป็นผู้ใหญ่เสด็จกำกับไปด้วย ส่วนทางเมืองตากบั้งโปรดให้เจ้าพระยาอภัยภูธรผู้ เป็นสมุหนายกขึ้นไปรับ โดยโปรดให้ครอบครัวชาวรามัญตั้งบ้านเรือนในแขวงเมืองปทุมธานี นนทบุรี เมืองนครเขื่อนขันธ์(พระประแดง) ดังนั้นคนมอญจึงอยู่ตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ บางปะอินตลอดมาจนถึงกรุงเทพฯ ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ในสมัยนั้นตลอดจนปัจจุบันจึงเป็นชุมชน ของคนมอญเกือบทั้งหมด

ค. ประวัติการเมืองการปกครองของอำเภอปากเกร็ด และตำบลเกาะเกร็ด

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูปการปกครองของ ประเทศไทยขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับภาวะบ้านเมืองในขณะนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดการ ปกครองบ้านเมืองให้มีข้าหลวงประจำจังหวัด มีนายอำเภอ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ดูแลปกครองตั้งแต่ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านตามลำดับ สำหรับชุมชนมอญปากเกร็ดได้รับโปรดเกล้าฯ ตั้งเป็น อำเภอ ชื่อ อำเภอปากเกร็ด เมื่อ พ.ศ. 2427

ดังนั้นใน พ.ศ. 2427 ได้มีการรวมหมู่บ้านต่างๆ บริเวณบ้านปากเกร็ดและชุมชนใกล้เคียงขึ้น เป็นหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอขึ้น โดยรายชื่อตำบลที่อยู่ในเขตอำเภอปากเกร็ดดังปรากฏตามทำเนียบ คณะสงฆ์ซึ่งพิมพ์เมื่อพ.ศ. 2448 มีวัดที่อยู่ในตำบลดังนี้

- 1) ตำบลปากเกร็ด มีเขตวัดปรมัยยิกาวาส วัดบ่อ วัดสนามไชย วัดมะม่วง วัดกลางเกล็ด
- 2) ตำบลบ้านอ้อม มีเขตวัดเสารัง วัดไผ่ล้อม วัดมะขามทอง วัดศาลากุน
- 3) ตำบลกลางเกร็ด มีเขตวัดป่าไผ่ วัดสิมพลีสุทรวาส
- 4) ตำบลบ้านตลาด อยู่บริเวณวัดหน้าโบสถ์

5) ตำบลบางพูด อยู่บริเวณวัดบางพูดนอก วัดบางพูดใน วัดเกาะบางพูด (วัดเกาะพญาเจ่ง) วัดกุฎี

6) ตำบลบ้านเตย อยู่บริเวณวัดตำหนัก วัดเตย

7) ตำบลคลองคูวัด อยู่บริเวณวัดป่า วัดอินทาราม (บริเวณคลองบ้านแหลมเหนือปัจจุบัน)

8) ตำบลบ้านแหลม อยู่บริเวณวัดบางจาก วัดปากคลองบ้านแหลม วัดบ้านแหลมกลาง (วัดทองคั้งปัจจุบัน) วัดโปรดเกษ วัดบ้านแหลมใน (วัดสะพานสูง)

9) ตำบลบางตะไนย์ บริเวณวัดตาล

10) ตำบลบ้านลาว บริเวณวัดหงษ์ทอง วัดโพธิ์บ้านน้อย (อ้อย)

11) ตำบลบ้านใหม่ บริเวณวัดโพธิ์ทอง วัดชีเหล็ก

12) ตำบลบ้านช่องลม บริเวณวัดช่องลม

13) ตำบลบางพัง บริเวณวัดสลักเหนือ วัดบางพัง

การจัดตั้งอำเภอปากเกร็ด เมื่อ พ.ศ. 2427 นั้น ยังไม่มีที่ว่าการอำเภอ คงใช้บ้านของผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายอำเภอเป็นที่ทำการอำเภอไปด้วย และเนื่องจากประชาชนในท้องที่อำเภอปากเกร็ดส่วนใหญ่เป็นกมมอญ ดังนั้นการแต่งตั้งผู้ที่จะเป็นนายอำเภอ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นกมมอญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายเนียม กมมอญให้เป็นนายอำเภอปากเกร็ดคนแรก และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระรามัญนทเขตคคี (เนียม นนทนคร) และที่ว่าการอำเภอปากเกร็ดคือ บ้านพระรามัญนทเขตคคี อยู่ที่บ้านอ้อม บนเกาะเกร็ด อยู่ระหว่างวัดปรมย์ยิกาวาส และวัดไผ่ล้อม นายอำเภอพระรามัญนทเขตคคีได้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอปากเกร็ดนานที่สุดถึง 25 ปี (พ.ศ. 2427-2452)

นายอำเภอปากเกร็ดคนที่สองคือ พระประกาศสุขนิกร (จิน สุคนธจินดา) ซึ่งเป็นคนจากที่อื่น ไม่มีบ้านเป็นที่ว่าการอำเภอ จึงต้องสร้างอำเภอเป็นทางการหลังแรก สร้างที่บริเวณริมแม่น้ำด้านเหนือของวัดสนามเหนือ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ได้ทุนสูง นายอำเภอพระประกาศสุขนิกรอยู่ในตำแหน่งระหว่าง พ.ศ. 2427-2452

นายอำเภอปากเกร็ดคนที่สามคือ นายละม้าย (พ.ศ. 2455-2458)

หลวงรามัญนทเขต (เจ๊ก นนทนาคร) เป็นคนมอญบุตรพระรามัญนทเขตคคิ ได้เป็นนายอำเภอปากเกร็ดตั้งแต่ พ.ศ. 2458-2478 โดยในปี พ.ศ. 2476 เกาะเกร็ดได้เลื่อนฐานะเป็นตำบลเกาะเกร็ด

ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนจากเมืองนนทบุรีจนถึงปากเกร็ด การขยายตัวของชุมชนปากเกร็ดจึงเริ่มมาทางถนนที่ตัดใหม่มากขึ้น ผู้คนหันมาใช้รถยนต์โดยสารกันมากขึ้น ทางราชการเห็นว่าที่ตั้งที่ว่าการอำเภอควรอยู่ใกล้ถนน ดังนั้น ที่ว่าการอำเภอปากเกร็ดจึงได้ย้ายจากที่วัดสนามเหนื่อมาสร้างใหม่ที่หัวถนน ผังตรงข้ามกับโบสถ์วัดบ่อ จนในปี พ.ศ. 2505 ที่ว่าการอำเภอปากเกร็ดจึงได้ย้ายจากหัวถนน มาสร้างบริเวณริมถนนแจ้งวัฒนะ ห่างจากหัวถนนมาอยู่ตรงข้ามโรงเรียนปากเกร็ด ตรงบริเวณที่ว่าการอำเภอปากเกร็ดปัจจุบัน

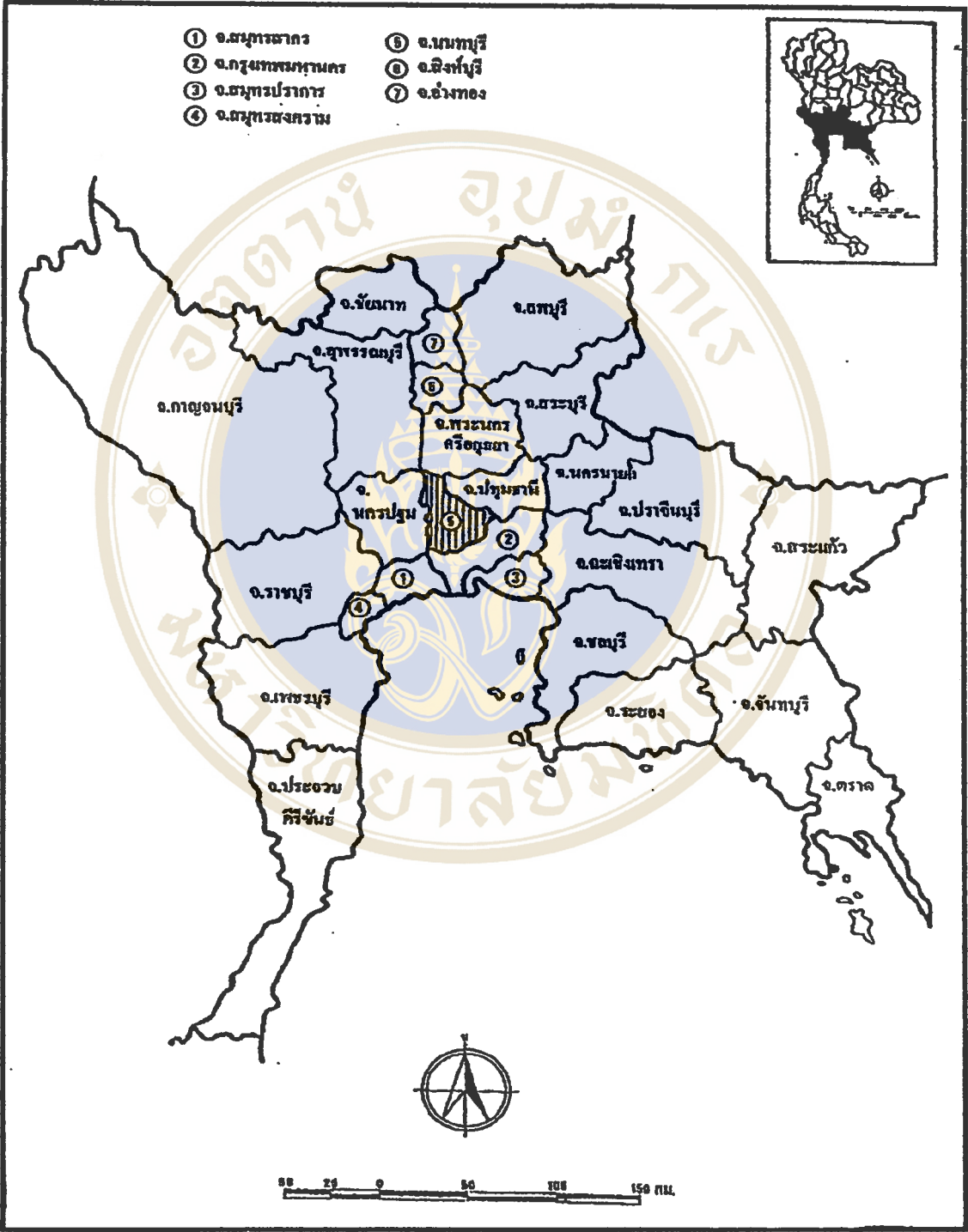
อาณาเขตอำเภอปากเกร็ด

อำเภอปากเกร็ด ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพฯ โดยรวมพื้นที่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นย่านชุมชนที่อยู่อาศัยริมแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรม ส่วนทางด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีพื้นที่เป็นย่านที่อยู่อาศัยของชุมชนในเมืองย่านอุตสาหกรรม ทั้งเป็นที่ตั้งของอำเภอ โดยอาคารที่ว่าการอำเภอปัจจุบันตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ห่างจากจังหวัดนนทบุรีประมาณ 14 กิโลเมตร อยู่บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินสายแจ้งวัฒนะ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลปากเกร็ด และส่วนราชการต่างๆด้วย

สำหรับอาณาเขตของอำเภอปากเกร็ดที่ติดต่อกับอำเภอต่างๆและกรุงเทพฯดังนี้

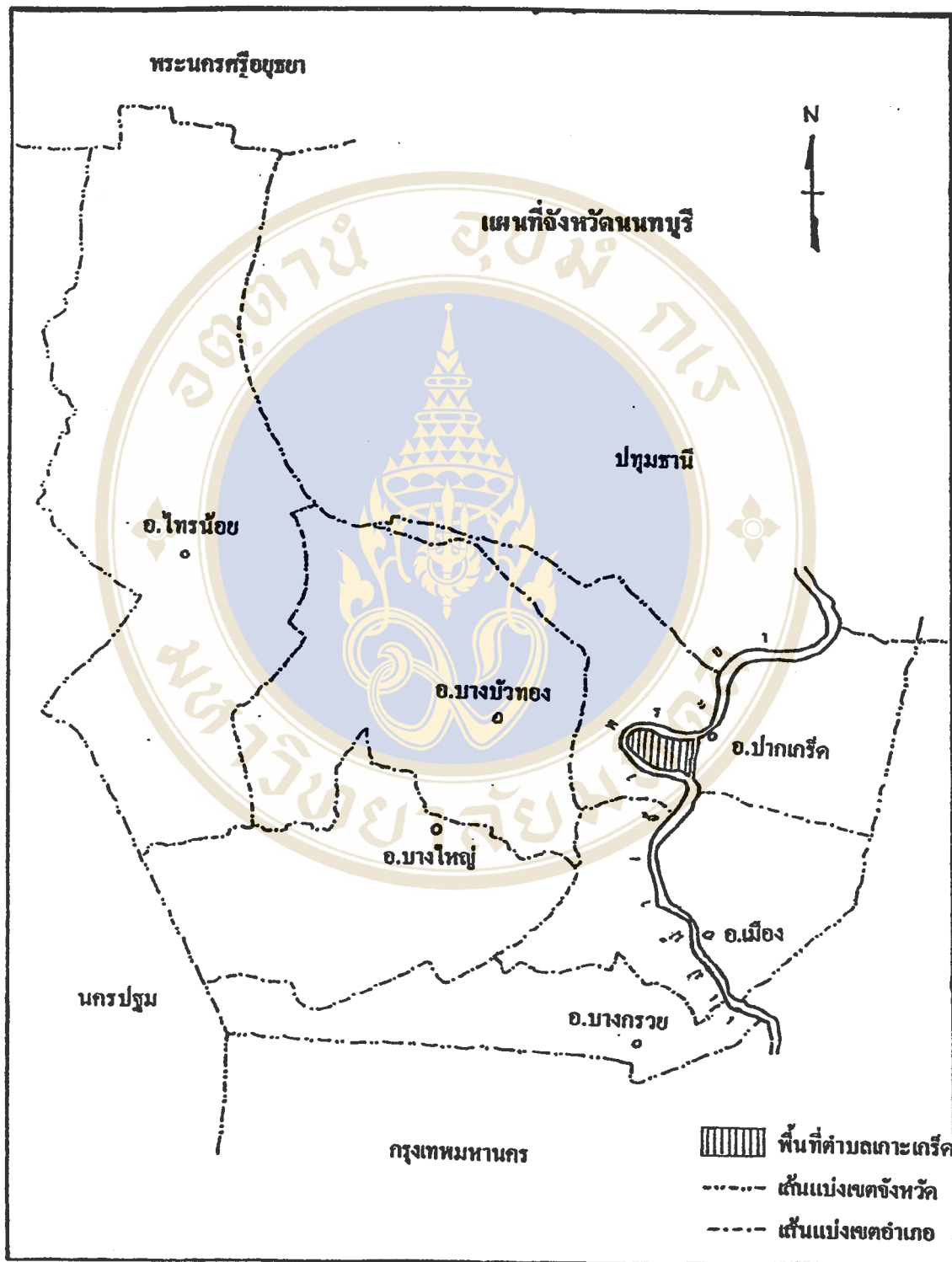
ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับเขตดอนเมืองและเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอบางบัวทอง และอำเภอเมืองนนทบุรี

แผนที่ที่ 1 แสดงจังหวัดในเขตนครหลวง

ที่มา : หนังสือแผนที่ประเทศไทย แยก 76 จังหวัด ของกิตติพร วีรสุธิกุล และพินเณก วีรสุธิกุล

แผนที่ที่ 2 แสดงที่ตั้งจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดใกล้เคียง

(คัดแปลงจากแผนที่จังหวัดนนทบุรี จาก สำนักงานเขตเทศบาลปากเกร็ด)

เขตการปกครองอำเภอปากเกร็ด

อำเภอปากเกร็ดประกอบด้วย 12 ตำบล 85 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมด 89,029 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น เขตเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1) เขตเทศบาล

เทศบาลเมืองปากเกร็ด เป็นการยกฐานะจากสุขาภิบาลปากเกร็ด เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 รับผิดชอบ 5 ตำบล 34 หมู่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ประกอบด้วย

(1) ตำบลปากเกร็ด	มี	5	หมู่บ้าน
(2) ตำบลบางตลาด	มี	10	หมู่บ้าน
(3) ตำบลคลองเกลือ	มี	4	หมู่บ้าน
(4) ตำบลบ้านใหม่	มี	6	หมู่บ้าน
(5) ตำบลบางพลู	มี	9	หมู่บ้าน

2) องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลบางตะไนย์	รับผิดชอบ	1	ตำบล	5	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ	รับผิดชอบ	1	ตำบล	10	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองข่อย	รับผิดชอบ	1	ตำบล	12	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลี	รับผิดชอบ	1	ตำบล	5	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองพระอุดม	รับผิดชอบ	1	ตำบล	6	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด	รับผิดชอบ	1	ตำบล	6	หมู่บ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด	รับผิดชอบ	1	ตำบล	7	หมู่บ้าน

เขตการปกครองตำบลปากเกร็ด

ตำบลเกาะเกร็ดแบ่งเขตการปกครองเป็น 7 หมู่บ้าน คือ

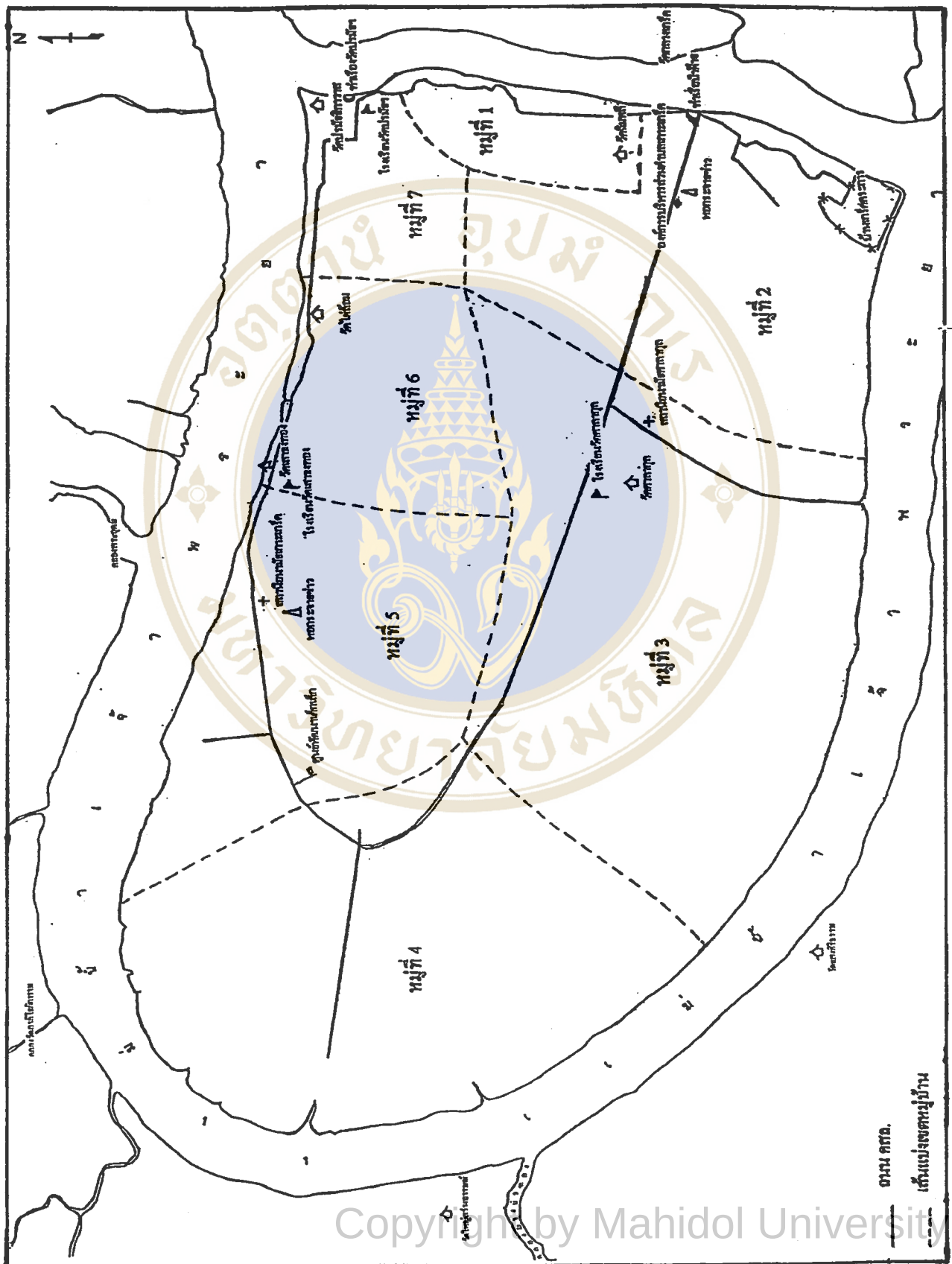
หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด อยู่ในคลองลัดเกร็ด ระหว่างวัดปรมย์ขีขาวาสกับวัดนิมพิล บ้านลัดเกร็ดนี้ แบ่งออกเป็น บ้านบน(กวานชะตาว)และบ้านล่าง (กวานฮาโม)

หมู่ที่ 2 บ้านปากด่านหรือบ้านศาลาগুলนอก อยู่ถัดจากวัดป่าเลไลย์(วัดร้าง)ไปทางใต้บริเวณปากคลองลัดเกร็ด

หมู่ที่ 3 บ้านศาลาগুলใน หรือบ้านชมพูนุช อยู่ถัดจากบ้านปากด่านอ้อมไปทางตะวันตกของเกาะบริเวณวัดศาลาগুল

หมู่ที่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย อยู่ถัดจากบ้านศาลาগুলในและอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ

แผนที่ที่ 4 แสดงเขตหมู่บ้านและสถานที่สำคัญในตำบลเกาะเกร็ด

หมู่ที่ 5 บ้านทำนน้ำ อยู่ระหว่างวัดจันทร์(วัดร้าง) กับบ้านคลองสระน้ำอ้อย ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะ

หมู่ที่ 6 บ้านอ้อม หรือบ้านเสาธงทอง อยู่ถัดจากบ้านทำนน้ำมาทางวัดเสาธงทองและวัดไผ่ล้อม แบ่งเป็นบ้านบนและบ้านล่าง โดยมีวัดเสาธงทองเป็นเขตแบ่ง คนมอญเรียก กวานอาล้าด และ กวานอาได้

หมู่ที่ 7 บ้านโองอ่าง บริเวณวัดปรมัยยิกาวาสไปทางตะวันตกถึงวัดไผ่ล้อม ทางมอญเรียกว่า กวานอามัน แปลว่าหมู่บ้านข้างป่าน

ในอดีตตำบลเกาะเกร็ดได้มีการปกครองในรูปของสภาตำบล สมาชิกประกอบด้วย จำนวน 1 คน ดำรงตำแหน่งประธานสภา ผู้ใหญ่บ้าน 6 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน และแพทย์ประจำตำบล 1 คน ส่วนเลขานุการของสภาตำบลเกาะเกร็ดเลือกจากครูประชาบาลในท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ การจัดประชุมและงานที่สภาตำบลมอบหมาย การบริหารงานของสภาตำบลเกาะเกร็ดไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ไม่มีงบประมาณเป็นของตนเอง ไม่มีพนักงานของตนเอง งบประมาณที่ได้จะผ่านมาจากอำเภอ ซึ่งเป็นงบประมาณจากกระทรวงเกษตร กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข งบประมาณที่ได้ส่วนใหญ่จะนำมาพัฒนาด้านการคมนาคม ถนนหนทาง และส่วนน้อยจะนำมาส่งเสริมกลุ่มและส่งเสริมอาชีพ

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นนิติบุคคล ในปี พ.ศ. 2538 สภาตำบลเกาะเกร็ดจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยสามารถประชุมสภาเพื่อจัดทำงบประมาณของตนเอง ในปี พ.ศ. 2539 สภาตำบลเกาะเกร็ดมีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท สภาตำบลเกาะเกร็ดจึงได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

จ. เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับเกาะเกร็ดและชาวเกาะเกร็ด

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการปฏิสังขรณ์วัดบนเกาะเกร็ด อันได้แก่ วัดนิมิตพิสัยทวารวดี วัดป่าเลไลย์ วัดไผ่ล้อม วัดเสาธงทอง

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วัดเสาธงทอง เดิมชื่อว่า “วัดสวนหมาก” สร้างโดยชาวมอญสมัยกรุงธนบุรี ต่อมาเจ้าจอมมารดาอาภา ในรัชกาลที่ 2 และกรมหมื่นกุณฑล

กรมขุนวรจักร ได้มาปฏิสังขรณ์ให้ถาวรยิ่งขึ้น และเปลี่ยนนามวัดใหม่ว่า “วัดเสารงทอง” นอกจากนี้ เจ้าจอมมรกตในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างศาลาถวายแก้วศักดิ์

ปี พ.ศ. 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จพระราชดำเนิน ถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดปากอ่าว ครั้นเสด็จพระราชทานกฐินแล้ว เสด็จพระราชดำเนินรอบพระอารามทรงเห็นว่าวัดนี้ทรุดโทรมกว่าพระอารามอื่นๆ จึงทรงมีพระราชศรัทธาที่จะบูรณะวัดปากอ่าวทั้งวัด เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าบรมพัยิกาเธอ กรมพระยาสุดรรชนีราชประยูร ผู้ทรงอภิบาลเลี้ยงดูพระราชมารดาและพระองค์แต่ยังทรงพระเยาว์ จึงทรงตรัสพระราชดำริที่จะปฏิสังขรณ์พระอารามนี้ แก่พระคุณวงศ์ เจ้าอาวาส การปฏิสังขรณ์เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2417 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2427 จากนั้นทรงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามพระอารามนี้ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศ พระเจ้าบรมพัยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุดรรชนีราชประยูรว่า “วัดปรมย์ยิกาวาส” (ปรม+อัยยิกา+อาวาส) แปลว่าวัดของยาย ภายหลังเขียนเป็น วัดปรมย์ยิกาวาส และอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูป พระไตรปิฎกภาษามคธี ประดิษฐานไว้ที่วัดปรมย์ฯ รวมทั้งทรงสถาปนาเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ลำดับวรวิหาร

วันพฤหัสบดี ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 12 ปีจอ อัฐศก ศักราช 1248 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จลงเรือพระที่นั่งเวสชาติศรีพร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เพื่อถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดปรมย์ยิกาวาส

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ นิมนต์เจ้าอาวาสวัดปรมย์ยิกาวาส เป็นพระพิธีในพระราชพิธีเฉลิมฉัตรราชสมบัติ ขึ้นครองราชเมื่อ พ.ศ. 2453 และงานพระเมรุพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ สถาปนาเจ้าอาวาสวัดปรมย์ยิกาวาสได้ดำรงสมณศักดิ์ชั้นสูงสุดฝ่ายรามัญ ที่พระสุเมธจารย์ บริหารธรรมชั้น รามัญ สังฆปริณัติ พระราชาคณะชั้นธรรม และเป็นเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี และทรงโปรดเกล้าฯ นิมนต์พระสุเมธจารย์เป็นพระพิธีในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อพระองค์ขึ้นครองราช

เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงดำรงพระยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอฯ ได้เสด็จ

พระราชดำเนิรเยี่ยมราษฎรจังหวัดนนทบุรี ทรงประทับเยี่ยมราษฎรชาวไทยและชาวมอญที่อาศัยอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราษฎรเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงประทับทอดพระเนตรการแสดงศิลปวัฒนธรรมชาวมอญ ณ ศาลาหน้าพระอุโบสถ วัดปรมัยยิกาวาส จากนั้นทรงเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ด ที่หมู่ 1

เมื่อ พ.ศ. 2499 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ นิมนต์ พระไตรสรณธัมม (แสน) เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร ไปในพระราชพิธีทรงผนวชที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ใน พ.ศ. 2535 สถานีอนามัยบนเกาะเกร็ดร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชน จัดทอดผ้าป่าสามัคคี เพื่อเป็นทุนในการจัดตั้งคลินิกทันตกรรม

24-29 ธันวาคม พ.ศ. 2540 มีพิธีเปิดงาน Amazing เกาะเกร็ด ณ วัดปรมัยยิกาวาส โดยเป็นการร่วมมือของชาวบ้าน วัดปรมัยยิกาวาส และนายอำเภอวังรีนทร์ วัฒนพานิชย์ ได้มีการเปิดศูนย์เครื่องปั้นดินเผาที่วัดปรมัยฯ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ให้ประชาชนมาเยี่ยมชมเกาะเกร็ด โรงปั้นต่างๆ ได้มีโอกาสนำผลิตภัณฑ์มาแสดงและขายในงาน ต่อมาได้มีกิจกรรมประกวดเครื่องปั้นดินเผาและงานพื้นฟูประเพณีตามเทศกาล

ในวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2542 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จ ณ วัดปรมัยยิกาวาส วัดไผ่ล้อม เป็นการส่วนพระองค์ ในการเสด็จครั้งนี้พระองค์ได้ทรงสงฆ์พระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดปรมัยยิกาวาส จากนั้นได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรการทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ ที่หมู่ 1 และหมู่ 7

4.4.2 ลักษณะประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

4.4.2.1 ลักษณะประชากร

จากการศึกษาพบว่า การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญจะอยู่บริเวณด้านหน้าเกาะ คือบริเวณหมู่ 1,6,7 มีการสร้างบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม โดยสร้างเป็นบ้านชั้นเดียวมีโรงเครื่องปั้นดินเผายู่ภายในบริเวณบ้าน พื้นที่รอบบ้านใช้ปลูกผักสวนครัวและผลไม้ไว้บริโภคภายในครัวเรือน ส่วนการสร้าง

บ้านเรือนของคนไทย จะสร้างบ้านห่างๆกัน มีการปลูกบ้านภายในบริเวณสวนของตนเอง และจากข้อมูล จปร. ปี พ.ศ. 2541 จำนวนประชากรของตำบลเกาะเกร็ดมีทั้งสิ้น 5,812 คน แบ่งเป็นชาย 2,765 คน หญิง 3,047 คน มีจำนวนครัวเรือน 1,215 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวโดยมีประชากรการกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆดังนี้

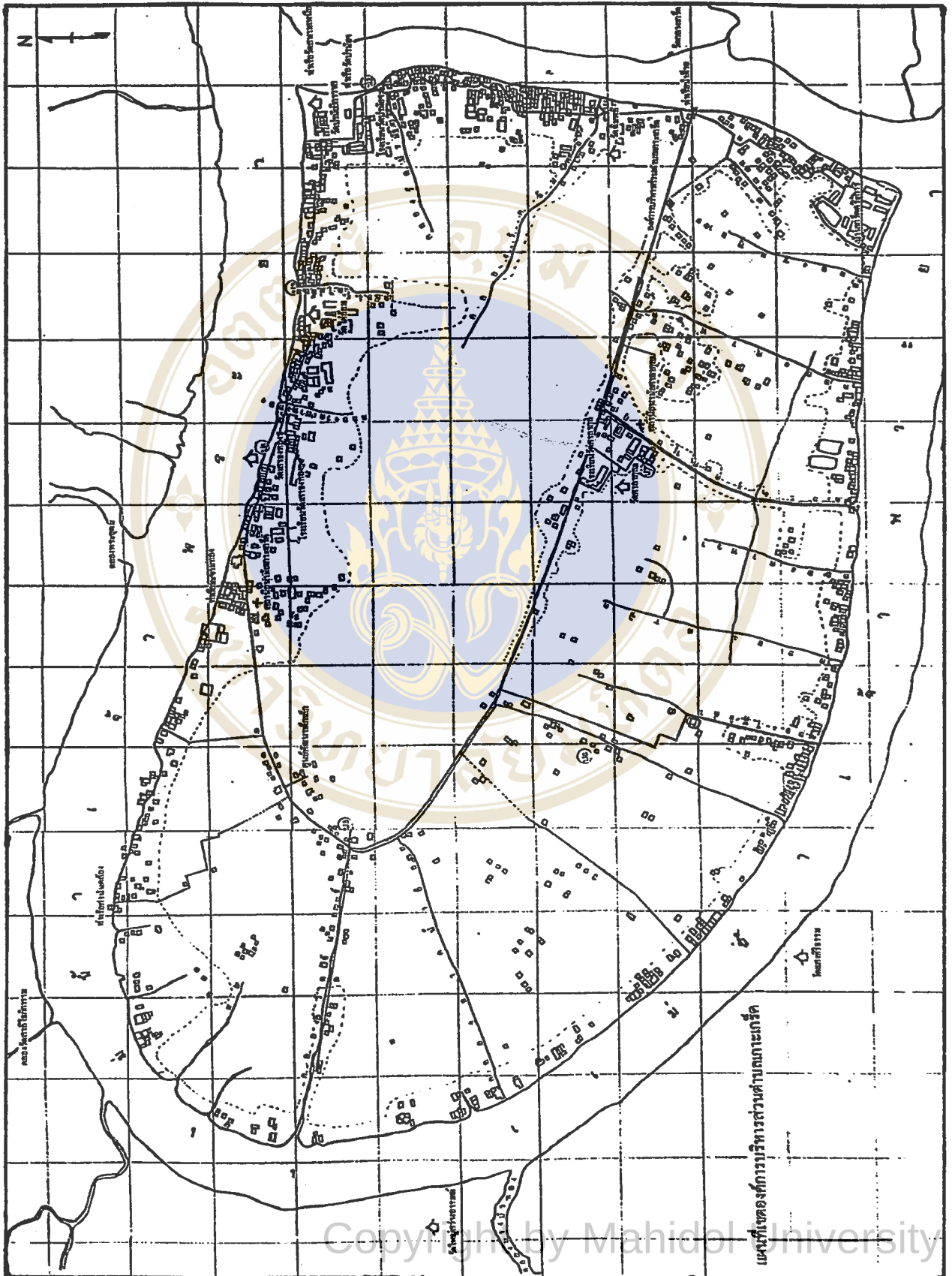
ตารางที่ 3 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรของตำบลเกาะเกร็ดแบ่งตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตารางกิโลเมตร)
1 บ้านลัดเกร็ด	928	974	1.05
2 บ้านศาลากุลนอก	448	1164	2.6
3 บ้านศาลากุลใน	1,214.4	1029	0.85
4 บ้านสระน้ำอ้อย	484.8	513	1.06
5 บ้านท่าหน้า	812.8	1024	1.26
6 บ้านเสาธงทอง	368	738	2
7 บ้านโองอ่าง	288	370	1.28

✓ จากจำนวนประชากรทั้งหมดของตำบลเกาะเกร็ดสามารถแยกตามการตั้งถิ่นฐานและเชื้อชาติได้ 3 ลักษณะดังนี้

- หมู่ 1,6,7 มีประชากรเชื้อชาติมอญ ร้อยละ 43 ของประชากรทั้งตำบล
- บ้านเรือนบริเวณริมน้ำ ในหมู่ที่ 2,3 มีประชากรเชื้อชาติไทยอิสลาม ร้อยละ 15 ของประชากรทั้งตำบล
- บ้านเรือนที่ตั้งบริเวณด้านในพื้นที่เกาะในหมู่ที่ 2,3,4 และ 5 เป็นประชากรเชื้อชาติไทยไทย-จีนบางส่วน ร้อยละ 42 ของประชากรทั้งตำบล

แผนที่ที่ 5 แสดงเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

นอกจากนี้ประชากรของเกาะเกร็ดยังสามารถแยกเป็นประชากรในวัยต่างๆได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรจำแนกตามอายุและเพศ

วัย	เพศ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
ทารกและเด็ก ก่อนวัยเรียน	น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	33	37	70
	1 ปีเต็ม – 2 ปี	53	60	113
	3 ปีเต็ม – 5 ปี	117	132	249
เด็กวัยเรียน และเยาวชน	6 ปีเต็ม – 11 ปี	205	242	447
	12 ปีเต็ม – 14 ปี	116	115	231
	15 ปีเต็ม – 17 ปี	150	164	314
วัยทำงาน	18 ปีเต็ม – 49 ปี	1473	1516	2989
	50 ปีเต็ม – 59 ปี	277	329	606
วัยผู้สูงอายุ	60 ปีขึ้นไป	341	452	793
รวมทั้งหมด (คน)		2765	3047	5812

จากตารางที่ 4 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-59 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน รองลงมาคือ ช่วงอายุ 6-17 ปีซึ่งเป็นกลุ่มเด็กวัยเรียนและเยาวชน ต่อมาได้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนกลุ่มทารกและเด็กก่อนวัยเรียนมีจำนวนประชากรน้อยที่สุด และหากพิจารณาการกระจายตัวของประชากร ทั้ง 7 หมู่บ้าน จะพบว่าหมู่ 2 บ้านศาลาทุกลนอกมีประชากรมากที่สุด ส่วนหมู่ที่ 7 บ้านโอง่างมีประชากรน้อยที่สุด แต่เมื่อคำนวณความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร จะเห็นว่า หมู่ 2 บ้านศาลาทุกลนอกยังคงมีประชากรหนาแน่นมากที่สุด รองลงมาคือหมู่ 6 บ้านเสาธงทอง หมู่ 7 บ้านโอง่าง หมู่ 5 บ้านท่าน้ำ หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ด หมู่ 4 บ้านสระน้ำอ้อย ส่วนหมู่ 3 บ้านศาลาทุกลในมีประชากรหนาแน่นน้อยที่สุด

4.4.2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) อาชีพ

การผลิตของชาวเกาะเกร็ดในอดีต เป็นการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าและค้าขาย โดยสามารถแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชาวมอญ จะมีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา มีการปลูกพืชผักสวนครัว และผลไม้ไว้บริโภคภายในครัวเรือนและแจกเพื่อนบ้าน ในขณะที่กลุ่มคนไทยจะทำอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าจากภายนอกมารับซื้อถึงสวน แต่บางรายนำผลผลิตไปขายที่ตลาดปากเกร็ดเอง

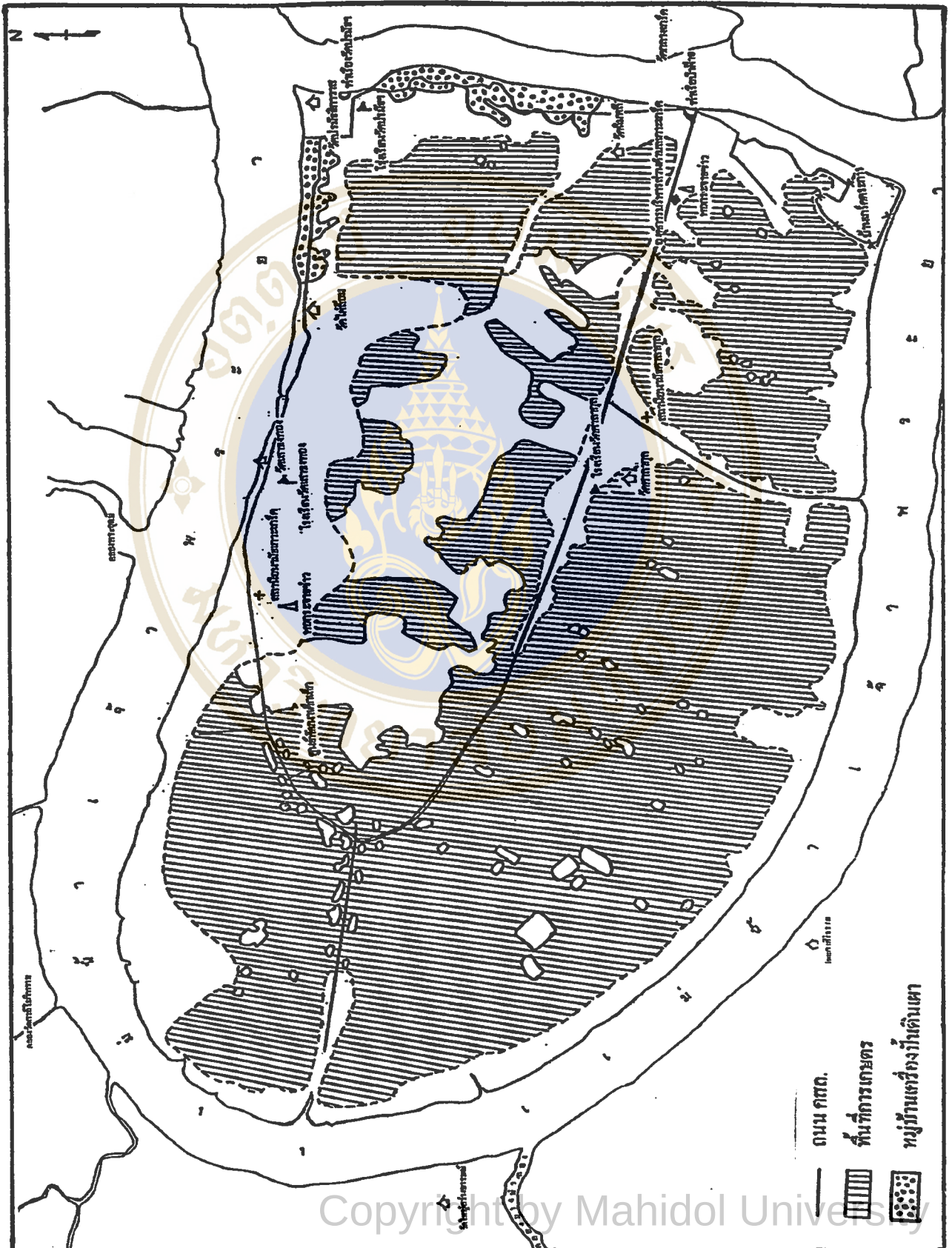
อาชีพของชาวเกาะเกร็ดตั้งแต่ในอดีตจนปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง บางอาชีพไม่ได้รับการสานต่อจนถูกกลืนไปในที่สุดได้แก่ อาชีพทำนา ส่วนในบางอาชีพยังคงมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันแต่ได้มีการเปลี่ยนกระบวนการผลิต ได้แก่

อาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา

คนมอญที่อพยพมายังเกาะเกร็ด มีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาในเมืองมอญมาก่อน เมื่อได้เข้ามาอยู่ที่ปากเกร็ด ได้เห็นสภาพดินเหนียวที่เกาะเกร็ดเหมาะสมในการทำเครื่องปั้นดินเผา จึงได้ทำเครื่องปั้นดินเผากันอีกเช่นที่เคยทำที่เมืองมอญ และได้ทำเครื่องปั้นดินเผาสืบมาจนถึงปัจจุบัน โดยบริเวณเกาะเกร็ดด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือที่ติดกับคลองลัดเกร็ดและแม่น้ำเจ้าพระยา ถือเป็นแหล่งเครื่องปั้นของมอญมาแต่โบราณ เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดเป็นที่นิยมและแพร่หลายไปจนถึงต่างจังหวัด เช่น สุโขทัย อุตรดิตถ์ ปราจีนบุรี เพชรบุรี เป็นต้น พ่อค้าจะมารับซื้อถึงเกาะเกร็ด ดังนั้นเกาะเกร็ดจึงเป็นทั้งศูนย์การผลิตและศูนย์การค้าเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ พ่อค้าเหล่านี้จะนำเรือไปค้าขายต่างจังหวัดไกลๆเท่าที่สามารถเดินทางทางเรือได้ โดยผู้ที่ค้าขายส่วนใหญ่เป็นคนมอญจากจังหวัดปทุมธานีและสามโคก โองจากเกาะเกร็ดจึงถูกเรียกใหม่ตามผู้ขายว่าโองสามโคกหรือตุ่มสามโคก

การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวเกาะเกร็ดในระยะแรก จะเป็นโอง อ่าง กระปุก และครก โดยใช้ดินบนเกาะเกร็ด ผู้ผลิตจะซื้อดินจากเจ้าของที่บริเวณกลางเกาะ ซึ่งเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด เหมาะกับการปั้นโองใหญ่เป็นอย่างมาก ส่วนพื้นที่ใช้ ได้แก่ ฟืนตาตุ่ม จากมหาชัย ฟืนหลาจากพระรามหก โดยจะมีพ่อค้านำฟืนมาขายทางเรือ ชาวมอญจะใช้ไม้ฟืนเหล่านี้ร่วมกับทางมะพร้าวที่หาได้ง่ายบนเกาะเพื่อลดต้นทุนการผลิต

แผนที่ที่ 6 แสดงพื้นที่ในการประกอบอาชีพ

(ดัดแปลงจากแผนที่แสดงเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จากองค์การบริหารส่วนตำบล)

ขั้นตอนการผลิตในระยะแรกจะเป็นการใช้แรงงานคน ตั้งแต่การเตรียมดิน การนวดดิน การปั้นซึ่งจะต้องนำดินมาวางบนฐานปั้น ผู้ปั้นจะต้องใช้เท้าผลักให้ฐานหมุนในขณะที่มือจะต้องคอยจัดแต่งก้อนดินให้เกิดรูปร่างภาชนะที่ต้องการ ส่วนในกรณีที่เป็นโถ่งใหญ่ผู้ปั้นต้องขึ้นปั้นเพราะโถ่งมีขนาดใหญ่และสูง ดังนั้นจึงต้องใช้ผู้ช่วยในการหมุนฐานปั้น ซึ่งการหมุนจะต้องได้จังหวะสอดคล้องกับการปั้น เพื่อให้ได้รูปทรงที่สวยงาม สินค้าที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงของเกาะเกร็ดก็คือ โถ่งและครก

การที่เกาะเกร็ดเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผา ทำให้มีช่างปั้นจากที่ต่างๆทั้งชาวไทยและชาวจีนย้ายเข้ามาทำกิจการเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะ ในปี พ.ศ. 2500 มีโรงกระถางเข้ามาด้วยกัน 2 โรงคือ โรงไทยประดับ ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 และโรงไทยชินขง ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ต่อมาได้มีการตั้งโรงกระถางเพิ่มขึ้น ส่วนมากย้ายมาจากราชเทวี เข้าทั้งโรงปั้นและเตากับชาวมอญ เมื่อพอมีกาไรก็มีการสร้างเตากระถางเพิ่มเติม การเข้ามาของโรงกระถางไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของชาวมอญเกาะเกร็ดเนื่องจากชาวมอญไม่มีการปั้นกระถางในขณะที่โรงกระถางก็จะไม่มีการปั้นโถ่งหรือครก ดังนั้นจึงไม่มีการแข่งขันด้านการตลาด แรงงานในโรงเครื่องปั้นดินเผาส่วนใหญ่เป็นคนไทยในภาคอีสาน เช่น นุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ เนื่องจากมีค่าแรงถูก

กระบวนการผลิตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีไฟฟ้าเข้ามาถึงเกาะในปี พ.ศ.2505 มีการใช้เครื่องนวดดินและใช้มอเตอร์ในการหมุนฐานปั้นแทนแรงงานคน ยกเว้นการปั้นโถ่งใหญ่ยังคงต้องใช้แรงงานคนในการหมุนฐานปั้น เนื่องจากการใช้มอเตอร์จะทำให้ฐานปั้นหมุนเร็วเกินไป ในขณะที่การปั้นโถ่งใหญ่จะต้องให้ฐานหมุนสอดคล้องกับจังหวะการปั้น

การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ด เริ่มได้รับผลกระทบเมื่อดินเหนียวบนเกาะมีน้อยลง เจ้าของที่บางรายไม่ยอมขายดิน ทำให้ต้องซื้อดินจากภายนอก ดินที่ซื้อส่วนใหญ่มีพ่อค้าขนดินจากปทุมธานีมาขาย ดินเหล่านี้มีเนื้อดินหยาบกว่าดินบนเกาะไม่เหมาะกับการปั้นโถ่งใหญ่ ประกอบกับชีวิตคนสมัยใหม่มีความจำเป็นต้องใช้ภาชนะดินเผาน้อยลง จึงทำให้ต้องเลิกการผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทเครื่องใช้ประจำวันไปเป็นจำนวนมาก โดยใน พ.ศ. 2510 ไม่มีการผลิตโถ่งใหญ่อีก คงเหลือบ้างเช่น ครก อ่าง โถ่งขนาดเล็ก ในขณะที่ช่วงก่อนการปั้นกระถางต้นไม้กลับไม่ได้รับผลกระทบเนื่องจากกระถางต้นไม้ยังคงเป็นที่นิยมของท้องตลาด อย่างไรก็ตามอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญยังคงเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดี โดยในหนึ่งเดือนสามารถทำเครื่องปั้น

ดินเผาได้ 1 เตา ใช้ต้นทุนในการผลิตเป็นเงินประมาณสองหมื่นถึงสามหมื่นบาท รายได้จากการขายประมาณสี่หมื่นถึงห้าหมื่นบาท คิดเป็นกำไรเดือนละหนึ่งหมื่นถึงสองหมื่น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 เกิดปัญหาน้ำท่วมสูงทั่วทั้งเกาะ ทำให้โรงงานทำเครื่องปั้นดินเผาได้รับความเสียหาย กิจกรรมต้องหยุดชะงัก และหลังจากน้ำลดอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผายังไม่ฟื้นตัว อาชีพนี้ก็ต้องมาพบกับราคาคืนที่สูงขึ้น ผสมกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ประชาชนต้องเลิกอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา โรงงานส่วนใหญ่ต้องปิดตัวลง เหลือเพียงโรงงาน 2-3 โรง ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก ทางนายอำเภอวัชรินทร์ โรจนพานิชย์ จึงได้วางโครงการพัฒนาเกาะเกร็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดธุรกิจภายในชุมชน โดยมีการร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาสและประชาชน ร่วมจัดงาน Amazing เกาะเกร็ด มีการเปิดศูนย์เครื่องปั้นดินเผา และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคคลภายนอกได้รู้จัก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น ทางนายอำเภอวัชรินทร์จึงได้มีการแนะนำให้ประชาชนผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นของที่ระลึกเพื่อขายให้กับนักท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้อาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาจึงฟื้นตัวขึ้นอีกครั้ง จนในปัจจุบันมีโรงทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ 20 โรง ประชาชนที่ทำอาชีพเครื่องปั้นดินเผามีทั้งสิ้น 150 ครอบครัว สินค้าที่ยังคงมีการผลิตคือ ครก อ่าง หม้อดินเผา และของที่ระลึก โดยมีทั้งการขายปลีกและขายส่ง รายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 150,000 บาทต่อปี

อาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างดี เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นบนเกาะเกร็ด แต่ผู้ที่ทำงานในโรงงานทำเครื่องปั้นดินเผาอาจจะได้รับผลกระทบต่อสุขภาพได้ เนื่องจากในโรงงานที่มีการเผาดิน จะมีก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์เกิดขึ้นในกระบวนการเผา ซึ่งผู้ที่ได้รับการสูดดมก๊าซชนิดนี้เข้าไปในปริมาณที่มาก จะทำให้เกิดอาการ มึนงง คลื่นไส้ อาเจียน เสียการทรงตัว เกิดภาวะสมองขาดเลือด และเกิดอาการหมดสติได้ แต่จากการศึกษา พบว่าประชาชนที่ทำอาชีพนี้ไม่เคยมีใครมีอาการผิดปกติจากการได้รับก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ เนื่องจากสภาพของโรงเผาเครื่องปั้น จะมีลักษณะโปร่ง อากาศถ่ายเทสะดวก แต่ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการทำอาชีพนี้ ส่วนมากจะเป็นอาการปวดหลังจากการนั่งปั้น หรือนั่งแกะลายเป็นเวลานานๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะแก้ปัญหาโดยการลุกขึ้นเปลี่ยนอิริยาบถสักกระยะหนึ่ง แต่หากมีอาการปวดหลังมากก็มักจะซื้อยาแก้ปวดมารับประทานเอง

ส่วนทางด้านการกำจัดของเสียจากการทำเครื่องปั้นดินเผา พบว่า เศษดินที่มาจากกระบวนการเผาจะนำไปหมักเพื่อนำมาปั้นอีกครั้ง ส่วนขี้เถ้าที่เกิดจากการเผาไม้และเครื่องปั้นที่แตกหัก จะมีการนำไปถมที่รอบๆบ้านและพื้นที่กร้างที่มีกระจายอยู่ทั่วไป

✓ อาชีพทำสวนผลไม้

ประชาชนที่มีอาชีพทำสวนมีทั้งที่อยู่ในหมู่ 1,2,3,4,5 และ 6 โดยประชาชนที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในหมู่ 2,3,4 และ 5 ส่วนประชาชนในหมู่ 7 ไม่มีผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากข้อมูล กทช. 2 ค ปี พ.ศ. 2541 ประชาชนที่ทำการเกษตรมีทั้งสิ้น 351 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร 801 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.2 ของพื้นที่เกาะ พืชที่ปลูกส่วนใหญ่ได้แก่ กลั้วข มะละกอ ส้มโอ

ในการทำสวน เกษตรใช้น้ำจากคลอง แหล่งน้ำผิวดิน และน้ำฝน ซึ่งมีพอใช้ตลอดทั้งปี ปัญหาที่เกษตรกรต้องประสบคือ ปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร ที่ผ่านมากเกษตรกรได้มีการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่สวนโดยในหน้าน้ำตั้งแต่เดือนตุลาคม เกษตรกรจำทำคันดินเพื่อป้องกันน้ำไหลเข้าท่วมพื้นที่สวน แต่แม้จะมีการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ทำการเกษตร ในบางปีเกษตรกรก็ต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วม โดยปัญหาน้ำท่วมที่มีความรุนแรงมากที่สุด เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2538 ทำให้บ้านเรือนและพื้นที่ทำการเกษตรต้องจมอยู่ในน้ำเป็นเวลาถึง 1 เดือนเต็ม พืชสวนต่างๆตายเป็นจำนวนมากจากปัญหารากเน่า เกษตรกรทุกครัวเรือนได้รับความเสียหาย เมื่อน้ำลดทางรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือโดยการแจกพันธุ์พืชแก่เกษตรกร นอกจากนี้ปัญหาที่เกษตรกรต้องพบอยู่บ่อยครั้งก็คือ ปัญหาหน้าดินถูกชะล้างจากภาวะน้ำท่วม ทำให้คุณภาพของดินลดลง จากการสอบถามพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องใส่ปุ๋ยให้กับดิน โดยมีการใช้ทั้งปุ๋ยธรรมชาติและปุ๋ยเคมี

ผลผลิตทางการเกษตรของเกาะเกร็ด มีจำนวนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่หมู่ 4 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่หมู่ 5 การขายผลผลิตมีหลายรูปแบบคือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย จะนำผลผลิตของตนขายให้แก่คนภายในเกาะ หากมีผลผลิตเหลือจึงจะนำไปขายที่ตลาดปากเกร็ด ส่วนเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากก็จะมีพ่อค้าจากภายนอกมารับซื้อถึงที่สวน จะมีเพียงบางรายเท่านั้นที่จะนำผลผลิตของตนไปขายที่ตลาดปากเกร็ด ซึ่งรายได้โดยเฉลี่ยของเกษตรกรประมาณ 80,000 บาทต่อปี

อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ทำอาชีพนี้จะได้รับผลกระทบจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หากมิได้มีการป้องกันอย่างถูกต้อง เกษตรกรก็จะได้รับอันตรายจากสารเคมีเหล่านั้นได้ เนื่องจากสารเคมีเหล่านี้สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ ทั้งโดยการรับประทาน การสัมผัสผ่านผิวหนังและเยื่อเมือก

เดินหายใจ ซึ่งหากได้รับเป็นจำนวนมาก จะทำให้เกิดอาการตาพร่าโดยทันที น้ำตาไหล กลืนลำบาก อาเจียน หัวใจเต้นช้า ไอ กล้ามเนื้อสั่น ชัก หมดสติ โดยอาการที่ปรากฏจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณสารเคมีที่เข้าสู่ร่างกาย แต่จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านที่เกาะเกร็ดมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยมาก ส่วนใหญ่มีความกลัวอันตรายที่จะได้รับจากสารเคมีเหล่านั้น เกษตรกรจึงนิยมใช้สารสกัดจากธรรมชาติมาฉีดป้องกันแมลง มีการใช้ใบยาสูบผสมน้ำฉีดพ่นอาทิตย์ละครั้ง บางรายมีการใช้ใบสะเดาหมักกับใบชาจากนั้นนำมาฉีดป้องกันแมลง โดยประชาชนให้เหตุผลว่าการใช้สารกำจัดศัตรูพืชจากธรรมชาติสามารถป้องกันแมลงได้พอๆกับการใช้สารเคมี แต่มีความปลอดภัยและประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่า

อาชีพสวนแข่งปลา

การสวนแข่งปลาเป็นการสืบทอดความรู้กันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ประชาชนส่วนมากอาศัยการสังเกตและการลองผิดลองถูกจนสามารถสวนแข่งปลาได้ อาชีพสวนแข่งปลาเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมของคนบนเกาะนี้

วัตถุดิบที่ใช้สามารถซื้อได้จากพ่อค้าที่รับซื้อแข่งปลา เช่นพ่อค้าที่ทำยาด่าน ไม้ที่ใช้จะเป็นไม้ไผ่ตง ราคาถั่วละ 50-80 บาท ไม้ไผ่หนึ่งลำใช้สวนแข่งปลาเล็กได้ประมาณ 5,000 ใบ เมื่อแต่ละครอบครัวสวนแข่งปลาได้จำนวนพอสมควรก็สามารถนำไปขายให้พ่อค้าที่รับซื้อด้วยตนเอง รายได้ขึ้นอยู่กับจำนวนผลผลิตที่แต่ละครอบครัวทำได้

ราคาสวนแข่งปลาแบ่งเป็น 2 ราคา คือ สวนแข่งปลาเล็ก (ไม่มีขอบ) คิดใบละ 25 สตางค์ ส่วนสวนแข่งปลาใหญ่ (มีขอบ) คิดใบละ 50 สตางค์

ในปี พ.ศ. 2541 ความต้องการแข่งปลาของตลาดเริ่มลดน้อยลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ที่ทำอาชีพสวนแข่งปลา โดยชาวบ้านที่สวนแข่งปลาเป็นอาชีพเสริมได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย แต่ในรายที่ยึดอาชีพสวนแข่งปลาเป็นอาชีพหลักต่างต้องหันมาทำอาชีพรับจ้างทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน มีรายได้ 120 บาทต่อวัน หากช่วงใดไม่มีงานชาวบ้านกลุ่มนี้ก็จะไม่มีรายได้ใดๆเลย

ปัญหาด้านสุขภาพของคนในกลุ่มนี้ มักจะมีอาการปวดเมื่อยจากการนั่งสวนแข่งปลาเป็นเวลานานๆ และการเกิดปาดแผล ไม้ไผ่บาด โดยส่วนมากจะไม่ได้ทำการรักษา แต่หากมีอาการมากก็

จะไปขอขาท่อนามัย ซึ่งทางอนามัยมีโครงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยโดยการออกบัตรผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้สามารถตรวจรักษาฟรี

จากข้อมูล กขช. 2 ค พบว่าอาชีพโดยทั่วไปของประชาชนในตำบลเกาะเกร็ดคือ ทำเครื่องปั้นดินเผาทำสวน บางส่วนค้าขาย เป็นข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและพนักงานบริษัท โดยจากข้อมูลประชากรปี พ.ศ. 2541 พบว่าประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ ในส่วนอาชีพหัตถกรรม-อุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำเครื่องปั้นดินเผาในหมู่ที่ 1,2,5,6,7 และมีการสานแข่งปลาทุในหมู่ที่ 2,3,4,5

2) ที่ดินทำกิน

เดิมพื้นที่ทำกินของชาวเกาะเกร็ดมีเพียงพอ ต่อมาพื้นที่ทำกินเริ่มขาดแคลน ทั้งนี้เนื่องจาก

(1) ที่ดินที่ยังไม่ถูกจับจองหมดไป พื้นที่ไม่สามารถขยายต่อไปได้เนื่องจากสภาพที่เป็นเกาะ

(2) จำนวนประชากรในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากการอพยพเข้าของคนภายนอกชุมชน และการขยายครอบครัว โดยสมาชิกต้องการแยกครอบครัวและที่ทำกินเป็นของตนเอง ทำให้ที่ทำกินขาดแคลนเป็นอย่างมาก

ข้อมูลจาก กขช. 2ค พ.ศ. 2541 พบว่าประชากรในตำบลเกาะเกร็ดมีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 333 ครัวเรือน โดยมีเอกสารสิทธิเป็น โฉนด น.ส.3 น.ส.3ก. น.ส.3ข. ใบจอง ส.ค.1 ส.ค.2 ส.ค.3 น.ค.3 และ ก.ส.น.5 บางครอบครัวมีที่ดินแต่ยังต้องเช่าเพิ่มเป็นบางส่วนคิดเป็น 37 ครัวเรือน ส่วนครอบครัวไม่มีที่ดินของตนเองจะต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด โดยจะเช่าพื้นที่วัดซึ่งจะต้องเสียค่าเช่าให้แก่เจ้าอาวาสเป็นรายปี นอกจากนี้ยังมีการเช่าจากคนนอกหมู่บ้าน คนในหมู่บ้าน

จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า ชาวบ้านยังคงมีการเช่าที่ดินทำกิน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก

(1) การอพยพเข้ามาของประชาชนจากภายนอก ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ส่วนมากจะเข้ามาเช่าที่ดินเพื่อการประกอบอาชีพ ดังจะเห็นได้จากชาวไทยและชาวจีนที่เข้ามาทำเครื่องปั้นดินเผา ได้มีการเช่าทั้งบ้านและโรงทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการลงทุนสร้างโรงงานใหม่ รวมทั้งเกาะเกร็ดยังเป็นแหล่งเครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงอีกด้วย

(2) การย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่ จากการที่ชาวเกาะเกร็ดส่วนมากทำงานรับราชการ รัฐวิสาหกิจและตามโรงงาน ซึ่งต้องอยู่นอกพื้นที่ ทำให้หลายคนย้ายครอบครัวไปพักในพื้นที่ใกล้

ที่ทำงานเพื่อความสะดวกในการเดินทาง พื้นที่บนเกาะจึงไม่ได้ใช้ประโยชน์ ประชากรกลุ่มนี้จึงมีพื้นที่ให้เช่า โดยคิดค่าเช่าเป็นรายปี จำนวนเงินขึ้นกับขนาดพื้นที่

4.4.2.3 การศึกษา

ในอดีตเกาะเกร็ดคนนอกจากจะเป็นศูนย์กลางการศึกษาของพระสงฆ์ในอำเภอปากเกร็ดและจังหวัดใกล้เคียงแล้ว วัดต่างๆยังเป็นแหล่งศึกษาของชาวบ้านด้วย มีพระสงฆ์หลายรูปได้ตั้งสำนักเรียนขึ้นภายในวัดหรือในกุฏิของท่านเพื่อสอนหนังสือไทย-มอญให้แก่ลูกหลานชาวบ้าน เฉพาะที่เป็นชาย ซึ่งได้รับความสนใจจากชาวบ้านมาก วัดที่มีบทบาททางการศึกษามากคือ วัดปรมัยยิกาวาส วัดเสาชิงทอง และวัดนิมพลี

เมื่อประมาณ พ.ศ. 2455 ได้มีผู้เห็นความสำคัญของการศึกษาและได้อุทิศตนเองเพื่อให้ชาวบ้านได้มีความรู้มีการศึกษา ชาวบ้านในสมัยนั้นเรียกท่านว่า “ครูทิม” ท่านเป็นคนบ้านเกาะเกร็ดใกล้วัดนิมพลี เป็นผู้บุกเบิกเรื่องการศึกษาเป็นคนแรกที่เป็นฆราวาสของอำเภอปากเกร็ด ท่านเปิดโรงเรียนสอนหนังสือแก่ลูกหลานชาวปากเกร็ดทั้งชายและหญิงโดยใช้บ้านของท่านเป็นที่สอน และไม่คิดค่าสอน จากการที่ท่านตั้งใจสอนและอุทิศตนอย่างเต็มที่เพื่อให้ชาวบ้านได้มีความรู้ ทำให้ผู้ปกครองเด็กให้ความเชื่อถือ ส่งบุตรหลานของตนมาเรียนกับครูทิมจำนวนมาก

ต่อมาทางราชการได้ตั้งโรงเรียนประชาบาลในท้องที่อำเภอปากเกร็ด 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดนิมพลีตั้งอยู่บนเกาะเกร็ด และโรงเรียนวัดบ่อ แต่ครูทิมยังคงเปิดสอนต่อไปและรับสอนเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งท่านได้สอนจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

โรงเรียนวัดนิมพลี ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่วัดปรมัยยิกาวาส เป็นโรงเรียนประชาบาลที่มีชื่อที่สุดของอำเภอปากเกร็ด พระสุเมธจารย์(วร) เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาสเป็นผู้อุปถัมภ์ที่สำคัญและเป็นผู้วางรากฐานของโรงเรียนนี้

พระอุดมญาณมุนี(ดิวค) เมื่อเป็นพระครูวิเชิษฐมุนีเจ้าอาวาสวัดเสาชิงทอง และเข้าคณะแขวง(อำเภอ) ปากเกร็ด เป็นอีกผู้หนึ่งที่เห็นคุณค่าของการศึกษา เพื่อให้ลูกหลานชาวปากเกร็ดได้มีการศึกษาสูงขึ้นไปอีก จึงได้เปิดโรงเรียนขึ้นที่วัดเสาชิงทอง เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2447 มีพระภิกษุหล้า คณาจารย์เป็นครูใหญ่

พ.ศ. 2451 ขุนเทพภักดี (สง จารุสังข์) เป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาของชาวปากเกร็ด ได้สร้างอาคารเรียนที่ทันสมัยที่สุดในสมัยนั้นให้โรงเรียนวัดเสาชิงทอง และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอปากเกร็ด โรงเรียนวัดเสาชิงทองนี้เป็นต้นกำเนิดของโรงเรียนปากเกร็ด ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันเกาะเกร็ดมีโรงเรียนทั้งสิ้น 3 โรง เป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สปช. ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 2 โรง ดังนี้

1. โรงเรียนวัดเสาชิงทอง ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งในปีการศึกษา 2543 ได้มีการขยายระดับการศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. โรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาคาร) เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. โรงเรียนวัดศาลาลูก ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งสามแห่งจะเป็นไปตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะมีวิธีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ รวมทั้งโรงเรียนยังได้รับงบประมาณในการจัดซื้อนมให้แก่เด็กนักเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้บางโรงเรียนยังได้มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อขอข้อมูลด้านสาธารณสุข เช่น การป้องกันโรคต่างๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนอ่านผ่านเครื่องกระจายเสียงของโรงเรียนในช่วงพักกลางวัน โดยจะมีการอ่านเฉพาะช่วงที่มีการระบาดของโรค ซึ่งจากการสอบถามเด็กนักเรียนพบว่าเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งใจฟังข้อมูลที่อ่านผ่านเครื่องขยายเสียง

การศึกษาของประชาชนในตำบลเกาะเกร็ด เด็กๆจะได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนบนเกาะเกร็ด เมื่อจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อที่โรงเรียนปากเกร็ด จากนั้นจึงส่งเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งในจังหวัดนนทบุรีและกรุงเทพมหานคร เช่นสถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชนต่างๆ ส่วนเด็กบางคนที่ยังมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว ผู้ปกครองได้ส่งเข้าศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น(ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)ต่อไป จากการสอบถามพบว่าประชาชนบนเกาะเกร็ด มีการส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่สูง เพื่อให้เป็นชื่อเสียงของครอบครัวและเพื่อให้ลูกหลานมีงานทำมีรายได้ ไม่ต้องทำงานหนักเช่นเดียวกับ

การทำเครื่องปั้นดินเผาหรือเกษตรกรรม นอกจากนี้ตัวเขาวงกตเองมีความต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อต้องการโอกาสในการเลือกอาชีพได้มากขึ้นรวมทั้งไม่ต้องการทำอาชีพช่างปั้นหรือเป็นเกษตรกรแบบพ่อแม่

จากการสำรวจ จปฐ. ปี พ.ศ. 2541 พบว่า ประชาชนเกาะเกร็ดทุกคนที่มีอายุ 14-50 ปี สามารถอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้

4.4.2.4 วัฒนธรรมประเพณี

ชาวเกาะเกร็ดส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ดังนั้น วัฒนธรรมประเพณีทั้งของชาวไทยและชาวมอญจึงมีลักษณะใกล้เคียงกัน จะแตกต่างกันเฉพาะในรายละเอียดของแต่ละท้องถิ่นเท่านั้น โดยประเพณีสำคัญของชาวเกาะเกร็ดได้แก่

1) ประเพณีสงกรานต์

เป็นเทศกาลสำคัญประจำปีของชาวมอญ มีการทำบุญฉลองเหมือนคนไทย แต่เทศกาลของชาวมอญใช้เวลาหลายวัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน จนถึงต้นเดือน พฤษภาคมของทุกปี ก่อนวันสงกรานต์ชาวบ้านจะเตรียมกวาดลานเผา ข้าวเหนียวแดง ข้าวเหนียวแก้ว รวมทั้งมีการทำขนมจีนและข้าวแช่ซึ่งเป็นอาหารของชาวมอญแต่โบราณสำหรับทำบุญใน เทศกาลนี้

ชาวบ้านจะนำข้าวแช่ไปถวายพระสงฆ์ในวันที่ 13 เมษายน ตั้งแต่เช้า ส่วนในตอนเย็นจะมีการละเล่นตามหมู่บ้านต่าง ๆ ส่วนมากเป็นการเล่นส่ำมอญ ที่เล่นส่ำมแต่ละแห่งจะมีการตั้งโรงทาน มีอาหารและเครื่องดื่มบริการฟรีให้กับชาวเกาะเกร็ด และนักท่องเที่ยว

หลังวันที่ 15 เมษายน จะมีการแห่นางสงกรานต์ ปล่อยนก ปล่อยปลา มีการแห่น้ำหวาน บรรจขวดไปถวายพระตามวัดต่าง ๆ หลังจากการสรงน้ำพระแล้ว ชาวบ้านจะมาร่วมกันแห่หงส์ลงตะขาบไปแขวนไว้ที่เสาหงส์ในบริเวณวัด

2) ประเพณีเทศกาลเข้าพรรษา

มีประเพณีทำบุญตักบาตร ถวายเทียนพุ่ม ถวายเครื่องไทยธรรม ผ้าอาบน้ำฝน อาหารเครื่องดื่ม สิ่งของที่จำเป็นต้องให้ระหว่างเข้าพรรษา

3) ประเพณีเทศกาลออกพรรษา

งานทำบุญออกพรรษานี้ถือเป็นงานใหญ่ที่มีความสำคัญ ชาวเกาะเกร็ดจะมีการทำบุญออกพรรษากัน 3 วัน คือ วันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยมีประเพณีต่าง ๆ ดังนี้

(1) ประเพณีตักบาตรขนมจีน และตักบาตรกล้วยไข่ กระชาสารท โดยชาวบ้านจะนำขนมจีน น้ำพริก น้ำยา หรือแกงเผ็ด รวมทั้งกระชาสารท และกล้วยไข่ ไปใส่บาตรถวายพระที่วัดตั้งแต่เช้า หลังจากนั้นจะมีการนำอาหารที่ทำไว้ ไปแบ่งปันแก่เพื่อนบ้าน และผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อแสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้ร่วมสังคม และเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

(2) ประเพณีตักบาตรทางเรือ ชาวเกาะเกร็ดจะมีพิธีตักบาตรทางเรือทั้ง 3 วันในเทศกาลออกพรรษา เวลาช่วงเช้าประมาณ 7.30 – 8.00 น. โดยชาวบ้านซึ่งมักจะเป็นวัยหนุ่มจะนำเรือใหญ่ ซึ่งได้รับการตกแต่งทั้งลำ ออกมารับพระที่ท่าวัด ลำละ 1 องค์ จากนั้นจะพายเรือไปเทียบหัวบันไดท่าบ้านต่าง ๆ หรือตามท่าเรือ ซึ่งมีประชาชนคอยใส่บาตรอยู่

(4) ประเพณีชอนรูป ทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 โดยชาวบ้านจะนั่งเรียงเป็นแถวตามเส้นทางจากศาลาจนถึงพระอุโบสถ มีการเตรียมดอกไม้ รูปเทียน มาใส่บาตร หลังพระฉันเพลแล้ว พระจะลงจากศาลา เดินเข้าสู่พระอุโบสถเพื่อปลาวรรณออกพรรษา

4) ประเพณีเทศกาลลอยกระทง

ประเพณีลอยกระทงของชาวเกาะเกร็ด กระทำตามคตินิยมเช่นเดียวกับชาวไทยทั่วไป จะมีพิธีกรรมแตกต่างจากที่อื่นเล็กน้อย คือ ในเวลาเที่ยงคืน พระสงฆ์วัดต่าง ๆ จะมีการตีระฆัง ผู้ใหญ่จะนำขันมาตักน้ำจากแม่น้ำหอยคี่ใส่โอ่ง รวมทั้งนำมารดศีรษะตนเองและลูกหลาน อธิษฐานจิต โดยเชื่อว่าเป็นการไล่สิ่งไม่ดีให้ออกไปตามน้ำ และนำเอาสิ่งดีงามมาสู่ชีวิต

4.4.3 สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

ตำบลเกาะเกร็ดเป็นตำบลที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ตำบลหนึ่งในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,215 ครัวเรือน

ทำเลที่ตั้งของชุมชนเป็นพื้นที่เกาะกลางแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ 4.54 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,840 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอปากเกร็ด เป็นระยะทาง 1,500 เมตร มีพื้นที่ทำการเกษตร 801 ไร่ หรือร้อยละ 28.2 อาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับตำบลคลอง

พระอุคม ทิศใต้ ติดกับตำบลท่าอิฐ ทิศตะวันออก ติดกับตำบลปากเกร็ด และทิศตะวันตก ติดกับตำบลอ้อมเกร็ด

ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของประชาชน มีการปลูกบ้านบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และบริเวณถนนสายหลักซึ่งเป็นถนนซีเมนต์รอบเกาะ สร้างแทนทางเดินเก่าเมื่อปี พ.ศ. 2537 ภายในหมู่บ้านจะมีซอยและถนนเล็กๆตัดเข้าไปยังบ้านต่างๆ

พื้นที่ของเกาะตั้งแต่ทิศเหนือ ทิศตะวันตกและทิศใต้เป็นที่ตั้งของหมู่ 2,3,4 และ 5 ประชากรใช้พื้นที่รอบนอกของเกาะในการทำสวน ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ตั้งของหมู่ 1,6 และ 7 ซึ่งมีชาวอมฤตอาศัยอยู่มาก พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นที่ตั้งของโรงงานทำเครื่องปั้นดินเผาและบ้านเรือน พื้นที่บริเวณกลางเกาะเป็นพื้นที่รกร้าง ไม่มีการใช้ประโยชน์

สำหรับแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่ในตำบลประกอบด้วย แม่น้ำอ้อมเกร็ด, แม่น้ำลัดเกร็ด (แม่น้ำเจ้าพระยา) คลองวัดฉิมพลี คลองศาลากุล คลองไต่คำ คลองวัดปรมีขีกาวาส คลองชมพุลาย คลองวัดเสาชงทอง คลองวัดมะขามทอง คลองตาหยด คลองวัดจันทร์ คลองสระน้ำอ้อย คลองวัดไผ่ล้อม แหล่งน้ำตามธรรมชาติเหล่านี้จะอยู่บริเวณรอบนอกของพื้นที่เกาะ ส่วนบริเวณกลางเกาะไม่มีลำคลองไหลผ่าน

สภาพดินฟ้าอากาศ แบ่งได้เป็น 3 ฤดู คือ

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม – เมษายน
2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม
3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์

ลักษณะดินโดยทั่วไปเป็นดินเหนียวปนร่วน มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง เหมาะในการเพาะปลูก พืชสวนที่ปลูกส่วนใหญ่ได้แก่ ทุเรียน ส้มโอ ลิ้นจี่ ชมพู ผลผลิตทางการเกษตรขึ้นอยู่กับคุณภาพดินและปริมาณน้ำจากลำคลอง ที่ขึ้น-ลงตามระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา โดยน้ำจะขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายนของทุกปี หากปีใดน้ำขึ้นมากก็จะเกิดปัญหาน้ำท่วมทั่วทั้งเกาะ

ตำบลเกาะเกร็ดแบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน มีจำนวนพื้นที่แตกต่างกัน ดังนี้

หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ด อยู่ระหว่างวัดปรมัยยิกาวาสกับวัดฉิมพลี มีพื้นที่ 580 ไร่

หมู่ 2 บ้านศาลาทุลนอกหรือบ้านปากค่าน อยู่ถัดจากวัดป่าเลไลยก์ไปทางใต้บริเวณปากคลองลัดเกร็ด มีพื้นที่ 280 ไร่

หมู่ 3 บ้านศาลาทุลนในหรือบ้านชมพुरาย อยู่ถัดจากบ้านปากค่านอ้อมไปทางตะวันตกของเกาะบริเวณวัดศาลาทุลน มีพื้นที่ 759 ไร่

หมู่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อยอยู่ถัดจากบ้านศาลาทุลนในและอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ มีพื้นที่ 303 ไร่

หมู่ 5 บ้านทำนน้ำ อยู่ระหว่างวัดจันทร์(วัดร้าง) กับบ้านคลองสระน้ำอ้อย อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะ มีพื้นที่ 508 ไร่

หมู่ 6 บ้านเสารงทองหรือบ้านอ้อม อยู่ถัดจากบ้านทำนน้ำมาทางวัดเสารงทองและวัดไผ่ล้อม มีพื้นที่ 230 ไร่

หมู่ 7 บ้านโองอ่าง บริเวณวัดปรมัยยิกาวาสไปทางตะวันตกถึงวัดไผ่ล้อม มีพื้นที่ 180 ไร่

4.4.4 โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลเกาะเกร็ดมีมีสาธารณูปโภค และสาธารณสมบัติต่างๆ ดังนี้

ไฟฟ้า

ชาวเกาะเกร็ดเริ่มมีไฟฟ้าใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2505 ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนมีการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ แต่ละบ้านจะมีเครื่องใช้ไฟฟ้ามากน้อยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของบ้านนั้นๆ

การประปา

ชาวเกาะเกร็ดมีน้ำประปาใช้ทั่วทั้งเกาะ โดยทาง อบต. ได้มีการขุดบ่อบาดาลและสร้างระบบประปาหมู่บ้านขึ้น บ่อน้ำบาดาลมีด้วยกัน 8 บ่อ แต่ละบ่อสามารถจ่ายน้ำไปยังพื้นที่ต่างๆ ได้ทั่วถึง ในปี พ.ศ.2541 อบต.เกาะเกร็ด ได้มีการวางท่อประปาบาดาลใหม่ทั่วทั้งเกาะ การเก็บค่าน้ำจะเก็บตามมาตรวัดน้ำ ราคาชนิดละ 5 บาท ประชาชนส่วนมากใช้น้ำประปาเพื่อการอุปโภคแต่ไม่นิยมใช้บริโภคเพราะชาวบ้านรู้สึกว่่าน้ำไม่สะอาด มีตะกอนค้ำและหากทิ้งไว้ประมาณสามวันน้ำจะเริ่มมีกลิ่นเหม็น ประชาชนที่อยู่ริมคลองแม้จะมีการต่อประปาเข้ามาใช้ในบ้าน แต่ชาวบ้านส่วนมากยังคง

ใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลองในการอาบ ชักเสื้อผ้า ล้างจาน โดยให้เหตุผลว่า น้ำจากแหล่งธรรมชาติยังคงมีความสะอาด และช่วยประหยัดค่าน้ำประปาได้มาก

โทรศัพท์

บนเกาะเกร็ดมีโทรศัพท์เข้าถึงทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยมีโทรศัพท์สาธารณะครบทุกหมู่บ้าน ซึ่งจะตั้งบริเวณที่มีคนผ่านไปมา เช่น ท่าเรือ ศาลาริมน้ำ เป็นต้น

สถานีนอนมัย

สถานีนอนมัยเกาะเกร็ดมี 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 5 และหมู่ 3 มีการแบ่งพื้นที่ในการดูแล แต่จะมีการประสานงานกันตลอดเวลา สถานีนอนมัยทั้งสองแห่งตั้งอยู่ใกล้กับถนนสายหลักของตำบล มีความสะดวกในการเดินทาง บทบาทของสถานีนอนมัยส่วนมากเป็นการรักษาพยาบาลขั้นต้น การบริการยาให้แก่ประชาชน การฉีดวัคซีนให้แก่เด็กนักเรียน และการให้สุขศึกษาแก่ประชาชน บุคคลที่มาได้รับการรักษาส่วนมากมาขอหา เช่น ขาเก้งปวด ลดไข้ เป็นอันดับแรก อาการที่มาส่วนใหญ่จะปวดหัว เป็นไข้ ปวดเมื่อยตามตัว เป็นต้น รองลงมาเป็นการทำแผลที่ได้รับจากอุบัติเหตุ ประชาชนที่มาได้รับการรักษาส่วนใหญ่จะเป็นเด็กและผู้สูงอายุ ในผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงไม่ว่าช่วงอายุใด ญาติผู้ป่วยจะพาไปรักษาที่อำเภอปากเกร็ดหรือกรุงเทพฯ ซึ่งมีทั้งโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชนโดยตรง

วัด

วัดที่เกาะเกร็ดมีทั้งหมด 5 วัด คือ วัดปรมย์ยิกาวาส วัดนิมพลี วัดเสาชงทอง วัดไผ่ล้อม วัดศาลากุล วัดส่วนใหญ่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา เจ้าอาวาสจะมีการเทศนา อบรมสั่งสอน เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งในวันเหล่านี้จะมีประชาชนเข้าฟังเทศน์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้บางวัดยังเป็นศูนย์กลางการประชุมของประชาชนในชุมชน ได้แก่ วัดปรมย์ยิกาวาส วัดศาลากุล เป็นต้น

สาธารณสุขสมบัติ

สาธารณสุขสมบัติของชาวเกาะเกร็ด ได้แก่

1) สถานีดับเพลิงชุมชน ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ริมทางเดินรอบเกาะ โดยสร้างเป็นศาลา มีการแขวนถังน้ำและเครื่องดับเพลิงในลักษณะที่สามารถหยิบใช้ได้อย่างรวดเร็ว เงินทุนในการก่อสร้างและซื้ออุปกรณ์ใช้เงินจากงบมิยาซาวะในส่วน of หมู่ 1,6,7 เนื่องจากทั้งสามหมู่บ้านมีการปลูกบ้านติดกัน

มาก ทางเดินเป็นเพียงช่องทางเล็กๆ ประชาชนจึงเห็นควรให้มีอุปกรณ์ดับเพลิงเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้นได้

2) ลานค้าชุมชน ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 เป็นลานค้าที่ อบต. สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าผลผลิตทางการเกษตร แต่มีประชาชน ไม่กี่รายเท่านั้นที่นำพืชผลทางการเกษตรไปขาย ส่วนมากเกษตรกรจะนำผลผลิตของตนไปขายตามบ้าน บริเวณลานค้าชุมชนจึงเป็นที่ตั้งของร้านขายอาหาร เครื่องดื่ม และร้านขายขนมบรรจพห่อซึ่งรับมาจากตลาดปากเกร็ด

3) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 4 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง

4) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ตั้งอยู่ใกล้ท่าเรือวัดปรมย์ยิกาวาส เป็นสถานที่คอยให้คำแนะนำ และดูแลนักท่องเที่ยว ในวันทำการ ไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำศูนย์ แต่ในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ จะมีเจ้าหน้าที่ประจำการ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นวันที่มีนักท่องเที่ยวมาก

5) ลานกีฬา ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 มีการติดตั้งอุปกรณ์สำหรับเด็ก เช่น ไม้ลื่น ชิงช้า ม้าหมุน ปัจจุบันไม่มีเด็กไปเล่น พื้นที่ที่ติดตั้งอุปกรณ์มีหญ้าขึ้นรก ส่วนลานกีฬาที่ยังคงมีการใช้ประโยชน์คือบริเวณที่มีการปรับพื้นที่เป็นสนามฟุตบอล

6) หอกระจายข่าว 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 และหมู่ 5 ในอดีตสภาตำบลเป็นผู้ดูแลให้ข่าวสารทั้งที่เป็นข่าวประจำวัน ไปจนถึงการดูแลสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2539 เครื่องกระจายเสียงเสียและในช่วงที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล หอกระจายข่าวจึงอยู่ภายใต้การดูแลของ อบต. ในปัจจุบันหอกระจายข่าวยังไม่ได้รับการซ่อมแซมเนื่องจากยังขาดงบประมาณ

7) บอร์ดประชาสัมพันธ์ ตั้งกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน มีการติดข่าวสารต่างๆ แผ่นป้ายการณรงค์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

4.4.3.2 การคมนาคม

สภาพภูมิประเทศของตำบลเกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ตั้งอยู่บนเกาะซึ่งมีน้ำล้อมรอบ การคมนาคมที่ใช้จึงมีทั้งทางน้ำและทางบก

ในอดีตทางเดินบนเกาะจะเป็นคันดินสูงตลอดรอบเกาะ การคมนาคมบนเกาะจะใช้วิธีการเดินเท้าเป็นส่วนใหญ่ ส่วนบ้านที่ตั้งบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาและริมคลองที่มีเรือก็สามารถพายเรือไปยังหมู่บ้านอื่นทางลำคลองต่างๆได้ หากต้องการข้ามไปยังปากเกร็ด ประชาชนจะต้องเดินมาขึ้นเรือโดยสารที่ทำเรือวัดปรมย์ยิกาวาส ซึ่งเป็นท่าเรือโดยสารเพียงแห่งเดียวของเกาะในยุคนั้น

บทที่ 5

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดกับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน

การศึกษารoles บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึง ระบบงานสาธารณสุขของชุมชนอย่างละเอียด เพื่อให้เห็นภาพระบบสาธารณสุขของชุมชนได้อย่างชัดเจน ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาดังแต่การดำเนินงานของ อบต.ที่ผ่านมา ประวัติความเป็นมาของงานด้านสาธารณสุขของชุมชน บทบาทของสถานบริการสาธารณสุขที่มีต่อชุมชน ภาวะสุขภาพของคนในชุมชน การดำเนินงานด้านสาธารณสุขของ อบต. ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข ทั้งในส่วนของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไป

5.1 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

5.1.1 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

การปกครองส่วนท้องถิ่นของตำบลเกาะเกร็ด ได้มีการยกฐานะจากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2539 เนื่องจากมีรายได้มากกว่าปีละ 150,000 บาท ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการแต่งตั้งและการเลือกตั้ง มีการเลือกตั้งตัวแทนราษฎรหมู่บ้านละ 2 คน ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2539 เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งที่เป็นโดยตำแหน่งและโดยเลือกตั้ง ได้จัดประชุมที่อำเภอเพื่อลงมติเลือกคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีการเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของทั้งสองฝ่าย ตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมีการกำหนดวาระในการประชุมของทั้งปี ซึ่งทางกฎหมายได้กำหนดไว้ว่าในเดือนสิงหาคมจะต้องมีการจัดประชุมและจัดงบประมาณ เมื่อได้รับเงินงบประมาณมา ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดสร้างที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นที่หมู่ 2 ซึ่งแต่เดิมเป็นที่ทำการสภา

ตำบลมีลักษณะเป็นลูกทรงโปร่ง โดยได้มีการกั้นผนัง ทาสีอาคาร ติดเครื่องปรับอากาศ ซื่อเครื่องถ่ายเอกสาร คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย กำนันคือ นายสมชาย ทัดช้าง ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการบริหารฯโดยตำแหน่ง มีวุฒิการศึกษาระดับ ปวช. หลังจบการศึกษาได้เข้าทำงานที่บริษัทเอกชนระยะหนึ่ง จนเมื่อปี พ.ศ. 2529 ได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นกำนันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีอาชีพทำสวนผลไม้ อีกอาชีพหนึ่งด้วย

ส่วนคณะกรรมการ มีทั้งสมาชิกที่เป็นโดยตำแหน่งกับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง โดยสมาชิกที่เป็นโดยตำแหน่งคือนายอุดม ไกรขาว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนหน้านี้ทำอาชีพขบรต ต่อมากลับมาอยู่บ้านที่เกาะเกร็ดจึงเปลี่ยนอาชีพมาทำเครื่องปั้นดินเผา และได้ลงสมัครผู้ใหญบ้าน จนปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 มาเป็นเวลา 9 ปี ส่วนสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งได้แก่ นายชงชัย สุขศิธรธรรม วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี นายปรีชา เอกนาวากิจ วุฒิการศึกษาระดับ ปวช. นายไล่ กิ่งเพชร วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 นายไกรสร มาคุ้ม วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) มีอาชีพทำสวนและเครื่องปั้นดินเผา

คณะกรรมการบริหารฯมีหน้าที่ในการบริหารกิจการ กำหนดข้อบังคับและจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อเสนอต่อสภาให้ลงมติ การทำงานของคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร จะมีการแบ่งบทบาทออกจากฝ่ายสภาซึ่งมีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบอย่างชัดเจน แต่ภายในคณะกรรมการบริหารเองไม่มีการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ ทำให้ยากต่อการตรวจสอบการดำเนินงาน

การประชุมร่วมกันขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด จะมีการประชุมร่วมกันเฉพาะสมัยประชุมสามัญประจำปี มีทั้งสิ้น 4 สมัย สมัยละ 2-3 วัน ในการประชุมจะเป็นการพิจารณาเรื่องข้อบังคับ ที่กรรมการบริหารฯได้จัดทำไว้โดยในการประชุม คณะกรรมการบริหารฯจะคอยชี้แจงข้อซักถามของสภาฯด้วย ส่วนการประชุมของคณะกรรมการบริหารฯจะมีการประชุมได้ตลอดเวลา ในการ

ประชุมจะมีการร่างข้อกำหนดต่างๆของตำบลแล้วเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลงมติเห็นชอบ

2. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดประกอบด้วย นายสมเกียรติ สุขทอง ดำรงตำแหน่งประธานสภาฯ ซึ่งเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งในหมู่ 1 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำกิจการเกี่ยวกับการเดินเรือข้ามฟาก ที่ท่าวัดปรมัยยิกาวาส มีความรู้เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างดี มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนด้านการคมนาคม โดยการสร้างทางเดินทั้งบริเวณรอบเกาะและกลางเกาะ นอกจากนี้ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสารวัตรกำนันฝ่ายปกครองในสมัยกำนันสมชาย ทัดชัง จนกระทั่งได้สมัครแข่งขันเป็นสมาชิกองค์การบริหารฯ นายเกตุ สิ้นสืบผล ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาฯ ซึ่งเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งในหมู่ 7 วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพรับจ้างและผลิตเครื่องปั้นดินเผา มีความเข้าใจในการปกครองรูปแบบขององค์การบริหารฯพอสมควร ที่ลงสมัครครั้งนี้เนื่องจากเพื่อนฝูงในชุมชนขอร้องให้ลงสมัคร นายมงคล โพธิสิทธิ์ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งเลขานุการสภาฯ เป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งในหมู่ 4

สมาชิกสภาฯมีทั้งที่เป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งและสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง โดยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งได้แก่ นางปรางค์ รักเย็น วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 นางพวง พูลวัน วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 นางฉลวย หรั่งช้าง วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 นางสุวิน ปรางเผ่ง วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 นางสาวพิมพ์ แผ่ส่งสุด วุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 นายเอกชาติ ศรีแสงทรัพย์ วุฒิการศึกษาระดับ ปวส. นายสมบัติ เลิกสุกกาย วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งคือ นายบุญส่ง ศรีแสงทรัพย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 และแพทย์ประจำตำบลคือ นายเรวัตร สุขทอง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลที่ร่างโดยคณะกรรมการบริหารฯ

3. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดมีเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้น 13 คน มีหน้าที่ในการช่วยเหลืองานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ งานจัดทำเอกสาร การเก็บภาษีต่าง ๆ การเบิกจ่าย

เงิน การจัดทำแผนโครงการก่อสร้าง การจัดเก็บขยะ เป็นต้น โดยมีปลัดฯเป็นหัวหน้า และมีข้าราชการประจำ 2 ตำแหน่งคือ หัวหน้าส่วนการคลังและหัวหน้าส่วนโยธาโดยรับคำสั่งจากอำเภอ ให้มาประจำที่เกาะเกร็ด พนักงานที่เป็นลูกจ้างประจำมี 1 คน คือ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ส่วนพนักงานที่เหลืออีก 9 คน เป็นลูกจ้างชั่วคราว การบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นลูกจ้างประจำ หรือ ลูกจ้างชั่วคราวนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้พิจารณา แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาความจำเป็นของ องค์การบริหารส่วนตำบลและกรอบเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง เมื่อพิจารณาแล้วจะต้องนำเสนอต่อนายอำเภอเพื่ออนุมัติ

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ชื่อ นายวัชรชัย โคมอินทร์ อายุ 28 ปี มีฐานะเป็นหัวหน้าสำนักงานปลัดฯ ไม่เคยทำงานราชการมาก่อน หลังจบการศึกษาได้สมัครสอบเป็นปลัดฯ ปัจจุบันทำงานมา 3 ปี สามารถประสานงานกับหน่วยงานทุกระดับ ทำหน้าที่ดูแลการทำงานขององค์การบริหารฯ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งเป็นผู้ประสานงานระหว่างองค์การบริหารฯกับทางอำเภอ

5.1.2 การดำเนินงานด้านต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

จากการศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด พบว่ามี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และขั้นตอนการดำเนินงานโครงการตามแผนที่จัดทำขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาตำบล

การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ในช่วงแรกหลังจากเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) ขึ้นเป็นแผนแม่บทก่อน จากนั้นในแต่ละปีจะมีการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี ที่ยึดเอาแผนแม่บทเป็นหลัก โดยกำหนดเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดท่างบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดจะอยู่ในช่วงเดือน กันยายน ถึง ตุลาคม ของทุกปี โดยประธานกรรมการบริหารจะเรียกประชุมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และออกหนังสือเชิญพัฒนากรตำบลเข้าร่วมประชุม แต่จากการสอบถามพบว่า ในการประชุมจะมีเพียงสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าประชุมเท่านั้น

การประชุมในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะเปิดโอกาสให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคนแสดงความคิดเห็นและเสนอโครงการต่างๆสำหรับหมู่บ้านของตนเองต่อที่ประชุมว่าโครงการมีลักษณะอย่างไร มีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน โดยที่ผ่านมามีสมาชิกส่วนใหญ่จะมีการเตรียมโครงการที่จะเสนอต่อที่ประชุมไว้ล่วงหน้า เมื่อสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้เสนอโครงการจนครบแล้ว ประธานกรรมการบริหารฯจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนลงมติ หากโครงการใดได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมเป็นเสียงข้างมาก ก็จะได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบล

เมื่อโครงการต่างๆผ่านมติในที่ประชุมแล้ว จะมีการประชุมเฉพาะคณะกรรมการบริหารกับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีขึ้น โดยในแต่ละปีจำนวนโครงการพัฒนาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ รายได้ยอดรวมของแต่ละปี ซึ่งจะถูกจัดสรรเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี เช่น ค่ากระดาษ ค่าพนักงาน เงินเดือนสมาชิก อบต. ค่าบุตร ค่าเช่าบ้าน เป็นต้น ซึ่งจะต้องจ่ายทุกเดือน ในแต่ละปีจะมีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่มากนัก จากนั้นจะทำการกำหนดงบประมาณค่าครุภัณฑ์ เช่นค่าเครื่องปรับอากาศ เครื่องพิมพ์ดีด ค่ารถจักรยาน เป็นต้น เหลือยอดเงินเท่าไร ก็จะตั้งเป็นงบประมาณเพื่อการพัฒนาต่อไป ดังนั้นหากปีใดมีการตั้งงบประมาณค่าครุภัณฑ์น้อย ก็จะมีงบประมาณเพื่อการพัฒนาจากนั้นนำร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีเข้าที่ประชุมสภา อบต. เพื่อลงมติ แล้วจึงนำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอนายอำเภอ เมื่อนายอำเภอเห็นชอบก็จะลงนามแล้วส่งกลับมายัง อบต. ซึ่งทาง อบต.สามารถใช้จ่ายเงินได้ทันที แต่จะต้องเป็นไปตามรายละเอียดที่ระบุไว้ในข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีเท่านั้น

โครงการพัฒนาต่างๆที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากเป็นโครงการก่อสร้างถนน สะพาน ท่าเรือ โดยประชาชนจะทราบถึงผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาหมู่บ้านมากกว่า การบริหารในรูปของสภาตำบล ดังเช่น ประชาชนผู้หนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพัฒนาเกาะเกร็ดมาก สร้างถนนมันก็เดินสบายขึ้น มีการตั้งเก้าอี้หินตรงทำน้ำให้นักท่องเที่ยวนั่ง มันก็ดีนะ เกาะเกร็ดดูดีขึ้นมากเลย”

2. การดำเนินงานตามโครงการพัฒนา

จากการศึกษาแผนพัฒนาตำบลตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ถึงปี พ.ศ.2543 และการสัมภาษณ์ประชาชน สามารถแจกแจงการดำเนินการพัฒนาตำบลของ อบต. ได้ดังนี้

2.1 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบกของ อบต.เป็นบทบาทที่ได้รับความคิดเห็นชอบจากประชาชนมากที่สุด เนื่องจากตำบลเกาะเกร็ดมีสภาพเป็นเกาะ การเดินทางบนเกาะมีเพียงการใช้จักรยานและการเดินเท้า สภาพทางเดินเท้าแต่เดิมเป็นทางดินมีการเพี้ยนเป็นบางช่วง ในหน้าฝน ดินมักถูกน้ำชะไปทำให้ปูนที่เทไว้เกิดรอยแตก แยก และบางส่วนมีการทรุดตัว นอกจากนี้ในบางปีน้ำขึ้นสูงทางเดินเท้าก็จะถูกน้ำท่วมไปด้วย การคมนาคมในช่วงนั้นมีความยากลำบาก และด้วยเหตุผลดังกล่าวประชาชนจึงต้องการทางเดินเท้าที่แข็งแรง และน้ำท่วมไม่ถึง บทบาทการพัฒนาของ อบต. ในช่วงปีที่ผ่านมาจึงมักเป็นโครงการพัฒนาทางเดินเท้า โดยทำเป็นทางยกระดับเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม และการสร้างสะพาน เช่น ในปี พ.ศ. 2540 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างทางเดินเท้ายกระดับในหมู่ 2 และหมู่ 5 รวมทั้งสร้างทางเดินเท้าในหมู่ 6 และหมู่ 7 ส่วนในปี พ.ศ. 2541 มีการสร้างทางเดินเท้าในหมู่ 2,5 และ 7 รวมทั้งสร้างสะพานในหมู่ 4

2.2 การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

การจัดเก็บขยะ เป็นบทบาทที่มีความจำเป็นในตำบลเกาะเกร็ด โดยเฉพาะในหมู่ที่ 1,6 และ7 ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวอมุที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในวันหยุดราชการจะมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ร้านค้าต่างๆก็มีเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมีเพิ่มขึ้นด้วย ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้มีการตั้งถังขยะตามจุดต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนนำขยะมาทิ้ง โดยมีเจ้าหน้าที่มาเก็บขยะในวันจันทร์ พุธ และวันศุกร์ ส่วนความสะอาดทางเดินเท้าจะให้ประชาชนที่อยู่ใกล้ทางเดินเท้าเป็นผู้ดูแลตนเอง เนื่องจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการจ้างพนักงานมากวาดขยะ ซึ่งในเรื่องนี้ประชาชนเห็นว่า การดูแลทางเท้าบริเวณหน้าบ้านถือเป็นหน้าที่ของทุกบ้าน โดยมีท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ทางเท้าบริเวณหน้าบ้านใครก็ควรดูแลกันเอง เพราะถ้าเราปล่อยให้สกปรก บ้านของเราเองก็ดูไม่สะอาด มันเป็นหน้าที่ที่เราต้องดูแลทั้งในบ้านและหน้าบ้านให้สะอาด ไม่จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่มากวาดหรอก เราทำกันเองได้”

ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดจ้างพนักงานจัดเก็บขยะ ก็ได้มีการติดป้ายบรมรงค์เกี่ยวกับการทิ้งขยะ ดังเช่น คำว่า “คิดก่อนทิ้ง ทิ้งเป็นที่ ไม่มีปัญหาขยะ” ซึ่งป้ายเหล่านี้ได้มีการนำ

ไปติดตามรื้อบ้านในหมู่ 1,6 และ 7 โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความเห็นว่าการติดป้ายรณรงค์จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลความสะอาดได้ดี นอกจากนี้แล้วทาง อบต. ได้มีการออกข้อบังคับตำบลที่เกี่ยวกับ การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณทางเดินเท้า แม่น้ำลำคลองและที่สาธารณะ โดยห้ามทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง และที่สาธารณะ ผู้ที่ทำการฝ่าฝืนจะถูกปรับไม่เกิน 500 บาท แต่จากการสอบถามประชาชนพบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีมีการดำเนินการอย่างจริงจัง ส่วนงานด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล ทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีมีการดำเนินงานใด ๆ โดยให้เหตุผลว่าการกำจัดสิ่งปฏิกูลต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีความพร้อมในเรื่องนี้

2.3 การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

จากการสำรวจพบว่า ประชาชนบนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง มีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีโรคประจำตัว และต้องไปรับการตรวจที่โรงพยาบาลในอำเภอปากเกร็ด และโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ส่วนประชาชนที่มีอาการเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย บางรายจะไปขอยาที่สถานีอนามัย บางรายไปตรวจที่คลินิกฝั่งตำบลปากเกร็ด ซึ่งการเดินทางค่อนข้างสะดวก และจากการศึกษาพบว่า บทบาทการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีมีการดำเนินงานอย่างจริงจัง จะเป็นเพียงการให้ความร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ของทางสาธารณสุขเท่านั้น ซึ่งจากการสอบถามสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีความเห็นว่า การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินงาน เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความรู้ในด้านนี้ ไม่เคยไปดูงาน และรับคำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขมาก่อน

2.4 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จากการที่เกาะเกร็ดมีสภาพเป็นเกาะ พื้นที่ต่ำ จึงมักประสบปัญหาน้ำท่วมขังแทบทุกปี ทาง อบต. จึงได้มีการจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม โดยในปี พ.ศ. 2541 มีการซื้อกระสอบทราย ทราย ไม้ และเครื่องสูบน้ำ เป็นเงิน 80,000 บาท แต่จากการสอบถามพบว่า ประชาชนยังคงได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำท่วม และส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจาก อบต. ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “แถวนี้ น้ำท่วมทุกปี ไม่เคยเห็น อบต. เขาเอาถุงทรายมาแจกสักที เราชาวบ้านต้องดูแลกันเอง ที่ใครคนนั้นก็ดูแลเอง” ส่วนปัญหาด้านอัคคีภัย ยังคงเป็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะประชาชนในหมู่ที่ 1,6,7 ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวมอญ บ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่น ทางเดินภายในหมู่บ้านกว้าง 1-1.5 เมตร ประชาชนต่างลงความ

เห็นให้ใช้งบประมาณในการจัดสร้างศูนย์ดับเพลิง รวมทั้งซื้อเครื่องดับเพลิงและถังน้ำ ประจำไว้ที่ศูนย์ นอกจากนี้ทาง อบต.ยังได้มีการจัดซื้อเครื่องดับเพลิงประจำหมู่บ้าน ให้หมู่บ้านละ 2 เครื่อง โดยเท่าที่ผ่านมายังไม่เคยมีอัคคีภัยที่ร้ายแรง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะช่วยกันดับได้ทัน

2.5 การส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

บทบาทในด้านการส่งเสริมการศึกษาของ อบต.ยังไม่มี โดยทาง อบต.ยังไม่มีการจัดงบประมาณอุดหนุนกิจกรรมการเรียนการสอนหรือเงินอุดหนุนอาหารกลางวัน-อาหารเสริมแก่เด็กนักเรียน ส่วนการศึกษาในระบบโรงเรียน ทาง อบต. ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง โดยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการตั้งงบประมาณให้แก่กลุ่มแม่บ้านในการฝึกอาชีพเพียงครั้งเดียว นอกจากนี้ทาง อบต. ยังไม่เคยมีการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปของ อบต. รวมทั้งยังไม่ดำเนินการซ่อมแซมหอกระจายข่าว และไม่มีโครงการติดตั้งหอกระจายข่าวในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งจะเห็นวิธีการที่จะเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบได้เป็นอย่างดี โดย อบต.ให้เหตุผลว่า ราชรับของ อบต. มีน้อยไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการศึกษาได้

ด้านศาสนาพบว่า อบต.ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการบำรุงรักษาวัดโดยตรง ส่วนมากจะช่วยในการจัดหาผู้รับเหมาซ่อมแซมให้โดยค่าใช้จ่ายต่างๆทางวัดเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ส่วนการดำเนินการร่วมกันระหว่าง อบต. กับวัด จะเป็นไปในลักษณะของการขอใช้พื้นที่วัดในการจัดประชุมตำบลและในการทำกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ส่วนด้านวัฒนธรรม ทาง อบต.มีบทบาทค่อนข้างเด่นชัดในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของชาวมอญ การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมจะมุ่งเน้นวัฒนธรรมชาวมอญเป็นหลัก ดังที่ประชาชนผู้หนึ่งได้พูดว่า “...เขาส่งเสริมประเพณีมอญกัน บางทีเขาก็ให้พวกเราคนไทยแต่งตัวเป็นมอญ แล้วไปร่วมเดินขบวนในวันสงกรานต์ คนจะได้ดูเยอะ...”

2.6 การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนและผู้พิการ

สตรีชาวเกาะเกร็ดมีการรวมกลุ่มกันเป็นส่วนน้อย โดยจากการศึกษาพบว่า มีการก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นที่หมู่ 2 เท่านั้น กลุ่มที่เกิดขึ้นไม่มีการช่วยเหลือกันเท่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนมีงานที่จะต้องรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้สมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม โดยมีความคิดเห็นว่าการรวมกลุ่มทำให้เสียเวลาในการทำมาหากิน

การทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน เป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมของตำบล เช่น การจัดตั้งขบวนพาเหรดในงานประเพณีสงกรานต์ของอำเภอปากเกร็ด การรวมกลุ่มเพื่อเข้าแข่งขันการทำอาหารของจังหวัดนนทบุรี ส่วนการส่งเสริมกลุ่มนั้น ได้มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่มแม่บ้าน เป็นงบจากกระทรวงมหาดไทย ส่วนทาง อบต.ยังไม่มี การส่งเสริมกลุ่มอย่างเต็มที่ โดยมีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านซึ่งเป็นสมาชิก อบต. ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “อบต. เขาก็ช่วยกลุ่มแม่บ้านอยู่นะ คราวนั้นพัฒนาเขา มาสอนอาชีพกลุ่มแม่บ้าน อบต. เขาก็ช่วยมาหนึ่งหมื่น คือเงินเหลือเขาก็จะมาลงกลุ่มแม่บ้าน”

ส่วนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทาง อบต. ได้มีการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแข่งขันกีฬา มีการจัดหาเสื้อทีมให้แก่นักกีฬา รวมทั้งอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม นอกจากนี้ อบต. ยังมีบทบาทในการส่งเสริมเด็กก่อนวัยเรียน โดยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ประจำตำบลร่วมกับพัฒนาชุมชนอำเภอ ซึ่ง อบต. ได้มีการสนับสนุนเงินให้แก่ศูนย์ทุกเดือน เงินสนับสนุนมาจากเงินที่หักจากเงินเดือนของสมาชิก อบต. คนละ 100 บาททุกเดือน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานภายในศูนย์ แต่ทาง อบต. ยังไม่เคยมีการตั้งงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.7 คู่มือรองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพแวดล้อมของตำบลเกาะเกร็ดถือเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมากรองจากวัฒนธรรมของชาวมอญ เนื่องจากพื้นที่บนเกาะเกร็ดโดยเฉพาะบริเวณหมู่ 2,3,4 และ5 มีการทำสวนผลไม้ ทำให้พื้นที่มีความเขียวชอุ่ม อากาศบริสุทธิ์ แม่น้ำลำคลองยังคงสะอาด ประชาชนสามารถนำน้ำมาใช้อาบ ซักผ้าและล้างจานได้โดยไม่ต้องมีการฟอกย้อม แม้ว่าโรงงานบนเกาะเกร็ดจะมีมากแต่เป็นโรงงานขนาดเล็ก มักทำเป็นอุตสาหกรรมภายในครัวเรือน คือโรงทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งมีทั้งสิ้น 20 โรง และเนื่องจากปริมาณการผลิตที่มีไม่มาก ทำให้วันที่เกิดจากการเผาไหม้ไม่มากตามไปด้วย ประชาชนที่ปลูกบ้านใกล้โรงงาน ไม่มีใครได้รับผลกระทบจากควันที่เกิดจากการเผาเครื่องปั้นนั้น ส่วนความสะอาดบริเวณทางเดินเท้าและแม่น้ำลำคลองทาง อบต. ได้ให้ความสำคัญ เนื่องจากเกาะเกร็ดถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอยู่ในขณะนี้ ทาง อบต. ได้มีการดำเนินการกำจัดขยะ และออกข้อบังคับตำบลเพื่อควบคุมไม่ให้มีการทิ้งขยะ แต่เท่าที่ผ่านมา อบต. ยังไม่ได้มีการดำเนินงานที่จริงจังและเข้มงวดเท่าใดนัก

2.8 ปฏิบัติตามหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

อบต. เกาะเกร็ดนอกจากจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ข้างต้นแล้ว บทบาทที่ อบต. ให้ความสำคัญคือ ภารกิจที่เป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนเฉพาะหน้าหรือเรื่องใหม่ๆ ที่เป็น

คำสั่งทางราชการ โดยทาง อบต.เกาะเกร็ดได้รับมอบหมายให้จัดโครงการเมืองน่าอยู่ เพื่อพัฒนา เกาะเกร็ดซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้มีความสะอาด โดยมี การประสานงานร่วมกันระหว่างอำเภอ อบต. และสาธารณสุขตำบล ในการวางแผนดำเนินงาน

2.9 การจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

การใช้น้ำของประชาชนแต่เดิมเป็นการใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง และบ่อบาดาล ทาง อบต. ได้มีการขุดบ่อบาดาลเพิ่มเติมและวางระบบท่อประปาหมู่บ้านรอบเกาะ โดยคิดค่าน้ำยูนิตละ 5 บาท จากการศึกษาพบว่า ประชาชนยังคงใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากยังคงมีความสะอาดและ เป็นการช่วยประหยัดค่าน้ำ นอกจากนี้ น้ำบาดาลที่ต่อจากท่อแม้จะมีความสะดวกในการใช้ แต่คุณภาพน้ำไม่ค่อยดี มักมีตะกอนดำปนเปื้อนมาและหากมีการเก็บน้ำไว้ใช้เพียง 2-3 วัน น้ำจะเริ่มมีกลิ่นเหม็น และเป็นเมือก ไม่สามารถใช้ได้ ประชาชนที่มีคู่มน้ำจึงนิยมจ้างคนในหมู่บ้าน หรือบางรายใช้ เครื่องสูบน้ำ ทำการสูบน้ำมาเก็บไว้ในตุ่มมากกว่าการรองน้ำจากประปาหมู่บ้าน ส่วนน้ำที่ ประชาชนใช้ในการบริโภคส่วนใหญ่ใช้น้ำดื่มบรรจุขวดที่ขายตามท้องตลาด ราคาถึงละ 18 บาท ซึ่ง ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างแพง และต้องการให้ อบต.ช่วยจัดหา น้ำประปา จากการประปานครหลวง ซึ่งจะมีความสะอาดและจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำดื่มได้อย่าง มาก

2.10 จัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

ตำบลเกาะเกร็ดแม้จะมีไฟฟ้าใช้มานาน แต่ไฟฟ้าสาธารณะยังคงมีไม่เพียงพอ ประชาชน ส่วนใหญ่ต้องการให้ อบต. ติดตั้งเสาไฟฟ้าให้มากขึ้น เพื่อความปลอดภัยของประชาชน เท่าที่ผ่านมา ทางอบต. ได้มีการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยให้งบหมู่บ้านละ 2,000 บาท แต่จากการ สอบถามประชาชนพบว่า ความช่วยเหลือของ อบต. ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ซึ่งประชาชนบางกลุ่มได้มีการแก้ปัญหาโดยการระดมทุน เพื่อติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะของกลุ่ม โดย มิได้คาดหวังจาก อบต. เนื่องจากไม่มั่นใจว่า อบต. จะมีงบประมาณเพียงพอที่จะมาพัฒนาเรื่องนี้

2.11 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

พื้นที่บริเวณหมู่ 1,6 และ7 ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านหน้าของเกาะมีการปลูกบ้านค่อนข้างหนาแน่น เมื่อทาง อบต.ได้มีการเทปูนทางเดินเท้าให้สูงขึ้น โดยไม่ได้ทำร่องระบายน้ำตามทางเดินไว้ ทำให้ เกิดผลกระทบต่อชาวบ้าน ที่มีบ้านติดกับทางเดิน โดยมีชาวบ้านรายหนึ่งบอกให้ฟังว่า “ป้าบอกให้ คนงานช่วยทำทางระบายน้ำให้หน่อย เขาก็บอกทำให้ไม่ได้แบบนั้นมาอย่างนี้ ดูซิ ถนนมันสูงกว่า

บ้าน ฝนตกที่น้ำมันก็ไหลเข้ามาในบ้าน หน้าบ้านป่าบางที่น้ำขังตั้งหลายวันกว่าจะแห้ง ปากก็ไม่รู้จะแก้ไขยังไง” ส่วนพื้นที่ด้านหลังเกาะซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านทำการเกษตร ก็พบว่ามีการทำทางเดินเท้าใหม่ โดยมีการเทพื้นให้สูงขึ้นจากเดิมแล้วจึงทำการเทพื้นใหม่ ซึ่งทางเดินนี้บางส่วนได้กีดขวางทางระบายน้ำเก่า ชาวบ้านท่านหนึ่งได้พูดให้ฟังว่า “ไ้ทางใหม่เมื่มน้ำก็คือนะเดินสะดวกดี แต่มันเสียดตรงที่มันไปกั้นทางน้ำ แต่ก่อนทางเดินเตี้ย เวล่าน้ำขึ้นมันก็สามารถไหลข้ามทางไปได้ แต่ที่นี้เขาทำสูง เวล่าน้ำท่วม น้ำมันไปไหนไม่ได้ก็ขังอยู่ในสวนต้นไม้ก็ตายกัน ที่นี้ชาวบ้านบางคนเขาก็มาขุดดินได้ทางให้เป็นช่องเพื่อระบายน้ำ ลูกเองก็ทำเหมือนกัน” และขณะเดินสำรวจพบว่าบางบ้านได้มีการจ้างคนงานมาวางท่อระบายน้ำได้ทางเดินเท้า โดยในเรื่องนี้ทางอบต.ยังไม่มีโครงการทำท่อระบายน้ำบริเวณทางเดินเท้าแต่อย่างใด จะมีก็เพียงการตั้งงบประมาณในโครงการขุดลอกคลองกำจัดวัชพืช แต่จากการศึกษาพบว่าคลองส่วนใหญ่เริ่มต้นเงิน ประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองจะช่วยกันดูแลไม่ให้มีวัชพืชในส่วนบ้านตนเท่านั้น และที่ผ่านมา อบต. ยังไม่มีการดำเนินงานขุดลอกคลอง

2.12 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ

การจัดประชุมของประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้สถานที่ของวัด เช่น ตามศาลาวัด ดังนั้นทาง อบต.จึงยังไม่มีการจัดสร้างสถานที่ประชุม ส่วนด้านการกีฬา พบว่า อบต.ได้เข้ามามีส่วนสนับสนุน มีการซื้อเครื่องเล่นสำหรับเด็กเล็ก และจัดหาอุปกรณ์กีฬา เลือทีมให้แก่เด็กกีฬา โดยใช้สนามกีฬาภายในโรงเรียนเป็นที่ฝึกซ้อม เนื่องจากเกาะเกร็ดมีพื้นที่จำกัด การหาพื้นที่เพื่อสร้างสนามกีฬาให้แก่เยาวชนจึงไม่สามารถทำได้ ส่วนเรื่องสวนสาธารณะ ทาง อบต.ค่อนข้างให้ความสำคัญเนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงได้มีการจัดตั้งโต๊ะ ม้านั่ง บริเวณริมแม่น้ำซึ่งเป็นพื้นที่ของวัดที่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ให้ความร่มเย็น ในช่วงบ่ายและเย็นมักจะมีชาวบ้านและนักท่องเที่ยวมานั่งเล่นในบริเวณนี้ นอกจากนี้ อบต.ยังได้มีการซ่อมแซมศาลาริมน้ำและจัดหาเก้าอี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักผ่อน ชมทัศนียภาพริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

2.13 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

ประชาชนเกาะเกร็ดมีการประกอบอาชีพหลายอย่าง อาทิ ทำเครื่องปั้นดินเผา ค้าขายรับราชการ เป็นพนักงานตามโรงงาน และทำการเกษตร โดยประชาชนในหมู่ 2,3,4 และ 5 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรบนเกาะเกร็ดได้มีการรวมกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม สมาชิกส่วนมากอยู่ในหมู่ 3 และหมู่ 4 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อการกู้ยืมเงินและปุ๋ยเท่านั้น และที่ผ่านมา อบต. ยังไม่เคยมีการสนับสนุนกลุ่ม เมื่อสอบถามถึงความต้องการของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการ

ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเกษตรแนวใหม่ รวมทั้งต้องการแหล่งเงินทุนระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร ซึ่งในเรื่องนี้ อบต. ยังไม่มีการดำเนินงานเช่นกัน

2.14 การส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

บทบาท อบต. ในด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวยังไม่มีโครงการที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นผลจากการส่งเสริมให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมการทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งซบเซาลงจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปี พ.ศ.2540 แต่เมื่อทาง อบต. เกาะเกร็ด ร่วมกับนายอำเภอปากเกร็ดและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่งเสริมให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความงามของเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด ทำให้เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โรงงานหลายโรงเริ่มฟื้นตัว ประชาชนเริ่มมีการประกอบกิจการส่วนตัว เช่นมีการเปิดร้านอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก และร้านขายขนมไทยซึ่งมีทั้งการขายปลีกและขายส่ง และแม้ว่าจะมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพิ่มขึ้น แต่ทาง อบต. ยังไม่มีงบประมาณส่งเสริมความรู้เสริมฝีมือ หรือเสริมคุณภาพในการผลิตอุตสาหกรรมในครอบครัวให้แก่ประชาชน

2.15 การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

การส่งเสริมอาชีพส่วนใหญ่ที่มีการจัดอบรม จะเป็นการฝึกอบรมให้กับกลุ่มแม่บ้านเท่านั้น ซึ่งงบประมาณจากกรมพัฒนาชุมชน ส่วนทาง อบต. ได้เคยให้งบสนับสนุนแต่ไม่สม่ำเสมอ และจากการศึกษาพบว่าหลักการฝึกอบรมทางกลุ่มแม่บ้านไม่มีการนำความรู้ที่ได้มาดำเนินการต่อ เนื่องจากโครงการที่มีการฝึกอบรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม นอกจากนี้การผลิตสินค้าที่ได้รับการอบรมมาแล้วเป็นสินค้าที่ขายได้ยากในพื้นที่เกาะเกร็ด

2.16 การคุ้มครองดูแล รักษา ทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ตำบลเกาะเกร็ดมีสาธารณสมบัติมากมายที่ อบต. ต้องดูแล อาทิ ทางเดินเท้า แม่น้ำลำคลอง ศาลาเอนกประสงค์ ที่สาธารณะ ซึ่ง อบต. ได้มีการซ่อมแซมถนนหนทาง ซ่อมแซมท่าเทียบเรือให้มีความแข็งแรงแต่ที่ผ่านมา อบต. ยังให้การดูแล รักษา สาธารณสมบัติได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากงบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการซ่อมแซมส่วนที่เสียหาย ดังเช่น ยังไม่มีงบในการซ่อมแซมหอกระจายข่าว บอร์ดประชาสัมพันธ์ ที่ทรุดโทรมจากการตากแดดตากฝน นอกจากนี้แล้วประชาชนเองยังไม่เห็นความสำคัญในการรักษาสาธารณสมบัติเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่เห็นว่า หน้าที่ดูแลสาธารณสมบัติ เป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ใช่เรื่องของตนเอง

2.17 การหาประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบลและการจัดให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม

อบต. เกาะเกร็ดได้มีการหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการเปิดประมูลสถานที่เทียบเรือในการประกอบกิจการเรือข้ามฟาก ซึ่งท่าเรือที่อยู่ภายใต้การดูแลของ อบต. มี 2 ท่าคือ ท่าเรือวัดปรมัยยิกาวาส และท่าเรือวัดป่าฝ้าย โดยจะทำการประมูลทุก 4 ปี

2.18 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

อบต.เกาะเกร็ดได้มีการพาณิชย์ โดยมีการลงทุนสร้างระบบประปาหมู่บ้าน แล้วดำเนินการบริหารกิจการประปา มีการเก็บค่าน้ำประปาฐานิตละ 5 บาท ซึ่งถือเป็นรายได้ของ อบต. และจากการศึกษาพบว่าประชาชนยังไม่พึงพอใจกับคุณภาพน้ำ ส่วนด้านราคา ประชาชนยังให้การยอมรับได้นอกจากนี้ อบต. ยังได้มีการจ้างผลิตถุงพลาสติกสัญลักษณ์เกาะเกร็ด โดยขายให้แก่ประชาชนที่ทำการค้าขายบนเกาะเกร็ดที่มีความต้องการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เกาะเกร็ดและหารายได้เข้า อบต.

5.1.3 การจัดงบประมาณของ อบต.

รายได้หลักขององค์การบริหารส่วนตำบลได้จาก ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ซึ่งมีที่มา 2 ส่วน คือ ส่วนที่ อบต.จัดเก็บเอง เช่นภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ค่าใบอนุญาตปลูกสร้างอาคาร ค่าธรรมเนียมบางอย่างที่กำหนดเป็นข้อบังคับตำบล เช่นค่าธรรมเนียมเรื่องน้ำประปาหมู่บ้าน และค่าธรรมเนียมเรื่องการจัดเก็บขยะ (ดังรายละเอียดในตารางที่ 5) และจากหน่วยราชการอื่นจัดเก็บให้ เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบ้าน อาคารฆ่าสัตว์ ภาษีรถยนต์ ภาษีล้อเลื่อน ภาษีสรรพสามิต ภาษีสุรา รวมกับเงินอุดหนุนซึ่งได้รับจัดสรรจากรัฐบาลและเงินสะสมจากปีที่ผ่านมา

รายได้ของ อบต.นำไปจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาตำบล โดยได้มีการจัดสรรงบประมาณเป็น 2 ส่วนคือ งบประมาณในการพัฒนาเช่น งบประมาณในการสร้างสะพานและทางเดินเท้า งบประมาณสร้างระบบประปา การขุดลอกคลอง โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และงบประมาณรายจ่ายประจำเช่น เช่นค่าซื้อกระดาษ เงินเดือนพนักงาน ค่าบุตรค่าเช่าบ้าน (ดังรายละเอียดในตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 รายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ของ อบต. เกาะเกี๋ยด

การประมาณการรายรับ	จำนวน (บาท)
1. หมวดภาษี	
1.1 ภาษีบำรุงท้องที่	50,000
1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	75,000
1.3 ภาษีป้าย	2,000
1.4 ภาษีสุรา	380,000
1.5 ภาษีสรรพสามิต	840,000
1.6 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน	150,000
2. หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต	
2.1 ค่าจดทะเบียนและนิติกรรมที่ดิน	240,000
2.2 ค่าใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร	2,000
2.3 ค่าธรรมเนียมสาธารณสุข	200
2.4 ค่าธรรมเนียมการโฆษณา	200
2.5 ค่าปรับตาม พรบ. จราจร	200
2.6 ค่าใบอนุญาตขายสุรา	200
2.7 ค่าธรรมเนียมการพนันเพิ่ม	200
2.8 ค่าใบอนุญาตการค้าจำรังเกียจ	15,000
2.9 ค่าใบอนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง	200
2.10 ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอย	90,000
2.11 ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตการประมง	200
2.12 ค่าธรรมเนียมรักษาความสะอาด	4,000
2.13 ค่าธรรมเนียมประกอบการค้า	1,000
3. หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	
3.1 ค่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	60,000
4. หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	
4.1 ค่าตรวจแบบแปลน	3,000

ประมาณการรายรับ	จำนวน (บาท)
4.2 ค่าถ่ายเอกสาร	1,000
4.3 ค่าบริการกิจการทำข้าม	12,000
4.4 ค่าขายแบบแปลน	2,000
4.5 ค่าจำหน่ายถุงพลาสติกสัญลักษณ์เกาะเกร็ด	40,000
รวมรายได้ทั้งสิ้น	1,968,400

ตารางที่ 6 แสดงงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

ประมาณการรายจ่าย	จำนวน (บาท)
ก รายจ่ายประจำ	
1. รายจ่ายงบกลาง	
1.1 เงินสำรองจ่าย	99,000
1.2 เงินช่วยเหลืองบประมาณรายจ่ายเฉพาะการประปา	150,000
2. หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ	
2.1 เงินเดือนพนักงานส่วนตำบล	290,280
2.2 ค่าลูกจ้างประจำ	56,400
3. หมวดค่าจ้างชั่วคราว	
3.1 ค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว	351,600
4. หมวดค่าตอบแทน วัสดุ และวัสดุ	
<u>ค่าตอบแทน</u>	
4.1 ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงาน อบต.	270,000
4.2 ค่าเบี้ยประชุม	51,200
4.3 ค่าเช่าบ้าน	42,600
4.4 ค่าอาหารทำการนอกเวลา	3,000
4.5 เงินช่วยเหลือการศึกษาบุตร	12,000
4.6 เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล	30,000

ประมาณการรายจ่าย	จำนวน (บาท)
ค่าใช้สอย	
4.7 ค่ารับวารสาร	2,000
4.8 ค่าโฆษณาและเผยแพร่	5,000
4.9 ค่าจ้างเหมาบริการ	5,000
4.10 ค่าบำรุงรักษาซ่อมแซมครุภัณฑ์	20,000
4.11 ค่ารับรอง	5,000
4.12 ค่าใช้จ่ายในพิธีทางศาสนาและประเพณี	5,000
4.13 ค่าใช้จ่ายในการจัดงาน จัดนิทรรศการ	5,000
4.14 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและสัมมนา	28,000
4.15 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ	20,000
4.16 ค่าใช้จ่ายโครงการส่งเสริมงานประเพณีสงกรานต์	
เกาะเกร็ด	60,000
ค่าวัสดุ	
4.17 ค่าวัสดุสำนักงาน	35,000
4.18 ค่าวัสดุไฟฟ้าและวิทยุ	15,000
4.19 ค่าวัสดุงานบ้านงานครัว	3,000
4.20 ค่าวัสดุก่อสร้าง	5,000
4.21 ค่าวัสดุยานพาหนะและขนส่ง	3,000
4.22 ค่าวัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	30,000
4.23 ค่าวัสดุการเกษตร	5,000
4.24 ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่	10,000
4.25 ค่าวัสดุกีฬา	3,000
4.26 ค่าวัสดุเครื่องดับเพลิง	5,000
4.27 ค่าวัสดุเตรียมการป้องกันอุทกภัย	5,000
4.28 ค่าแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	25,000
4.29 ค่าถุงเก็บมูลฝอย	50,000
4.30 ค่าถุงพลาสติกสัญลักษณ์เกาะเกร็ด	31,900
4.31 ค่าวัสดุรักษาความสะอาดที่สาธารณะ	15,000

ประมาณการรายจ่าย	จำนวน (บาท)
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค	
5.1 ค่าไฟฟ้า	30,000
5.2 ค่าโทรศัพท์	12,000
5.3 ค่าไปรษณีย์โทรเลข ควดงตาไปรษณีย์โทร	1,000
ข รายจ่ายเพื่อการพัฒนา	
1. หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง	
<u>ค่าครุภัณฑ์</u>	
1.1 ค่ากล้องระดับพร้อมไม้สตาฟ	26,400
1.2 ค่าเครื่องพิมพ์ดีดแบบไฟฟ้า	18,000
1.3 ค่าโต๊ะทำงาน	10,800
<u>ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง</u>	
1.4 ค่าโครงการที่ดินป่าชุมชน	22,000
1.5 ค่าก่อสร้างสะพาน คสล. หมู่ 4	87,000
รวมรายจ่ายได้ทั้งสิ้น	1,959,180

การใช้จ่ายเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องกำหนดเป็นข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย โดยคณะกรรมการบริหารร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายแล้วนำเข้าที่ประชุมสภา ซึ่งแบ่งเป็น 3 วาระคือ รับหลักการ แปรญัตติ และลงมติ เมื่อสภาให้ความเห็นชอบ ก็จะนำร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อนายอำเภอเพื่ออนุมัติ หากนายอำเภอไม่อนุมัติให้นายอำเภอส่งคืนภายใน 15 วัน หากองค์การบริหารส่วนตำบลยื่นร่างข้อบังคับเดิมให้นายอำเภอส่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 15 วัน หากผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบให้ส่งไปให้นายอำเภอลงชื่ออนุมัติ หากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบ ร่างข้อบังคับนั้นเป็นอันตกไป การใช้จ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเป็นไปตามข้อบังคับงบประมาณเท่านั้น หากต้องการใช้งบประมาณเพิ่มเติม คณะกรรมการบริหารจะต้องตั้งงบประมาณเพิ่มเติม

จากตารางแสดงรายรับและตารางการจัดสรรงบประมาณของ อบต.เกาะเกร็ด จะเห็นได้ว่า อบต. มีรายได้ทั้งสิ้น 1,968,400 บาท ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนารวมเป็นเงิน 164,200 บาท ใช้งบประมาณเพื่อรายจ่ายประจำปีรวมเป็นเงิน 1,794,980 บาท คิดเป็นสัดส่วนงบประมาณเพื่อการพัฒนาต่องบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็น 1 : 10.9

งบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมดใช้จ่ายเป็นค่าครุภัณฑ์เป็นเงิน 55,200 บาท ค่าโครงสร้างหลักติดป้ายประชาสัมพันธุ์ 22,000 บาท และโครงการก่อสร้างสะพาน คสล. เป็นเงิน 87,000 บาท จะเห็นได้ว่าทาง อบต. มิได้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับงานด้านสาธารณสุขโดยตรง

5.2 งานสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด

5.2.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับงานสาธารณสุขและสถานบริการสาธารณสุขของอำเภอปากเกร็ด

5.2.1.1. ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับงานสาธารณสุขอำเภอปากเกร็ด

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอปากเกร็ดก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2508 โดยใช้พื้นที่ชั้น 2 ของโรงพยาบาลปากเกร็ด (อาคารโรงพยาบาลเก่า) เป็นที่ทำการจนกระทั่งปี พ.ศ. 2531 ได้ย้ายสำนักงานมาอยู่บริเวณชั้น 4 ของที่ว่าการอำเภอปากเกร็ด และเมื่อปีงบประมาณ 2540 ได้รับงบประมาณให้ทำการก่อสร้างตัวอาคารสำนักงานใหม่ เป็นอาคาร 2 ชั้น สร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และได้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบัน

สำนักงานสาธารณสุข อำเภอปากเกร็ด มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอปากเกร็ด ซึ่งมี 92 ตำบล 85 หมู่บ้าน มีสถานีนามัยที่จะต้องดูแลรับผิดชอบทั้งสิ้น 15 สถานี ได้แก่

- 1) สถานีอนามัยตำบลบ้านใหม่
- 2) สถานีอนามัยตำบลบางตลาด
- 3) สถานีอนามัยประเสริฐอิสลาม
- 4) สถานีอนามัยตำบลบางพูด
- 5) สถานีอนามัยตำบลบางตะไนย์
- 6) สถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ด

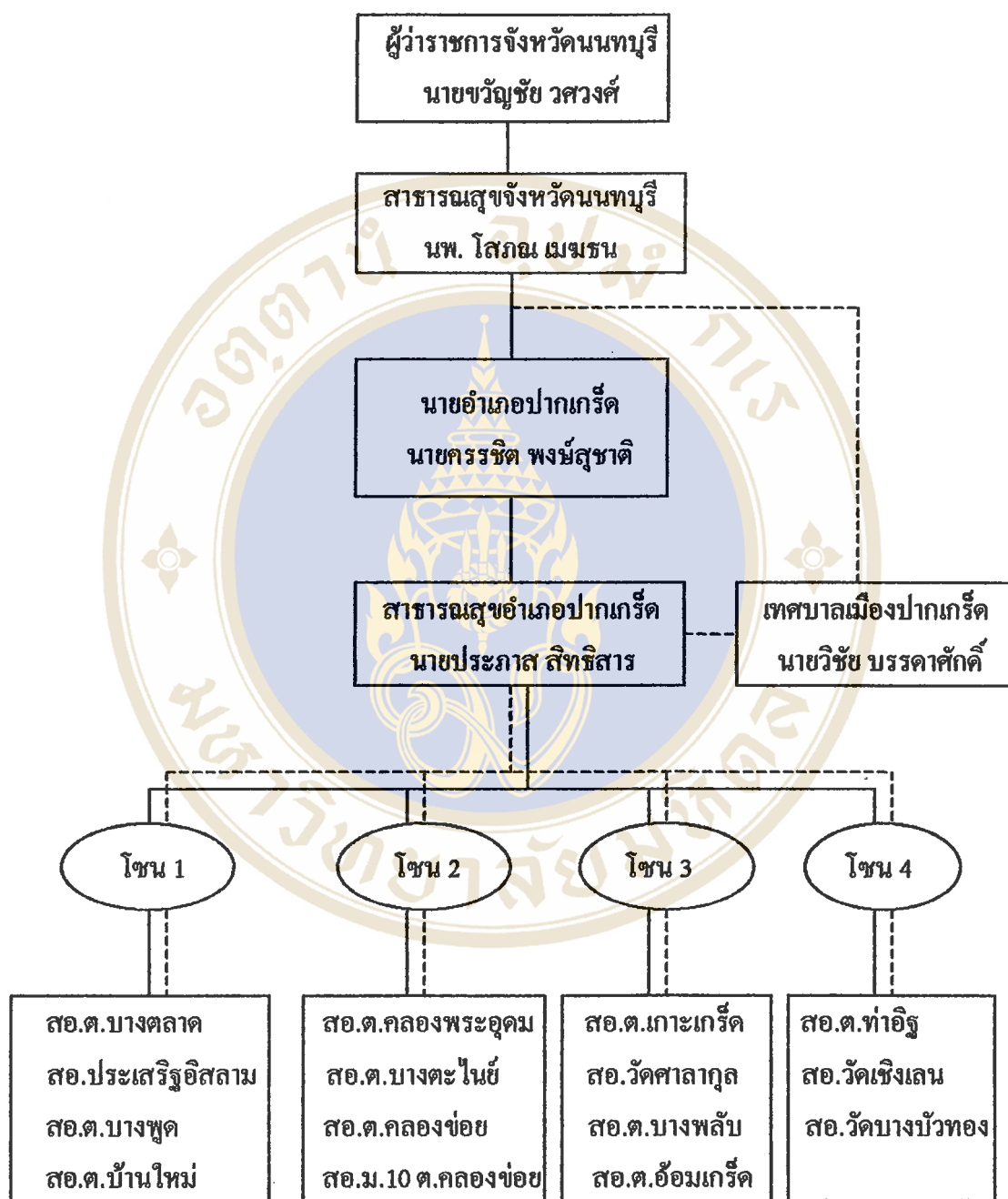
- 7) สถานีอนามัยวัดศาลาลูก
- 8) สถานีอนามัยตำบลคลองพระอุดม
- 9) สถานีอนามัยตำบลบางพลับ
- 10) สถานีอนามัยตำบลอ้อมเกร็ด
- 11) สถานีอนามัยตำบลคลองข่อย
- 12) สถานีอนามัยหมู่ 1 คลองข่อย
- 13) สถานีอนามัยตำบลท่าอิฐ
- 14) สถานีอนามัยวัดเชิงเลน
- 15) สถานีอนามัยวัดบางบัวทอง

การบริหารงานสาธารณสุขส่วนภูมิภาคของอำเภอปากเกร็ด

การบริหารงานสาธารณสุขส่วนภูมิภาคของอำเภอปากเกร็ด มีผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี เป็นผู้บังคับบัญชา ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาประกอบด้วย สาธารณสุขจังหวัด นายอำเภอปากเกร็ด สาธารณสุขอำเภอปากเกร็ด และสถานีอนามัย ตามลำดับ

การดำเนินงานด้านสาธารณสุขจะมีการประสานงานกับเทศบาลเมืองปากเกร็ดในระดับ อำเภอและตำบล มีการแบ่งพื้นที่ดูแลออกเป็น 4 โซน คือ โซนที่ 1 ประกอบด้วย สอ.ต.บางตลาด สอ.ประเสริฐอิสลาม สอ.ต.บางพูด สอ.ต.บ้านใหม่ โซนที่ 2 ประกอบด้วย สอ.ต.คลองพระอุดม สอ.ต.บางตะไนย์ สอ.ต.คลองข่อย สอ.ม.10 ต.คลองข่อย โซนที่ 3 ประกอบด้วย สอ.ต.เกาะเกร็ด สอ.วัดศาลาลูก สอ.ต.บางพลับ สอ.ต.อ้อมเกร็ด โซนที่ 4 ประกอบด้วย สอ.ต.ท่าอิฐ สอ.วัดเชิงเลน สอ.วัดบางบัวทอง ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

การบริหารงานงานสาธารณสุขส่วนภูมิภาคของอำเภอปากเกร็ด

————— สายบังคับบัญชา

- - - - - สายประสานงาน

แผนภูมิที่ 6 การบริหารงานสาธารณสุขส่วนภูมิภาคของอำเภอปากเกร็ด

5.2.1.2 สถานบริการสาธารณสุขของอำเภอปากเกร็ด

สถานบริการสาธารณสุขในอำเภอปากเกร็ดมีหลายแห่ง จากรายงานผลการปฏิบัติงานสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ 2542 พบว่า สถานบริการสาธารณสุขมีทั้งสิ้น 233 แห่ง เป็นของรัฐ 110 แห่ง ของเอกชน 123 แห่ง ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

สถานบริการสาธารณสุขของรัฐบาล แบ่งได้เป็น

โรงพยาบาลระดับอำเภอ	1	แห่ง
สถานีอนามัย	15	แห่ง
ศูนย์บริการสาธารณสุข (เทศบาล)	1	แห่ง
ศูนย์บริการสาธารณสุขมูลฐาน	85	แห่ง
หอกระจายข่าว	8	แห่ง

สถานบริการสาธารณสุขของเอกชนแบ่งได้เป็น

โรงพยาบาล	1	แห่ง
คลินิกแพทย์	60	แห่ง
คลินิกทันตกรรม	14	แห่ง
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	41	แห่ง
ร้านขายยาแผนโบราณ	7	แห่ง

5.2.2 ความเป็นมาเกี่ยวกับงานสาธารณสุขและสถานบริการสาธารณสุขของตำบลเกาะเกร็ด

5.2.2.1 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับงานสาธารณสุขตำบลเกาะเกร็ด

การดำเนินงานด้านสาธารณสุขของตำบลเกาะเกร็ด เป็นนโยบายของรัฐบาลในการกระจายการบริการสาธารณสุขสู่ระดับท้องถิ่น โดยที่ตำบลเกาะเกร็ดมีการก่อตั้งสถานีอนามัยขึ้นแห่งแรกคือ สถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ด เมื่อประมาณ พ.ศ. 2505 ในระยะแรกได้ใช้บ้านเลขที่ 45 หมู่ 6 ตำบลเกาะเกร็ด บ้านของนางสัสมลิ้ม แซ่ลี เป็นที่ทำการชั่วคราว ต่อมา พ.ศ. 2507 ได้ย้ายจากบ้านนางสัสมลิ้ม มาสร้างเป็นอนามัยขั้นเตี้ยบนที่ดินของวัดเสาชงทอง เนื่องจากไม่มีงบประมาณก่อสร้าง จึงได้รับความช่วยเหลือจากวัดเสาชงทองและประชาชนร่วมกันบริจาคสร้าง จนสำเร็จ ต่อมาในปี พ.ศ. 2525

ได้มีการก่อตั้งสถานีนามขอีกแห่งหนึ่งในตำบลเกาะเกร็ด คือ สถานีนามขวัดศาลากุล ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของวัดศาลากุล หมู่ที่ 3 บ้านศาลากุลใน

หลังจากที่ได้มีการดำเนินงานมาระยะหนึ่ง นามขทั้งสองแห่งมีความทรุดโทรม จึงได้มีการซ่อมแซมนามขทั้งสองแห่ง โดยในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2540 สถานีนามขตำบลเกาะเกร็ดได้รับงบประมาณก่อสร้างสถานีนามขขนาดใหญ่ ที่หมู่ 5 บ้านท่าหน้า ซึ่งเป็นที่วัดร้าง โดยได้มีการก่อสร้างสถานีนามขและบ้านพัก ส่วนสถานีนามขวัดศาลากุล ได้รับงบก่อสร้างสถานีนามขใหม่แทนสถานีนามขเก่าที่ทรุดโทรม ในปี พ.ศ. 2542

สถานีนามขบนเกาะเกร็ดมีทั้งสิ้น 2 สถานี และมีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

สถานีนามขตำบลเกาะเกร็ด รับผิดชอบ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 5, 6, 7 คิดเป็นพื้นที่

2.39 ตารางกิโลเมตร มีขอบเขตดังนี้

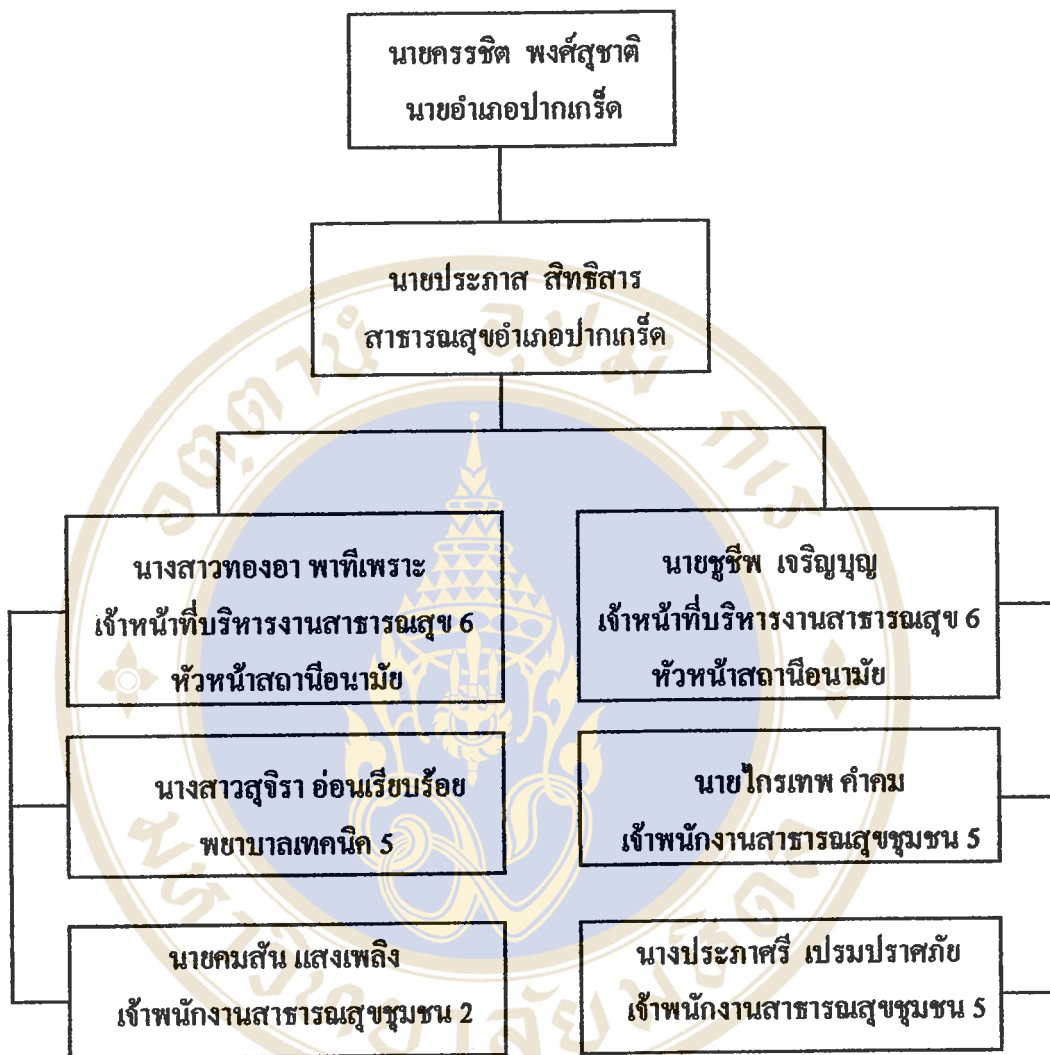
- ทิศเหนือ จดกับ แม่น้ำเจ้าพระยา
- ทิศใต้ จดกับ หมู่ที่ 2,3 ตำบลเกาะเกร็ด (เขตรับผิดชอบ สอ.วัดศาลากุล)
- ทิศตะวันออก จดกับ แม่น้ำเจ้าพระยา
- ทิศตะวันตก จดกับ หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเกร็ด (เขตรับผิดชอบ สอ.วัดศาลากุล)

สถานีนามขวัดศาลากุล รับผิดชอบ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2,3 และ 4 คิดเป็นพื้นที่ 2.14 ตารางกิโลเมตร มีขอบเขตดังนี้

- ทิศเหนือ จดกับ หมู่ที่ 5,6 และ 7 ตำบลเกาะเกร็ด (เขตรับผิดชอบ สอ.ต.เกาะเกร็ด)
- ทิศใต้ จดกับ แม่น้ำเจ้าพระยา
- ทิศตะวันออก จดกับ แม่น้ำเจ้าพระยา
- ทิศตะวันตก จดกับ แม่น้ำเจ้าพระยา

การบริหารงานของสถานีนามขบนเกาะเกร็ด

การบริหารงานของสถานีนามขบนเกาะเกร็ด เป็นไปตามแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 7 การบริหารงานของสถานีอนามัยบนเกาะเกร็ด

หน้าที่ความรับผิดชอบของสถานีอนามัย

สถานีอนามัยทั้งสองแห่งมีหน้าที่ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยมีการแบ่งงานออกเป็น 3 ส่วนคือ งานบริหาร งานบริการสาธารณสุขผสมผสาน และงานพัฒนาวิชาการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) งานบริหาร

- งานสารบรรณ
- งานการเงินและบัญชี
- งานการเจ้าหน้าที่

- งานการพัฒนาคูรุภัณฑ์และยานพาหนะ
- งานจัดหาและบริหารเวชภัณฑ์
- งานเกี่ยวกับกฎหมายสาธารณสุขและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) งานบริการสาธารณสุขผสมผสาน

- งานอนามัยแม่และเด็ก
- งานวางแผนครอบครัว
- งานอนามัยโรงเรียน
- งานโภชนาการ
- งานหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
- งานทันตสาธารณสุข
- งานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ
- งานควบคุมและป้องกันโรค ไม่ติดต่อ
- งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- งานสุขาภิบาลอาหาร
- งานอาชีวอนามัย
- งานสุขภาพจิต
- งานรักษาพยาบาล
- งานแพทย์แผนไทย

3) งานพัฒนาวิชาการ

- งานแผนงานสาธารณสุข
- งานศูนย์ข้อมูลข่าวสารและสถิติสาธารณสุข
- งานระบาดวิทยา
- งานคุ้มครองผู้บริโภค
- งานสาธารณสุขมูลฐาน
- งานสุศึกษาและประชาสัมพันธ์
- งานศึกษาวิจัยและประเมินผล
- งานโครงการสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล

5.2.2.2 สถานบริการสาธารณสุขตำบลเกาะเกร็ด

สถานบริการสาธารณสุขของตำบลเกาะเกร็ด เป็นสถานบริการของรัฐทั้งสิ้น ประกอบด้วย

สถานีอนามัยขนาดใหญ่	1 แห่ง คือ สถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ด ตั้งอยู่ที่หมู่ 5
สถานีอนามัยทั่วไป	1 แห่ง คือ สถานีอนามัยวัดศาลาลูก ตั้งอยู่ที่หมู่ 2
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	7 แห่ง หมู่บ้านละ 1 แห่ง
หอกระจายข่าว	2 แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 และหมู่ 5

5.2.3 ข้อมูลทั่วไปด้านสาธารณสุขของชุมชน

ข้อมูลด้านสาธารณสุขของชุมชนเกาะเกร็ด ได้มีการประเมินตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.)ด้านสาธารณสุข

ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมายร้อยละ	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	จำนวนที่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ
1 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีน	80	64	64	100
2 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอดและการดูแลหลังคลอด	95	64	64	100
3 หญิงตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม	93	64	64	100
5 เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปีได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ	95	59	59	100
6 เด็กแรกเกิดถึง 5 ปีได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ	80	425	423	99.53
7 เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน	90	789	785	99.49

ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมายร้อยละ	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	จำนวนที่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ
8 เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ	100	540	540	100
9 ครั้วเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วยความร้อน	90	1161	1161	100
11 ครั้วเรือนได้กินอาหารควบคุมที่มีตราอย.	85	1161	1161	100
14 ครั้วเรือนมีการใช้ส้วมลูกเหล็กสุขาภิบาล	95	1161	1161	100
15 ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอตลอดปี 5 ลิตรต่อคนต่อวัน	95	1161	1161	100
16 ครั้วเรือนจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ	60	11161	1161	100
17 ครั้วเรือนไม่ถูกรบกวนจากเสียงความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็น หรือมลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ และสารพิษ	95	1161	1161	100
24 ครั้วเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	80	1161	1161	100
25 คู่สมรสที่ภรรยาอายุ 15-44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด	77	845	769	91
27 ครั้วเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและมีการป้องกัน	100	1161	1161	100
30 ครั้วเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านตำบล	90	1161	966	83.20
34 คนในครั้วเรือนไม่ติดสุรา	90	4826	4557	94.43
35 คนในครั้วเรือนไม่ติดบุหรี่	90	4826	4464	92.5

ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมายร้อยละ	จำนวนที่สำรวจทั้งหมด	จำนวนที่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ
37 คนสูงอายุและคนพิการได้รับการดูแล	90	795	795	100
39 ครั้วเรือนร่วมทำกิจกรรมการป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม	90	1161	1098	94.57

จากเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.) ทางด้านสาธารณสุขจำนวน 22 ข้อใน 39 ข้อตามตารางข้างต้น พบว่าประชาชนชาวเกาะเกร็ดสามารถบรรลุเกณฑ์ 21 ข้อ โดยส่วนใหญ่สามารถผ่านเกณฑ์ได้ร้อยละ 100 มี 6 ข้อที่ไม่ถึงร้อยละ 100 คือ เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสม พอเพียง เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน กลุ่มสตรีที่ภรรยาอายุ 15-44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด อายุ 14 ปีขึ้นไปไม่ติดสุรา อายุ 14 ปีขึ้นไปไม่ติดบุหรี่ ครั้วเรือนร่วมทำกิจกรรมการป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม ส่วนเกณฑ์ที่ไม่ผ่านคือครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านตำบล โดยมีเพียงร้อยละ 83.2 เท่านั้นที่เป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

ทางด้านภาวะการเจ็บป่วยของชาวเกาะเกร็ดที่มารับการตรวจจากสถานีอนามัยทั้ง 2 แห่ง ในปีงบประมาณ 2542 พบว่า ทั้งสองสถานีอนามัยมีสาเหตุการป่วย 4 อันดับแรกตรงกันคือ 1 โรคระบบทางเดินหายใจ 2 โรคระบบย่อยอาหาร 3 โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อได้ผิวหนัง 4 โรคระบบกล้ามเนื้อ ส่วนอันดับที่ 5 พบว่า ที่ สอ.ต.เกาะเกร็ดมีสาเหตุมาจากโรคติดเชื้อและปรสิต ส่วนที่ สอ.วัดศาลาลูก มีสาเหตุมาจากโรคเกี่ยวกับต่อมไร้ท่อและโภชนาการ

5.2.4 การใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขของประชาชน

การใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขของประชาชนบนเกาะเกร็ดมีด้วยกัน 2 ส่วน คือการใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขภายในตำบล กับการใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขภายนอกตำบล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขภายในตำบล

หอกระจายข่าว

หอกระจายข่าวบนเกาะเกร็ดมี 2 แห่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 และหมู่ 5 ในอดีตสถานีอนามัยร่วมกับสภาตำบลเป็นผู้ดูแลรักษา และดำเนินงานด้านการเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน มีการเปิด

ข่าวสารทั่วไปรวมทั้งข่าวสารด้านสาธารณสุขทุกเช้า ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองท้องถิ่น หอกระจายข่าวจึงอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อมาเครื่องกระจายเสียงไม่สามารถใช้งานได้ และทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซม การให้ความรู้โดยเสียงตามสายจึงต้องยุติไป ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเสียดายที่ไม่มีการเปิดเสียงตามสายอีก

ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.) มีทั้งสิ้น 7 แห่ง หมู่บ้านละ 1 แห่ง โดยใช้บ้านของอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)เป็นที่ตั้งศูนย์ บ้านดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของหมู่บ้าน การเดินทางไปมาสะดวก อสม. ในหมู่บ้านนั้นๆ จะมีการร่วมมือกันในการดำเนินงานของศูนย์ โดยทางเจ้าหน้าที่อนามัยจะมีการอบรมฟื้นฟูความรู้ด้านงานสาธารณสุขมูลฐานและฝึกปฏิบัติให้แก่ อสม. เช่น การให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ใช้เลือดออก การฝึกวัดความดัน การฝึกทำแผลเบื้องต้น ศูนย์แต่ละแห่งจะมีเครื่องวัดความดัน เครื่องปฐมพยาบาล และยาสามัญประจำบ้านเพื่อสะดวกในการนำมาใช้ แต่ละศูนย์จะทำหน้าที่ให้การพยาบาลเบื้องต้น เป็นที่เผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขให้แก่ประชาชน เช่นการให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ โรคไข้เลือดออก นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางระหว่างเจ้าหน้าที่อนามัยกับชาวบ้าน เช่น การให้เจ้าหน้าที่ อสม. ประจำ ศสมช. ทำหน้าที่รวบรวมหลักฐานการขอทำบัตรสุขภาพของประชาชนให้แก่เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย

จากการศึกษาถึงการให้บริการของประชาชนพบว่า ประชาชนส่วนมากไม่ทราบบทบาทและที่ตั้งของศูนย์ในหมู่บ้านของตนเอง ส่วนประชาชนที่ทราบก็ไม่นิยมมาใช้บริการที่ศูนย์โดยให้เหตุผลว่า ศูนย์มักขาดแคลนเวชภัณฑ์เมื่อไปขอยามักจะไม่ได้ รวมทั้งประชาชนเองยังขาดความเชื่อมั่นในตัว อสม. โดยมีความเห็นว่า อสม. ไม่ได้เรียนมาโดยตรง คงช่วยอะไรไม่ได้ เมื่อเกิดความเจ็บป่วยจะไปรักษาที่อนามัย คลินิก หรือโรงพยาบาลโดยตรง และจากการสอบถาม อสม. พบว่าประชาชนมักใช้บริการที่ศูนย์ในเรื่องการทำบัตรสุขภาพเป็นส่วนใหญ่ มาขอขาดใช้บ้างนานๆครั้ง ส่วนในรายที่มีอาการเจ็บป่วยหรือมีบาดแผลมาขอใช้บริการ ก็จะแนะนำให้ไปตรวจที่อนามัยโดยไม่ได้ให้การช่วยเหลือเบื้องต้น เนื่องจาก อสม. ยังไม่มีความมั่นใจในความรู้ที่ได้รับการอบรมมา รวมทั้งยังขาดการฝึกฝนเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นอีกด้วย

สถานีอนามัย

สถานีอนามัยมีทั้งสิ้น 2 สถานี คือ สถานีอนามัยวัดศาลาลูกตั้งอยู่ที่หมู่ 2 และสถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ดตั้งอยู่ที่หมู่ 5 สถานีอนามัยทั้ง 2 แห่งได้มีการจัดทำประกันสุขภาพให้แก่ประชาชน โดยมีการจัดรูปแบบการประกันสุขภาพเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่รัฐให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ เด็ก 0-12 ปี นักเรียนมัธยมศึกษา ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ทหารผ่านศึก พระ / ผู้นำศาสนา ผู้มีรายได้น้อย 2) กลุ่มที่อยู่ภายใต้การประกันสุขภาพอื่นๆ ได้แก่ บัตรประกันสังคม กองทุนเงินทดแทน การประกันสุขภาพ ข้าราชการ/ลูกจ้าง และกลุ่มที่รัฐให้ความคุ้มครองอื่นๆ โดยประชาชนที่ทำบัตรประกันสุขภาพจะไม่เสียค่ายาและค่ารักษาเมื่อมาตรวจที่สถานีอนามัยพร้อมกับการแสดงบัตรประกันสุขภาพ และจากการศึกษาถึงจำนวนประชากรที่ทำบัตรสุขภาพประเภทต่าง ๆ จากสถานีอนามัยบนเกาะเกร็ด ประจำปีงบประมาณ 2543 สามารถแจกแจงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 รูปแบบการประกันสุขภาพของสถานีอนามัยบนเกาะเกร็ดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2542

รูปแบบการประกันสุขภาพ	สถานีอนามัยตำบลเกาะเกร็ด		สถานีอนามัยวัดศาลาลูก	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
<u>กลุ่มที่รัฐ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล</u>				
0-12ปี	308	9.51	224	8.92
นักเรียนมัธยมศึกษา	41	1.27	39	1.55
ผู้สูงอายุ	154	4.75	175	6.97
ผู้พิการ	3	0.09	6	0.24
ทหารผ่านศึก	0	0	1	0.04
พระ / ผู้นำศาสนา	6	0.19	5	0.19
ผู้มีรายได้น้อย	520	16.05	344	13.69
<u>กลุ่มที่อยู่ภายใต้การประกันสุขภาพ อื่นๆ</u>				
บัตรประกันสังคม	182	5.62	79	3.15
กองทุนเงินทดแทน	-	-	-	-
การประกันสุขภาพ	789	24.35	658	26.2
ข้าราชการ/ลูกจ้าง	715	22.07	733	29.19
กลุ่มที่รัฐ ให้ความคุ้มครองอื่นๆ	41	1.27	-	-
รวม	2759	85.15	2264	90.16

จากข้อมูลในตารางที่ 8 พบว่า ประชาชนในกลุ่มที่รัฐให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น ส่วนมากเป็นผู้มีรายได้น้อย รองลงมาคือ เด็กแรกเกิดถึง 12 ปี และผู้สูงอายุตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่อยู่ภายใต้การประกันสุขภาพอื่นๆ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเบิกค่ารักษาเนื่องจากเป็นข้าราชการและลูกจ้าง รองลงมาคือผู้ซื้อบัตรประกันสุขภาพ และกลุ่มที่มีบัตรประกันสังคม ซึ่งจากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ประชาชนบนเกาะเกร็ดมีการประกันสุขภาพถึงร้อยละ 87.66

การให้บริการของสถานีนอนมัยทั้ง 2 แห่ง มีการกำหนดแผนงานดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 วันและเวลาการให้บริการของสถานีนอนมัย

เวลา		9.00 – 12.00 น.	13.00 – 16.00 น.
วัน			
วันจันทร์	รักษาพยาบาล	วางแผนครอบครัว ผ่าทอกรรภ์	
วันอังคาร	รักษาพยาบาล	คลินิกสุขภาพเด็กดี	
วันพุธ	รักษาพยาบาล	คลินิกผู้สูงอายุ	
วันพฤหัสบดี	รักษาพยาบาล	คลินิกเบาหวาน	
วันศุกร์	รักษาพยาบาล คลินิกทันตกรรม (มีเฉพาะที่ สอ.ต.เกาะเกร็ด)	อนามัยโรงเรียน	

สถานีนอนมัยทั้ง 2 แห่ง มีประชาชนมาใช้บริการประมาณวันละ 10-15 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กและผู้สูงอายุ ผู้ป่วยส่วนมากมีอาการปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ซึ่งผู้ให้บริการส่วนมากจะมีบัตรสุขภาพ จึงไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรักษา นอกจากนี้สถานีนอนมัยยังได้มีการประสานงานกับโรงพยาบาลของรัฐที่ตั้งอยู่ภายนอกตำบลคือโรงพยาบาลปากเกร็ด ในลักษณะการส่งตัวผู้ป่วยไปรักษาต่อ

2) การใช้ประโยชน์จากสถานบริการสาธารณสุขภายนอกตำบล

สถานบริการสาธารณสุขนอกตำบลเกาะเกร็ด ที่ประชาชนบนเกาะเกร็ดนิยมใช้บริการนั้น สามารถแจกแจงตามรายได้ของประชากรได้เป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย จะไปรักษาที่โรงพยาบาลปากเกร็ด โดยเป็นในลักษณะการส่งตัวไปรักษาต่อจากสถานีนอนมัย ประชาชนในกลุ่มนี้จะมีบัตรสุขภาพผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจะได้รับรักษาฟรี ส่วนประชาชนในกลุ่มที่ 2 เป็นประชาชน

ที่มีฐานะปานกลางถึงฐานะร่ำรวย เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยมักจะไปรักษาที่คลินิก โดยให้เหตุผลว่า การบริการรวดเร็วและคุณภาพดีกว่ายาที่ได้จากโรงพยาบาลปทุมธานี และหากคนในกลุ่มนี้มี อาการป่วยรุนแรงหรือเรื้อรัง ก็จะเข้าไปรับการตรวจที่โรงพยาบาล โดยนิยมไปตรวจที่ โรงพยาบาล ชลประทาน โรงพยาบาลทรวงอก โรงพยาบาลวชิรพยาบาล โรงพยาบาลรามารักษ์ โดยให้เหตุผลว่า การเดินทางใช้เวลาไม่มากนัก และการให้การรักษาค่อนข้างดี ส่วนประชาชนในกลุ่มที่ 3 เป็น ประชาชนที่มีบัตรประกันสังคมของบริษัทหรือโรงงานที่ทำงานอยู่ ประชาชนกลุ่มนี้เมื่อมีอาการ เจ็บป่วยจะไปรักษายังโรงพยาบาลที่ระบุไว้ในบัตรประกันสังคม

5.2.5 การดำเนินงานสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผลการศึกษาการดำเนินงานทั่วไประดับนโยบายและแผน และระดับปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข มีดังต่อไปนี้

5.2.5.1 การดำเนินงานในระดับนโยบายและแผน

การดำเนินงานในระดับนโยบายและแผนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขพบว่า แผนงานที่ กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ที่มีการแบ่งงานออกเป็น 3 ส่วน คืองานบริหารสถานอนามัย งานบริการสาธารณสุขผสมผสาน และงานพัฒนาวิชาการ นอกจากนั้นยังเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ว่าด้วยงานสาธารณสุข มูลฐาน ซึ่งมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ให้บริการ และกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามา มี บทบาทและส่วนร่วมในการให้บริการมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่านโยบายการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้แก่ การส่งเสริม สุขภาพที่ดีให้กับประชาชน การรักษาผู้เจ็บป่วย การป้องกันโรคและลดพฤติกรรมเสี่ยงของ ประชาชน การฟื้นฟูสุขภาพอนามัยของประชาชน ส่วนการกำหนดแผนงานจะเป็นไปในลักษณะ เดียวกันทั้ง 2 สถานีอนามัยคือ ทั้งสองสถานีอนามัยไม่มีการใช้ข้อมูล จปฐ. ในการกำหนดแผนงาน สาธารณสุข แผนงานที่กำหนดจะเป็นไปตามแนวทางของจังหวัด ดังที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในแต่ละปีทางจังหวัดเขาจะแสดงรายการมาแล้วว่า ปัญหาในจังหวัด นนทบุรีมีอะไรบ้าง เขาก็ให้ทำโครงการตามแนวทางของจังหวัด อย่างโครงการนวดแผนไทยที่เรา ทำไปเมื่อปีที่แล้ว ชาวบ้านเขาอยากจะทำต่อเนื่อง แต่พอดีปีนี้ไม่อยู่ในโครงการของจังหวัด ก็เลย

ต้องยกเลิกไป แล้วก็มาเปลี่ยนเป็นโครงการเมืองน่าอยู่แทน เพราะว่าเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เขาก็เลยให้เปลี่ยนมาทำเมืองน่าอยู่” ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มีการกำหนดแผนงานตามนโยบายต่างๆดังนี้

ก. การส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้กับประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้มีการกำหนดแผนงานที่เน้นในเรื่องการให้ความรู้และการตรวจสุขภาพของแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว และการดูแลสุขภาพ

ข. การรักษาผู้เจ็บป่วย ได้มีการกำหนดแผนการรักษาพยาบาลแก่ประชาชน ทุกวันในเวลาราชการ ตามตารางที่ 9

ค. การป้องกันโรคและลดพฤติกรรมเสี่ยงของประชาชน ได้มีการกำหนดแผนงานไว้ดังนี้ คือการป้องกันโรคติดต่อ จะเป็นแผนงานที่เน้นเรื่องการควบคุมโรคไข้เลือดออก โรคอุจจาระร่วง และการให้วัคซีนแก่เด็กๆทุกวันๆที่ 10 ของเดือน ส่วนด้านงานควบคุมและป้องกันโรคไม่ติดต่อ จะเป็นการค้นหาโรคไม่ติดต่อในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเส้นเลือด และสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนการลดพฤติกรรมเสี่ยงของประชาชนนั้น ได้มีการวางแผนรณรงค์เกี่ยวกับการทิ้งขยะ และการรณรงค์ให้งดการเสพยาเสพติด เป็นต้น

ง. การฟื้นฟูสุขภาพอนามัยของประชาชน ได้มีการวางแผนการเยี่ยมบ้าน และการฝึกอบรมการนวดแผนไทย

ในแต่ละปีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องเขียนแผนปฏิบัติงานเพื่อของบประมาณจากสาธารณสุขจังหวัด และเมื่อแผนปฏิบัติงานได้รับการอนุมัติ สาธารณสุขจังหวัดจะจัดสรรงบให้กับสถานีอนามัยโดยตรง ซึ่งในเรื่องนี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ให้สัมภาษณ์ว่า “งบประมาณในแต่ละโครงการได้ค่อนข้างล่าช้า ทำให้การดำเนินงานต้องล่าช้าตามไปด้วย”

5.2.5.2. การดำเนินในระดับปฏิบัติการ

การดำเนินของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมี 2 ส่วนด้วยกัน คือการดำเนินงานบนสถานีอนามัย และการดำเนินงานในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การดำเนินงานบนสถานีอนามัย

การดำเนินงานบนสถานีอนามัย จะเป็นการให้การรักษาพยาบาลในช่วงเวลา 9.00-12.00 น. ของทุกวันทำการ ส่วนในภาคบ่ายตั้งแต่เวลา 13.00-16.00 น.จะเป็นงานที่แตกต่างกันในแต่ละวัน

โดยในวันจันทร์จะเป็นงานวางแผนครอบครัวและการรับฝากครรภ์ โดยมีการให้ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดวิธีต่างๆ การฉีดยาคุมกำเนิด การชั่งน้ำหนักหญิงตั้งครรภ์ การตรวจสภาพครรภ์เป็นต้น วันอังคารเป็นงานตรวจสุขภาพเด็ก โดยจะทำการการตรวจภาวะโภชนาการของเด็กและการให้วัคซีนตามเกณฑ์อายุ วันพุธเป็นงานตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ โดยจะทำการการตรวจวัดความดันและสุขภาพของผู้สูงอายุ วันพฤหัสบดีจะเป็นคลินิกเบาหวาน ซึ่งจะมีการตรวจระดับ น้ำตาลในปัสสาวะและให้ยาแก่ผู้ป่วยโรคเบาหวาน (ดังตารางที่ 9) ส่วนปัญหาที่พบในการดำเนินงานก็คือขาดและเวรกันชนางอย่าง ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ป่วย

การดำเนินงานบนสถานีอนามัยจะเป็นการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทั้งหมด มีการบันทึกผลการดำเนินงานประจำวันเป็นข้อมูลของสถานีอนามัย เพื่อใช้เปรียบเทียบภาวะสุขภาพของประชาชนในแต่ละปี

การดำเนินงานในชุมชน

จากการศึกษาการดำเนินงานในชุมชนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า มี 2 ระยะ คือระยะเตรียมงานและประชาสัมพันธ์ และระยะปฏิบัติกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ระยะเตรียมงานและประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานในระยะเตรียมงานและประชาสัมพันธ์ พบว่าทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมีการประสานงานกับ อสม. ซึ่งแต่ละหมู่บ้านมี อสม. 3-5 คน มีการกำหนดให้จัดประชุม อสม.เดือนละครึ่ง แต่จากการศึกษาพบว่าการประชุม อสม. ไม่มีความต่อเนื่อง ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ตามจริงเขาจะให้มีการประชุม อสม.เดือนละครึ่ง แต่บางที่บางช่วงเรานัดเขาแล้ว เราไปไม่ได้ ก็ทำให้หยุดตรงนั้นไป หรือบางที่ก็ขาดหายไปเลยหลายเดือนซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาแบบนี้ เพราะส่วนใหญ่มันจะมีปัญหาเร่งด่วนหลายอย่าง อย่างบางที่ถ้าเผื่ออยู่กัน 2 คน ไม่ต้องออกไปทำงานอะไรเลยในชุมชน ยิ่งถ้ามีคนไข้เยอะ ๆ ยิ่งไม่ต้องออกไปทำอะไรเลย แต่งานบนสถานีอนามัยก็ไม่มีเวลาที่จะออกไปในหมู่บ้าน”

การประชุม อสม.ที่ผ่านมาเป็นการให้ความรู้ด้านสาธารณสุข ซึ่งกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชน และเพื่อหาผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่นกิจกรรมการให้วัคซีนแก่เด็ก กิจกรรมการฉีดยาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขตามบ้าน ซึ่งปัญหาที่พบในกระบวนการนี้คือ การประชุมส่วนใหญ่ อสม.

เข้าประชุม ไม่ครบ รวมทั้งผู้ที่เสนอตัวเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย ดังบทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ว่า “อสม.ส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม จะต้องถามก่อนว่ามีค่าตอบแทนอะไรบ้าง ได้เงินมั้ย เดียวนี้ทำอะไรต้องมีเงินให้เขา ข้างเขา เขาถึงจะทำ”

หลังจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหาผู้เข้าร่วมดำเนินงานครบ ก็ทำการแจ้งข่าวสารให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นสมาชิก อบต. โดยตำแหน่งให้รับทราบ เพื่อให้ช่วย อสม. ในประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนทั่วไปได้รับทราบวัน เวลาและสถานที่ในการดำเนินงาน สถานที่ในการทำกิจกรรมส่วนมากใช้พื้นที่ของวัดและโรงเรียน ซึ่งทางเจ้าอาวาสและผู้อำนวยการโรงเรียนได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งตลอดมา

ข. ระเบียบปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน

การดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขในชุมชนที่ผ่านมา พบว่า มีทั้งกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค และด้านการฟื้นฟูสุขภาพ ดังนี้คือ

กิจกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลาย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม. จะมีการให้ความรู้และแจกแผ่นพับเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก อาการและการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายแก่ประชาชน ร่วมกับการแจกทรายอะเบทเพื่อให้ประชาชนใส่ลงไปในแหล่งที่มีน้ำขัง และทำการพ่นหมอกควันกำจัดยุงตามบ้าน ซึ่งกิจกรรมนี้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี

กิจกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม. ที่ได้รับการอบรมการฉีดยาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว ได้เข้าไปให้บริการฉีดยาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขของประชาชนทั่วไป โดยประชาชนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ การให้บริการนี้จะเข้าไปตามหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งประชาชนต่างให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีน

กิจกรรมการป้องกันและลดพฤติกรรมเสี่ยงของประชาชน เช่น การทิ้งขยะ พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมีการดำเนินการร่วมกับ อสม. ครู นักเรียน กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็น อบต. โดยตำแหน่ง ทำการรณรงค์เรื่องความสะอาด มีการร่วมกันทำความสะอาดทางเดินเท้าและการเดินรณรงค์ นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอสม. ยังได้มีการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทิ้งขยะและการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี แต่กิจกรรมนี้ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประชาชน ดังบท

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ว่า “เรื่องทั้งหมด คนที่นี่เขาไม่ค่อยให้ความร่วมมือ อย่างเราไปสอนเขา เขาก็ฟังนะ แต่ไม่ค่อยยอมทำ ดูตามทางเดินซี ทั้งกันจนสกปรกไปหมด”

ส่วนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในเรื่อง การหลีกเลี่ยงการเสพยาเสพติดต่างๆ จะเป็นไปในลักษณะของการให้ความรู้แก่ อสม. เพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับประชาชนทั่วไปรับทราบ ร่วมกับการคิดแผนป้ายเกี่ยวกับประเภทของสารเสพติด โทษของการเสพยา และวิธีหลีกเลี่ยงการเสพยา ตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ของทุกหมู่บ้าน แต่จากการศึกษาพบว่าประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะอ่านข่าวสารที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขติดไว้ให้

กิจกรรมนวดแผนไทย เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนผู้สนใจการนวด ร่วมเข้าฝึกอบรมการนวดเพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อยให้กับสมาชิกในครอบครัวและเป็นอาชีพเสริม โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้จัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ประชาชนที่สนใจ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในระยะต้นของโครงการมีประชาชนบางส่วนให้ความสนใจเข้าฝึกอบรม แต่มากระยะหลังจำนวนผู้ฝึกอบรมลดลง บางรายเข้ารับการอบรมไม่ต่อเนื่อง โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา หลังจากสิ้นสุดการอบรม ทางเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ส่งเสริมให้มีการเปิดบริการนวดแผนไทยขึ้น แต่ผู้ใช้บริการมีน้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังคงนิยมรักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน และในขณะเดียวกันโครงการนวดแผนไทยไม่ได้รับการพิจารณาจากสาธารณสุขจังหวัดให้เป็นโครงการต่อเนื่อง ทำให้ทางสาธารณสุขขาดงบประมาณในการดำเนินงานต่อ และจากการศึกษาพบว่าผู้เข้าอบรม 2-3 คนเท่านั้นที่สามารถนำเอาความรู้ เกี่ยวกับการนวดมาประกอบอาชีพเสริมได้

การดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสุขทุกกิจกรรม จะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นแกนหลัก โดยจะมี อสม.เข้าร่วมในกิจกรรม แต่ในการประเมินผลงาน พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะเป็นผู้ประเมินและสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลด้านสาธารณสุขของชุมชนต่อไป

5.3 การดำเนินงานสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

ผลจากการศึกษาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในระดับนโยบายและแผน และระดับปฏิบัติการ มีดังนี้

5.3.1 ดำเนินงานระดับนโยบายและแผน

จากการศึกษาการดำเนินงานระดับนโยบายและแผนของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนได้เลือกตั้งเข้ามา และส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง พบว่า อบต.จะมีการประชุมเพื่อศึกษาปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นการประชุมเฉพาะสมาชิก อบต. โดยสมาชิกแต่ละท่านจะมีการเสนอปัญหาของหมู่บ้านของตนให้ที่ประชุมทราบ และเมื่อสอบถามถึงวิธีการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของ อบต.แต่ละท่านพบว่า ส่วนมาก อบต.จะมีการหาข้อมูลจากกลุ่มเครือข่ายและเพื่อนบ้านที่มีความสนิทสนม ในลักษณะการเข้าไปนั่งพูดคุยยามว่าง และที่ผ่านมา อบต. แต่ละหมู่บ้านไม่เคยมีการเรียกประชุมชาวบ้านเพื่อถามปัญหาของชุมชน ดังที่ อบต.ท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมเกิดที่นี่ โตที่นี่ อยู่มาตั้งนานแล้ว ปัญหาของบ้านเรามีอะไรบ้างที่เราไม่รู้ต่างก็รู้ ๆ กันอยู่ ไม่ต้องไปถามใครเขาหรอก ” ซึ่งในเรื่องนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าการทำงานของ อบต.เป็นการทำเพื่อผลประโยชน์ให้กับญาติพี่น้องและกลุ่ม อบต.เอง มิใช่เป็นการทำประโยชน์เพื่อชุมชนอย่างแท้จริง ดังบทสัมภาษณ์จากชาวบ้านท่านหนึ่งที่ว่า “ ตั้งแต่มี อบต.มาผมยังไม่เคยเห็นหน้าเขาเลย เห็นว่ามีหมู่ละสองคนก็ไม่เห็นเขาแวะมาแถวนี้ โครงการอะไรก็ไม่เห็นมีมา เห็นแต่สร้างทางทางด้านนั้น ก็พวก ๆ เขาทั้งนั้น อย่างเราเขาไม่มาสนใจหรอก ” นอกจากนี้ยังพบว่า สมาชิก อบต. ไม่เคยใช้ข้อมูล กชช. 2 ค และ จปฐ. ในการศึกษาปัญหาของชุมชน

เมื่อสมาชิก อบต. ได้เสนอปัญหาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ซึ่งพบว่าปัญหาอันดับแรกๆจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก ไข่เป็ดเขียวเรื้อรังขาด เป็นต้น ส่วนปัญหาเกี่ยวกับสาธารณสุขที่มีการเสนอก็คือ ปัญหาขยะที่มีจำนวนมากตามจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งในเรื่องนี้ทาง อบต.ให้ความสำคัญเนื่องจากเป็นหน้าที่ที่ อบต.จะต้องรับผิดชอบ ส่วนปัญหาสาธารณสุขด้านอื่นยังไม่มีการเสนอในที่ประชุม โดยจากการสอบถามสมาชิก อบต.ที่เป็น อสม.ซึ่งมีด้วยกัน 3 คน พบว่าที่ผ่านมายังไม่เคยเสนอปัญหาเกี่ยวกับสาธารณสุขต่อที่ประชุม ดังที่ อบต.ท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ ถึงแม้ฉันจะเป็น อสม.แต่ฉันก็ไม่เคยพูดเกี่ยวกับงานสาธารณสุขหรอก งานมันคนละส่วนกัน งานสาธารณสุขมีหมอเขาดูแลอยู่จะให้ อบต.เข้าไปยุ่งมันก็จะยังงี้ ๆ อยู่ ”

เมื่อได้ลำดับความสำคัญของปัญหาแล้ว ทาง อบต. จะมีการวางแผนโครงการต่างๆที่จะจัดทำในตำบลเกาะเกร็ดเป็น 2 ส่วนคือ แผนพัฒนาตำบล 5 ปี(พ.ศ.2540-2544) จัดทำขึ้นในสมัยประชุมแรกของการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จากนั้นจะเป็นการ

กำหนดแผนพัฒนาตำบลประจำปี มีการวางแผนพัฒนาตำบลพร้อมกับการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยจะมีการประชุมสมาชิก อบต.ทั้งที่เป็นสมาชิกของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้าประชุมร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิก อบต.ส่วนมากเห็นว่า การวางแผนดำเนินงานควรเป็นความคิดจากสมาชิกทุกคน ประธานกรรมการบริหารจะเป็นประธานในที่ประชุม สมาชิกทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นที่จะให้มีการพัฒนาหมู่บ้านไปในแนวทางใด สมาชิกมีการเตรียมโครงการก่อนเข้าประชุม การเสนอโครงการต่อที่ประชุมจะมีการพูดแสดงเหตุผลในการจัดทำโครงการ เพื่อให้สมาชิกท่านอื่นเข้าใจถึงความสำคัญของโครงการและลงมติให้ แต่จากการศึกษาพบว่า สมาชิกบางคนไม่มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการใดๆ แต่สมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมในการลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบโครงการ และเมื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของ อบต.ที่ไม่เคยเสนอโครงการใดๆพบว่า สมาชิกมีความเห็นว่าการเสนอโครงการที่ไม่เกิดผลประโยชน์ต่อกลุ่มใน อบต.แล้ว โครงการเหล่านั้นจะไม่ผ่านมติเห็นชอบในที่ประชุม ทำให้ไม่เกิดความกระตือรือร้นที่จะเสนอโครงการ

จากการศึกษาการจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2543 พบว่า งบประมาณเพื่อการพัฒนาต้องงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็น 1 : 10.9 โดยงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมดใช้จ่ายเป็นค่าครุภัณฑ์เป็นเงิน 55,200 บาท ค่าโครงการหลักคติดีปายประชาสัมพันธ์ 22,000 บาท และโครงการก่อสร้างสะพาน คสล. เป็นเงิน 87,000 บาท ส่วนงบประมาณที่นำมาใช้จ่ายเพื่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุข จะจัดอยู่ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีคือ หมวดค่าจ้างชั่วคราว และหมวดค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าจ้างพนักงานจัดเก็บขยะ ค่าวัสดุเครื่องดับเพลิง ค่าวัสดุเตรียมการป้องกันอุทกภัย ค่าถุงเก็บมูลฝอย และค่าวัสดุรักษาความสะอาดที่สาธารณะ

5.3.2 การดำเนินงานระดับปฏิบัติการ

จากแผนพัฒนาตำบลของ อบต.ที่ผ่านมาพบว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุขโดยตรงก็คือ งานจัดการขยะมูลฝอย งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค งานบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ งานคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุขทางอ้อมได้แก่ งานจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก งานส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนและผู้พิการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุขโดยตรง

การดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุขโดยตรง มีดังนี้

1) งานจัดการขยะมูลฝอย

เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ อบต.เกาะเกร็ดให้ความสำคัญ เนื่องจากในปี พ.ศ.2541 ทางอำเภอปากเกร็ดและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการส่งเสริมให้ เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากสนใจและเข้ามาเยี่ยมชม ทำให้มีกิจการร้านค้ามากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาที่ตามมาคือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น โดยปริมาณขยะจะมีมากในช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวมาก โดยเฉลี่ยปริมาณขยะของเกาะเกร็ดมีประมาณ 5,000 กิโลกรัมต่อวัน แม้ว่าทางเกาะเกร็ดจะมีเตาเผาขยะ 5 เตา โดยเป็นเตาขนาด 1 ลูกบาศก์เมตรในหมู่ 1 และ 2 หมู่บ้านละ 1 เตา และในหมู่ 6 มีเตาขนาด 1 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 2 เตา และขนาด 5 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 1 เตา แต่เนื่องจากเตาขนาด 1 ลูกบาศก์เมตรบางเตาใช้การไม่ได้และยังไม่ได้รับการซ่อมแซม ส่วนเตาขนาด 5 ลูกบาศก์เมตร ที่ตั้งในบริเวณเสาธงทอง หลังจากติดตั้งแล้วยังไม่เคยมีการใช้เผาขยะ ซึ่ง อบต. ให้เหตุผลว่าการเผาขยะเองต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง โดยมีการประมาณค่าใช้จ่ายในการเผาขยะแต่ละครั้งเป็นเงินถึง 50,000 บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากเกินกว่าที่ อบต.จะหางบประมาณมาสนับสนุนได้ ทาง อบต.จึงได้มีการจัดทำแผนงานจัดเก็บขยะ โดยให้มีการตั้งถังขยะตามจุดต่างๆ ซื้อเรือขนขยะจำนวน 1 ลำจ้างพนักงานเก็บขยะเป็นรายเดือน จำนวน 5 คน ทำการเก็บขยะในวัน จันทร์ พุธ และศุกร์ ขยะต่างๆที่เก็บได้จะทำการขนลงเรือ เพื่อไปส่งให้รถขยะของเทศบาลปากเกร็ดนำไปกำจัดที่อำเภอไทรน้อย โดยทาง อบต.ได้จัดตั้งบจุดหมุนให้กับเทศบาลเดือนละ 12,000 บาท

อบต.เกาะเกร็ดได้มีการกำหนดให้บ้านเรือนเสียค่าเก็บขยะบ้านละ 35 บาท แต่จากการสอบถามพบว่า บางบ้านไม่ยินยอมจ่ายค่าเก็บขยะโดยมีผู้ให้สัมภาษณ์ผู้หนึ่งได้ให้เหตุผลว่า “บ้านป่ามีขยะน้อย สองสามวันก็เผาขยะสักทีหนึ่ง ป่าไม่เคยเอาขยะไปทิ้งในถังที่เขาตั้งไว้เลย คนแถวนี้เขาก็เผาขยะกันเองนะ” ส่วนทาง อบต.ก็มีได้จริงจังกับปัญหานี้มากนักจึงไม่มีการแก้ปัญหาการเก็บค่าเก็บขยะแต่อย่างใด รวมทั้งทาง อบต. ยังมีได้มีการเก็บค่าจัดเก็บขยะจากร้านค้าที่มาตั้งร้านขายของเฉพาะในวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ซึ่งประมาณครั้งหนึ่งเป็นคนจากภายนอก ดังนั้นเมื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าเก็บขยะพบว่า ประชาชนส่วนมาก

ต้องการให้ทาง อบต. เก็บเงินค่าเก็บขยะจากร้านค้าเพราะร้านค้าส่วนใหญ่มีขยะมาก ส่วนชาวบ้านควรพิจารณาเป็นรายๆ บ้านใดมีขยะมากก็ควรเสียเต็มราคา บ้านใดมีขยะน้อยก็ควรเสียน้อย ส่วนบ้านใดที่เผาขยะเองก็ไม่ควรเสียค่าเก็บขยะ

นอกจากนี้แล้วทาง อบต. ได้มีการออกข้อบังคับตำบลที่เกี่ยวกับ การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณทางเดินเท้า แม่น้ำลำคลองและที่สาธารณะ โดยห้ามทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง และที่สาธารณะ ผู้ที่ทำการฝ่าฝืนจะถูปรับไม่เกิน 500 บาท จากการสอบถามพบว่าชาวบ้านให้ความร่วมมือโดยการนำขยะมาทิ้งลงในถังที่ทาง อบต. จัดไว้ บางรายทำการเผาขยะเอง แต่ก็มีชาวบ้านบางคนยังแอบทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ซึ่งทาง อบต. ยังควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง สมาชิก อบต. ท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “...ที่เกาะเกร็ดยังมีคนแอบทิ้งขยะลงน้ำอยู่ แต่เราจับไม่ได้หาพนักงาน ก็พอเราเดินตรวจ เขาก็ไม่ทิ้ง พอเราผลอ เขาก็ทิ้งโครม มันดูแลยาก คนของเรานั้นก็น้อย งานอื่นก็ต้องทำ จะมานั่งดูเรื่องนี้อย่างเดียวก็ไม่ได้”

2) งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ทาง อบต. ได้มีการจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำท่วม โดยในปี พ.ศ. 2541 มีการซื้อกระสอบทราย ทราย ไม้ และเครื่องสูบน้ำ เป็นเงิน 80,000 บาท แต่ไม่มีการสำรวจพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม ซึ่งจากการสอบถามพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำท่วม และยังไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจาก อบต. ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “แต่นี้น้ำท่วมทุกปี ไม่เคยเห็น อบต. เขามาเอารถมาแจกสักที เราชาวบ้านต้องดูแลกันเอง ที่ใครคนนั้นก็ดูแลเอง”

ส่วนปัญหาด้านอค์คีภัย ยังคงเป็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสำคัญ โดยเฉพาะประชาชนในหมู่ที่ 1,6,7 ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวมอญ บ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่น ทางเดินภายในหมู่บ้านกว้าง 1-1.5 เมตร ประชาชนต่างลงความเห็นให้จ้างบริษัทมาในการจัดสร้างศูนย์ดับเพลิง รวมทั้งซื้อเครื่องดับเพลิงและถังน้ำ ประจำไว้ที่ศูนย์ นอกจากนี้ทาง อบต.ยังได้มีการจัดซื้อเครื่องดับเพลิงประจำหมู่บ้าน ให้หมู่บ้านละ 2 เครื่อง

3) งานจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

อบต. ได้มีการขุดบ่อบาดาลเพิ่มเติมและวางระบบท่อประปาหมู่บ้านรอบเกาะ โดยคิดค่าน้ำยูนิตละ 5 บาท แต่จากการศึกษาพบว่าประชาชนยังคงใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากยังคงมี

ความสะอาดและเป็นการช่วยประหยัดค่าน้ำ นอกจากนี้ น้ำบาดาลที่ต่อจากท่อแม้จะมีความสะดวกในการใช้ แต่คุณภาพน้ำไม่ค่อยดี มักมีตะกอนค้ำปนเปื้อนมาและหากมีการเก็บน้ำไว้ใช้เพียง 2-3 วัน น้ำจะเริ่มมีกลิ่นเหม็น และเป็นเมือก ไม่สามารถใช้ได้ ประชาชนที่มีตุ่มน้ำจึงนิยมจ้างคนในหมู่บ้านหรือบางรายใช้เครื่องสูบน้ำ ทำการสูบน้ำมาเก็บไว้ในตุ่ม มากกว่าการรองน้ำจากประปาหมู่บ้าน ส่วนน้ำที่ประชาชนใช้ในการบริโภคส่วนใหญ่ใช้น้ำดื่มบรรจุขวดที่ขายตามท้องตลาด ราคาถึงละ 18 บาท ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างแพง

4) งานบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ

อบต.ได้ทำการจัดซื้อเครื่องเล่นสำหรับเด็กเล็ก และจัดหาอุปกรณ์กีฬา เสื้อทีม ให้แก่นักกีฬา โดยใช้สนามกีฬาภายในโรงเรียนเป็นที่ฝึกซ้อม เนื่องจากเกาะเกร็ดมีพื้นที่จำกัด การหาพื้นที่เพื่อสร้างสนามกีฬาให้แก่เยาวชนจึงไม่สามารถทำได้ ส่วนเรื่องสวนสาธารณะ ทาง อบต.ได้ทำการจัดตั้งโต๊ะ ม้านั่ง บริเวณริมแม่น้ำซึ่งเป็นพื้นที่ของวัด รวมทั้งมีการซ่อมแซมศาลาริมน้ำและจัดหาเก้าอี้ เพื่อให้ที่นั่งท่องเที่ยว และประชาชนบนเกาะเกร็ดใช้เป็นสถานที่พักผ่อน

5) งานคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อบต.ได้มีการดำเนินการกำจัดขยะ และออกข้อบังคับตำบลเพื่อควบคุมไม่ให้มีการทิ้งขยะซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทัศนียภาพของเกาะเกร็ด รวมทั้งได้มีการประสานงานกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มูลนิธิ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และสถานีอนามัยบนเกาะเกร็ดทั้ง 2 แห่ง จัดโครงการเสริมสร้างความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ดต่อการจัดการขยะมูลฝอย ผู้เข้าร่วมอบรมประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาร่วมเปิดงานและมอบของที่ระลึกแก่วิทยากร ครู นักเรียน อสม. และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการอบรมได้มีการนำเสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกวิธี รวมทั้งมีการบรรยายและสาธิตการทำปุ๋ยหมักชุมชนจากวัสดุทางการเกษตร การทำน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหารอย่างง่าย หลังจากการบรรยายได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งมี อสม.และผู้สนใจได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลของเกาะเกร็ดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยโครงการที่ประชาชนเสนอคือให้มีการแยกประเภทขยะ แต่จากการศึกษาพบว่าหลังจากการอบรมเสร็จสิ้น ทาง อบต. ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ

ข. กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขทางอ้อม

การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขทางอ้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

1) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

จากการที่ตำบลเกาะเกร็ดมีสภาพเป็นเกาะ การเดินทางบนเกาะมีเพียงการใช้จักรยานและการเดินเท้า สภาพทางเดินเท้าแต่เดิมเป็นทางดินมีการทรุดเป็นบางช่วง ในหน้าฝน ดินมักถูกน้ำชะไปทำให้ปูนที่เทไว้เกิดรอยแตก แยก และบางส่วนมีการทรุดตัว นอกจากนี้ในบางปีน้ำขึ้นสูงทางเดินเท้าก็จะถูกน้ำท่วมไปด้วย การคมนาคมในช่วงนั้นมีความยากลำบาก บทบาทการพัฒนาของ อบต. ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาจึงเป็นโครงการพัฒนาทางเดินเท้าเป็นส่วนใหญ่ โดยทำเป็นทางยกระดับเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม และการสร้างสะพาน เช่น ในปี พ.ศ. 2540 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างทางเดินเท้ายกระดับในหมู่ 2 และหมู่ 5 รวมทั้งสร้างทางเดินเท้าในหมู่ 6 และหมู่ 7 ส่วนในปี พ.ศ. 2541 มีการสร้างทางเดินเท้าในหมู่ 2,5 และ 7 รวมทั้งสร้างสะพานในหมู่ 4

2) การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนและผู้พิการ

จากการศึกษาพบว่า อบต.ได้มีการส่งเสริม พัฒนาเด็ก และเยาวชนโดยมีการสนับสนุนกิจกรรมกลุ่ม เช่น การ แข่งขันกีฬา มีการจัดหาเสื้อทีมให้นักกีฬา รวมทั้งอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม นอกจากนี้ อบต.ยังมีบทบาทในการส่งเสริมเด็กก่อนวัยเรียน โดยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(ศพด.)ประจำตำบลร่วมกับพัฒนาชุมชน ซึ่ง อบต.ได้มีการสนับสนุนเงินให้แก่ศูนย์ทุกเดือน เงินสนับสนุนมาจากเงินที่หักจากเงินเดือนของสมาชิก อบต.คนละ 100 บาททุกเดือน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานภายในศูนย์ แต่ทาง อบต.ยังไม่เคยมีการตั้งงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4 ทักษะของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและกลุ่มสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับ งานด้านสาธารณสุขของเกาะเกร็ดที่ผ่านมา และแนวทางการพัฒนางานสาธารณสุขของชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.4.1 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความเห็นว่า งานด้านสาธารณสุข คือ การส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณสุขในชุมชนว่า การที่จะทำให้งานสาธารณสุขของชุมชนมีประสิทธิภาพนั้น ที่สำคัญคือ จะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขของชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรท้องถิ่น แต่ที่ผ่านมามีการกำหนดแผนงานสาธารณสุขจะต้องเป็นไปตามนโยบายและแผนของกระทรวงและจังหวัด ดังที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขท่านหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ผมว่างานสาธารณสุขทำร้อยปีก็ไม่ประสบความสำเร็จ มีแต่ว่าโรคไม่เกิด แล้วก็นำเข้าเป้า ทำงานถูกต้องตามนโยบายของกระทรวง จังหวัดที่กำหนด ซึ่งผมว่าการแก้ปัญหาของชุมชนให้ได้ผล เราต้องมาศึกษาว่า ชุมชนมีปัญหาอะไรเป็นอันดับ1 อันดับ2 แล้วเราจะมีวิธีแก้อย่างไร การแก้ไขที่ไม่ใช่การแก้คนเดียว ทุกหน่วยงานก็ต้องช่วยกัน ทั้งศึกษาธิการ มหาตไทย อบต. อย่างเรื่องสุขาภิบาลอาหาร ก็มาคุยกันว่า ผมจะไปให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการร้านอาหาร เกี่ยวกับการแต่งกาย การรักษาความสะอาด การจัดเก็บขยะมูลฝอย ส่วน อบต.ก็มีกฎหมายอยู่ในมือ ก็เอากฎหมายนั้นมาใช้ อย่างพระราชบัญญัติสาธารณสุขปี 2535 เกี่ยวกับการจัดระเบียบในเรื่องสุขาภิบาล นำมาใช้ มีทั้งโทษสั่งพักใบอนุญาตการจำหน่ายหรือไม่ให้จำหน่าย หรือว่ามีโทษปรับอะไรก็ว่ากันไป แล้วกับบทบาทของผู้นำบ้าน กำนัน ก็คงจะต้องเป็นคนลงไปช่วยกำกับดูแล ไม่ใช่ให้สาธารณสุขลงไปกำกับดูแลตลอดเวลา” ซึ่งในเรื่องนี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้เสนอแนวทางดังนี้

ก. ส่งเสริมการสร้างกลุ่มในชุมชน โดยองค์กรท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมกลุ่มในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพราะเมื่อประชาชนมีการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่น กลุ่มก็จะมีการร่วมพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและทำให้มีการร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน

ข. ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในชุมชน อบต. และประชาชน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานต่างๆที่ทำงานในชุมชนและอบต.ควรมีการปรึกษาเพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนาให้เป็นไปในทางเดียวกัน และสิ่งสำคัญในการวางแผนการพัฒนาต่างๆก็จะต้องมีการศึกษาปัญหาของชุมชนร่วมกับประชาชน เพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริง และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม นอกจากนี้แล้วองค์กรในท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีการประสานงานที่ดีต่อกัน ซึ่งจะเป็นส่วนส่งเสริมให้การดำเนินงานพัฒนาด้านต่างๆมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมา การทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐกับ อบต. ยังขาดการประสานงานกัน ทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกัน

ค. การจัดสรรงบประมาณ ควรมีการกำหนดงบประมาณด้านสาธารณสุขให้ชัดเจน โดยในการประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจัดทำร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทาง อบต. ควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอโครงการด้านสาธารณสุขที่ต้องดำเนินการให้ทาง อบต. ได้รับทราบ เพื่อการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม เพราะที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เคยได้เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณประจำปีของตำบล ส่วนทางภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้น้อยเพิ่มขึ้นด้วย

5.4.2 ความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่าการพัฒนามีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานคือ สภาพความเป็นอยู่ที่ดี การคมนาคมต้องสะดวก โดยให้เหตุผลว่าสภาพความเป็นอยู่ดี สะดวกสบาย ประชาชนจะมีสุขภาพดีตามไปด้วย ซึ่งสมาชิกท่านหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า “ถ้าเรามาแปลการปกครอง หมายถึงการให้ประชาชนกินดีอยู่ดี มีสิทธิเสรีภาพ มีความเท่าเทียมกันแล้ว ในรูปธรรมที่เห็นคือ ความเป็นอยู่ของประชาชน ด้านสาธารณสุขถ้าคนในชุมชนมี ความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพแข็งแรงก็หมายถึง การมีการกินดีอยู่ดี ซึ่งต้องมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมไปด้วย มันก็จะเป็นพื้นฐานที่ว่า ด้านสาธารณสุขมันรวมอยู่ในเกือบทุกอย่าง ทุกโครงการ ทุกกิจกรรมที่ อบต. ดำเนินการอยู่ในขณะนี้” ส่วนการพัฒนางานด้านสาธารณสุขโดยตรงนั้น ทาง อบต. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานและงบประมาณดังนี้

ก. การดำเนินงานสาธารณสุข

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขโดยตรงนั้น สมาชิก อบต. มีความเห็นว่าควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบต่อไป ในตอนนี้ อบต. มีความพร้อมเพียงการให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสาธารณสุขเท่านั้น เนื่องจากสมาชิก อบต. ยังขาดความรู้และไม่เคยดำเนินงานด้านนี้ รวมทั้งยังไม่เคยมีการดูงานด้านการพัฒนางานสาธารณสุขมาก่อน แต่หาก อบต. ต้องรับผิดชอบงานสาธารณสุขอย่างจริงจัง ทางสมาชิกอบต. เห็นว่า ควรมีการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขแก่สมาชิก รวมทั้งควรมีการแจกแจงงานที่ อบต. ต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจน

ข. การจัดสรรงบประมาณ

ด้านงบประมาณ ทาง อบต. มีความเห็นว่างบประมาณที่ใช้ในการบริหารงานนั้นมีน้อย จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้กับงานด้านสาธารณสุข ดังนั้นหากภาครัฐต้องการให้ อบต. รับผิดชอบงานสาธารณสุข รัฐบาลควรมีการจัดงบสนับสนุนให้แก่ อบต. มากขึ้นด้วย

5.5 ทักษะของประชาชนต่องานด้านสาธารณสุข

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับงานสาธารณสุขและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.5.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขในชุมชน

ประชาชนให้ความเห็นว่างานสาธารณสุข คืองานให้บริการสุขภาพแก่ประชาชน เช่น งานรักษาพยาบาล งานป้องกันโรคติดต่อในชุมชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ประชาชน ซึ่งงานสาธารณสุขควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านนี้โดยตรง และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาประชาชนมีความเห็นว่า งานรักษาพยาบาล ทางเจ้าหน้าที่มีการให้บริการที่ดี แต่ควรมีการจัดซื้อยาให้เพียงพอแก่ผู้ที่มารักษา เนื่องจากในบางครั้งประชาชนมาขอยาที่อนามัย แต่ทางอนามัยไม่มียาให้ ส่วนงานป้องกันโรคติดต่อและการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ประชาชนนั้นมีความเหมาะสมดี ไม่ต้องมีกิจกรรมใดๆเพิ่มเติม โดยให้เหตุผลว่า ประชาชนที่เกาะเกร็ดส่วนมากมีสุขภาพแข็งแรงและอายุยืนยาว

5.5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนมากยังไม่ทราบถึงหน้าที่ของ อบต. ที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข แต่ประชาชนเห็นว่า อบต.ควรมีส่วนช่วยเหลืองานสาธารณสุขในด้านงบประมาณ เช่น งบประมาณการจัดซื้อยา การจัดสรรงบให้กับโครงการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และงบประมาณสนับสนุนแก่กลุ่ม อสม. เพื่อนำมาใช้ในงานสาธารณสุขมูลฐาน เช่นการจัดทำแผ่นป้ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ที่จะดูแลสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว

ทางด้านบทบาท อบต.ในกิจกรรมสาธารณสุข เช่น งานกำจัดขยะ งานป้องกันสาธารณสุข งานจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ที่ อบต.รับผิดชอบอยู่นั้น ประชาชนเห็นว่า อบต.ควรมีการปรับปรุง โดยในงานกำจัดขยะ อบต.ควรมีการทำงานที่จริงจัง และเข้มงวดในกฎข้อบังคับตำบลที่ อบต.ได้กำหนดขึ้น ด้านงานป้องกันสาธารณสุข เช่นปัญหาอุทกภัย ทาง อบต.ควรมีการสำรวจพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างทั่วถึง เพื่อจะได้ทราบถึงพื้นที่ที่ควรเร่งแก้ไขและสามารถหาทางป้องกัน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนงานจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค อบต.ควรมีการตรวจคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ เพราะที่ผ่านมา ยังไม่มีใครมาทำหน้าที่ตรวจสอบ

ส่วนกิจกรรมที่ประชาชนเห็นว่า อบต.ควรรับผิดชอบและเร่งดำเนินการ คือการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ และปัญหาสังคม ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับความเดือดร้อน และเกรงกลัวว่าบุตรหลานของตนจะติดยาเสพติดด้วย

5.5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ประชาชนให้ความเห็นว่าบทบาทเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคือผู้ให้บริการแก่ประชาชนในยามเจ็บป่วย และเป็นผู้คอยดูแลและป้องกันการระบาดของโรคติดต่อในชุมชน ซึ่งการทำงานที่ผ่านมาประชาชนเห็นว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความตั้งใจทำงานเป็นอย่างดี โดยประชาชนไม่มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำงานอื่นนอกเหนือจากนี้

บทที่ 6

บทวิเคราะห์

การศึกษายุทธศาสตร์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ได้มีการเสนอข้อมูลทั้งหมดในบทที่ 4 และ 5 ส่วนบทที่ 6 นี้จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดตามแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 2 การวิเคราะห์เป็นไปตามประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย ลักษณะงานด้านสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ลักษณะการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต. เจ็อนไขหรือปัจจัยในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต. แนวคิด แนวทางและความพร้อมของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด ความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อบต.เกาะเกร็ดต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน และความสอดคล้องของบทบาท อบต.ในงานสาธารณสุขกับบทบาทที่คาดหวัง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ลักษณะงานด้านสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด

จากแนวคิดและหลักการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน ที่ว่า การที่จะทำให้ประชาชนมีสุขภาพดีได้นั้น รัฐจะต้องให้บริการสาธารณสุขควบคู่ไปกับการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสาธารณสุขของชุมชน เมื่อนำมาพิจารณาควบคู่ไปกับหลักการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนทั้ง 4 ด้านคือ 1)งานป้องกันโรค 2)งานส่งเสริมสุขภาพ 3)งานรักษาพยาบาล 4)งานฟื้นฟูสภาพ สามารถวิเคราะห์ลักษณะงานด้านสาธารณสุขของตำบลเกาะเกร็ดได้ในประเด็นต่างๆคือ ภาวะสุขภาพของคนในชุมชน โรคหรือปัญหอนามัย การดำเนินงานด้านสาธารณสุข และองค์กร/บุคลากรที่รับผิดชอบ ดังนี้

6.1.1 ภาวะสุขภาพของคนในชุมชน

ประชาชนตำบลเกาะเกร็ดส่วนมากอยู่ในวัยทำงานคือ อายุระหว่าง 18-59 ปี ส่วนประชากรที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษคือ ทารก เด็กก่อนวัยเรียน และผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 21 และเมื่อพิจารณาจากข้อมูล จปฐ. ในส่วนของสาธารณสุขจะเห็นได้ว่า ประชาชนสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีเพียงบางข้อที่ต่ำกว่าเกณฑ์ เพียง 1 ข้อคือ ครว้เรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล

แม้ประชาชนจะสามารถผ่านเกณฑ์ จปฐ. ได้เป็นส่วนใหญ่ แต่จะเห็นได้ว่า ประชาชนยังคงมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสุขภาพได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชน เช่น สภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะมีปัญหาน้ำท่วมทุกปี ลักษณะการตั้งบ้านเรือนที่หนาแน่นมาก โดยเฉพาะในหมู่ 1,6,7 และจากการประกอบอาชีพ เช่น อาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา และเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคได้

ส่วนการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชนนั้น พบว่า มีความสะดวกและทั่วถึง เนื่องจากภายในตำบลมีสถานีอนามัยคอยให้บริการถึง 2 แห่ง มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนที่คอยให้ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนทุกหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีสถานบริการสุขภาพ เช่น คลินิก โรงพยาบาล ร้านขายยา ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งการคมนาคมค่อนข้างสะดวก

6.1.2 โรคหรือปัญหาอนามัย

โรคของประชาชนที่เข้ารับการรักษาสถานีอนามัยทั้ง 2 แห่ง มักเป็นโรคที่ไม่ซับซ้อนคือ เมื่อได้รับการรักษาแล้วอาการของโรคดีขึ้น โดยส่วนมากเป็นโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ รองลงมาคือโรคระบบย่อยอาหาร โรคผิวหนังและเนื้อเยื่อได้ผิวหนัง และโรคระบบกล้ามเนื้อตามลำดับ ส่วนโรคที่ต้องเฝ้าระวังที่ยังพบการแพร่ระบาดก็คือ โรคอุจจาระร่วง และโรคตาแดง

นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพที่ถือว่ามีความรุนแรงและประชาชนมีความวิตกกังวลมาก ก็คือ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เนื่องจากในปัจจุบันเยาวชนติดยาเสพติดมากขึ้น รวมทั้งมีการเสพยาและขายยาเสพติดบน เกาะเกร็ดทั้งโดยคนในพื้นที่และคนจากภายนอกมากขึ้น และจากสภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะทำให้ตำรวจเข้ามาตรวจตราลำบาก รวมทั้งองค์กรต่างๆในชุมชนก็ยังไม่มีความสนใจในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน ดังนั้นปัญหานี้จึงควรมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อม ก็ถือเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยที่มีเพิ่มมากขึ้นหลังการส่งเสริมเกาะเกร็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่ความสามารถในการกำจัดขยะมีจำกัด ทำให้มีขยะตกค้างเกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อประชาชนบนเกาะและนักท่องเที่ยว ซึ่งปัญหานี้หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก็ จะทำให้การแพร่ระบาดของโรคติดต่อบางประเภทเป็นไปอย่างรวดเร็ว

6.1.3 การดำเนินงาน

จากแนวคิดและหลักการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน จะเห็นได้ว่า งานสาธารณสุขชุมชน ตำบลเกาะเกร็ดนั้น ประกอบด้วยงาน 4 ด้านคือ 1) งานป้องกันโรค 2) งานส่งเสริมสุขภาพอนามัย 3) งานรักษาพยาบาล และ 4) งานฟื้นฟูสภาพ โดยแต่ละด้านมีลักษณะดังนี้

1) งานป้องกันโรค

การดำเนินงานป้องกันโรคของชุมชนตำบลเกาะเกร็ด พบว่าหลายองค์กรมีบทบาทในการส่งเสริมงานป้องกันโรค ได้แก่ อบต. ซึ่งกิจกรรมที่ได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ การกำจัดขยะมูลฝอย และการจัดหาน้ำเพื่อบริโภคและอุปโภค ส่วนงานป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออื่นๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่รัฐกำหนดให้ดำเนินการนั้นกลับพบว่ายังไม่มีมีการดำเนินการทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ส่วน อสม.ยังไม่มีการวางแผนงานที่ชัดเจน การดำเนินงานที่ผ่านมาจะเป็นเพียงการถ่ายทอดสุขภาพที่ได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแก่ประชาชน เช่นเดียวกับวัดที่ยังไม่มีการวางแผนงานส่งเสริมการป้องกันโรค แต่หากพิจารณาหลักธรรมที่พระได้มีการเทศนาสั่งสอน ก็จะได้เห็นได้ว่าคำสอนบางส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ปลอดภัยจากโรคบางโรคได้ ส่วนโรงเรียนมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อภายในโรงเรียนโดยตรง การดำเนินงานต่างๆจึงมีการกำหนดแผนงานไว้อย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็มีการป้องกันโรคในชุมชน โดยมีการวางแผนดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น กิจกรรมการส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรค การเฝ้าระวังและป้องกันการกระจายของโรค และการปรับปรุงการสุขภาพสิ่งแวดล้อม

2) งานส่งเสริมสุขภาพอนามัย

ในส่วนของการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพจะเห็นได้ว่า อบต. มีการกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรม เช่นการส่งเสริมสุขภาพกายได้มีการจัดหาอุปกรณ์กีฬาให้แก่กลุ่มเยาวชน ส่วนงานส่งเสริม

สุขภาพจิต ได้จัดให้มีและบำรุงรักษาสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อน รวมทั้งมีการดูแลเรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบของชุมชน ส่วน อสม. ยังไม่มีการกำหนดแผนงานที่เป็นรูปธรรม การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นเพียงการให้สุขศึกษาแก่ประชาชนตามที่ได้รับมอบหมายงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้น เช่นเดียวกับวัดที่ยังไม่มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพโดยตรง แต่การจัดกิจกรรมทางศาสนาก็ถือเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตของประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ส่วนโรงเรียนจะมีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจนโดยเฉพาะงานอนามัยโรงเรียน โดยมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็กนักเรียน ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของประชาชนตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ โดยมีการให้บริการวางแผนครอบครัว งานอนามัยแม่และเด็ก งานอนามัยโรงเรียน งานทันตสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพจิต และงานสุขศึกษา

3) งานรักษาพยาบาล

อบต.ยัง ไม่มีการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับงานรักษาพยาบาลโดยตรง การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นการส่งเสริมโดยอ้อม เช่นการซ่อมแซมถนนหนทางเพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ง่ายต่อการที่ประชาชนจะเดินทางเข้ารับบริการสุขภาพ รวมทั้งทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถเดินทางมาให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ส่วนองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโดยจัดบริการรักษาพยาบาลโรคที่ไม่ซับซ้อนและไม่ต้องรอคำวินิจฉัยจากแพทย์ แต่หากผู้ป่วยมีอาการที่ซับซ้อน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะส่งตัวผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลปากเกร็ดเพื่อทำการรักษาต่อไป ส่วนโรงเรียน และอสม. ก็มีการดำเนินงานด้านนี้ โดยโรงเรียนมีการกำหนดแผนงานรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียน ในขณะที่ อสม.ก็มีการให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ประชาชนทั่วไปโดยใช้ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) เป็นสถานที่ให้บริการ แต่กลับมีผู้ไปใช้บริการน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคงขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของ อสม. นอกจากนี้การดำเนินงานของ อสม.ยัง ไม่มีการวางแผนงานที่ชัดเจน ส่วนมากเป็นการปฏิบัติตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้น ส่วนวัดก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ยังไม่มีแผนงานในการส่งเสริมการดำเนินงานรักษาพยาบาลที่เป็นรูปธรรม

4) งานฟื้นฟูสภาพ

งานฟื้นฟูสภาพเป็นอีกงานหนึ่งที่ อบต.ยัง ไม่มีการดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม เช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆในชุมชนที่ยังไม่มีแผนปฏิบัติเพื่อการฟื้นฟู

สภาพผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจที่ชัดเจน จะมีเพียงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้นที่รับผิดชอบงานด้านนี้ แต่การดำเนินงานที่ผ่านมา ก็ยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

6.1.4 องค์กร/บุคลากรที่รับผิดชอบ

จากการดำเนินงานสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะจะเห็นได้ว่า หลายองค์กรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะงานป้องกันโรค และงานส่งเสริมสุขภาพ องค์กรที่มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนก็คือ อบต. โรงเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วนองค์กรก็ยังขาดการวางแผนงานที่เป็นรูปธรรมก็คือ อสม. และวัด อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังคงเป็นองค์กรที่มีบทบาทและความรับผิดชอบในการพัฒนางานสาธารณสุขทั้งในด้านการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ ชัดเจนกว่าองค์กรอื่นๆ ในชุมชน

6.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข

จากการวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎี “การมีส่วนร่วม” กับการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน พบว่า องค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานสาธารณสุขมากน้อยแตกต่างกันดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาสาธารณสุขชุมชน

จากการศึกษาพบว่า อบต. ยังไม่มีแผนงานในการศึกษาปัญหาสาธารณสุข เช่นเดียวกับโรงเรียน วัด อสม. และประชาชนทั่วไป มีเพียงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีการศึกษาปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพอย่างชัดเจน รวมทั้งองค์กรต่างๆ ยังไม่เคยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม

ในขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงาน พบว่า อบต. มีการกำหนดแผนงานของตนเอง โดยไม่มีการร่วมงานกับองค์กรอื่นในชุมชน เช่นเดียวกับโรงเรียน วัด และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วน อสม. ยังไม่มีการวางแผนการดำเนินงานป้องกันโรคด้วยตนเองมาก่อน

3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ในส่วนของการปฏิบัติงาน พบว่า อบต.มีการดำเนินงานตามแผนงานที่ตนได้กำหนดไว้ เช่นเดียวกับ โรงเรียน วัด และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นอกจากนี้แล้วองค์กรต่างๆในชุมชนยังมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างองค์กรด้วย โดยการเข้าร่วมปฏิบัติงานจะเป็นไปในลักษณะผิวเผิน เช่น อบต.มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โครงการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือการที่วัดมีส่วนร่วมโดยการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของวัดเพื่อทำกิจกรรม เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

จากการศึกษาพบว่า อบต.มีการติดตามกิจกรรมของตนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ยังคงขาดแบบแผนที่ชัดเจนในการประเมินโครงการว่ามีคุณภาพหรือมีประสิทธิภาพน้อยเพียงใด รวมทั้งยังขาดการดูแลต่อเนื่องในเรื่องการรักษาโครงการที่จัดทำขึ้นให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน ส่วนโรงเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่างก็มีการประเมินผลการดำเนินงานของตน ในขณะที่ อสม.และวัดยังไม่มีการประเมินการดำเนินงานของตนที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้แล้วองค์กรในชุมชนต่างก็ยังไม่มีการติดตามและประเมินโครงการทั้งหมดที่จัดทำขึ้นภายในชุมชนร่วมกันด้วย

6.3 ลักษณะการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต.

การที่ปัญหาของสังคมนับวันจะมีมากขึ้น และการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า บางครั้งไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามสาเหตุ ทำให้รัฐบาลเริ่มให้ความสำคัญของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ตำบลเกาะเกร็ดได้มีการยกฐานะจาก สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อปี พ.ศ. 2539 และจากแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองที่มีจุดประสงค์ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจัดทำบริการสาธารณะให้ทั่วถึงและสอดคล้องกับความต้องการของราษฎรในท้องถิ่น บทบาทการพัฒนาทางด้านสาธารณสุขจึงเป็นบทบาทหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบ ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงลักษณะการดำเนินงานและบุคลากรด้านสาธารณสุขของ อบต. ได้ดังนี้

6.3.1 การดำเนินงาน

บทบาทที่ อบต.ต้องปฏิบัติและบทบาทที่อาจปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่ส่งเสริมงานด้านสาธารณสุขโดยตรง ได้แก่ การป้องกันและควบคุมโรค การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร การจัดให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนบทบาทที่ส่งเสริมงานด้านสาธารณสุขโดยอ้อม ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ตามงานสาธารณสุขทั้ง 4 ด้านได้แก่ งานป้องกันโรค งานส่งเสริมสุขภาพ งานรักษาพยาบาล และงานฟื้นฟูสภาพ พบว่า การดำเนินงานของ อบต.เกาะเกร็ดที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุข มีลักษณะดังนี้

1) งานป้องกันโรค

จากหลักการป้องกันโรคต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชนที่ประกอบด้วย งานควบคุมป้องกันโรค และงานสุขภาพสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับบทบาทที่ อบต.ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 คือ การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การจัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภค บริโภค

จากการศึกษาพบว่า อบต. ยังไม่มีการดำเนินการตามบทบาทการป้องกันโรค และระงับโรคติดต่อที่เป็นรูปธรรม เช่น ไม่มีแผนงานส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวในการเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค รวมทั้งการเฝ้าระวังป้องกันการกระจายของโรค และการดำเนินงานเพื่อลดอัตราการเกิดโรค ในท้องถิ่นให้น้อยลงหรือหมดไป โดย อบต.ยังคงมีความเห็นว่างานป้องกันควบคุมโรคติดต่อควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนี้ และเป็นองค์กรที่รับผิดชอบงานในส่วนนี้มาก่อน ส่วน อบต.ยังขาดความรู้ และไม่มีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานได้ ดังนั้นการดำเนินงานที่ผ่านมาจึงเป็นไปในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้จัดทำขึ้น เช่น การประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนรับทราบเท่านั้น

ด้านงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ การกำจัดสิ่งปฏิกูล การกำจัดขยะมูลฝอย และการควบคุมสัตว์ พบว่า งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ อบต.มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ก็คือ งานสุขาภิบาลน้ำดื่ม น้ำใช้ และการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการสุขาภิบาลเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ อบต.มีการขุดบ่อบาดาลเพิ่มเติมและวางระบบท่อประปาบาดาลใหม่ ทำให้ประชาชนมีน้ำเพื่อการอุปโภค ทุกครัวเรือน แต่ยังไม่มีความครอบคลุมคุณภาพน้ำที่จ่ายไปยังบ้านเรือน ดังนั้นน้ำที่มาจากท่อประปาจึงยังมีความปลอดภัยไม่ดี เพราะแม้ว่าประชาชนจะเก็บน้ำไว้ในภาชนะที่ปิดมิดชิด แต่น้ำก็จะเกิดเชื้อโรค มีตะกอนค้ำและมึนกลิ่น ประชาชนจึงไม่นิยมใช้น้ำประปาหมู่บ้านเพื่อการบริโภค เพราะต่างมีความเห็นพ้องกันว่า น้ำยังไม่มีความสะอาดพอ หากดื่มหรือรับประทานเข้าไปอาจทำให้เกิดโรคได้ ส่วนการกำจัดขยะมูลฝอย อบต.ได้มีการจัดหาถังขยะตั้งตามจุดต่างๆบนเกาะเกร็ด มีการจ้างพนักงานจัดเก็บขยะ ชื่อเรือขนขยะและออกซื้อถังเก็บขยะเกี่ยวกับการทิ้งและกำจัดขยะ รวมทั้งได้มีการกระตุ้นเตือนประชาชนให้ทิ้งขยะลงในภาชนะที่ อบต.จัดไว้ ด้วยการติดป้ายธรรมรงค์ในบริเวณที่มีประชาชนผ่านไปมา มาก นอกจากนี้ อบต.ยังได้ ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน จัดอบรมนักเรียน อสม. และประชาชนผู้สนใจ เกี่ยวกับการแยกขยะ และการทำปุ๋ยจากขยะในครัวเรือน แต่หลังการอบรมพบว่า อบต.ยังไม่มีกำหนดแนวทางเพื่อสานต่อโครงการดังกล่าว

ส่วนการสุขาภิบาลในเรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูล รวมทั้งการควบคุมสัตว์ แมลงพาหะนำโรคทาง อบต.ยังไม่มีมีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม เช่น ยังไม่มีการให้บริการกำจัดสิ่งปฏิกูลตามบ้านเรือน โดยเห็นว่าการดำเนินงานต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญสำหรับ อบต. ชั้น 5 ที่มีรายได้ไม่เกินสามล้านบาทต่อปี ส่วนการควบคุมสัตว์ แมลงพาหะนำโรค ก็ยังไม่มีแผนงานเช่นเดียวกัน อบต.จะมีบทบาทเพียงการเข้าร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดขึ้น เช่น โครงการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การพ่นหมอกควันกำจัดยุงเท่านั้น

2) งานส่งเสริมสุขภาพ

บทบาทหน้าที่ของ อบต.ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมสุขภาพก็คือ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ การคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วยการจัดซื้อเครื่องดับเพลิงประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันอัคคีภัย ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในหมู่ 1,6 และ 7 ที่มีบ้านเรือนหนาแน่นจะมีความพึงพอใจในการดำเนินงานเรื่องนี้ ส่วนปัญหาอุทกภัย อบต.มีการจัดซื้อทราย ถุง และเครื่องสูบน้ำ แต่การดำเนินงานยังไม่สามารถแก้ปัญหา

ให้กับประชาชนส่วนใหญ่ได้ การป้องกันปัญหาอุทกภัยจึงยังคงเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องทำการขุดลอกทางระบายน้ำ หรือทำการเสริมคันดินรอบพื้นที่ของตน

ส่วนหน้าที่ของ อบต. ในการจัดให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ กับการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้มีการดำเนินงานไปแล้ว ได้แก่การจัดให้มีสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจในบริเวณวัด และทำน้ตามหมู่บ้านต่างๆ ทำให้ประชาชนมีสถานที่เพื่อใช้พบปะพูดคุยกับกลุ่มของตนเอง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยรุ่น นอกจากนี้ยังมีการคุ้มครองดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการออกข้อบังคับตำบลในเรื่องความสะอาด และการควบคุมสิ่งก่อสร้างมิให้มีการรุกรานเข้าไปในแนวแม่น้ำ ลำคลอง ทำให้ชุมชนเป็นระเบียบ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีส่วนส่งเสริมสุขภาพจิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างมาก ส่วนการส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แก่คนในชุมชนนั้น ได้มีการส่งเสริมการกีฬาในกลุ่มเยาวชน ด้วยการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬา แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของเยาวชน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนเห็นว่าการส่งเสริมด้านกีฬาจะเป็นการชักจูงให้เด็กและเยาวชนห่างไกลยาเสพติดได้ ซึ่งปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาที่ประชาชนบนเกาะเกร็ดมีความวิตกกังวล ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมงานด้านนี้ให้มากขึ้น

นอกจากบทบาทหน้าที่ของ อบต. ที่ต้องดำเนินการและเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพโดยตรงดังกล่าวข้างต้นแล้ว อบต. ยังมีบทบาทที่ต้องดำเนินการแต่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพทางอ้อมก็คือ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เนื่องจากการส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาประชาชนในชุมชนย่อมมีผลทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพสูงขึ้น มีทัศนคติที่เอื้อให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้ถูกต้อง รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและผู้พิการให้ดีขึ้นได้ จากการศึกษาพบว่า อบต. ได้ส่งเสริมประเพณีชาวมอญ เชิญชวนประชาชนทุกเพศทุกวัยเข้าร่วมกิจกรรม แต่ก็ยังขาดการทุ่มเทอย่างจริงจัง นอกจากนี้ อบต. ยังมิได้ตั้งงบประมาณเพื่อการซ่อมแซมหอกระจายข่าวของตำบลทั้งสองแห่ง ซึ่งถือเป็นแหล่งที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารทั่วไปและข้อมูลด้านสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เนื่องจากยังไม่เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าประโยชน์ที่จะได้รับ โดยมักมีการอ้างถึงงบประมาณอันจำกัดของ อบต. อย่างไรก็ตามประชาชนก็ยังมีความต้องการให้ อบต. แจกข่าวสารและความรู้ต่างๆทางหอกระจายข่าว เพราะจะทำให้ประชาชนทราบข้อมูลใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

3) งานรักษาพยาบาล

แม้ว่าพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จะไม่มีการระบุบทบาทในงานรักษาพยาบาลให้ อบต.รับผิดชอบโดยตรง แต่ อบต.สามารถพัฒนางานรักษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เช่น การให้การสนับสนุนงบประมาณ ยา และเวชภัณฑ์อื่น ๆ แก่โรงเรียน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน(ศสมช.) และสถานอนามัย ซึ่งมักประสบปัญหาการขาดแคลนยาและงบประมาณในการดำเนินงาน จากการศึกษาจะเห็นว่า อบต. ยังไม่มีแผนงานที่จะส่งเสริมงานรักษาพยาบาล รวมทั้งยังไม่ต้องการรับผิดชอบในเรื่องนี้ แต่เนื่องจากสถานบริการดังกล่าว จัดเป็นหน่วยงานสำคัญในการคัดกรองอาการเจ็บป่วยของประชาชน รวมทั้งให้การปฐมพยาบาล หรือรักษาโรคร้ายๆให้กับประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที มีความปลอดภัยในชีวิตมากขึ้น และประหยัดค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนงานในส่วนนี้ให้มากขึ้น

4) งานฟื้นฟูสภาพ

งานฟื้นฟูสภาพ เป็นงานที่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่สุขภาพทางร่างกาย และจิตใจของคนในชุมชนให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยจากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของ อบต.ที่ผ่านมายังขาดการกำหนดแผนงานที่ช่วยให้เกิดการฟื้นฟูสภาพทางร่างกายและสภาพจิตใจของผู้ที่มีความบกพร่อง รวมทั้งยังไม่มีแผนงานฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ โดยจะเห็นว่า อบต. ยังไม่ต้องการรับผิดชอบงานด้านนี้

จากการศึกษาจะเห็นว่า นอกจาก อบต. จะมีหน้าที่หลายประการที่เป็นการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนโดยตรงแล้ว ยังมีหน้าที่โดยอ้อมด้วย เช่น หน้าที่ในการจัดให้มีและบำรุงทางน้ำทางบก ซึ่งก็คืองานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ อบต.ได้มีงานดำเนินงานมา ทำให้การคมนาคมสะดวก การสื่อสารและสาธารณูปโภคทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสได้รับข้อมูลด้านสุขภาพสูงขึ้น ทำให้โอกาสในการเดินทางเข้ารับบริการสุขภาพ และการนำบริการสุขภาพไปถึงประชาชนมีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น

6.3.2 บุคลากร

อบต.เกาะเกร็ด จัดเป็น อบต.ชั้นห้า ซึ่งกฎหมายมิได้กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยงานสาธารณสุขหรือให้มีกรอบอัตรากำลังในส่วนงานสาธารณสุข ดังนั้น อบต. เกาะเกร็ดจึงยังไม่มี

เจ้าหน้าที่ที่จะรับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง การกำหนดแผนพัฒนาตำบลทั้งในส่วนที่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขโดยตรง และโดยอ้อม จะถูกกำหนดโดยคณะกรรมการบริหารฯและสมาชิกสภา อบต. เท่านั้น ด้วยการศึกษาจากเสียงข้างมาก การดำเนินงานตามแผนงานโดยเฉพาะแผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมักจะอยู่ภายใต้การควบคุมของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนแผนงานที่ผลการดำเนินไม่เป็นรูปธรรม ทาง อบต.ยัง ไม่มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า อบต.ยังคงเน้นทำกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น การกำจัดขยะมูลฝอย และการสร้างสาธารณสุขโลก ซึ่งยังคงเป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ การดำเนินงานด้านสาธารณสุขส่วนมากเป็นการพัฒนางานป้องกันโรคและงานส่งเสริมสุขภาพ แต่การดำเนินงานดังกล่าวยังขาดความครอบคลุมและต่อเนื่อง ส่วนงานรักษาพยาบาล และงานฟื้นฟูสภาพก็ยังไม่มีการวางแผนงานที่ชัดเจน ดังนั้นงานสาธารณสุขทั้ง 4 ด้าน จึงยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นหลัก ซึ่งทั้ง อบต. และประชาชนต่างยังมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินงานต่อไป

6.4 เจ็อนไขหรือป้งจัยในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต.

จากการวิเคราะห์การดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนเกาะเกร็ด พบว่ามีเจ็อนไขหรือป้งจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานสาธารณสุขหลายประการ โดยสามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 ส่วนคือ องค์กรในชุมชน องค์กรที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง และลักษณะภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.4.1 องค์กรในชุมชน

จากการศึกษาการดำเนินงานด้านสาธารณสุขพบว่า เจ็อนไขหรือป้งจัยจากองค์กรในชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของ อบต. คือ

1) ความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์กรต้งานสาธารณสุข

อบต. และองค์กรต้ง ๆ ในชุมชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองต้งงานสาธารณสุขที่ถูกต้อง โดยยังคงมีความคิดแยกส่วน คือแยกงานสาธารณสุขออกจากบทบาทของตนอย่างชัดเจน เช่น อบต.มีความเห็นว่า บทบาทของ อบต.คือการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ

วัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขรับผิดชอบ เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีความรู้ทางด้านสาธารณสุข ส่วนโรงเรียน วัด อสม. และประชาชนทั่วไป มีความเห็นในลักษณะเดียวกันคือ งานสาธารณสุขเป็นงานที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งเป็นองค์กรจากภาครัฐ เป็นผู้ดำเนินงานและรับผิดชอบโดยตรง องค์กรในชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในบางขั้นตอนของการดำเนินงานเท่านั้น ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้องค์กรในชุมชนมีพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน ดังนั้น การสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทขององค์กรต่องานสาธารณสุขจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2) ความเป็นนักการเมืองและวิถีทางการเมือง

อบต.ถือเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่ประชาชนให้ความสนใจ ทำให้ อบต.ต้องการสร้างผลงานของตนให้ประชาชนรับทราบ กิจกรรมต่างๆจึงมักเป็นการสร้างสาธารณูปโภค ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ และผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างฐานเสียงให้กับตนเองในการลงสมัคร อบต.ในสมัยหน้า รวมทั้งเป็นการสะสมผลงานเพื่อเข้าสู่การเมืองในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งทำให้การแสดงออกในบทบาทการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของ อบต.ยังไม่ครอบคลุมกับภาระงานที่ อบต.ต้องรับผิดชอบ

3) วิสัยทัศน์และศักยภาพพื้นฐานของสมาชิก อบต.

อบต.เกาะเกร็ดเป็น อบต.ชั้น 5 ทำให้ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านสาธารณสุข ที่จะคอยให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนโดยตรง นอกจากนี้สมาชิก อบต. ก็ยังขาดความรู้เกี่ยวกับบทบาทด้านสาธารณสุขของ อบต.เอง ทำให้ไม่สามารถกำหนดแผนการดำเนินงานด้วยตนเองได้

4) งบประมาณ

งบประมาณของ อบต.มีน้อย แม้ว่าจะมีการส่งเสริมให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ตาม ดังจะเห็นได้จากรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ของ อบต. เกาะเกร็ดที่มีเพียง 1,968,400 บาท ซึ่งข้อจำกัดของงบประมาณมีผลให้การกำหนดแผนพัฒนาอยู่ในขอบเขตจำกัดเช่นกัน

5) ความร่วมมือขององค์กร

ความร่วมมือระหว่างองค์กรเป็นเพียงระดับผิวเผิน คือมีการเข้าร่วมกิจกรรมในบางขั้นตอน เช่น อบต. เข้าร่วมประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงเรียนจัดเด็กนักเรียน

เข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. เป็นต้น ส่วนการดำเนินงานในระดับลึกเช่น การศึกษาปัญหาชุมชน การวางแผนดำเนินงาน รวมถึงการประเมินผลงาน กลับพบว่าองค์กรต่างๆยังไม่มีการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะการร่วมมือดังกล่าว จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

6.4.2 องค์กรที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง

จากการศึกษาพบว่า เจ็อนไซหรือปัจจัยจากองค์กรที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขชุมชนคือ

1) วิธีคิดในการกระจายอำนาจ และโครงสร้างในการกระจายอำนาจความรับผิดชอบงานสาธารณสุขจากบนลงล่าง

การทำงานของหน่วยงานสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน ยังสนองนโยบายส่วนกลางมากกว่าท้องถิ่นหรือ อบต. การจัดทำโครงการสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขบนเกาะเกร็ด ยังคงต้องจัดทำโครงการตามแนวทางของสาธารณสุขจังหวัด รวมทั้งยังไม่มีอิสระในการจัดสรรงบประมาณ โดยจะเห็นได้จาก โครงการที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเสนอต่อผู้บังคับบัญชา หากไม่สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด โครงการเหล่านั้นก็จะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้ ดังเช่นที่ผ่านมา ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดทำโครงการนวดแผนไทยต่อเนื่องเป็นปีที่2 แต่ทางจังหวัดไม่อนุมัติ เนื่องจากทางจังหวัดได้กำหนดให้ทำโครงการเมืองน่าอยู่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแม้โครงการเมืองน่าอยู่จะไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน แต่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำเป็นต้องรับโครงการมาปฏิบัติ เพราะเป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา

การที่ส่วนกลางยังคงมีอำนาจเต็มที่ในการกำหนดนโยบายและอนุมัติโครงการ จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานสาธารณสุข เนื่องจากอาจเกิดความไม่สอดคล้องระหว่างนโยบายของรัฐกับความต้องการของชุมชน รวมถึงปัญหาของชุมชนได้

2) การแยกส่วนความรับผิดชอบ โดยลักษณะงานที่ขาดการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเข้ามาร่วมรับผิดชอบ

แบบแผนปฏิบัติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานสาธารณสุขอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากนโยบายสาธารณสุขที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการสมัครเป็น อสม. แต่การดำเนินงานของ อสม.ก็ยังคงเป็นไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีผลให้ อสม.ซึ่งถือ

เป็นองค์กรหนึ่งในชุมชนอ่อนแอ เนื่องจากต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตลอดเวลา ขาดการส่งเสริมให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3) วิสัยทัศน์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

จากนโยบายการสาธารณสุขแห่งชาติในแผนพัฒนาสาธารณสุข จะเห็นได้ว่า แนวคิดการพัฒนาสาธารณสุขเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีนั้น จะเน้นการพัฒนาบริการสาธารณสุขควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ แต่จากการศึกษากลับพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังคงมองงานสาธารณสุขแบบแยกส่วน โดยเห็นว่าการพัฒนางานด้านสาธารณสุข หมายถึงการพัฒนาให้สุขภาพอนามัยของประชาชนดีขึ้น ส่วนการพัฒนาสาธารณสุขปโภคยังไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาธารณสุข ซึ่งความคิดดังกล่าวจะทำให้แผนงานพัฒนางานสาธารณสุขขาดความสอดคล้องกับการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน

4) ความรู้ความเข้าใจในบทบาท อบต.ต้องงานสาธารณสุข

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ อบต. โดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการดำเนินงานของ อบต. ทำให้เป็นอุปสรรคในการประสานงานเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.

6.4.3 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และชุมชน

เงื่อนไขหรือปัจจัยจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และชุมชนคือ

- 1) สภาพของเกาะเกร็ดที่มีแม่น้ำล้อมรอบ มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก อากาศบริสุทธิ์ มีส่วนในการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน ได้เป็นอย่างดี
- 2) การที่เกาะเกร็ดเป็นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังทั่วทั้งเกาะเป็นประจำทุกปี ทำให้เกิดการระบาดของโรคที่มากับน้ำ รวมทั้งน้ำที่ท่วมขังทำให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย
- 3) เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชนเมือง มีการพัฒนาการสื่อสารต่างๆ การคมนาคมสะดวกทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการต่างๆ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกันสินค้าและบริการ รวมทั้งสื่อโฆษณาต่างๆก็เข้าถึงประชาชนได้สะดวกขึ้น ทำให้มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมทางเพศ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพอื่น ๆ ของประชาชน

4) จากการที่เกาะเกร็ดได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ข่อมก่อกำให้เกิดการแพร่โรคติดต่ออื่น ๆ จากแหล่งอาหารและน้ำที่ไม่สะอาดได้ง่าย รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยซึ่งเป็นแหล่งเชื้อโรคต่าง ๆ

5) ประชากรในบางหมู่บ้าน เช่น หมู่ 1 และ 7 มีบ้านเรือนหนาแน่นมาก ซึ่งจะส่งผลให้การแพร่ระบาดของโรคเป็นไปด้วยความรวดเร็ว รวมทั้งยังเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอหิวาต์ภัยที่รุนแรงได้

6.5 แนวคิด แนวทางและความพร้อมของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนเกาะเกร็ด

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า อบต.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังคงมีแนวคิด แนวทางเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขที่แตกต่างกัน ดังนี้

6.5.1 แนวคิดการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน

แนวคิดในการดำเนินงานของ อบต.คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น โดย อบต.ยังไม่มีแนวคิดที่จะรับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง และเห็นว่าการพัฒนาสาธารณสุขควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินงาน เนื่องจากมีความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้ ส่วนแนวคิดของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็คือ การพัฒนาให้ประชาชนมีสุขภาพดี ด้วยการจัดบริการสุขภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การดำเนินงานที่ผ่านมาจึงเป็นการเน้นหน้าที่รักษาพยาบาลมากกว่าหน้าที่ด้านอื่น ๆ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังมีแนวคิดที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานสาธารณสุขชุมชน แต่ที่ผ่านมายังไม่เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เนื่องจากการดำเนินงานของ อสม. ยังคงเป็นการปฏิบัติตามงานที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

6.5.2 แนวทางการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน

อบต.เกาะเกร็ดมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ตามแนวคิดของตนเอง คือการพัฒนาด้านสาธารณสุขไปอย่างเป็นส่วนใหญ่ โดย อบต.มีความเห็นว่าหากรัฐต้องการให้ อบต.รับผิดชอบงานสาธารณสุขทั้งหมด รัฐบาลควรมีการกำหนดหน้าที่ด้านสาธารณสุขให้ชัดเจน รวมทั้งให้งบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ

ส่วนการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จะเป็นไปตามกรอบนโยบายของสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเห็นว่าแนวทางการดำเนินงานสาธารณสุขดังกล่าวไม่สามารถพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนได้อย่างแท้จริง จึงได้ให้แนวทางการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนไว้ 3 ประการคือ 1) ส่งเสริมการสร้างกลุ่มในชุมชน และสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม 2) ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในชุมชน อบต. และประชาชน เพื่อให้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน 3) อบต.ควรมีการกำหนดงบประมาณด้านสาธารณสุขให้ชัดเจน และควรให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อเสนอโครงการสาธารณสุขที่ต้องดำเนินการให้ อบต. ได้รับทราบ

6.5.3 ความพร้อมของ อบต.ต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนเกาะเกร็ด

การศึกษาความพร้อมของ อบต.ต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามปัจจัยทางการบริหารงานสาธารณสุข 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และวิธีการบริหาร (Management) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านกำลังคน (Man)

กำลังคนหมายถึง จำนวนคนในตำแหน่งต่างๆ ซึ่งมีความสามารถใช้แรงงาน และกำลังสมองในการประกอบการทำงาน โดยผลการวิเคราะห์กำลังคนของ อบต. และองค์กรในชุมชน พบว่า อบต. เกาะเกร็ดเป็น อบต. ชั้น 5 จึงยังไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานสาธารณสุขโดยตรง สมาชิก อบต.ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทด้านสาธารณสุขรวมทั้งยังมีความคิดแยกส่วน โดยยังไม่ให้ความสำคัญต่องานสาธารณสุขเท่าที่ควร ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการดำเนินงานใดๆก็ตามหากปราศจากกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้บริหารแล้ว องค์การหรือหน่วยงาน ก็จะประสบกับความยุ่งยากทางด้านความสำเร็จของเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้นมา ดังนั้นการดำเนินงานสาธารณสุขชุมชนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมพัฒนากำลังคนของ อบต.เกาะเกร็ด ให้มีความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณสุข เพื่อนำมาพัฒนางานสาธารณสุขของชุมชนต่อไป

ส่วนอัตรากำลังขององค์กรอื่นๆในชุมชน พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีอัตราส่วนต่อจำนวนประชากรบนเกาะเกร็ดเท่ากับ 1:969 ซึ่งสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของอัตราส่วนเจ้าหน้าที่สถานอนามัยต่อประชากรที่เท่ากับ 1:1,282 (มีนาคม 2542) ดังนั้นการให้บริการด้านสาธารณสุขจึงน่าจะครอบคลุมประชากรได้ทั่วถึง เช่นเดียวกับโรงเรียนวัด และ อสม. แต่ถึงแม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีกำลัง

คนเพียงพอที่จะสามารถช่วยงานด้านสาธารณสุขได้ก็ตาม บุคลากรเหล่านี้ก็ยังมีข้อด้อยก็คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์กรตนเองต่องานสาธารณสุขชุมชน รวมทั้งยังมีความคิดที่แยกส่วน โดยเห็นว่างานสาธารณสุขนั้นเป็นภาระหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นหากต้องการให้องค์กรในชุมชนมาร่วมพัฒนางานสาธารณสุข ก็จำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์กรเหล่านั้นต่องานสาธารณสุข เพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาแบบผสมผสาน ที่มีการพัฒนางานสาธารณสุขควบคู่ไปกับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน

2) องค์ประกอบด้านการเงิน (Money)

การเงิน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญประการหนึ่งต่อการบริหารงาน เพื่อใช้เป็นค่าตอบแทนกำลังคนที่ปฏิบัติงาน และใช้ในการซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดำเนินงาน รวมทั้งยังเอื้ออำนวยให้กิจกรรมดำเนินไปโดยไม่ติดขัด ซึ่งจากการศึกษางบประมาณของ อบต. พบว่า อบต.มีรายได้น้อย โดยรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ของ อบต.มีเพียง 1,968,400 บาท และมีการใช้เงินสำหรับรายจ่ายประจำปีคิดเป็นร้อยละ 91.19 ซึ่งเป็นรายจ่ายที่สูงมาก ทำให้เหลือเงินเพื่อดำเนินงานพัฒนาชุมชนน้อย และที่ผ่านมา อบต.เกาะเกร็ดมักจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสาธารณสุขไปเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการบริหารการใช้เงินของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนางานสาธารณสุข เพราะถ้าคณะกรรมการเห็นความสำคัญของงานสาธารณสุขก็จะมีการจัดสรรเงินเพื่อจัดทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขมากขึ้น

3) องค์ประกอบด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material)

นอกจากปัจจัยด้านกำลังคนและเงินแล้ว วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานบริการ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานสาธารณสุข ให้เป็นไปตามแผนและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากการศึกษาพบว่าในตำบลเกาะเกร็ดมีสถานบริการสาธารณสุขถึง 2 แห่ง และมีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานบริการสาธารณสุขมีครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ แต่สถานบริการเหล่านี้ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน เช่น ยา และเวชภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งทาง อบต.เกาะเกร็ดยังไม่มีส่วนในการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ นอกจากนี้แล้วยังมีหอกระจายข่าว 2 แห่งซึ่งเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพหรือข่าวสารแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง แต่ในขณะที่ผู้วิจัยเข้าไปทำการศึกษา หอกระจายข่าวไม่สามารถใช้งานได้ และ อบต.เกาะเกร็ดก็ยังไม่มีการงบประมาณเพื่อทำการซ่อมแซม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อบต.เกาะเกร็ดมีทั้งสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนางานสาธารณสุข

ชุมชนได้ แต่ อบต.จะใช้ประโยชน์ได้มากนักเพียงใดคงต้องขึ้นกับความสามารถในการเล็งเห็นถึงประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้น

4) องค์ประกอบด้านวิธีการบริหาร (Management)

จากการศึกษาวิธีการบริหารงานของ อบต.เกาะเกร็ด พบว่า มีวิธีการบริหารแบบการทำงานเป็นทีม (Team Working) โดยในการประชุมแต่ละครั้งจะให้สมาชิก อบต.ทุกคนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความสำคัญของปัญหาที่มีในหมู่บ้านของตน รวมถึงโครงการที่ต้องการให้แก่สมาชิกทุกคนได้รับทราบ สมาชิกทุกคนยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และมีการตัดสินใจอนุมัติโครงการตามความเห็นส่วนรวม ซึ่งวิธีการบริหารงานเช่นนี้จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันจะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาที่สมาชิกทุกคนยอมรับ ดังนั้นวิธีการบริหารของ อบต.เกาะเกร็ดจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการให้สมาชิกรับรู้การทำงานทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานให้มากที่สุด

ส่วนการบริหารงานด้านสาธารณสุขของ อบต.นั้นยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งผลการศึกษา ยังพบว่า อบต.ไม่ต้องการรับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง แต่ต้องการมีบทบาทเพียงผู้ช่วยทางอ้อม เนื่องจากเห็นว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ ดังนั้นหากรัฐต้องการให้ อบต.รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุขชุมชน ก็จำเป็นต้องมีการวางรูปแบบการบริหารงานสาธารณสุขที่ชัดเจน สามารถเป็นแนวทางให้ อบต.นำไปปฏิบัติได้จริง รวมทั้งต้องมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข และต้องมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานสาธารณสุขให้แก่ อบต.อย่างเหมาะสม

6.6 ความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อบต.เกาะเกร็ดต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนต้องการให้รัฐเป็นผู้ดำเนินงานสาธารณสุขชุมชน โดยยังไม่คาดหวังให้เป็นบทบาทของ อบต.และชุมชน แต่ต้องการให้ อบต.สนับสนุนงานสาธารณสุขในด้านต่างๆ เช่น งานป้องกันโรค อบต.ควรปรับปรุงการรักษาความสะอาดของชุมชน เช่น การกำจัดขยะให้เพียงพอ ควบคุมคุณภาพน้ำประปาบาดาล จัดทำระบบประปาเพื่อใช้ในการบริโภค ด้านงานส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการส่งเสริมการป้องกัน ปรามปรามอาชญากรรม และภัยจากยาเสพติด ส่งเสริมการป้องกันสาธารณสุข ชุกลอกคุกลอง เพื่อนำนำมาใช้ในการอุปโภค บริโภค จัดให้มีหอกระจายข่าว เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกาย

ส่วนงานรักษาพยาบาล อบต.ควรสนับสนุนและเวชภัณฑ์อื่นๆแก่สถานีนอนมัย เพื่อใช้ในการรักษาพยาบาล รวมทั้งจัดสวัสดิการด้านสุขภาพแก่ประชาชนในกลุ่มยากจน ผู้สูงอายุ และเด็ก ด้านงานฟื้นฟูสภาพ ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้แล้วประชาชนยังมีความคาดหวังที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขทางอ้อมก็คือ อบต.ควรมีการสนับสนุนกลุ่มต่างๆในชุมชน ส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งให้มีการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะเพื่อป้องกันอาชญากรรม

ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังต้องการให้ตำแหน่งของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขขึ้นตรงกับกระทรวงสาธารณสุขดั้งเดิม รวมทั้งเป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนดั้งเดิม โดยต้องการให้ อบต. สนับสนุนการดำเนินงาน เช่น สนับสนุนยา เวชภัณฑ์ และงบประมาณเพื่อการจัดทำโครงการสาธารณสุข นอกจากนี้ยังต้องการให้ อบต. เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาตำบล และการจัดสรรงบประมาณประจำปี ส่วนทางด้าน อบต.นั้นยังคงต้องการให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน และยังไม่ต้องการรับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง

ผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือ อบต.เอง ต่างมีความคาดหวังต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนเหมือนกันก็คือ ต้องการให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุขชุมชน มากกว่าให้เป็นบทบาทของ อบต.และชุมชน

6.7 ความสอดคล้องของบทบาท อบต.ในงานสาธารณสุขกับบทบาทที่คาดหวัง

จากการศึกษาบทบาทของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข พบว่า บทบาทตามลักษณะการรับรู้ (perceived role) ของ อบต. ก็คือ อบต.มีหน้าที่ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้สุขภาพของประชาชนดีขึ้นด้วย ส่วนบทบาทของ อบต. ที่ถูกคาดหวัง (expected role) จากประชาชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนั้น พบว่า ยังคงต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุข โดยให้ อบต. เป็นผู้สนับสนุนในส่วน of เวชภัณฑ์และงบประมาณแก่สถานีนอนมัย รวมทั้งให้มีการพัฒนาชุมชนในด้านอื่นๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า บทบาทของ อบต. ทั้งที่เป็นบทบาทที่ อบต. รับรู้อยู่แล้ว มีความสอดคล้องกับบทบาทที่ประชาชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคาดหวังในบางส่วน คือ อบต. ควรมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่เกี่ยวกับงานสาธารณสุขโดยตรง ส่วนบทบาทที่ยังไม่มีความสอดคล้องกันก็คือ บทบาทของ

อบต. ในการสนับสนุนเวชภัณฑ์และงบประมาณแก่สถานีอนามัย ซึ่งบทบาทนี้ ทาง อบต.เองยังรับรู้ ว่า การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานีอนามัย ควรเป็นบทบาทหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข ยังไม่ใช่หน้าที่ของ อบต. โดยตรง

บทบาทที่กระทำจริง (actual role) ของ อบต.ที่มีอยู่ และที่ได้ดำเนินการผ่านมานั้นจึงยังคง เน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เพื่อให้มีความสะดวกมากขึ้น ไม่เป็นบทบาทด้าน สาธารณสุขโดยตรง ซึ่งบทบาทที่แสดงออกดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับบทบาทที่ อบต. รับรู้ในบท บทบาทของตนเอง และสอดคล้องกับบทบาทที่ประชาชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้คาดหวังไว้ใน บางส่วน แต่บทบาทของ อบต. ที่ปฏิบัติอยู่ยังไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขที่ต้องการให้ อบต.สนับสนุนงบประมาณและเวชภัณฑ์แก่สถานีอนามัย ส่วนในรายละเอียดอื่นๆที่ประชาชนคาดหวังต่อบทบาท อบต. ในการพัฒนาชุมชนในด้านที่เกี่ยวกับงาน สาธารณสุข ซึ่งได้แก่ การกำจัดขยะ การจัดหาน้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภค การส่งเสริมการศึกษา และการป้องกันสาธารณสุข พบว่า อบต. ได้มีการดำเนินงานในบทบาทนี้เช่นกัน แต่ผลการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่เป็นที่พึงพอใจของประชาชน

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษายอบบาทองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลักษณะงานด้านสาธารณสุขชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข ลักษณะการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต. เงื่อนไขหรือปัจจัยต่างๆในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต. แนวคิดแนวทางและความพร้อมของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน ความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อบต.ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน และความสอดคล้องของยอบบาท อบต. ในงานสาธารณสุขกับยอบบาทที่คาดหวัง

การศึกษายอบบาทใช้ทั้งการสังเกต การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้ ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ประกอบด้วย ปลัด อบต. 1 คน สมาชิก อบต. 18 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 6 คน พระสงฆ์ 5 รูป อสม. 14 คน และประชาชนทั่วไป จากการศึกษายอบบาทสามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

7.1 สรุปผลการศึกษา

7.1.1 ประวัติความเป็นมา

เกาะเกร็ดเดิมชื่อบ้านเกร็ดน้อย ตั้งอยู่บริเวณที่ลำน้ําเจ้าพระยาไหลอ้อมคดเป็นรูปเกือกม้า มีการขุดทางน้ําเชื่อมลำน้ําเจ้าพระยาก่อนสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และในสมัยอยุธยาได้มีชาวมอญอพยพมาอยู่อาศัย ต่อมาสภาพความเป็นเกาะดูชัดเจนขึ้นจึงเริ่มมีการเรียกบ้านเกร็ดน้อยว่าเกาะสาละกุด จนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองใหม่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 เกาะสาละกุดจึงมีฐานะเป็นตำบล เรียกว่าตำบลเกาะเกร็ด

มีการปกครองในรูปสภาตำบล กระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นนิติบุคคล ในปี พ.ศ. 2538 สภาตำบลเกาะเกร็ดจึงยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ในปี พ.ศ. 2539

7.1.2 ลักษณะงานด้านสาธารณสุขชุมชนตำบลเกาะเกร็ด

งานสาธารณสุขชุมชนของตำบลเกาะเกร็ด มีการดำเนินงานเป็น 4 ด้านด้วยกันคือ

1) งานป้องกันโรค โดย อบต. มีการกำจัดขยะมูลฝอย และจัดหาน้ำเพื่อบริโภคและอุปโภค แต่ยังคงขาดแผนงานในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออื่นๆ ส่วนโรงเรียนมีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ด้านเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการป้องกันโรคในชุมชน โดยการส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรค ฝักระวัง และป้องกันการกระจายของโรค รวมทั้งปรับปรุงการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม โดยมี อสม. เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ส่วนวัดยังไม่มีแผนงานโดยตรง แต่พระธรรมบางบทที่พระได้เทศนาก็มีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ปลอดภัยจากโรคบางโรคได้

2) งานส่งเสริมสุขภาพอนามัย อบต. มีการส่งเสริมสุขภาพด้วยการจัดหาอุปกรณ์กีฬา จัดให้มีและบำรุงรักษาสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อน รวมทั้งมีการดูแลเรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบของชุมชน โรงเรียนมีการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว อนามัยแม่และเด็ก อนามัยโรงเรียน ท้นตสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพจิต และงานสุขภาพศึกษา ในขณะที่ อสม.และวัด ยังไม่มีแผนงานที่ชัดเจน

3) งานรักษาพยาบาล อบต.ยังไม่มีแผนงานเกี่ยวกับงานรักษาพยาบาลโดยตรง การดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นการส่งเสริมโดยอ้อม เช่นการซ่อมแซมถนน ซึ่งทำให้ประชาชนเข้ารับบริการสุขภาพได้สะดวกขึ้น ด้านเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้จัดบริการรักษาพยาบาลโรคที่ไม่ซับซ้อน ส่วนโรงเรียนมีการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่นักเรียน ในขณะที่ อสม.คอยให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ประชาชนทั่วไป ส่วนวัดยังไม่มีแผนงานด้านการรักษาพยาบาลที่เป็นรูปธรรม

4) งานฟื้นฟูสภาพ อบต.ยังไม่มีกรดำเนินงานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆในชุมชน มีเพียงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพียงองค์กรเดียวที่มีการดำเนินงานอยู่

7.1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข

องค์กรในชุมชนได้มีส่วนร่วมพัฒนางานสาธารณสุขในขั้นตอนต่างๆแตกต่างกันคือ อบต. โรงเรียน วัด อสม. และประชาชนทั่วไป ยังไม่มีการศึกษาปัญหาสาธารณสุขที่เกิดขึ้นในจะมี

เพียงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้นที่มีการศึกษาปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ ส่วนขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานและขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น อบต.มีการกำหนดแผนงานและดำเนินงานตามแผนงานของตนเองเท่านั้น เช่นเดียวกับโรงเรียน วัด และ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แต่อย่างไรก็ตามองค์กรต่างๆในชุมชนก็ยังมีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างองค์กรด้วย ส่วนขั้นตอนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อบต.มีการติดตามกิจกรรมของตนเอง แต่ยังขาดแผนงานที่ชัดเจน ในขณะที่โรงเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่างก็มีการประเมินผลการดำเนินงานของตนเช่นกัน จะมีเพียง อสม.และวัดเท่านั้นที่ยังไม่มีการประเมินการดำเนินงานของตนเองที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้แล้วองค์กรในชุมชนก็ยังขาดการติดตามและประเมิน โครงการซึ่งกันและกัน

7.1.4 ลักษณะการดำเนินงานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต.

อบต. ยังคงเน้นทำกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น การกำจัดขยะมูลฝอย และการสร้างสาธารณสุขโลก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ยังคงเป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ การดำเนินงานด้านสาธารณสุขที่ผ่านมาส่วนมากเป็นการพัฒนางานป้องกันโรคและงานส่งเสริมสุขภาพ แต่ยังขาดความครอบคลุมและต่อเนื่อง ส่วนงานรักษาพยาบาลและงานฟื้นฟูสภาพก็ยังไม่มีการวางแผนงานที่ชัดเจน โดย อบต.ยังต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินงานดั้งเดิม เนื่องจากยังไม่ต้องการรับผิดชอบงานด้านนี้

7.1.5 เงื่อนไขหรือปัจจัยในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชนของ อบต.

เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนของตำบลเกาะเกร็ดมี 3 ส่วน ดังนี้

ก. เงื่อนไขหรือปัจจัยจากองค์กรในชุมชน

- 1) องค์กรในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์กรท้องถิ่นสาธารณสุข
- 2) อบต.ยังคงยึดรูปแบบทางการเมืองเดิมๆที่มักแสดงผลงานตนเองด้วยการสร้างสาธารณสุขโลก เป็นการสะสมผลงานเพื่อสร้างฐานเสียงของตนเองในการเมืองระดับท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อการเข้าสู่การเมืองในระดับที่สูงขึ้น
- 3) อบต.ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านสาธารณสุข
- 4) งบประมาณในการดำเนินงานของ อบต.ยังมีจำกัด

5) องค์กรในชุมชนยังขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ความร่วมมือระหว่างองค์กรเป็นเพียงระดับผิวเผิน เช่น การร่วมประชาสัมพันธ์ โดยยังไม่มีความร่วมมือกันในการดำเนินงานระดับลึก อันได้แก่การศึกษาปัญหาชุมชน การวางแผนดำเนินงาน และการประเมินผลงาน

ข. เจื่อนใจหรือปัจจัยจากองค์กรที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขโดยตรง

- 1) การทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขบนเกาะเกร็ด ยังคงตอบสนองนโยบายของจังหวัด มากกว่าความต้องการของประชาชน
- 2) การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังมีการแยกส่วนความรับผิดชอบ โดยลักษณะงานยังขาดการส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบงานด้านสาธารณสุขอย่างแท้จริง
- 3) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังคงมองงานสาธารณสุขแบบแยกส่วน โดยเห็นว่าการพัฒนางานด้านสาธารณสุขคือการพัฒนาให้คนมีสุขภาพดีเท่านั้น
- 4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท วัตถุประสงค์งานสาธารณสุข ทำให้การประสานงานกับ อบต. ไม่ประสบผลสำเร็จ

ค. เจื่อนใจหรือปัจจัยจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และชุมชน

- 1) สภาพทางภูมิศาสตร์ของเกาะเกร็ดที่มีแม่น้ำล้อมรอบและมีอากาศบริสุทธิ์ มีส่วนในการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันการที่มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ก็มีผลทำให้เกิดการระบาดของโรคบางโรคเป็นไปอย่างรวดเร็ว
- 2) เกาะเกร็ดมีการพัฒนาทั้งด้านการสื่อสาร การคมนาคม เพราะอยู่ใกล้เมืองหลวง ทำให้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขภาพทั้งในแง่ส่งเสริมสุขภาพและทำลายสุขภาพ
- 3) ความหนาแน่นของบ้านเรือน รวมทั้งการส่งเสริมให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้การแพร่ระบาดของโรคติดต่ออื่นๆเป็นไปได้ง่าย

7.1.6 แนวคิด แนวทางและความพร้อมของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน เกาะเกร็ด

อบต.มีแนวคิดในการพัฒนางานสาธารณสุข ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น โดยยังไม่ต้องการรับผิดชอบงานด้านสาธารณสุขโดยตรง ดังนั้นแนวทางการดำเนินงานจึงเป็นการพัฒนาด้านสาธารณสุขไปทีละส่วนใหญ่ ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีแนวคิดแตกต่างจาก อบต. โดยเห็นว่า การที่จะพัฒนาให้ประชาชนมีสุขภาพดี จะต้องมีการจัดบริการ

สุขภาพให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานสาธารณสุขชุมชน แต่ที่ผ่านมายังไม่เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานยังคงเป็นไปตามกรอบนโยบายของสาธารณสุขจังหวัด

ส่วนความพร้อมของ อบต.ต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนเกาะเกร็ดพบว่า อบต. ยังขาดกำลังคน รวมทั้งสมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทด้านสาธารณสุข ส่วนองค์กรอื่นๆ นั้นแม้จะมีกำลังคนเพียงพอที่จะสามารถช่วยงานด้านสาธารณสุขได้ แต่นักวิชาการเหล่านี้ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทขององค์กรตนเองต่องานสาธารณสุขชุมชน รวมทั้งยังมีความคิดที่แยกส่วน ซึ่งปัจจัยทั้งสองประการจะทำให้องค์กรเหล่านั้นขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน ด้านงบประมาณของ อบต.ก็พบว่าไม่มีเพียงพอที่จะนำมาพัฒนาชุมชนในหลายด้านพร้อมๆ กัน ในขณะที่ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานบริการกลับพบว่า ตำบลเกาะเกร็ดมีสถานบริการสาธารณสุข 2 แห่ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนทุกหมู่บ้าน และหอกระจายข่าว 2 แห่ง ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนได้ แต่ อบต.ยังไม่มีการใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง ส่วนการบริหารงานของ อบต. พบว่า มีวิธีการบริหารแบบการทำงานเป็นทีม โดยในการประชุมแต่ละครั้งจะให้สมาชิก อบต.ทุกคนเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอปัญหา และความสำคัญของปัญหาที่มีในหมู่บ้านของตน รวมถึงโครงการที่ต้องการให้แก่สมาชิกทุกคนได้รับทราบ สมาชิกทุกคนมีส่วนในการตัดสินใจ การอนุมัติโครงการจะเป็นไปตามความเห็นส่วนใหญ่ ซึ่งวิธีการบริหารงานเช่นนี้จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันจะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

7.1.7 ความคาดหวังของประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อบต.เกาะเกร็ดต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุขชุมชน

ประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข รวมทั้ง อบต. มีความคาดหวังต่อการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนที่เหมือนกันก็คือ ต้องการให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุขชุมชน มากกว่าให้เป็นบทบาทของ อบต.และชุมชน แต่อย่างไรก็ตามทั้งประชาชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังคงคาดหวังให้ อบต. สนับสนุนในเรื่อง งบประมาณ และงบประมาณแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในขณะที่ อบต.ยังคงมีความต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานชุมชน และยังไม่ต้องการรับภาระงานสาธารณสุข

7.1.8 ความสอดคล้องของบทบาท อบต. ในงานสาธารณสุขกับบทบาทที่คาดหวัง

บทบาทของ อบต. ที่มีอยู่ และที่ได้ดำเนินการผ่านมานั้นยังคงเน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เพื่อให้มีความสะดวกมากขึ้น ไม่เป็นบทบาทด้านสาธารณสุขโดยตรง ซึ่งบทบาทที่แสดงออกดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบทบาทที่ อบต. เองได้คาดหวังไว้ ส่วนบทบาทด้านสาธารณสุขที่ อบต. ได้ดำเนินการไปนั้นพบว่า ยังไม่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ต้องการให้ อบต. สนับสนุนงบประมาณและเวชภัณฑ์แก่สถานีนอมนับ แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทดังกล่าวก็ยังคงมีความสอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนในบางเรื่องคือการกำจัดขยะ การจัดหาเงินเพื่อการบริโภคและอุปโภค การส่งเสริมการกีฬา และการป้องกันสาธารณสุข แต่การดำเนินงานดังกล่าวยังไม่เป็นที่พึงพอใจของประชาชน ส่วนความคาดหวังของประชาชนในเรื่องที่นอกเหนือจากนี้จะเห็นได้ว่า อบต. ยังไม่มีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

7.2 อภิปรายผล

จากการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากสภาตำบลมาเป็น อบต. และการที่รัฐพยายามให้มีการถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการงานสาธารณสุขให้ อบต. รับผิดชอบ ทำให้เกิดคำถามแก่ผู้ศึกษาว่า บทบาทของ อบต. ต่อการพัฒนาสาธารณสุขชุมชนในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีเงื่อนไขหรือปัจจัยอะไรที่ทำให้บทบาทของ อบต. มีลักษณะเป็นเช่นนั้น และจะมีแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาบทบาทของ อบต. ในการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนให้เข้มแข็งขึ้นได้อย่างไรบ้าง ซึ่งจากการศึกษาบทบาทของ อบต. ต่อการพัฒนาสาธารณสุขชุมชน ตำบลเกาะเกร็ด สามารถนำผลการวิเคราะห์มาตอบปัญหาการวิจัยได้ดังนี้

จากบทบาทหน้าที่ของ อบต. ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จะเห็นได้ว่ามีทั้งบทบาทที่พัฒนางานสาธารณสุขโดยตรง ได้แก่ การป้องกันและควบคุมโรค การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร การจัดให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา สวนสาธารณะ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนบทบาทโดยอ้อม ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน

ผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งส่วนมากเป็นบทบาทที่ อบต. ต้องปฏิบัติ แต่จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า บทบาทของ อบต. ยังคงเน้นบทบาทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเป็นหลัก

งานด้านสาธารณสุขของ อบต. ที่มีการกำหนดแผนงานชัดเจน และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องก็มีเพียงงานกำจัดขยะมูลฝอย เท่านั้น แต่ผลการดำเนินงานกลับยังไม่เป็นที่พอใจของประชาชน ส่วนบทบาทที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพก็ได้แก่ การจัดให้มีสวนสาธารณะ การสร้างระบบประปาชุมชน การส่งเสริมการกีฬา โดยมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนแต่การดำเนินงานที่ผ่านมากลับยัง ไม่มีการทุ่มเทอย่างจริงจัง ยังขาดความต่อเนื่องรวมทั้งขาดความใส่ใจติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของ อบต. มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ คือ การที่ อบต. ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองต้องงานสาธารณสุขชุมชน ในขณะที่การดำเนินงานด้านสาธารณสุขในปัจจุบันยังคงเป็นงานที่แยกส่วน โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งเป็นองค์กรของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด รวมทั้งประชาชนเองต่างก็มีความต้องการให้รัฐเป็นผู้รับภาระนี้ มากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของ อบต. จากปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ อบต. ไม่เห็นถึงความสำคัญ ของงานด้านสาธารณสุข และยังไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปรับผิดชอบงานสาธารณสุขซึ่งตนเองไม่มีความรู้แทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้แล้วการที่ อบต. ยังคงยึดถือวิถีทางการเมืองเดิมๆ ที่มุ่งสร้างฐานเสียงของตนด้วยการสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาของ อบต. มักเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการ เพราะทำให้การดำเนินชีวิตมีความสะดวกสบายมากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาบทบาทของ อบต. ในการพัฒนา งานสาธารณสุขชุมชนให้เข้มแข็งได้แก่

1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชนของ อบต. โดยการอบรม และการพาไปศึกษางานในตำบลที่ อบต. มีการพัฒนางานด้านสาธารณสุขเป็นรูปธรรม ชัดเจน เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับงานสาธารณสุข รวมทั้งเป็นการสร้างความรู้เพื่อนำมาปรับใช้ในพื้นที่ปกครองของตนต่อไป

2) การส่งเสริมให้ อบต.ดำเนินงานด้านสาธารณสุขในระยะแรก รัฐควรมีการกำหนดหน้าที่ด้านสาธารณสุขที่ชัดเจนเพื่อให้ อบต.นำมาปฏิบัติได้จริง รวมทั้งควรมีตัวแทนจากรัฐในการให้คำแนะนำในการดำเนินงานแก่ อบต.

3) จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างองค์กรในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนางานสาธารณสุขของชุมชนต่อไป

4) ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชน และองค์กรอื่นๆในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของงานสาธารณสุข เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสาธารณสุขของชุมชน รวมทั้งยังเป็นการเตรียมประชาชนที่จะเข้ารับเลือกตั้งเป็น อบต. ในวาระต่อไป ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน ซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดแผนพัฒนาตำบล

5) การที่ อบต. มีงบประมาณน้อย ข้อมีผลให้การกำหนดแผนพัฒนาตำบลอยู่ในขอบเขตจำกัด ดังนั้นรัฐควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่ อบต. มากขึ้น โดยควรกำหนดงบประมาณในส่วนสาธารณสุขให้ชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการจัดสรรงบประมาณประจำปี ในกรณีที่ อบต. ยังไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของงานสาธารณสุขชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษา บทบาทของ อบต. ต่อการพัฒนางานด้านสาธารณสุข โดยศึกษา อบต. ที่มีการดำเนินงานด้านสาธารณสุขเป็นรูปธรรมชัดเจน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน รวมทั้งเพื่อให้เห็นรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนางานสาธารณสุขในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรณิกา ชมดี. (2524). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุลชน ชนาพงศธร. (2530). เอกสารชุดวิชาการบริหารการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กฤษณา ศิริวิบูลยกิจ รุ่งลดา ดำรงคัมภีร์กุล ณรงค์ จันทน์ และบำรุง วงษ์นิยม. (2540). บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)ต่อการพัฒนางานสาธารณสุขระดับตำบล ตำบลท้ายตลาด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วารสารสาธารณสุขมูลฐาน ภาคกลาง. 12(4), 30-37.
- คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข. (2540). แผนพัฒนาสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คณะกรรมการการประชาสัมพันธ์ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2540). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. (2540). สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองเพชร โสหนองบัว. (2542). องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)กับการพัฒนางานสาธารณสุข: กรณีศึกษา อบต.ต้น1. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2538). "การนิเทศงาน"เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาองค์การ. อุดลำนาร.
- ทิตยา สุวรรณะชญ และกองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน. (2510). ความคาดหวังบทบาทพัฒนากร คณะกรรมการพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2539) องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทภพ เอื้ออารี. (2539). ความสามารถในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิทัศน์ รายขวา และปรีดา โนวฤทธิ์. (2542). องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาสาธารณสุข.

วารสารวิชาการสาธารณสุข, 6(3), 353-367.

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ. (2535). การปกครองท้องถิ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

ประยงค์ เต็มขวาลา. (2540). การกระจายอำนาจ: วิทยาศาสตร์การปฏิบัติงานสาธารณสุขไทย. สำนักงานสาธารณสุขเขต 10.

ประยูร กาญจนดุล. (2523). กฎหมายปกครอง. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรัชญา ศรีภา. (2540). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้านศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรชัย รัศมีแพทย. (2535). หลักกฎหมายการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภูมิจิตร ศรีวงษ์ราช. (2541). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการบริหารงานพัฒนาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2531). การบริหารการปกครองท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.

ลือชา วนรัตน์ และคณะ. (2540). บทบาทของ อบต. ในงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. นนทบุรี: บริษัท ไชเบอร์เพรส จำกัด.

วาสนา นรลักษณ์. (2540). บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี. สารนิพนธ์ หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก.

วิมลชัย คำปู้ และทศดาว ลอโวจน์วงศ์. (2536). บทบาทของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในทัศนะของข้าราชการในระดับตำบล. กองวิชาการและแผนงาน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. อุดรธานี.

วิลาวรรณ รพีพิศล. (2542). หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยากระษัตริย์การพิมพ์.

ศศิกาญจน์ จิตวรรณ. (2541). บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโพน อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนากนบศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ศุภชัย ขาวะประภาส. (2540). การบริหารงานทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล.กรุงเทพมหานคร:
บริษัท กราฟิฟอร์แมท(ไทยแลนด์) จำกัด.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ และฐิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์. (2522). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร:
ชัยศิริการพิมพ์.
- สุชา จันทน์เอม. (2529). จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช.
- สุเชษฐ์ มีไมตรีจิตต์. (2540). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.
ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนันท์ อังเกิดโชค. (2529). ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่19). กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2526). การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.
- สมยศ นาวิการ. (2525). การบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร:บรรณกิจ.
- สัมพันธ์ ภูโพลย์. (2540). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร:พิทักษ์อักษร.
- สุรเกียรติ์ ฐิตะฐาน. (2538). ความรู้ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสด็จ หมวดนา. (2541). ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลนาหนัง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา(เน้นสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อศิน ระพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบท ในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. ใน:ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์,บรรณาธิการ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสการพิมพ์.
- อุทัย หิรัญโต. (2526). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร:
โอเคียนสโตร์.

คําแถลงงบประมาณ
ประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้เสนอร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2543 จึงขอให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่าน ได้ทราบถึงรายรับและรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ได้ประมาณการรายรับไว้ 1,968,400 บาท และได้ประมาณการรายจ่ายไว้ 1,959,180 บาท ซึ่งต่ำกว่าประมาณการรายรับ 9,220 บาท โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประมาณการรายรับ				
(1) รายได้	เป็นเงิน	1,968,400	บาท	
(2) รายได้อื่น	เป็นเงิน	-	บาท	
รวม	เป็นเงิน	1,968,400	บาท	
2. งบประมาณรายจ่าย				
(1) รายจ่ายประจำปี	เป็นเงิน	1,794,980	บาท	
(2) รายจ่ายเพื่อการพัฒนา	เป็นเงิน	164,200	บาท	
รวม	เป็นเงิน	1,959,180	บาท	

สาระสำคัญของงบประมาณ ได้ตั้งรับและตั้งจ่ายไว้ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยถูกต้องแล้ว ด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ

ดังนั้น จึงขอเสนอร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2543 เพื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

(นายสมชาย ทัดช้าง)
ประธานกรรมการบริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

ร่างข้อบังคับ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543
ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

โดยที่เป็นการสมควรตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 87 องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ได้จัดทำข้อบังคับนี้ขึ้นไว้ โดยอนุมัติของนายอำเภอปากเกร็ดดังต่อไปนี้

- ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543”
ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2542 เป็นต้นไป
ข้อ 3 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 ให้ตั้งจ่ายเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 1,959,180 บาท จำแนกดังนี้

ก. รายจ่ายประจำปี

1. งบกลาง	เป็นเงิน	239,000 บาท
2. หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ	เป็นเงิน	346,680 บาท
3. หมวดค่าจ้างชั่วคราว	เป็นเงิน	351,600 บาท
4. หมวดค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ	เป็นเงิน	814,700 บาท
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค	เป็นเงิน	43,000 บาท
6. หมวดเงินอุดหนุน	เป็นเงิน	- บาท
7. หมวดรายจ่ายอื่นๆ	เป็นเงิน	- บาท

ข. รายจ่ายเพื่อการพัฒนา

1. หมวดค่าครูภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เป็นเงิน 164,200 บาท

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดรักษาการตามข้อบังคับนี้

ประกาศ ณ วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2542

อนุมัติ

ลงชื่อ

(นายวัชรินทร์ โรจนพานิช)
นายอำเภอปากเกร็ด
15 ตุลาคม 2542

ลงชื่อ

(นายสมชาย ทัดช้าง)
ประธานกรรมการบริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

ประมาณการรายรับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

หมวด/ประเภท/รายละเอียด	งบประมาณ			คำชี้แจง (หน้า)
	ปี 2542	+ เพิ่ม (-ลด)	ปี 2543	
ก. รายได้ (ยอดรวม)	4,728,588	-2,760,188	1,968,400	191
1. หมวดภาษีอากร (ยอดรวม)	2,172,000	-675,000	1,497,000	
1.1 ภาษีบำรุงท้องที่	100,000	-50,000	50,000	
1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	150,000	-75,000	75,000	
1.3 ภาษีป้าย	2,000	-	2,000	
1.4 ภาษีสุรา	470,000	-90,000	380,000	
1.5 ภาษีสรรพสามิต	1,300,00	-460,000	840,000	
1.6 ภาษีและค่าธรรมเนียม รถยนต์และล้อเลื่อน	150,000	-	150,000	
2. หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และ ใบอนุญาต (ยอดรวม)	1,190,900	-837,500	353,400	
2.1 ค่าจดทะเบียนและนิติกรรมที่ดิน	700,000	-460,000	240,000	
2.2 ค่าใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร	2,000	-	2,000	
2.3 ค่าธรรมเนียมสาธารณสุข	8,000	-7,800	200	
2.4 ค่าธรรมเนียมการโฆษณา	200	-	200	
2.5 ค่าปรับตาม พรบ.จราจร	4,000	-3,800	200	
2.6 ค่าใบอนุญาตขายสุรา	200	-	200	
2.7 ค่าธรรมเนียมการพนันเพิ่ม	500	-300	200	
2.8 ค่าใบอนุญาตการค้าขายสิ่งของ	15,000	-	15,000	192
2.9 ค่าใบอนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง	5,000	-	200	
2.10 ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะ มูลฝอย	456,000	-4,800	90,000	
2.11 ค่าธรรมเนียมการขออนุญาต การประมง	-	+200	200	
2.12 ค่าธรรมเนียมรักษาความสะอาด	-	+4,000	4,000	
2.13 ค่าธรรมเนียมประกอบการค้า	-	+1,000	1,000	

ประมาณการรายรับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (ต่อ)

หมวด/ประเภท/รายละเอียด	งบประมาณ			คำชี้แจง (หน้า)
	ปี 2542	+ เพิ่ม (-ลด)	ปี 2543	
3.หมวดรายได้จากทรัพย์สิน (ยอดรวม)	100,000	40,000	60,000	192
3.1 ค่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	100,000	-40,000	60,000	
4. หมวดรายได้จากสาธารณูปโภค (ยอดรวม)	-	-	-	
5. หมวดรายได้จากกิจการพาณิชย์ (ยอดรวม)	-	-	-	
6. หมวดเงินอุดหนุน (ยอดรวม)	1,240,638	-1,240,638	-	
7. หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด (ยอดรวม)	25,050	+32,950	58,000	
7.1 ค่าตรวจแบบแปลน	6,000	-3,000	3,000	
7.2 ค่าถ่ายเอกสาร	1,000	-	1,000	
7.3 ค่าบริการกิจการทำข้าม	6,050	+5,950	12,000	
7.4 ค่าขายแบบแปลน	2,000	-	2,000	
7.5 ค่าจำหน่ายธงพลาสติก สัญลักษณ์เกาะเกร็ด	10,000	+30,000	40,000	
ข. เงินได้อื่นๆ (ยอดรวม)	737,200	737,200	-	
1. เงินที่จ่ายขาดจากเงินสะสม	737,200	-737,200	-	
รวมรายได้ทั้งสิ้น	5,465,788	+3,497,388	1,968,400	

คำชี้แจงประกอบประมาณการรายรับ

ก. รายได้ (ยอดรวม)	ตั้งรับไว้	1,968,400	บาท
1. หมวดภาษีอากร (ยอดรวม)	ตั้งรับไว้	1,497,000	บาท
1.1 ภาษีบำรุงท้องที่	เป็นเงิน	50,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	50,000 บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้ลดลง	
1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	เป็นเงิน	75,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	75,000 บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้ลดลง	
1.3 ภาษีป้าย	เป็นเงิน	2,000	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	- บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เท่าเดิม	
1.4 ภาษีสุรา	เป็นเงิน	380,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	90,000 บาท	คาดว่าจะได้รับโอนจากส่วนกลางลดลง	
1.5 ภาษีสรรพสามิต	เป็นเงิน	840,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	460,000 บาท	คาดว่าจะได้รับโอนจากส่วนกลางลดลง	
1.6 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน	เป็นเงิน	150,000	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	- บาท	คาดว่าจะได้รับโอนจากส่วนกลางเท่าเดิม	
2. หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และ ใบอนุญาต (ยอดรวม) ตั้งไว้		353,400	บาท
2.1 ค่าจดทะเบียนและนิติกรรมที่ดิน	เป็นเงิน	240,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	460,000 บาท	คาดว่าจะได้รับโอนจากส่วนกลางลดลง	
2.2 ค่าใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร	เป็นเงิน	2,000	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	- บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เท่าเดิม	
2.3 ค่าธรรมเนียมสาธารณสุข	เป็นเงิน	200	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	7,800 บาท	คาดว่าจะได้รับโอนจากส่วนกลางลดลง	
2.4 ค่าธรรมเนียมการโฆษณา	เป็นเงิน	200	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	- บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เท่าเดิม	
2.5 ค่าปรับตาม พรบ. จราจร	เป็นเงิน	200	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	3,800 บาท	คาดว่าจะได้รับโอนจากส่วนกลางลดลง	
2.6 ค่าใบอนุญาตขายสุรา	เป็นเงิน	200	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	- บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เท่าเดิม	
2.7 ค่าธรรมเนียมการพนันเพิ่ม			
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาเป็นเงิน	300 บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้ลดลง	

2.8 ค่าใบอนุญาตการค้านำรังเกียจ	เป็นเงิน	15,000	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	-	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เท่าเดิม
2.9 ค่าใบขออนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง	เป็นเงิน	200	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	4,800	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้ลดลง
2.10 ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอย	เป็นเงิน	90,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	366,000	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้ลดลง
2.11 ค่าธรรมเนียมการขออนุญาตการประมง	เป็นเงิน	200	บาท
ตั้งรับไว้สูงกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	200	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้น
2.12 ค่าธรรมเนียมรักษาความสะอาด	เป็นเงิน	4,000	บาท
ตั้งรับไว้สูงกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	4,000	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้น
2.13 ค่าธรรมเนียมประกอบการค้า	เป็นเงิน	1,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	1,000	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บเพิ่มขึ้น
3. หมวศรายได้จากทรัพย์สิน (ยอดรวม)	ตั้งไว้	60,000	บาท
3.1 ค่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	เป็นเงิน	60,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	40,000	บาท	คาดว่าจะได้รับดอกเบี้ยลดลง
4. หมวศรายได้จากสาธารณูปโภค (ยอดรวม)	ตั้งไว้	-	บาท
5. หมวศรายได้จากกิจการพาณิชย์ (ยอดรวม)	ตั้งไว้	-	บาท
6. หมวศเงินอุดหนุน (ยอดรวม)	ตั้งไว้	-	บาท
7. หมวศรายได้เบ็ดเตล็ด (ยอดรวม)	ตั้งไว้	58,000	บาท
7.1 ค่าตรวจแบบแปลน	เป็นเงิน	3,000	บาท
ตั้งรับไว้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	3,000	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้ลดลง
7.2 ค่าถ่ายเอกสาร	เป็นเงิน	1,000	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	-	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้น
7.3 ค่าบริการกิจการทำข้าม	เป็นเงิน	12,000	บาท
ตั้งรับไว้สูงกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	5,950	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้น
7.4 ค่าขายแบบแปลน	เป็นเงิน	2,000	บาท
ตั้งรับไว้เท่ากับปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	-	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บไว้เท่าเดิม
7.5 ค่าจำหน่ายจุฬาลงกรณ์วิทยาลัยเกาะเกร็ด	เป็นเงิน	40,000	บาท
ตั้งรับไว้สูงกว่าปีที่ผ่านมา เป็นเงิน	30,000	บาท	คาดว่าจะสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้น
ข. เงินได้อื่นๆ (ยอดรวม)	ตั้งไว้	-	บาท

ประมาณการรายรับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด

หมวด/ประเภท/รายละเอียด	งบประมาณ			คำชี้แจง (หน้า)
	ปี 2542	+ เพิ่ม (-ลด)	ปี 2543	
รายจ่าย	4,657,920	-2,698,740	1,959,180	197
ค. รายจ่ายประจำ (ยอดรวม)	1,989,958	-194,978	1,794,980	
1. รายจ่ายงบกลาง (ยอดรวม)	220,000	+29,000	249,000	
1.1 เงินสำรองจ่าย	120,000	-21,000	99,000	
1.2 เงินช่วยเหลือ งบประมาณ	100,000	+50,000	150,000	
รายจ่ายเฉพาะการประจำ				
2. หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ (ยอดรวม)	220,920	+125,760	346,680	
2.1 เงินเดือนพนักงานส่วนตำบล	220,920	+69,360	290,280	
2.2 ค่าจ้างลูกจ้างประจำ	-	+56,400	56,400	
3. หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ (ยอดรวม)	309,600	+42,000	351,600	198
3.1 ค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว	309,600	+42,000	351,600	
4. หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ (ยอดรวม)	843,938	-39,238	804,700	
ค่าตอบแทน (ยอดรวม)	490,800	-82,000	408,800	
4.1 ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงาน อบต.	378,000	-182,000	270,000	
4.2 ค่าเบี้ยประชุม	52,800	-18,600	51,200	
4.3 ค่าเช่าบ้าน	15,000	+27,600	42,600	
4.4 ค่าอาหารทำการนอกเวลา	3,000	-	3,000	
4.5 เงินช่วยเหลือการศึกษานูตร	12,000	-	12,000	
4.6 เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล	30,000	-	30,000	
ค่าใช้สอย (ยอดรวม)	134,738	+20,262	155,000	
4.7 ค่ารับวารสาร	300	+1,700	2,000	
4.8 ค่าโฆษณาและเผยแพร่	5,000	-	5,000	
4.9 ค่าจ้างเหมาบริการ	20,000	-15,000	5,000	

ประมาณการรายรับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (ต่อ)

หมวด/ประเภท/รายละเอียด	งบประมาณ			คำชี้แจง (หน้า)
	ปี 2542	+ เพิ่ม (-ลด)	ปี 2543	
4.10 ค่าบำรุงรักษาซ่อมแซมครุภัณฑ์	11,438	5	000	198
4.11 ค่ารับรอง	5,000	-	5,000	
4.12 ค่าใช้จ่ายในพิธีทางศาสนา และประเพณี	3,000	+2,000	5,000	
4.13 ค่าใช้จ่ายในการจัดงานจัด นิทรรศการ	5,000	-	5,000	
4.14 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและ สัมมนา	40,000	-12,000	28,000	199
4.15 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป ราชการ	3,000	+17,000	20,000	
4.16 ค่าใช้จ่ายโครงการฝึกอบรม อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายติด	20,000	-20,000	-	
4.17 ค่าใช้จ่ายโครงการฝึกอบรม กลุ่มสตรีแปรรูปอาหาร	22,000	-22,0200	-	
4.18 ค่าใช้จ่ายโครงการส่งเสริมงาน ประเพณีสงกรานต์เกาะเกร็ด	-	+60,000	60,000	
ค่าวัสดุ (ยอดรวม)	218,400	+22,500	240,900	
4.19 ค่าวัสดุสำนักงาน	50,000	-15,000	35,000	
4.20 ค่าวัสดุไฟฟ้าและวิทยุ	8,000	+7,000	15,000	
4.21 ค่าวัสดุงานบ้านงานครัว	3,000	-	3,000	
4.22 ค่าวัสดุก่อสร้าง	3,000	+2,000	5,000	
4.23 ค่าวัสดุยานพาหนะและขนส่ง	3,000	-	3,000	
4.24 ค่าวัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	25,000	+5,000	30,000	
4.25 ค่าวัสดุการเกษตร	-	+5,000	5,000	
4.26 ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่	10,000	-	10,000	
4.27 ค่าวัสดุกีฬา	3,000	-	3,000	

ประมาณการรายรับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (ต่อ)

หมวด/ประเภท/รายละเอียด	งบประมาณ			ค่าจ้าง (หน้า)
	ปี 2542	+ เพิ่ม (-ลด)	ปี 2543	
4.28 ค่าวัสดุเครื่องดับเพลิง	5,000	-	5,000	200
4.29 ค่าวัสดุเครื่องมือป้องกันอุทกภัย	5,000	-	5,000	
4.30 ค่าผ่านพ้นประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว	-	+25,000	25,000	
4.31 ค่าถุงเก็บมูลฝอย	46,500	+3,500	50,000	200
4.32 ค่าถุงพลาสติกสัญลักษณ์ เกาะเกร็ด	31,900	-	31,900	
4.33 ค่าวัสดุรักษาความสะอาด ที่ทางสาธารณะ	-	+15,000	15,000	
4.34 ค่าป้ายประชาสัมพันธ์ด้าน ยาเสพติด	16,000	-16,000	-	
4.35 ค่าป้ายประกาศการชำระภาษี	9,000	-9,000	-	
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค (ขอดรวม)	82,500	-39,500	43,000	
5.1 ค่าไฟฟ้า	30,000	-	30,000	
5.2 ค่าโทรศัพท์	12,000	-	12,000	
5.3 ค่าไปรษณีย์โทรเลขดวงตรา ไปรษณียากร	500	+500	1,000	
5.4 ค่าไฟฟ้าทางสาธารณะ	40,000	-	-	
6. หมวดเงินอุดหนุน (ขอดรวม)	313,000	-313,000	-	
6.1 ค่าเงินอุดหนุนเทศบาลเมือง ปากเกร็ด	288,000	-288,000	-	
6.2 ค่าเงินอุดหนุนยาเสพติด อำเภอปากเกร็ด	15,000	-15,000	-	
6.3 ค่าเงินอุดหนุนโครงการฝึกอบรม ราษฎรอาสาสมัครตำรวจชุมชน	5,000	-5,000	-	

ประมาณการรายรับประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (ต่อ)

หมวด/ประเภท/รายละเอียด	งบประมาณ			คำชี้แจง (หน้า)
	ปี 2542	+ เพิ่ม (-ลด)	ปี 2543	
6.4 ค่าเงินอุดหนุนโครงการฟุตบอลเยาวชน	5,000	-5,000	-	200
7. หมวดรายจ่ายอื่นๆ (ยอดรวม)	-	-	-	
ข. รายจ่ายเพื่อการพัฒนา (ยอดรวม)	2,667,962	-2,503,762	164,200	
1. หมวดค่ากรูกันท์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง (ยอดรวม)	2,667,962	-2,503,762	164,200	
ค่ากรูกันท์ (ยอดรวม)	12,700	+42,500	55,200	
1.1 ค่ารถเข็นขยะมูลฝอย	2,300	-2,300	-	
1.2 ค่าตู้เหล็กเก็บเอกสาร	10,400	-10,400	-	
1.3 ค่ากล้องวงจรปิดพร้อมไม้สตัฟ	-	26,400	26,400	
1.4 ค่าเครื่องพิมพ์ดีดแบบไฟฟ้า	-	+18,000	18,000	
1.5 ค่าโต๊ะทำงาน	-	+10,800	10,800	
ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง (ยอดรวม)	2,655,262	-2,546,262	109,000	201
1.6 ค่าติดตั้งไฟฟ้าทางสาธารณะ ม.5	148,000	-148,000	-	
1.7 ค่าก่อสร้างสะพาน คสล. ม.4	94,900	-94,900	-	
1.8 ค่าก่อสร้างอาคาร อบต.เกาะเกร็ด	1,445,000	-1,445,000	-	
1.9 ค่าโครงการเหล็กติดป้ายประชาสัมพันธ์	-	+22,000	22,000	
1.10 ค่าก่อสร้างสะพาน คสล. ม. 4	-	87,000	87,000	

คำชี้แจงงบประมาณรายจ่าย

รายจ่ายทั้งสิ้น	ตั้งไว้	1,959,180	บาท
ก. รายจ่ายประจำ	ตั้งไว้	1,794,980	บาท
1. รายจ่ายงบกลาง	ตั้งไว้	249,000	บาท
1.1 เงินสำรองจ่าย	เป็นเงิน	99,000	บาท
เพื่อใช้จ่ายกรณีจำเป็นเร่งด่วน หรือสำรองจ่ายกรณีที่มีได้ตั้งงบประมาณไว้			
1.2 เงินช่วยเหลืองบประมาณรายจ่ายเฉพาะการประปา	เป็นเงิน	150,000	บาท
เพื่อใช้จ่ายในงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการประปาของ อบต.เกาะเกร็ด			
2. หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ	ตั้งไว้	346,680	บาท
2.1 เงินเดือนพนักงานส่วนตำบล	เป็นเงิน	290,280	บาท
จำนวน 3 อัตรา ได้แก่			
ปลัด อบต.	อัตราเดือนละ	7,780	บาท
หัวหน้าส่วนกลางคลัง	อัตราเดือนละ	6,300	บาท
หัวหน้าส่วนโยธา	อัตราเดือนละ	10,110	บาท
2.2 ค่าจ้างลูกจ้างประจำ	เป็นเงิน	56,400	บาท
จำนวน 1 อัตรา ได้แก่			
เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	อัตราเดือนละ	4,700	บาท
3. หมวดค่าจ้างชั่วคราว	ตั้งไว้	351,600	บาท
3.1 เงินเดือนค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราว	เป็นเงิน	351,600	บาท
สำหรับค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน 7 อัตรา			
เจ้าหน้าที่ธุรการ	อัตราเดือนละ	4,100	บาท
ผู้ช่วยช่างโยธา	อัตราเดือนละ	4,100	บาท
พนักงานขับเรือยนต์	อัตราเดือนละ	4,700	บาท
เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด จำนวน 4 อัตรา	อัตราเดือนละ	4,100	บาท
4. หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	ตั้งไว้	804,700	บาท
ค่าตอบแทน	เป็นเงิน	408,800	บาท
4.1 ผู้ปฏิบัติงาน อบต.	เป็นเงิน	270,000	บาท
สำหรับสมาชิก อบต. จำนวน 19 อัตรา ได้แก่			
ประธานสภา อบต. ประธานกรรมการบริหาร อบต.	อัตราเดือนละ	2,000	บาท

รองประธานฯ เลขฯ สภา อบต.และเลขฯ กก.บห. อัตราเดือนละ	1,500	บาท
สมาชิก อบต. กรรมการบริหาร อบต. อัตราเดือนละ	1,000	บาท
4.2 ค่าเบี้ยประชุม	เป็นเงิน 51,200	บาท
สำหรับสมาชิกสภา อบต. จากการเลือกตั้ง 14 คน โดยตำแหน่ง 4 คน		
ประชุมสามัญประจำปี 4 สมัย ประชุมวิสามัญ ประจำปี 4 สมัย สมัยละ 2 วัน		
4.3 ค่าเช่าบ้าน	เป็นเงิน 42,600	บาท
สำหรับสวัสดิการพนักงานส่วนตำบล		
4.4 ค่าอาหารทำการนอกเวลา	เป็นเงิน 3,000	บาท
สำหรับพนักงานส่วนตำบลในการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ		
4.5 เงินช่วยเหลือการศึกษานูร	เป็นเงิน 12,000	บาท
สำหรับสวัสดิการกรรมการบริหาร อบต. พนักงานส่วนตำบล		
4.6 เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล	เป็นเงิน 30,000	บาท
สำหรับสวัสดิการกรรมการบริหาร อบต. พนักงานส่วนตำบล		
ค่าใช้สอย	เป็นเงิน 155,000	บาท
4.7 ค่ารับวารสาร	เป็นเงิน 2,000	บาท
สำหรับค่ารับวารสารข่าว อบต.		
4.8 ค่าโฆษณาและเผยแพร่	เป็นเงิน 5,000	บาท
สำหรับค่าโฆษณาและเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชนตามสิ่งพิมพ์ต่างๆ ฯลฯ		
4.9 ค่าจ้างเหมาบริการ	เป็นเงิน 5,000	บาท
สำหรับจ้างเหมาบริการ จ้างเหมางานในกิจการ อบต. ล้างฟิล์ม อัดรูป ฯลฯ		
4.10 ค่าบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมครุภัณฑ์	เป็นเงิน 20,000	บาท
สำหรับบำรุงหรือซ่อมแซมเครื่องถ่ายเอกสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด		
เครื่องปรับอากาศ รถจักรยานยนต์ เรือยนต์ ฯลฯ		
4.11 ค่ารับรอง	เป็นเงิน 5,000	บาท
สำหรับค่ารับรองในการเลี้ยงรับรองของ อบต.		
4.12 ค่าใช้จ่ายในพิธีทางศาสนาและประเพณี	เป็นเงิน 5,000	บาท
สำหรับค่าใช้จ่ายในพิธีศาสนา วันรัฐพิธีต่างๆ		
4.13 ค่าใช้จ่ายในการจัดนิทรรศการ	เป็นเงิน 5,000	บาท
สำหรับการจัดนิทรรศการ วันเด็ก วันแม่แห่งชาติ ฯลฯ		
4.14 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและสัมมนา	เป็นเงิน 28,000	บาท

สำหรับค่าใช้จ่ายฝึกอบรมและสัมมนา สมาชิก อบต. พนักงานส่วนตำบล			
ค่าลงทะเบียนอบรมเพิ่มพูนความรู้ของพนักงานส่วนตำบลหลักสูตรต่างๆ			
4.15 ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ	เป็นเงิน	20,000	บาท
สำหรับค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ค่ายานพาหนะ ค่าเช่าที่พัก ฯลฯ			
4.18 ค่าใช้จ่ายโครงการส่งเสริมงานประเพณีสงกรานต์เกาะเกร็ด	เป็นเงิน	60,000	บาท
สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในงานประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ			
ค่าวัสดุ	ตั้งไว้	240,900	บาท
4.19 ค่าวัสดุสำนักงาน	เป็นเงิน	35,000	บาท
สำหรับค่า กระดาษ หมึก แฟ้มเอกสาร ตรายาง ขงชาติ ผ้าหมึกพิมพ์ เครื่องเขียนในสำนักงาน ฯลฯ			
4.20 ค่าวัสดุไฟฟ้าและวิทยุ	เป็นเงิน	15,000	บาท
สำหรับค่า วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ พิวส์ หลอดไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าทางสาธารณะ ในกิจการ อบต. ฯลฯ			
4.21 ค่าวัสดุงานบ้านงานครัว	เป็นเงิน	3,000	บาท
สำหรับค่าวัสดุงานบ้านงานครัว ผงซักฟอก ไม้กวาด ฯลฯ			
4.22 ค่าวัสดุก่อสร้าง	เป็นเงิน	5,000	บาท
สำหรับค่าวัสดุก่อสร้าง สี แปรงทาสี ไม้ต่างๆ วัสดุในการซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง ในกิจการ อบต. ฯลฯ			
4.23 ค่าวัสดุยานพาหนะและขนส่ง	เป็นเงิน	3,000	บาท
สำหรับค่าหัวเทียน อุปกรณ์รถจักรยานยนต์ เรือ ของ อบต. ฯลฯ			
4.24 ค่าวัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	เป็นเงิน	30,000	บาท
สำหรับน้ำมันเบนซิน น้ำมันเครื่อง รถจักรยานยนต์ เรือ ของ อบต. ฯลฯ			
4.25 ค่าวัสดุการเกษตร	เป็นเงิน	5,000	บาท
สำหรับค่าปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์พืช ดินพันธุ์ไม้ต่างๆสำหรับที่ทางสาธารณะ			
4.26 ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่	เป็นเงิน	10,000	บาท
สำหรับค่าแผ่นป้าย กระดาษ สี ไม้ ฟิล์ม พิมพ์เขียว วัสดุในกิจการ อบต. ฯลฯ			
4.27 ค่าวัสดุกีฬา	เป็นเงิน	3,000	บาท
สำหรับค่าอุปกรณ์กีฬา ในกิจกรรมการกีฬาของตำบล			
4.28 ค่าวัสดุเครื่องดับเพลิง	เป็นเงิน	5,000	บาท
สำหรับค่าบรรจุน้ำยาเคมี เครื่องดับเพลิงของ อบต.			

4.29 ค่าวัสดุเตรียมการป้องกันอุทกภัย	เป็นเงิน	5,000	บาท
สำหรับค่ากระสอบทราย ทราย ไม้ ในการป้องกันอุทกภัยในพื้นที่ตำบล ฯลฯ			
4.30 ค่าแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	เป็นเงิน	25,000	บาท
สำหรับค่าแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกาะเกร็ด			
ขนาดพับใหญ่ จำนวน 1,000 แผ่น ขนาดพับเล็ก จำนวน 3,500 แผ่น			
4.31 ค่าถุงเก็บมูลฝอย	เป็นเงิน	50,000	บาท
สำหรับค่าถุงเก็บมูลฝอย ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของ อบต.เกาะเกร็ด			
จำนวน 1,000 กิโลกรัม			
4.32 ค่าอุปกรณ์สัญลักษณ์เกาะเกร็ด	เป็นเงิน	31,900	บาท
สำหรับค่าอุปกรณ์สัญลักษณ์เกาะเกร็ด ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน			
เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตำบลเกาะเกร็ด			
4.33 ค่าวัสดุรักษาความสะอาดที่ทางสาธารณะ	เป็นเงิน	15,000	บาท
สำหรับค่าถุงมือ เสื้อพนักงานรักษาความสะอาด อุปกรณ์ในการรักษาความสะอาด			
ของพนักงาน อบต. เกาะเกร็ด			
5. หมวดค่าสาธารณูปโภค	ตั้งไว้	43,000	บาท
5.1 ค่าไฟฟ้า	เป็นเงิน	30,000	บาท
สำหรับค่าไฟฟ้าสำนักงาน อบต.			
4.31 ค่าโทรศัพท์	เป็นเงิน	12,000	บาท
สำหรับค่าโทรศัพท์สำนักงาน อบต.			
4.31 ค่าไปรษณีย์ โทรเลข ดวงตราไปรษณียากร	เป็นเงิน	1,000	บาท
สำหรับเป็นค่าไปรษณีย์ โทรเลข ดวงตราไปรษณียากร เพื่อใช้ในการงานของ อบต. ฯลฯ			
6. หมวดเงินอุดหนุน	ตั้งไว้	-	บาท
7. หมวดเงินรายจ่ายอื่นๆ	ตั้งไว้	-	บาท
ข. รายจ่ายเพื่อการพัฒนา (ยอดรวม)	ตั้งไว้	164,200	บาท
1. หมวดครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	ตั้งไว้	164,200	บาท
ค่าครุภัณฑ์	ตั้งไว้	55,200	บาท
1.3 ค่าก่อสร้างระดับพร้อมไม้เสต๊าฟ	เป็นเงิน	26,400	บาท
สำหรับค่าก่อสร้างระดับพร้อมไม้เสต๊าฟแบบชัก ขนาด 4 เมตร จำนวน 1 ชุด			
ตามราคามาตรฐานครุภัณฑ์			

1.4 ค่าเครื่องพิมพ์ดีด	เป็นเงิน	18,000	บาท
สำหรับค่าเครื่องพิมพ์ดีดแบบไฟฟ้าชนิด ไม่มีหน่วยความจำ จำนวน 1 ชุด ตามราคามาตรฐานครูภัณฑ์			
1.5 ค่าโต๊ะทำงาน	เป็นเงิน	10,800	บาท
สำหรับค่าโต๊ะทำงานระดับ 3-6 จำนวน 4 ชุด ตามราคามาตรฐานครูภัณฑ์			
ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง	ตั้งไว้	109,000	บาท
1.9 ค่าโครงเหล็กคติดป้ายประชาสัมพันธ์ อบต.	เป็นเงิน	22,000	บาท
สำหรับค่าก่อสร้างโครงเหล็กคติดป้ายประชาสัมพันธ์ ขนาดป้ายกว้าง 1.20 เมตร ยาว 1.80 เมตร เทพื้น คสล. ชิดเสาและใส่มุมปลายเหล็กทาสีขาว ตามแบบแปลนของ อบต. เกาะเกร็ด			
1.10 ค่าก่อสร้างสะพาน คสล. หมู่ 4	เป็นเงิน	22,000	บาท
สำหรับค่าก่อสร้างสะพาน คสล. หมู่ 4 ขนาดกว้าง 2.00 เมตร ยาว 9.00 เมตร สูงจากระดับพื้นน้ำเฉลี่ย 1.50 เมตร ตามแบบแปลนของ อบต. เกาะเกร็ด			

พระราชบัญญัติ
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๑)
พ.ศ. ๒๕๖๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖
เป็นปีที่ ๔๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารของตำบล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๖๖”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“นายก อบ.อ.” หมายความว่า รวมถึงปลัด อบ.อ.ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่ง อบ.อ.ด้วย

“ตำบล” หมายความว่า ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และในกรณีที่ตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ให้ความหมายถึงเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

“คณะกรรมการบริหาร” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

“กรรมการบริหาร” หมายความว่า กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศที่มีผลเป็นการทั่วไปเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวดที่ ๑

สภาตำบล

มาตรา ๖ ในตำบลหนึ่งให้มีสภาตำบลหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล

ส่วนที่ ๑

สมาชิกสภาตำบล

มาตรา ๗ สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นสมาชิกสภาตำบลหมู่บ้านละหนึ่งคน

มาตรา ๘ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตาม (๑) และ (๒) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๓) และ (๔) ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าปีสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๒) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามเดือนจนถึงวันเลือกตั้ง

(๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๔) เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

มาตรา ๙ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตาม (๑) และ (๒) และไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๓) และ (๑๑) ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าปีสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๒) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำและมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหกเดือนจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๔) เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ดิฉิบาเสฟติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดไว้สำหรับคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

(๕) เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานองค์การของรัฐ

(๖) เป็นผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือสารวัตรกำนัน

(๗) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่าทุจริตต่อหน้าที่

(๘) เคยถูกผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) เคยต้องรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก โดยพ้นโทษมาแล้วไม่ถึงสามปี ในวันเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๐) เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือ เสื่อมเสียทางศีลธรรม

(๑๑) เคยถูกผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งหรือสภาตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิก ซึ่งได้รับเลือกตั้ง เว้นแต่จะพ้นห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา ๑๐ ให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๑๑ สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

ในกรณีที่สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วแต่ยังมิได้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งขึ้นใหม่ ให้สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ตาย

(๒) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก

(๓) มีการยุบสภาตำบล

(๔)เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับสภาตำบลหรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบล

(๕)สภาตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งโดยเห็นว่าเป็นความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหายประโยชน์ของตำบล มติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๖)นายกเทศมนตรีให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนแล้วปรากฏว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๕ หรือมิได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ได้รับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันเกินหกเดือน หรือขาดการประชุมสภาตำบลติดต่อกันสามครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๗)ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนแล้วปรากฏว่าบกพร่องในทางความประพฤติ

บทบัญญัติใน (๔) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่มีสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญากับสภาตำบลหรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบลอยู่ก่อนดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๑๓ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งว่างลงเพราะครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือมีการยุบสภาตำบล ให้มีการเลือกตั้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ครบวาระหรือวันที่ยุบสภาตำบลแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งว่างลงเพราะเหตุใดนอกจากครบวาระหรือมีการยุบสภาตำบล ให้มีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่ดำเนินการเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

ให้สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งแทนนั้นอยู่ในตำแหน่ง ได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๕ เมื่อมีการยุบและรวมเขตหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ให้สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับการเลือกตั้งของหมู่บ้านเดิมที่ถูกยุบหรือถูกรวมยังคงเป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งอยู่ต่อไปจนกว่าสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๖

เมื่อมีการแยกพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านใดขึ้นเป็นหมู่บ้านใหม่ ให้สมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับการเลือกตั้งของหมู่บ้านเดิมยังคงเป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับการเลือกตั้งอยู่ต่อไปจนกว่าสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๖ และให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งสำหรับหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่เพื่อเป็นสมาชิกสภาตำบลที่หมู่บ้านนั้นอยู่ในเขตภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศตั้งหมู่บ้านใหม่ และให้ผู้ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับระยะ

เวลาที่เหลืออยู่ของสมาชิกอื่นในตำบลนั้นเว้นแต่ว่าการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่ดำเนินการเลือกตั้งก็ได้

มาตรา ๑๖ สมาชิกมีกำหนดเป็นประธานสภาตำบล และมีรองประธานสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากสมาชิกสภาตำบลตามมติของสภาตำบล

รองประธานสภาตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

รองประธานสภาตำบลพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคสอง เมื่อ

(๑) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออก ต่อนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก

(๒) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบลตามมาตรา ๑๒

มาตรา ๑๗ ประธานสภาตำบลเป็นผู้เรียกประชุมสภาตำบล และมีหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

รองประธานสภาตำบลมีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาตำบล เมื่อประธานสภาตำบลไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือตามที่ประธานสภาตำบลมอบหมาย

เมื่อประธานสภาตำบลและรองประธานสภาตำบลไม่อยู่ในที่ประชุมให้สมาชิกสภาตำบลที่มาประชุมเลือกกันเองเป็นประธานในการประชุมคราวนั้น

มาตรา ๑๘ ให้มีการประชุมสภาตำบลไม่น้อยกว่าเดือนละหนึ่งครั้ง การประชุมต้องมีสมาชิกสภาตำบลมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้อย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกสภาตำบลหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๙ สมาชิกมีเลขานุการสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งแต่งตั้งจากข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบลนั้นหรือจากบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติแต่ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘

ให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนเลขานุการสภาตำบลตามมติของสภาตำบล

มาตรา ๒๐ เลขานุการสภาตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและการจัดการประชุมและงานอื่นใดตามที่สภาตำบลมอบหมาย

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สมาชิกสภาตำบลและเลขานุการสภาตำบลเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนที่ ๒

อำนาจหน้าที่ของสภาตำบล

.....

มาตรา ๒๒ สภาตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการ และงบประมาณของสภาตำบล เสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบล ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๒๓ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สภาตำบลอาจดำเนินการภายในตำบล ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (๒) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (๓) จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำและรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (๔) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๕) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

มาตรา ๒๔ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับสภาตำบลหรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบล เว้นแต่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลจะได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียในสัญญากับสภาตำบลหรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบลอยู่ก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล

ในกรณีที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลกระทำการฝ่าฝืนตามที่บัญญัติในวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถ ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการใดที่กำหนดไว้แล้วในแผนพัฒนาตำบล ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาตำบล

มาตรา ๒๖ ในการจัดทำโครงการหรือแผนงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานใดในพื้นที่ตำบลใด ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นคำนึงถึงแผนพัฒนาตำบลนั้นด้วย

มาตรา ๒๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล ให้ประธานสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบ
ดำเนินกิจการตามมติของสภาตำบล แต่สภาตำบลอาจมอบหมายให้สมาชิกสภาตำบลผู้อื่นดำเนิน
กิจการแทนเฉพาะกรณีได้

ในการทำนิติกรรมของสภาตำบล ให้ประธานสภาตำบล เลขานุการสภาตำบลและสมาชิก
สภาตำบลอีกหนึ่งคนร่วมกันมีอำนาจกระทำการแทนสภาตำบล ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของ
กระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๒๗ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด สภาตำบลอาจทำกิจการนอก
เขตสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการ
ส่วนท้องถิ่นอื่นเพื่อทำการร่วมกันได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วน
ตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการ
นั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

ส่วนที่ ๓

รายได้และรายจ่ายของสภาตำบล

.....

มาตรา ๒๘ สภาตำบลมีรายได้ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดสรรให้ตามหลักเกณฑ์ที่
กระทรวงมหาดไทยกำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์
อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ที่จับได้ ในตำบลนั้น

(๒) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้ที่จับได้
ในตำบลนั้น

(๓) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันที่เก็บเพิ่มขึ้นตามข้อ
บัญญัติจังหวัดในเขตตำบลนั้น

(๔) ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร

(๕) ภาษีสุรา และภาษีสรรพสามิต ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร

(๖) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับจัดสรร

มาตรา ๓๐ ทุกปีงบประมาณให้รัฐบาลจัดสรรเงินให้แก่สภาตำบลเป็นเงินอุดหนุน

มาตรา ๓๑ สภาตำบลมีรายได้ ดังต่อไปนี้

(๑) รายได้จากทรัพย์สินของสภาตำบล

(๒) รายได้จากสาธารณูปโภคของสภาตำบล

(๓)เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

(๔)เงินอุดหนุนและรายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

(๕) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นของสภาตำบล

มาตรา ๓๒ รายได้ของสภาตำบล ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร และไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๓๓ สภาตำบลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

(๑)เงินเดือน

(๒)ค่าจ้าง

(๓)เงินค่าตอบแทนอื่นๆ

(๔)ค่าใช้สอย

(๕)ค่าวัสดุ

(๖)ค่าครุภัณฑ์

(๗)ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ

(๘)ค่าสาธารณูปโภค

(๙)เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

(๑๐)รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพันหรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

มาตรา ๓๔ เงินค่าตอบแทนประธานสภาตำบล รองประธานสภาตำบล สมาชิกสภาตำบล และเลขานุการสภาตำบล ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๓๕ งบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของสภาตำบลให้จัดทำเป็นข้อบังคับตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ถ้าในระหว่างปีงบประมาณใด รายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณไม่พอใช้จ่ายประจำปีนั้น หรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ ให้จัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

เมื่อสภาตำบลจัดทำร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเสร็จแล้ว ให้เสนอนายอำเภอเพื่ออนุมัติ

ถ้าข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

มาตรา ๓๖ ให้กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยการคลัง การงบประมาณ การรักษาทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน การจัดหาพัสดุและการจ้างเหมา

กระทรวงมหาดไทยจะออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานอื่นๆของสภาตำบล ให้สภาตำบลต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้

ในการออกระเบียบตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้คำนึงถึงลักษณะของพื้นที่ จำนวนประชากร รายได้ ความคล่องตัว และควมมีประสิทธิภาพในการบริหารงานของสภาตำบลด้วย

มาตรา ๓๗ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดให้มีการตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่นๆของสภาตำบล

ส่วนที่ ๔

การกำกับดูแลสภาตำบล

.....

มาตรา ๓๘ นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

ในกรณีที่ปรากฏว่าการดำเนินการของสภาตำบลเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการ นายอำเภอมีอำนาจยับยั้งการดำเนินการดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราวได้ และรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อวินิจฉัย

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินการของสภาตำบลไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งการให้สภาตำบลระงับการดำเนินการดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าการดำเนินการของสภาตำบลเป็นไปโดยชอบแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งเพิ่มถอนการยับยั้งของนายอำเภอ แต่ถ้านายอำเภอไม่รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดภายในห้าสิบวันนับแต่วันที่ยับยั้ง หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไม่วินิจฉัยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องให้การยับยั้งของนายอำเภอและอำนาจสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอันสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

มาตรา ๓๙ หากปรากฏว่าสภาตำบลกระทำฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาตำบลได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ และเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งยุบสภาตำบลแล้ว ให้สภาตำบลยังคงประกอบด้วยสมาชิกสภาตำบล โดยตำแหน่งทั้งหมดจนกว่าจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งใหม่

ในกรณีที่การยุบสภาตำบลตามวรรคหนึ่งเป็นผลจากการกระทำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ แพทย์ประจำตำบล ซึ่งเป็นสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่ง หรือบุคคลดังกล่าวได้ร่วมกระทำการด้วย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำ ตำบลแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และถ้า สมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่งเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาตำบลโดยตำแหน่งทั้งหมด ให้ผู้ ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งบุคคลตามจำนวนที่เห็นสมควรเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่กับสมาชิกสภาตำบล โดยตำแหน่งที่เหลืออยู่จนกว่าจะมีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลและสมาชิก สภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งใหม่

หมวดที่ ๒

องค์การบริหารส่วนตำบล

.....

มาตรา ๔๐ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน สามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยในวรรคสอง อาจจัดตั้ง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นประกาศของ กระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๑ สภาตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๔๐ ให้พ้นจาก สภาพแห่งสภาตำบลนับแต่วันที่ได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้นไป

บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ และเจ้าหน้าที่สภาตำบลตามวรรค หนึ่งให้โอนไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๔๒ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเทศบาล อาจจัดตั้งองค์การบริหารส่วน ตำบลขึ้นเป็นเทศบาลได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตามวรรคหนึ่ง ให้พ้นจากสภาพแห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลนับแต่วันที่ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลเป็นต้นไป

บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างของ องค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้โอนไปเป็นของเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นนั้น

บรรดาข้อบังคับตำบลที่ใช้บังคับในเรื่องใดอยู่ก่อนแล้ว ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการตราเทศบัญญัติในเรื่องนั้นขึ้นใหม่

มาตรา ๔๓ องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๔๔ องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนที่ ๑

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

.....

มาตรา ๔๕ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละสองคน

มาตรา ๔๖ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(๓) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบลตาม (๑) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

มาตรา ๔๗ ให้นับบทบัญญัติมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยโคชอนุโลม

มาตรา ๔๘ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาและรองประธานสภาคนหนึ่งซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๔๙ ประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่วันที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๕๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายกอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก

(๒) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๑๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๑

(๓) ดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร

มาตรา ๕๑ เมื่อตำแหน่งประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระ ให้มีการเลือกประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง และให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๕๒ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ใดหรือตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

เมื่อประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาประชุมเลือกกันเองเป็นประธานในการประชุมคราวนั้น

มาตรา ๕๓ ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสองสมัย หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนด แต่ต้องไม่เกินสี่สมัย วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนด

การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรก ต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆ ให้มีกำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายกอำเภอ

มาตรา ๕๔ ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุม และเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

ในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย ให้นายกอำเภอเป็นผู้เรียกประชุม และเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

มาตรา ๕๕ นอกจากสมัยประชุมสามัญแล้ว เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ อาจทำคำร้องขึ้นต่อนายอำเภอขอให้เปิดประชุมวิสามัญ ให้นายอำเภอพิจารณาถ้าเห็นสมควรก็ให้นายอำเภอเรียกประชุมวิสามัญได้

สมัยประชุมวิสามัญให้กำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ

มาตรา ๕๖ การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘ วรรคสองและวรรคสามใช้บังคับกับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง จะดำรงตำแหน่งกรรมการบริหาร ในขณะเดียวกันอีกมิได้

เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและการจัดการประชุมและงานอื่นใดตามที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

.....

มาตรา ๕๘ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคณะหนึ่ง ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากกำนัน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ไม่นเกินสองคน และจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกินสี่คน ทั้งนี้ ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการบริหารคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารและเลือกกรรมการบริหารอีกคนหนึ่งเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

การประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๕๕ คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ขอบังคับ และแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) จัดทำแผนพัฒนาตำบล และงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(๓) รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆตามที่ทางราชการมอบหมาย

มาตรา ๖๐ ให้ประธานกรรมการบริหารเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการบริหารแต่งตั้งกรรมการบริหารคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ขอบังคับ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งใดๆ แต่งตั้งให้ประธานกรรมการบริหารเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับประธานกรรมการบริหารในระหว่างรักษาราชการแทนด้วย

มาตรา ๖๑ ประธานกรรมการบริหารมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันที่ได้รับการเลือกเป็นประธานกรรมการบริหาร

มาตรา ๖๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกก่อนนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก

(๒) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๑๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๑

มาตรา ๖๓ เมื่อตำแหน่งประธานกรรมการบริหารว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระ ให้มีการเลือกประธานกรรมการบริหารแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง ในกรณีที่ไม่มีอาจเลือกประธานกรรมการบริหารได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้นายอำเภอแต่งตั้งกรรมการบริหารคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการบริหารชั่วคราว และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการบริหารไปจนกว่าจะมีการเลือกประธานกรรมการบริหารได้

ให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๖๔ กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) สภากลางการบริหารส่วนตำบลสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๕๒
- (๓) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกก่อนครบอายุ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก

(๔) พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๑๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๑

(๕) ดำรงตำแหน่งเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(๖) สภากลางการบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

กรรมการบริหารซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) ให้คงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการบริหารซึ่งได้รับเลือกใหม่ จะเข้ารับหน้าที่

มติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตาม (๖) ถ้าเกี่ยวกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถ ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกกรรมการบริหารขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะม้ดำเนินการเลือกกรรมการบริหารขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

ให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและกรรมการบริหารเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนที่ ๓

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

.....

มาตรา ๖๖ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ซึ่งต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
(๒) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- (๗) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

มาตรา ๖๘ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
- (๒) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
- (๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (๑๑) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

มาตรา ๖๙ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

มาตรา ๑๐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

มาตรา ๑๑ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อให้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินห้าร้อยบาท

ร่างข้อบังคับตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหารหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประธานคณะกรรมการบริหารลงชื่อและประกาศเป็นข้อบังคับตำบลต่อไป

ในกรณีที่นายกอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับตำบลใด ให้ส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายกอำเภอได้รับร่างข้อบังคับตำบลดังกล่าว เพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับตำบลนั้นใหม่ แต่ถ้าเป็นร่างข้อบังคับตำบลที่กำหนดให้มีโทษปรับตามวรรคหนึ่ง เมื่อนายอำเภอไม่เห็นชอบด้วย ให้ร่างข้อบังคับตำบลนั้นเป็นอันตกไป

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับตำบลตามวรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับตำบลเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ประธานคณะกรรมการบริหารลงชื่อและประกาศเป็นข้อบังคับตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายกอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับตำบลคืนจากนายกอำเภอ หรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบังคับตำบลนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบลและอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

(๑) สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) ส่วนต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

ระเบียบพนักงานส่วนตำบลให้ตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา

เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงานตน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการ

บริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

มาตรา ๗๓ องค์การบริหารส่วนตำบลทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

ส่วนที่ ๔

รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

.....

มาตรา ๗๔ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ ทั้งนี้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด เมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้ว ให้ส่งมอบให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

มาตรา ๗๕ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใด ให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๗๖ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภทดังต่อไปนี้

(๑) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตซื้อขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราซึ่งร้านขายสุรารตั้งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

การเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายนี้ เศษของหนึ่งบาทให้ปัดทิ้ง
ภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายนี้ ให้ถือเป็นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย
กฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๑๑ รายได้จากเงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกก็แอ่น ค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย
กฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการ
ประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิ
และนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่เก็บในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้เป็นรายได้ของ
องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

มาตรา ๑๒ ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมาย
กฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ทั้งนี้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดเมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วย
การนั้นแล้วให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

มาตรา ๑๓ เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลใด
ให้แบ่งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีมูลค่า
เพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ ให้องค์การ
บริหารส่วนตำบลเก็บในอัตราร้อยละศูนย์

(๒) ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่น ให้องค์การบริหาร
ส่วนตำบลเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร

ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บเพิ่มขึ้นตามกฎหมายนี้ ให้ถือเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร

มาตรา ๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบลจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่ จัดเก็บ
ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม เรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเพื่อองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้
ในกรณีเช่นนี้เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ให้กระทรวง ทบวง กรมนั้นส่ง
มอบให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๑๖ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

(๑) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๓) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

(๔)ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนดไว้

(๕)เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

(๖)รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

(๗)เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(๘) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา ๘๓ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลต่างๆ ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การกู้เงินตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๘๔รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร

มาตรา ๘๕ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

(๑)เงินเดือน

(๒)ค่าจ้าง

(๓)เงินค่าตอบแทนอื่นๆ

(๔)ค่าใช้สอย

(๕)ค่าวัสดุ

(๖)ค่ากูรูกัณฑ์

(๗)ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ

(๘)ค่าสาธารณูปโภค

(๙)เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

(๑๐)รายจ่ายอื่นๆตามข้อผูกพัน หรือตามที่มิกฎหมาย หรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

มาตรา ๘๖ เงินค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร และเลขานุการกรรมการบริหาร ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๘๗ งบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้จัดทำเป็นข้อบังคับ และจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหารตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ถ้าในระหว่างมีงบประมาณใด รายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณไม่พอใช้จ่ายประจำปีนั้น หรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ ให้จัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วให้เสนอนายอำเภอเพื่อขออนุมัติ ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติ ให้นายอำเภอส่งคืนให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับนั้นใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับดังกล่าว

ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้นายอำเภอส่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยืนยัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังนายอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเป็นอันตกไป

ในการพิจารณาร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม เพราะสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับนั้น เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบตามที่คณะกรรมการบริหารเสนอและให้ดำเนินการตามวรรคสองต่อไป

ถ้าข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

มาตรา ๘๘ ระเบียบว่าด้วยการคลัง การงบประมาณ การโอนการจัดการทรัพย์สิน การซื้อ การจ้าง ค่าตอบแทนและค่าจ้าง ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยจะออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินการอื่นๆขององค์การบริหารส่วนตำบลให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องปฏิบัติตามก็ได้

ในการออกระเบียบตามวรรคหนึ่งและสองนั้น ให้คำนึงถึงความเป็นอิสระความคล่องตัว และควรมีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

มาตรา ๘๙ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๑ มาใช้บังคับการตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือ การเงินอื่นๆขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๕

การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

.....

มาตรา ๕๐ ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตามวรรคหนึ่งให้นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงหรือสอบสวน ตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใดๆจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาสอบสวนได้

มาตรา ๕๑ หากปรากฏว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกระทำความผิดต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ

ในกรณีที่การยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งเป็นผลจากการกระทำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง หรือนุคคลดังกล่าวได้ร่วมกระทำการด้วย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้นุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบลแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในความประพฤติหรือความสามารถ ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖๔ วรรคสอง มาใช้บังคับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งต้องออกจากตำแหน่งตามวรรคสองและเป็นกรรมการบริหารอยู่ด้วย ในกรณีนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งบุคคลซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ถูกยุบไปเข้าปฏิบัติหน้าที่แทนจนกว่ากรรมการบริหารซึ่งได้รับเลือกใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๕๒ หากปรากฏว่าคณะกรรมการบริหารกระทำการฝ่าฝืน ต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารทั้งคณะ หรือคณะกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ ในกรณีนี้ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นกรรมการบริหารใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารต้องพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่งเป็นผลจากการกระทำของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง หรือกรรมการบริหารที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้นุคคลดังกล่าวออกจาก

ตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านแล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถ ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

บทเฉพาะกาล

.....

มาตรา ๕๓ ให้ถือว่าบรรดากรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะที่อยู่ในเขตตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๔ บรรดาบทกฎหมายใดที่อ้างถึงกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิให้หมายถึงสมาชิกสภาตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๕ สภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ใครมิรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อสภาตำบลที่จะจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างดำเนินการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง มิให้นำมาตรา ๖ มาใช้บังคับแก่ตำบลดังกล่าว และให้สภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามประกาศของคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าว จนถึงวันที่มีการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรก

เมื่อจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้โอนบรรดาสีทธิในงบประมาณหรือเงินอุดหนุน ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นนั้น

ในวาระเริ่มแรกเป็นเวลาสี่ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิให้นำความในมาตรา ๕๘ วรรคสอง มาใช้บังคับกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง หรือตามพระราชบัญญัตินี้ และให้กำหนดเป็นประธานกรรมการบริหารโดยตำแหน่ง

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

บัญญัติ บรรทัดฐาน

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือโดยที่สภาตำบลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงานสมควรปรับปรุงฐานะของสภาตำบล และการบริหารงานของสภาตำบลเสียใหม่ ให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีการยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติ
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘
เป็นปีที่ ๕๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) มีสัญชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรอีกด้วย”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

บรรหาร ศิลปอาชา

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๔๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒
เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน
ตำบล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน (๔) ของมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ
บริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ให้ความต่อไปนี้แทน

“(๔) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญากับสภาตำบลที่ดินดำรง
ตำแหน่งหรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบลนั้น”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกวรรคสองของมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ
บริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและ
องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
นี้ ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญากับสภาตำบลที่ดินดำรงตำแหน่ง
หรือในกิจการที่กระทำให้แก่สภาตำบลนั้น”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๑ ทวิ มาตรา ๔๑ ตริ และมาตรา ๔๑ จัตวา แห่ง
พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

“มาตรา ๔๑ ทวิ สถาปนาหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น โดยให้นำมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๑ ตริ สถาปนาหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจร่วมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไว้ในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว

ให้นำมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ วรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับการรวมตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๔๑ จัตวา องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึงสองพันคน ทั้งเป็นเหตุทำให้ไม่สามารถที่จะดำเนินการบริหารงานพื้นที่นั้นให้มีประสิทธิภาพในลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่เขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกัน หรือให้ตราพระราชกฤษฎีกายุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น ทั้งนี้ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว

ให้นำมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ วรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับการยุบและรวมองค์การบริหารส่วนตำบล หรือการยุบและรวมองค์การบริหารส่วนตำบลกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

มาตรา ๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติสถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๕ สถาปนาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนจำนวนหมู่บ้านละสามคน

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๑ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๑ ทวิ และมาตรา ๔๑ ตริ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

“มาตรา ๔๑ ทวิ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต้อง

(๑) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๘ (๑) และ (๒)

(๒) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) หรือ (๑๐)

(๓) ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาทำนองการบริหารส่วนตำบลที่ตนสมัครรับเลือกตั้งหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

(๔) ไม่เคยถูกผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล เว้นแต่จะพ้นห้าปีนับแต่วันจากตำแหน่งจนถึงสมัครรับเลือกตั้ง

(๕) ไม่เคยถูกสภาตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล หรือไม่เคยถูกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เว้นแต่จะพ้นห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา ๔๑ ตริ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(๒) ตาย

(๓) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก

(๔) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในสัญญากับองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ตนดำรงตำแหน่ง หรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๑ ทวิ

(๖) มิได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ได้รับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันหกเดือน

(๗) ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกันสามครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอัน

(๔) สภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบล โดยมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เข้าชื่อเสนอให้สภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลพิจารณา และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๕) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียง ให้สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อในกรณีสงสัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (๔) ผู้นั้นอาจอุทธรณ์หรือได้แย้งมติของสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่สภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลมีมติ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประกอบด้วย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว ในกรณีดังกล่าวยังไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๔ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๔๗ จนกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้มีคำวินิจฉัยแล้ว

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงตาม (๕) พร้อมกัน ให้ถือว่าเป็นการยุบสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบล”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๘ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารคนหนึ่งและกรรมการบริหารจำนวนสองคน ซึ่งสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาก่อตั้งการบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร

การประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกมาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๔ คณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๒) มีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๓) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงพร้อมกันตามมาตรา ๔๑ ตี (๕)

(๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้คณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๕๒

(๕) คณะกรรมการบริหารลาออก และในกรณีนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วัน
ที่คณะกรรมการบริหารมีมติลาออก

(๖) ความเป็นกรรมการบริหารของประธานกรรมการบริหารสิ้นสุดลง

(๗) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่มีอยู่

(๘) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือแห่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่คณะกรรมการบริหารเสนอ และผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบังคับงบประมาณดังกล่าว ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘) คณะกรรมการบริหารนั้นต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อดำเนินกิจการต่อไปจนกว่าคณะกรรมการบริหารที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

เมื่อคณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตาม (๔) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘) ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นคณะกรรมการบริหารขึ้นใหม่ แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง และถ้าพ้นกำหนดเวลาสิบห้าวันแล้วไม่อาจแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารดังกล่าวได้ โดยมีสาเหตุสำคัญของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคสาม หรือกรณีที่คณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) หรือ (๓) และนายอำเภอเห็นว่าควรให้คณะกรรมการบริหารที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามวรรคสองดำเนินการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่องค์การบริหาร

ส่วนตำบลหรือราชการ นายอำเภอจะสั่งให้คณะกรรมการบริหารนั้นพ้นจากหน้าที่และแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรเป็นประธานกรรมการบริหารคนหนึ่งและกรรมการบริหารจำนวนสองคนประกอบเป็นคณะกรรมการบริหาร เพื่อดำเนินกิจการชั่วคราวจนกว่าคณะกรรมการบริหารแต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ก็ได้

ในระหว่างที่ไม่มีคณะกรรมการบริหาร ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่ประธานกรรมการบริหารเท่าที่จำเป็นได้เป็นการชั่วคราว จนกว่าคณะกรรมการบริหารที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

“มาตรา ๖๔ ทวิ นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๔ แล้ว ความเป็นกรรมการบริหารสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

- (๑) พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๒) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันลาออก
- (๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๕๒
- (๔) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่งคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- (๕) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงให้สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่สมาชิกภาพของกรรมการบริหารผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (๔) ผู้นั้นอุทธรณ์ หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติ โดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประกอบด้วย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว ในกรณีดังกล่าวยังไม่ต้องดำเนินการเลือกกรรมการบริหารแทนตำแหน่งที่ว่าง จนกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้มีคำสั่งวินิจฉัยแล้ว”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความใน (๘) มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น”

มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๕) ของมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

“(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือ บุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร”

มาตรา ๑๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๒) และ (๑๓) ของมาตรา ๖๘ แห่งพระราช บัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

“(๑๒)การท่องเที่ยว

(๑๓)การผังเมือง”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ร่างข้อบังคับตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหาร หรือสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล หรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าชื่อให้ สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การ บริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์และค่า ชกรรมเนียมรวมถึงประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ ทั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใด เมื่อ ได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้วให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลตาม วรรคหนึ่ง ให้ประธานกรรมการบริหารมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกันกับอำเภอและหน้าที่ของ นายกรัฐมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่และกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน และ ให้คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลมีอำนาจพิจารณาชี้ขาดคำร้องขอให้พิจารณาการประเมินภาษีโรง เรือนและที่ดินใหม่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวให้หน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการ แทนก็ได้ และให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๑”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖ รายได้จากค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินอากรประทานบัตร ใบอนุญาตและอาชญากรรมตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตาม

กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ที่เก็บในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๑ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนร่วม นายอำเภอจะรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อขุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือกรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจขุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและให้แสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งด้วย

เมื่อมีการขุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือถือว่าเป็นการขุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่ภายในสี่สิบห้าวัน”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกวรรคสองของมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

มาตรา ๒๒ ในวาระเริ่มแรกเป็นเวลาสี่ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ ทวิ (๒) เฉพาะลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขบังคับกับผู้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และถ้าผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕ (๖) ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ให้พ้นออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๕ (๖) นับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๒๓ บรรดาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกรรมการบริหาร ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

ในกรณีตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งว่างลง ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ไม่ต้องดำเนินการเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างและให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งว่างลงตามวรรคสองและเป็นประธานกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารด้วย ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่เป็นประธานกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารแล้วแต่กรณี ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง

ให้ประธานกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหาร ซึ่งได้รับการเลือกขึ้นแทนนั้นดำรงตำแหน่งได้เท่าระยะที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นสมาชิกโดยตำแหน่งพ้นจากสมาชิกภาพไปก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ และบรรดากิจการที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ได้กระทำไปในอำนาจหน้าที่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้มีผลใช้บังคับได้

มาตรา ๒๕ ในระหว่างที่ไม่มีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยอนุโลม ทั้งนี้ให้อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอและยกเว้นไม่ต้องเรียกเก็บเงินประกันการสมัคร

การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๔๕ ให้ถือเขตหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเขตเลือกตั้ง

ใบสมัคร และบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๒๖ องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเหตุจะต้องยุบและรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามมาตรา ๔๑ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๑ ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการตามมาตรา ๔๑ จัตวา ดังกล่าว ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

นางสาว สมฤดี ลิ้มปรีชตวิรัช

วัน เดือน ปีเกิด

12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513

สถานที่เกิด

จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2531-2535

พยาบาลศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2540-2544

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา

Executive Summary

THE ROLE OF THE SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION ABOUT PUBLIC HEALTH DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF KO-KRED SUBDISTRICT, PAK-KRED DISTRICT, NONTHABURI.

Summary of abstract

This thesis is concerned with the role of the Subdistrict Administrative organization (SAO) dealing with public health development at Ko-Kred subdistrict, Pak-Kred district, Nonthaburi. This research is qualitative using interview, observation, and participated observation as instruments. The prime focus is to study community health, operation of SAO and related factors including community participation, ideas, concepts and structure of SAO with the expectation of developing some guidelines for community health.

There are 4 main areas of public health in Ko-Kred : disease prevention, health promotion, cure and treatment, and rehabilitation. These were either operated by SAO or local organization, concentrating on 3 key processes : planning, operation, and evaluating. SAO places emphasize on developing the infrastructure as well as promoting public health indirectly.

For the most part SAO had insufficient staff and budgets with regard to public health issues. The main concern with regard to the SAO are job descriptions and scope of work. From the interview sample : six (6) health personnel and eighteen (18) SAO officers, the results indicate that there was a lack of awareness of job roles and parameters : four (4) did not know their role and fifteen (15) did not know the scope of their job respectively.

Recommendations from this research include increasing knowledge and awareness of SAO officers about their roles in developing public health process. Government should clarify their tasks precisely, and provide more support budgets as well as informing villagers and concerned organizations about the importance of public health.

Introduction

The local administration is the arrangement in decentralization from central to regional. The villagers have the participation in administrative their sub-district by themselves in order to gain more flexibility, effective, and safe according to their objective.

The local administration in Thailand begins since the period of King Rama IV by establishing the territory district. In 2457, the administration in sub district level has been arranged in which the leader in the village and sub district are authorized to control each area. During 2499 – 2537, sub district had changed into council of sub-district in order to give villagers the opportunity to be a part of administration and development. Unfortunately, council of sub-district is not classified as legal person. Therefore, the administration is lack of flexibility and unable to operate effectively. At that moment, the government attempted to initiate regulation for the council of sub-district and SAO in 2537 by changing the term of council that had income as the bureau requirement to be Sub-district Administration Organization (SAO) and identified as a legal person, which can assign the policy and administration in the monetary and operation part by itself. Moreover, it could develop sub-district in economy, social, tradition, and public health locally.

Public health is taken as the key of SAO' s operation. The main reason is as health is affected on people's lives and has a significant role in personal and community development respectively. The government is also aware of the importance of health issue. As we have seen the developing plan of national public health that is aimed to authorize local organization able to provide and support well being of local people health effectively. Moreover, the constitutions of Thai kingdom 2540 in section 52 phases 2 states that the bureau service of public health must be broaden, supportive and efficient. Despite Local administrative and private organization must possibly be participated in any activities. Then SAO would have a considerable role in developing public health increasingly as it is taken as local organization. Consequently, The question has been raised "what is the currently role of SAO toward the development of public health?" and "Are there any factors or conditions that have impacted or influenced on SAO' s role?" and "Are there any procedures to support or improve the role of SAO in developing public health of each community forcefully, and how?"

If these questions have been answered, it would be extremely useful for developing the role of SAO and public health. Thus, researcher is interested to study particularly about the role of SAO toward public health development in observed community: Ko-Kred, Pak-Kred, Nonthaburi.

Objective

1. To study the entire procedures of public health and contributions of community in developing public health of Ko-Kred
2. To study the entire procedures of public health development which are operated Ko-Kred' s SAO
3. To study relevant conditions or factors of public health development which are operated Ko-Kred' s SAO
4. To study idea, concept, and well organized of Ko-Kred' s SAO upon the public health development in community.
5. To study the anticipation of villager, health personal, and SAO in Ko-Kred toward public health development in this community as well as corresponding with the role of SAO in public health issue.

Research of Methodology

This research is categorized as Qualitative in order to study the role of SAO on the public health development: the case studies of Sub-district Administration organization (SAO) in Ko-Kred, Pak-Kred, Nonthaburi, by using the following methods

- 1) Observation – using both participated and non- participated observation
- 2) Interview – questioning in the interview in order to obtain the general information and use intensive interview as the main source of information in which the selected interviewee would be able to inform information in very details about the researching topic.

Scope.

This research is about the study within the observed area: Ko-Kred, Pak-Kred, Nonthaburi. All contents relates with the basis data and pattern of public health, role of SAO, anticipation of villager on the role of SAO, and participation in developing public health of this community. However, the relevant conditions or factors that operate all process of public health are considerable in this case study as well.

Result

From the research, the role of SAO toward public health development in observed community: the case study of Sub-district Administration organization (SAO) in Ko-Kred, Pak-Kred, Nonthaburi has found that:

1. The pattern of public health procedure in Ko-Kred community can be categorized into 4 main area: 1) disease prevention 2) health promotion 3) cure and treatment and 4) rehabilitation
2. The participation of community toward public health development shows that local organization does not study about the problems of region public health thoughtfully. Apparently, there will has only public health staff that acknowledges the impacted problems and factors on community's health. For the planning of all procedure and operation, SAO has been assigned the plan and operated according to its own plan directly besides school, monastery, and public health personal. For the performance appraisal in all procedures of SAO, it has own assessment but yet requires the productive plan distinctly. Meanwhile school and public health personal both have their own assessment differently. On the other hand, Village Help Volunteer and Monastery seem to have the nonfigurative assessment in appraisal their own performance. Besides, the local organizations are lack of proper assessment and appraisal on each other.

3. The pattern of public health procedures that is operated by SAO is emphasized on figurative activities such as garbage termination, and construction of public utilities. These activities
4. The relevant factors or conditions in developing public health can be classified into 3 main area:
 - a) The relevant factors or conditions of organization within community
 - 1) Well understanding about the role of organization in public health
 - 2) Personal Politic and diplomatic
 - 3) Vision and basic potentiality of SAO' s staff
 - 4) Limited budget
 - 5) Co-operation among organization
 - b) The relevant factors or conditions of organization that is response in public health directly
 - 1) The hierarchy concept and structure of disintegration in authority and responsibility
 - 2) Allocation of responsibility – naturally, the pattern of work is not supportive for local organization to take the responsibility in public health seriously.
 - 3) Vision of public health staff
 - 4) Well understanding about the role of SAO in the procedure of public health
 - c) The relevant factors or conditions in geography, environment, and community
 - 1) The geographical condition of Koeh Kred area
 - 2) The location closed to the community
 - 3) The crowded population
 - 4) Being promoted as the traditional tourist site
5. Idea, concept and well organized of SAO toward public health development in the community show that SAO has unique idea in developing the public health by developing infrastructure to improve the living standard of villager even it does not want to take responsibility directly then

the concept of its process is primarily emphasized on the public utilities. On the other hand, the public health personal has the different concept from 'SAO' s. as they agree that the development of good health can be established effectively, if the health service are distributed to villager widely. Moreover, SAO try to convince villagers to be participated in public health process but they do not involved with the plan truly and give the poor response. The entire procedure uses local policy as the reference and manipulates territorially. For the well organized of SAO toward public health development in Koeh Kred community, it has insufficient staff and budget but equipment, tool, location, place, and method of administration.

6. The anticipation of villager, public health personal, and SAO in Koeh Kred toward public health development in community, the study shows that all of them have the similar anticipation in which all responsibility about public health must be taken by government rather than belong to SAO and community. However, the villager and public health personal also expect SAO to support in medication, equipment, and budget to them while as SAO want to develop the infrastructure of community but not ready to responsible in public health work.
7. The compatibility between the existing role and expected role of SAO in public health can be concluded that the existing role has been emphasized on community' s infrastructure development constantly in order to gain more flexibility. Moreover, this role has been performed indirectly and is also compatible with the expected role of SAO. For the role in public health of SAO which has been operated, it was not compatible with the expected of public health personal. As a result of they require SAO to support health center in medical supply and budget. However, this role is compatible with the expectation of villager in main activities such as garbage termination, water supply utility, supporting in sport, and peril prevention even these activities are not fulfilled the need of the villagers happily.